आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को

मन्त्रालयगत वार्षिक प्रगति विवरण

लुम्बिनी प्रदेश सरकार

अर्थ मन्त्रालय

राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल

२०८०

दुई शब्द

नेपालले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको अभ्यास गर्न थालेको पाँच वर्ष भन्दा बढी अवधि भैसकेको छ। यस क्रममा संघको अतिरिक्त प्रदेश र स्थानीय तहहरु पनि क्रमशः अस्तित्वमा आए। यी तीनै तहको जिम्मेवारी तथा अधिकार संविधानले नै तोकिदिएको छ। यी जिम्मेवारी पुरा गर्न र आफ्नो अधिकार क्रमशः प्रयोग गर्ने कुरामा प्रदेश सरकारहरु क्रियाशील हुँदै आएका छन्।

यसै बमोजिम लुम्बिनी प्रदेश सरकार गठन भएपछि आर्थिक वर्षको २०७४/७५ को आंशिक र त्यस पछिका सबै आर्थिक वर्षमा पूर्ण बजेट तयार गरी कार्यान्वयन भैसकेको छ भने हामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट कार्यान्वयन गरिरहेको छौं।

नेपालको संविधानको धारा २०७ को उपधारा (२) मा प्रत्येक आर्थिक वर्षको वार्षिक अनुमान प्रदेश सभा समक्ष पेश गर्दा अघिल्लो आर्थिक वर्षमा प्रत्येक मन्त्रालयलाई छुट्याइएको खर्चको रकम र सो खर्च अनुसारको लक्ष्य हासिल भए नभएको विवरण पनि साथै पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। सोही बमोजिम गत आर्थिक वर्ष को वार्षिक प्रतिवेदन तयार भएको छ।

यस प्रतिवेदनमा मुख्यतया प्रत्येक मन्त्रालय तथा प्रदेशस्तरिय निकायहरुको परिचय, उद्देश्य, रणनीति, कार्यक्षेत्र, विद्यमान नीतिगत तथा कानुनी व्यवस्था, संगठनात्मक संरचना, आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को असार मसान्त सम्मको खर्च विवरण, आर्थिक वर्ष २०७९/८० को प्रारम्भिक खर्च र प्रदेश सञ्चित कोषमा प्राप्त भएको आम्दानीको विवरण समावेश गरिएको छ। यसको अतिरिक्त स्थानीय तहलाई गएको वित्त हस्तान्तरणको स्थिति र प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने अनुदानका योजना/आयोजनाको विवरण तथा त्यसको प्रभावकारिताको विषय समेत समीक्षा गरिएको छ।

अन्तमा चालु आर्थिक वर्षमा बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा आवश्यक निर्देशनसहित वातावरण सिर्जना गरिदिने मा. मुख्यमन्त्री श्री डिल्ली बहादुर चौधरी प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु। साथै यस कार्यमा निरन्तर लागि रहने सबै कर्मचारीहरु तथा सहजीकरण गर्ने जनप्रतिनिधिहरुलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु।

यो प्रतिवेदन प्रदेश सरकारको आर्थिक अवस्था र बजेट तथा कार्यक्रमको बारेमा चासो राख्ने सबैलाई उपयोगी हुनेछ। प्रतिवेदन तयारीमा नेतृत्व गर्ने यस मन्त्रालयका सचिव लगायत यस कार्यमा संलग्न सबै कर्मचारीलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

मा.

अर्थ मन्त्री

मेरो भन्नु

बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन अवस्थाको मुल्यांकन गरी राजश्व, खर्च, आयोजना र कार्यक्रम संचालन गर्न नेपाल सरकारवाट प्राप्त भएको समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, समपुरक अनुदान र विशेष अनुदान रकम, बैदेशिक अनुदान तथा ऋणको अनुमान, प्राप्ती र परिचालनको यथार्थ विवरण र प्रदेश सरकारको नीति तथा बजेटमा समावेश भएका कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन अवस्थाको साथै अन्य विवरण सार्वजनिक गर्न आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक मन्त्रालयगत प्रगति विवरण तयार गरिएको छ।

बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा विगत वर्षको तुलनामा केही सुधार भएको भए तापनि लक्ष्यको तुलनामा उपलब्धि त्यति सन्तोषजनक भने छैन। अझै पनि केही मन्त्रालयको प्रगति ६० प्रतिशत भन्दा कम रहेको अवस्था छ। खास गरी आर्थिक वर्षको शुरुदेखि नै बजेट कार्यान्वयनमा लागि नपर्ने र अन्तिमतिर दौडधुप गर्ने, बजेट माग वा प्रस्ताव गर्दा आवश्यक भन्दा वढी नै माग्ने, साथै कतिपय कार्यक्रमको आवश्यकता, औचित्य र कार्यान्वयनको तौर तरिका (Modality) विचारै नगरी केवल बजेटमा समावेश गर्ने प्रवृति वढी जिम्मेवार देखिन्छ भने केही हदसम्म मन्त्रालयका प्रशासनिक नेतृत्वमा हुने छिटो छिटो सरुवाले पनि गम्भीर असर पारेको छ।

प्रदेशको बजेट तथा कार्यक्रमको स्थितिलाई ऐनामा जस्तै छर्लङ्ग देख्न सकिने तस्वीरको रुपमा मैले यो प्रतिवेदनलाई लिएको छु। यसमा Text, Content, Format को हिसावले थप सुधारका ठाउँहरु नभएका होइनन् तर उपलब्ध समय र जनशक्तिको कसीमा छोड्दा यो प्रतिवेदनलाई नराम्रो मान्न मिल्दैन। यस प्रतिवेदनले पहिलो कुरा त संवैधानिक र कानुनी आवश्यकता पुरा गरेको छ भने दोस्रो कुरा लुम्बिनी प्रदेशको आर्थिक अवस्था, बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको स्थिति आदिका विषयमा रुचि राख्ने सबैलाई एउटा राम्रो सन्दर्भ सामग्री हुने विश्वास लिएको छु। यस प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा संलग्न यस मन्त्रालय र प्रदेश सरकारका अन्य सबै मन्त्रालय/निकाय/सचिवालय/आयोग/कार्यालयका कर्मचारीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

केदारनाथ शर्मा
सचिव

JobnameUntitled-1.job Sig1 SideA Process Black 12/24/2023 10:18:07

विषय-सूची

परिच्छेद-१	कार्यकारी सारांश	१
परिच्छेद-२	प्रदेश सभा सचिवालय	१०
परिच्छेद- ३	प्रदेश लोक सेवा आयोग	२१
परिच्छेद- ४	प्रदेश योजना आयोग	२९
परिच्छेद- ५	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	३५
परिच्छेद- ६	अर्थ मन्त्रालय	४७
परिच्छेद- ७	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	५९
परिच्छेद- ८	गृह मन्त्रालय	७६
परिच्छेद-९	स्वास्थ्य मन्त्रालय	९१
परिच्छेद-१०	वन तथा वातावरण मन्त्रालय	१०६
परिच्छेद- ११	उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	१२२
परिच्छेद-१२	खानेपानी, ग्रामिण तथा शहरी विकास मन्त्रालय	१५६
परिच्छेद-१३	सामाजिक विकास मन्त्रालय	१६२
परिच्छेद- १४	कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय	१७८
परिच्छेद-१५	मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	१९५

परिच्छेद- १

कार्यकारी सारांश

नेपालको संविधानको धारा २०७ तथा प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०७४ को दफा १३ बमोजिम अर्थ मन्त्रालयले तयार गरेको लुम्बिनी प्रदेशको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को बजेट तथा कार्यक्रमगत प्रगतिको सारांशगत विवरण यस प्रकार रहेको छ।

१.१ बजेट र खर्चसँग सम्बन्धित विवरण

- आर्थिक वर्ष २०७९/८० को लागि प्रदेश सरकारको कुल बजेट रू. ४२ अर्ब ६३ करोड ५७ लाखमध्ये प्रदेश विनियोजन ऐन बमोजिम प्रदेश संचित कोषबाट खर्च हुने रकम रू. ४२ अर्ब ६२ करोड ४७ लाख ७२ हजार र प्रदेश सञ्चित कोषमाथि व्ययभार हुने रकम रू. १ करोड ०९ लाख २८ हजार रहेको थियो।
- कुल विनियोजन मध्ये चालु खर्च तर्फ रू १३ अर्ब ३२ करोड ७६ लाख ५२ हजार (३१.२६%), पुँजीगत खर्च तर्फ रू २४ अर्ब ४७ करोड ७० लाख ४८ हजार (५७.४१%) र स्थानीय तह वित्तीय हस्तान्तरण तर्फ रू ४ अर्ब ८३ करोड १० लाख (११.३३%) विनियोजन भएको थियो।
- प्रारम्भिक तथ्याङ्क अनुसार विनियोजित रकममध्ये चालु आ.व. २०७९/०८० को असार मसान्तसम्म स्थानीय तह वित्तीय हस्तान्तरण समेत गरी चालुतर्फ रू. १२ अर्ब ५० करोड ९१ लाख ५४ हजार र पुँजीगततर्फ रू. १७ अर्ब ७३ करोड ६६ लाख १८ हजार गरी जम्मा रू. ३० अर्ब २४ करोड ५७ लाख ७२ हजार खर्च भएको छ। जुन विनियोजित बजेटको चालुतर्फ ६८.८९ प्रतिशत, पुँजीगततर्फ ७२.४६ प्रतिशत गरी औसत जम्मा ७०.९४ प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ।

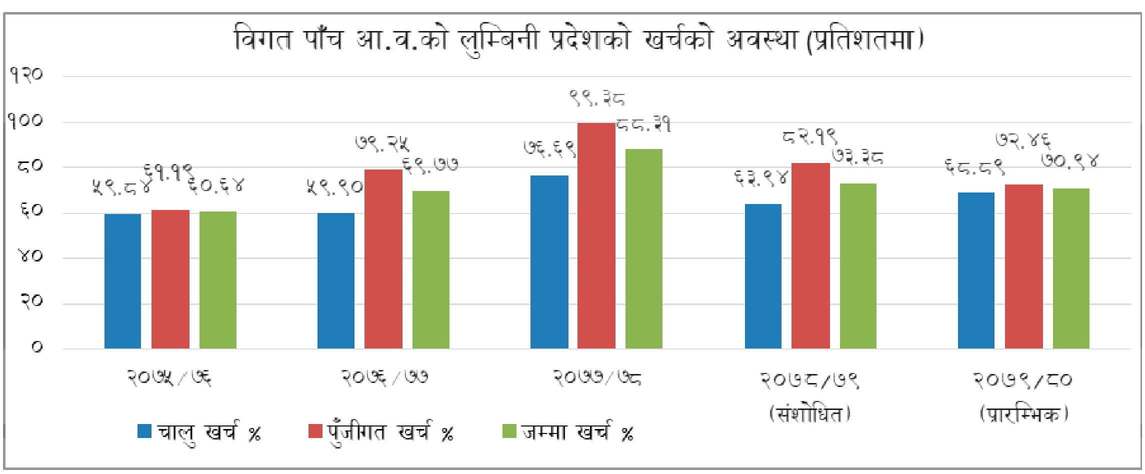

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

- गत आ.व. २०७९/०८० को असार मसान्तसम्ममा भएको खर्चमा सबैभन्दा कम अर्थ मन्त्रालयको ३१.३ प्रतिशत मात्र देखिन्छ। साविकको आर्थिक मामिला तथा सहकारी मन्त्रालय हुँदा सहकारी

समेतको विनियोजित बजेटको आधारमा यो प्रगति अन्य मन्त्रालयको तुलनामा कम देखिएको हो। अर्थ मन्त्रालयको मात्र विनियोजित बजेटको आधारमा भने यस मन्त्रालयको खर्च ५७.४७ प्रतिशत रहेको छ।

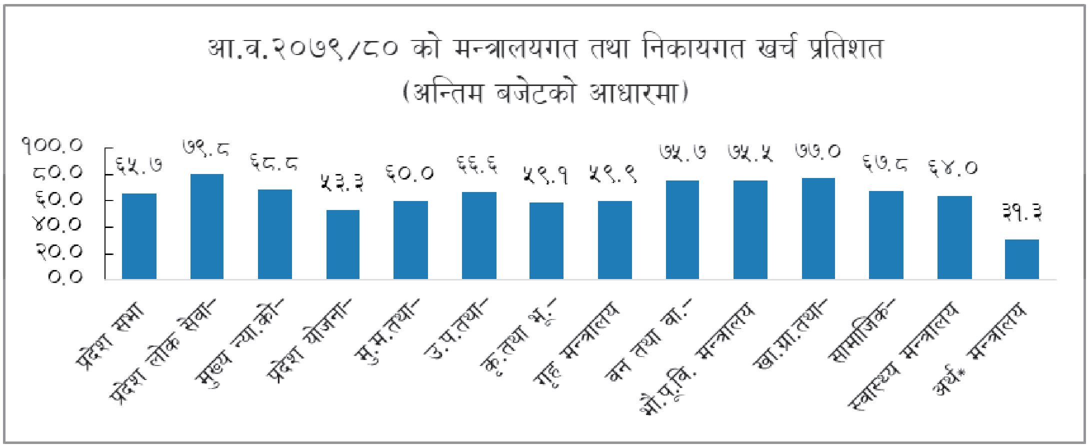

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

- गत आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान रकम अन्तर्गत खर्च नभई वचत भएको सशर्ततर्फ रू. ५९ करोड ३६ लाख ३७ हजार, विशेष अनुदानतर्फ रु. ३५ लाख २३ हजार र समपुरक अनुदानतर्फ रु. २ करोड ३७ लाख ११ हजार गरी जम्मा रु. ६१ करोड ९८ लाख ७१ हजार चालु आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा संघीय सञ्चित कोषमा फिर्ता गरिएको छ।

१.२ स्रोत परिचालनसँग सम्बन्धित विवरण

- नेपालको संविधान तथा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुरूप सवारी साधन कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर र नदीजन्य पदार्थको बिक्रीबाट प्राप्त शुल्क प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकारको क्षेत्रको रूपमा उल्लेख गरेको छ। कृषि आयमा लाग्ने कर प्रदेशको एकल अधिकारभित्र पर्दछ।
- आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को असार मसान्त सम्ममा संघबाट प्राप्त हुने अनुदान तर्फ वित्तीय समानीकरण अनुदान वापत रू. ७ अर्ब ४७ करोड ३९ लाख ८७ हजार र सशर्त अनुदान वापत रू. ६ अर्ब ३२ करोड ७ लाख २० हजार र समपूरक अनुदान तर्फ ७३ करोड ९० लाख गरी जम्मा रू. १५ अर्ब १ करोड ७२ लाख ७ हजार रकम प्राप्त भएको थियो।
- आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को असार मसान्त सम्ममा संघीय सरकारबाट राजस्व बाँडफाँट अन्तर्गत रू. ८ अर्ब ३४ करोड ५२ लाख १० हजार प्राप्त भएको थियो।
- गत आ व २०७९/८० को असार मसान्त सम्म प्रदेश सरकारबाट संकलित प्रदेशको आन्तरिक राजश्व र अनुदान फिर्ता समेत गरी कुल जम्मा २ अर्व ६ करोड ९५ हजार प्रदेश संचित कोषमा जम्मा भएको देखिन्छ।

- स्थानीय तहले संकलन गर्ने घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर र दहत्तर बहत्तरको विक्रि आय, प्रदेश र स्थानीय तहविच बाँडफाँट भई रु १ अर्व ३५ करोड १५ लाख ९१ हजार राजश्व प्राप्त भएको थियो।
- प्रदेश सरकारले संकलन गर्ने सवारी साधन करतर्फ, प्रदेश र स्थानीय तहविच बाँडफाट भई रु. १ अर्व ५५ करोड ३४ लाख ८१ हजार राजश्व प्राप्त भएको थियो।
- गत आ.व.२०७९/८० मा संघीय सरकार र स्थानीयतहवाट प्राप्त रकम तथा प्रदेशको आन्तरिक आयवाट प्राप्त रकम गरी कुल २८ अर्व ३२ करोड ७५ लाख ८६ हजार तथा आ.व.२०७८/७९ को वचत रकम रु. ५ अर्व २६ करोड ५० लाख ८७ हजार रकम सहित रु. ३३ अर्व ५९ करोड २६ लाख ७३ हजार प्रदेश संचित कोषमा जम्मा भएको देखिन्छ।
- प्रदेश सरकारको एकल अधिकारको क्षेत्र अन्तर्गत कृषि आयमा कर लगाउन सक्ने प्रावधान रहेकोमा प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७९ ले सो करको दर समेत निर्धारण गरेको र उक्त कर व्यवसायीहरुले स्वेच्छिक रुपमा बुझाउन सक्ने व्यवस्था भए बमोजिम गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को असाढ मसान्तसम्म रु. ८०२७५/- सङ्कलन भएको थियो।

१.३ वित्तीय संघीयता कार्यान्वयन सम्बन्धी विवरण

- चालु आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा यस प्रदेशभित्रका स्थानीय तहको लागि वित्तीय समानीकरण अनुदान वापत रु. ८५ करोड, सशर्त अनुदान वापत रु. १ अर्व १२ करोड ६० लाख, समपूरक अनुदान वापत रु. १ अर्व ८५ करोड ५० लाख र विशेष अनुदानवापत रु. १ अर्व गरी जम्मा रू. ४ अर्व ८३ करोड १० लाख विनियोजन गरिएको थियो।
- चालु आर्थिक वर्षमा स्थानीय तहमा विनियोजित बजेटको सीमाभित्र रही स्थानीय तहहरुको प्रस्तावका आधारमा समपूरक अनुदानतर्फ १०९ वटा स्थानीय तहका ४५९ वटा आयोजना स्वीकृत भई स्थानीय तहमार्फत् कार्यान्वयन भइरहेका छन्।
- स्थानीय तहमा वित्त हस्तान्तरण अन्तर्गत चालु आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को असार मसान्तसम्ममा वित्तीय समानीकरण अनुदान रू. ८५ करोड, समपुरक अनुदान रु. १ अर्व ३६ करोड ९२ लाख ७२ हजार, विशेष अनुदान रु. ८९ करोड २५ लाख ५६ हजार र सशर्त अनुदान वापत रु. १ अर्व ३ करोड ३४ लाख ३४ हजार गरी जम्मा रू. ४ अर्ब १४ करोड ५२ लाख ६२ हजार निकासा भएको छ।

१.४ अन्य नीतिगत/कार्यक्रमगत प्रगतिको विवरण

प्रदेश सभा

- प्रदेश सभा सचिवालय भवन निर्माण सम्पन्न गरी, पर्दा कार्पेट, फर्निचर, ईन्टरकम तथा नेटवर्किंग आदि व्यवस्थापन गरी अस्थायी राजधानी बुटवलबाट स्थायी राजधानी राप्ती उपत्यका स्थानान्तरण सम्पन्न भएको छ।

- सभा र समितिहरूको गतिविधि समेट्ने टिभी कार्यक्रम उत्पादन गरी प्रसारण गरिएको छ। प्रदेश सभाका महत्वपूर्ण बैठकहरु टि भी मा प्रत्यक्ष प्रसारण गरेको। महिला तथा पिछडा वर्गका लागि संसदीय बाह्य पहुँच रेडियो कार्यक्रम संचालन।
- E-polling mobile app software प्रणाली निर्माण भई तथा सञ्चालनमा रहेको छ।

प्रदेश लोक सेवा आयोग

- प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गतका गत आ.व.२०७९/८० मा विभिन्न ३४ वटा पाठ्यक्रम निर्माण कुल ७६ वटा पाठ्यक्रम तयार भएको।
- प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट अप्राविधिक र प्राविधिक गरी कुल ५५ वटा विज्ञापनका विभिन्न ११३८ पदका लागि ११५० परीक्षा केन्द्रबाट कुल १,१२,५५० परीक्षार्थीको लिखित परीक्षा सञ्चालन गरिएको। कुल १८ वटा विज्ञापनको लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशन गरिएको तथा दुई वटा विज्ञापन बमोजिमका पदको अन्तर्वार्ता सञ्चालन गरी नियुक्तिको लागि सिफारिस गरिएको।

प्रदेश योजना आयोग

- प्रदेश योजना आयोगबाट पूँजीगत परामर्श अन्तर्गत प्रदेश योजना अनुगमन प्रणाली निर्माण, समसामयिक आर्थिक विषयमा अध्ययन अनुसन्धान नीति विश्लेषण तथा मापदण्ड निर्धारण, लुम्बिनी देखि मुस्ताङसम्म बहुआयमिक पर्यटन विकासका सम्भाव्यता अध्ययन र ठूला उद्योगले सिर्जना गरेका रोजगारीको सम्भाव्यता सम्बन्धी अध्ययन गरी ४ वटा विषय क्षेत्रमा अध्ययन कार्य सम्पन्न भएको।
- प्रदेश योजना आयोग मार्फत ११ वटा बहुवर्षीय आयोजना स्रोत सूनिश्चितता भइसकेका र ४७ वटा स्रोत सुनिश्चितताका लागि सिफारिस गरिएको र ३१ वटा योजनालाई सहमति प्रदान गरिएको।

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

- मुख्यमन्त्री कार्यालय तथा प्रदेशका अन्य मन्त्रालयहरुमा एकिकृत सूचना प्रणालिको सुरुवात गरिएको तथा प्रदेश सरकार मन्त्रीपरिषद्को बैठक समेत प्रविधिमैत्री बनाउन Software निर्माण गरिएको।
- प्रदेश निजामती सेवा ऐनको मस्यौदा गृह, अर्थ तथा प्रदेश लोक सेवा आयोगको सहमति लिई प्रदेश सभामा पेश भएको र संशोधन सहित प्रदेश सभाबाट (मिति २०८०/५/२२पारित) गरिएको।
- कर्मचारी आवास सुविधा सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ र आन्तरिक पर्यटन काज सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८ अनुसार पर्यटन काज कार्यक्रम निरन्तरता दिइएको छ।
- वैदेशिक तालिम मनोनयन, स्वदेशमा अध्ययन गर्न चाहनेहरुको लागि पूर्व स्वीकृति र अध्ययन बिदा दिने गरिएको। सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण र उत्कृष्ट कार्यालय छनौटका कार्यक्रम संचालन गरिएको।

अर्थ मन्त्रालय

- बजेट तर्जुमाको लागि प्रदेश सभा सदस्यहरु संग बजेटका प्राथमिकता सम्वन्धी अन्तर्क्रिया तथा सुझाव संकलन गरि आ व २०८०/८१ को बजेट तथा कार्यक्रम समयमै प्रदेश सभामा पेश गरिएको।
- प्रदेश स्थापना पछि पहिलो पटक आ.व.२०७९/८० को आर्थिक सर्वेक्षण प्रकाशन।

- राजधानी व्यवस्थापनका लागी आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गरी राजधानी स्थानान्तरणको लागी सहजीकरण गरेको।

भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

- १९ वटा पर्यटनस्थल पहुँचमार्ग, २ वटा उधोगस्थल पहुच मार्ग तथा १० वटा कृषिसडक निर्माण गरिएको |
- प्रदेश गौरवको आयोजना १, प्रदेश स्तरीय प्रमुख राजमार्ग २२, कृषि सडक १०, पर्यटनस्थल पहुँचमार्ग १९, सीमा क्षेत्र सडक कार्यक्रम २० लगायतका सडक आयोजनाहरु कार्यान्वियन गरिएको।
- २१ वटा स्थानीय तह पहुँच मार्ग योजना कार्यान्वियन गरिएको तथा १० वटा झोलुङ्गे पुलहरुको निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको।
- भूमिगत सिंचाइका कुल १९६ योजनाहरुमध्ये २७ वटा डिप टयुबवेल, ६२ वटा स्यालो टयुबवेल , ३८ वटा पम्प हाउस निर्माण तथा १३८.९२ किमी पाइपलाइन निर्माण सम्पन्न भएका।
- सिंचाइ योजना मर्मत सुधार तर्फ कुल २०७ गोटा कुल योजनाहरुमध्ये २०६ गोटा कार्यान्वियन भएको, तथा १२४३८ हेक्टर सिंचित क्षेत्र सुदृधिकरण भएको। कुल २६ गोटा जलाशय युक्त पोखरी निर्माण योजनाहरु सम्पन्न भएका। कुल २१४ गोटा कुल योजनाहरुमध्ये १७ किमी नदि नियन्त्रण तथा तटबन्धकार्य सम्पन्न भएको |
- विद्यमान विद्युत संरचना सुधार तथा स्तर उन्नति गर्न १५ थान विद्युतीय ट्रान्सफर्मर जडान, सौर्य उर्जा प्रवर्दन कार्य गरिएको तथा ८८१ स्टिलपोल खरिद तथा तथा वितरण र ८०० थान सुधारिएको चुलो निर्माण गरिएको, १६ स्थानमा सडक बत्ति जडान गरिएको।
- संघ सशर्त तर्फका ३०९ वटा योजनाहरुमध्ये २ गोटा खरिद प्रकृयामा रहेका, २२७ वटा कार्यान्वियन भएका।
- सडकको नियमित मर्मत संभार तर्फ ७५० जनालाई वर्षभरी प्रत्यक्ष रोजगारी दिइएको छ।

गृह मन्त्रालय

- इलाका प्रहरी कार्यालय, बुटवल भवन, दाङको पुरनधारा प्रहरी चाौकी भवन, रूकुम पुर्वको जाङ प्रहरी चौकी भवन, प्युठानको चुजाठाटी प्रहरी चौकी भवन, पाल्पाको पिपलडाँडा प्रहरी चौकी भवन र कपिलवस्तुको गणेशपुर प्रही चौकी भवनको निर्माण सम्पन्न गरिएको। विभिन्न जिल्लामा ११ वटा प्रहरी चौकी भवनहरू निर्माणको बहुवर्षिय योजना स्वीकृत भई निर्माणको क्रममा रहेको।
- विपद्का घटनाबाट क्षति पुगेका १०३६ घरपरिवारहरुका लागि रू. ८ करोड २९ लाख थप राहत रकम उपलब्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा भूक्तानी गरी विपद् व्यवस्थापन कोषबाट खर्च गरिएको।
- दाङ जिल्लामा महिला कारागार भवन निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको।
- संचार माध्यम, पत्रकार एवं संचारकर्मीको क्षमता अभिवृद्धि सम्वन्धि विभिन्न कार्यहरु गरिएको।

JobnameUntitled-1.job Sig2 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

स्वास्थ्य मन्त्रालय

- यस प्रदेशका १२ वटै जिल्ला पूर्ण खोपयुक्त घोषित भई प्रदेशलाई पूर्ण खोप सुनिस्चित प्रदेश घोषणा।
- अस्पतालको न्युनतम सेवा मापदण्डको स्कोरमा सुधार भएको, लुम्बिनी प्रदेशका ४ ओटा अस्पतालहरु देशकै उत्कृष्ट दश अस्पतालमा परेका।
- थारु समुदायमा सिकलसेल तथा थालेसेमिया परीक्षण तथा उपचारका लागि ८ वटा सरकारी अस्पतालबाट सिकलसेल र थालेसेमिया रोगको निदान, परामर्श र उपचारका कार्य भइरहेको तथा प्रदेशका तराईका ६ जिल्लास्थित स्वास्थ्य कार्यालय मार्फत थारु समुदायमा सिकलसेल तथा थालेसेमिया परीक्षण तथा जनचेतना अभियान सञ्चालन भइरहेको छ।
- मुटुको भल्भ प्रतिस्थापन, मिर्गौला प्रत्यारोपण र क्यान्सर उपचारमा सहुलियतका लागि २३६४ जनालाई सिफारिस गरिएको।
- महिलाहरुको पाठेघरको मुखको क्यान्सर सम्वन्धि विभिन्न स्थानीय तहहरुको समन्वयमा शिबिर संचालन भएको।
- सुत्केरीका लागि पोषण आहार वितरणका लागि पोषण आहार खरिद गरी करिव २८००० सुत्केरी आमाहरु लाभान्वीत भएको।
- लमही ट्रमा सेन्टर भवन निर्माण कार्य भइरहेको र श्री स्वास्थ्य निर्देशनालय मार्फत प्रादेशिक प्रेषण केन्द्र संचालन भइरहेको।
- प्रदेशका १० वटा आयुर्वेद केन्द्र/चिकित्सालयहरुमा पंचकर्म सेवा बिस्तार भइरहेको।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

- स्थानीय तहको साझेदारीमा "एक स्थानीय तहः एक वन नर्सरी" कार्यक्रम १६ पालिकामा नर्सरीहरु निर्माण तथा बिरुवा उत्पादन कार्य सम्पन्न भएको। प्रदेश भरी एक वर्षिय तथा वहुवर्षिय गरी जम्मम २० लाख ६५ हजार विरूवा उत्पादन भइ वितरण कार्य भएको।
- प्रदेशका कम वनक्षेत्र रहेका ३८ वटा पालिका मध्ये तराईका ३२ वटा स्थानीय तहमा कृषि वन कार्यक्रम सञ्चालन भई २०० हेक्टर निजी जग्गामा कृषि वन विस्तार भएको। नदी उकास क्षेत्र सार्वजनिक तथा निजी जमिन खोलाकिनारा लगायत खाली क्षेत्रको ६६९ हेक्टरमा वृक्षारोपण भएको।
- रुकुम पुर्बमा १६११० वटा टर्किस ग्राफटिङ ओखर रोपण भएको। रोल्पामा १० हजार ओखर बिरुवा उत्पादन गरि रोपण भएको। प्यूठानमा ४३०० ओखर बिरुवा रोपण भएको।
- ३१५ वटा सामुदायिक वन र ४ वटा साझेदारी वनहरुमा वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारीत वन व्यवस्थापन शुरु भइ ४२ लाख घ.फिट काठ तथा ५३० चट्टा दाउरा उत्पादन भएको।
- व्यवस्थापन योग्य वन क्षेत्रलाई वन व्यवस्थापन माध्यमबाट सङ्घीय सञ्चित कोषमा रू. ७,४२,२८,४११।-, प्रदेश सञ्चित कोषमा रू.१४,३६,०४,०३८।- लाख, उपभोक्ता कोषमा रू. ३७,७८,६३,६६३।– जम्मा।

- पीडितसँग प्रदेश सरकार कार्यक्रम मार्फत चालु आवमा मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन कार्यक्रम सन्चालनमा ३ जना मृतक, २४ जना घाइते तथा विभिन्न घटना वापत माग गरिएको क्षतिपुर्ति रकम रु ४८५३२५४ प्रदान गरिएको।
- ८५ वटा वडामा ७६ हजार ५ सय घन मिटर जल भण्डारण गर्ने क्षमता भएको ८५ बहुउद्देश्यीय पोखरी निर्माण भएको।
- रूपन्देहीको तिलोत्तमा वडा नं.-१,२ र १०, बाँकेको कोहलपुर वडा नं.-१०, र दाङको रासी वडा नं.-४ मा रहेको शहरी सडकहरूको कुल ४७५६ मिटर खण्डमा सौन्दर्य प्रदायक विरुवाहरु ट्री गार्ड सहित रोपण।
- जगदीशपुर बर्ड स्याङ्चुरी स्थापना तथा सञ्चालन भई ५२६.२ वर्गमिटर पैदल मार्ग, कार्यालय भवनको व्यवस्थापन, पर्यटकहरूको लागि खानेपानीको व्यवस्था।

उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय

- EVRS System मा यातायात सँग सम्बन्धित तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने कार्यको थालनी भएको।
- लक्षित वर्गलाई ३० वटा गाउँपालिकाहरुमा ३० प्रकारका सीप मूलक तालिम सञ्चालन।
- नेपाल बैंक लिमिटेड प्रादेशिक कार्यालय लुम्बिनी प्रदेशसँग सम्झौता गरी १२ वटै जिल्लाबाट उद्यमलाइ प्रवाह भएको कर्जामा व्याज अनुदानको कार्यक्रम सन्चालन गरिएको।
- यातायात कार्यालयहरूबाट पटके सेवा प्रदान गरिरहेकोमा यातायात व्यवसायीको हितलाई ध्यानमा राखी सो कार्यालय नभएका जिल्लाहरूमा जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयले सो सेवा प्रदान गर्ने गरी अधिकार प्रदान गरिएको छ।
- यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय नवलपरासी (पश्चिम) र कपिलवस्तु जिल्लामा कार्यालय स्थापना गरिएको छ।

खानेपानी, ग्रामीण तथा सहरी विकास मन्त्रालय

- प्रदेश सरकारका लागि भौतिक संरचना निर्माणको ठेक्का सम्झौता भई मुख्यमन्त्री कार्यालय सहित ७ वटा भवनहरुको प्रथम तल्लाको ढलान कार्य सम्म सम्पन्न भएको।
- रुपन्देही सैनामैना स्थित पुनर्ताजगि केन्द्रको प्रथम चरणको निर्माण सम्पन्न भई हस्तान्तरणको चरणमा रहेको। अन्यमा निर्माण जारी रहेको।
- प्रदेश सरकारको "एक घरः एक धारा" को संकल्पलाई पूरा गर्न प्रदेशको १०९ पालिकामै वास सम्बन्धी तथ्यांक संकलन कार्य एकै साथ सुरु भएकोमा सबै पालिकामा तथ्यांक संकलनको कार्य सम्पन्न भई १५ वटा पालिकाको प्रतिवेदन समेत तयार भएको र बाँकी पालिकाको प्रतिवेदन तयारी भैरहेको।
- जनता आवास कार्यक्रम तर्फ प्राप्त ७४१६ आवास मध्ये गत आव सम्म ५३३६, यस आव मा ८६३ वटा गरी जम्मा ६१९९ आवास निर्माण सम्पन्न भैसकेको अवस्था छ।

JobnameUntitled-1.job Sig2 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

सामाजिक विकास मन्त्रालय

- शिक्षा तालीम केन्द्र मार्फत ६३६ शिक्षकहरुको पेशागत क्षमता विकास र ४० जनाको शिक्षण सिकाईमा सूचना प्रविधिको उपयोग सम्बन्धी तालिम र ४०० जना विभिन्न शैक्षिक मुद्धाहरुमा तालिम।
- एक स्थानीय तह एक खेलकुद संरचना निर्माण क्रमश भईरहेको।
- उच्च शिक्षामा १९४ जना मुक्त कमैया, कम्लहरी, मुस्लिम र सिमान्तकृत छात्रालाई छात्रवृत्ति प्रदान।
- सामुदायिक विद्यालय अन्तर्गत ८२ विद्यालयमा पूर्वाधार निर्माण, १६ वटा पुस्तकालय निर्माण तथा सहयोग, ५९ वटा खेलमैदान निर्माण, ६० वटा विद्यालय कम्पाउण्डवाल निर्माण, ८९ विद्यालय भवन निर्माण,१७ वटा शौचालय निर्माण आदि।
- मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत १०९ स्थानीय तहमा शैक्षिक सुधार भएको छ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरूको सीप विकासका तालिम सञ्चालन भएको।
- ६२ वटा मदरशाहरुलाई पूर्वाधार विकास लगायतका कार्यका लागि अनुदान सहयोग। मदरसा समन्वय समितिको गठन र संचालन।
- २२४ जना स्काउट शिक्षकहरुका लागि तालिम संचालन।
- बालबालिकाहरुको उद्दार र संरक्षणका लागि रु ५० लाखको बाल कोष स्थापना।
- प्रदेश गौरवका आयोजना अन्तर्गत लुम्विनी प्राविधिक विश्वविद्यालयको स्थापना भई विद्यार्थी भर्ना प्रक्रिया अगाडी बढेको।
- राप्ती प्राविधिक शिक्षालयलाई गढवा गाउँपालिकाको सरस्वती माध्यामिक विद्यालयमा स्थान्तरण गरी प्राविधिक शिक्षालयहरुमा पूर्वाधार र औजार उपकरणको सहयोग।

कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

- पशुपन्छीका रोग नियन्त्रणका लागि खोप कार्यक्रम अन्तर्गत १०,७३,०५० पशुपन्छीमा विभिन्न रोग विरुद्ध खोप सेवा सञ्चालन र ४७१ जना भ्याक्सिनेटरबाट ५,८०,८०० पशुमा खोरेत रोग नियन्त्रणका लागि खोप दिइएको।
- पशुपन्छी उत्पादन वृद्धिका लागि जातीय वंश सुधार अन्तर्गत ६४,४९८ गाई, भैंसी र बाख्रामा कृत्रिम गर्भाधान सेवा सञ्चालन गरिएको।
- आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सञ्चालन गर्नुपर्ने ६२ (कृषि ३४, पशुपन्छी २८) मध्ये ४५ (कृषि१९, पशुपन्छी २५ वटा) वटा स्मार्ट कृषि गाउँ कार्यक्रमको वार्षिक कार्ययोजना स्वीकृति भई कार्यान्वयन भएको।
- प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान अन्तर्गत जिल्ला स्थित कार्यालयहरुबाट प्रस्ताव आह्वान गरी दूध, मासु र अण्डामा कुल रकम रू. ५ करोड ५८ लाख २८ हजार ६ सय ३८ भुक्तानी भएको।

- अनुदान कार्यक्रममा महिला सञ्चालक भएका प्रस्तावमा ८६०० जना महिलालाई उन्नत र हाइब्रिड बीउ विजन वितरण भई ११५ हेक्टर क्षेत्रफलमा तरकारी उत्पादन भएको/भइरहेको।
- सुलभ कर्जा सहजीकरण अन्तर्गत १०४ आयोजनाका लागि २४ करोड ५७ लाख ५५ हजार कर्जा लगानी भई २०७९ बैशाख-असोजसम्म ब्याज अनुदान अन्तर्गत ६८ लाख ९१ हजार ६१६ रूपैयाँ भुक्तानी भएको।

१.५ लुम्बिनी प्रदेशको अर्थतन्त्र

आ.व. २०७९/८० को अघिल्ला छ देखि नौ महिनासम्मका उपलव्ध आर्थिक क्षेत्रहरुसँग सम्बन्धित आंकडा एवम् बाँकी अवधिको अवस्था सामान्य रहने अपेक्षा गरी राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले सार्वजनिक गरेको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को प्रारम्भिक अनुमान देहायबमोजिम रहेको छ।

- राष्ट्रिय कुल गार्हस्थ्य उत्पादन उपभोक्ताको मूल्यमा रु. ५३ खर्ब ८१ अर्ब ३३ करोड रहने र राष्ट्रिय वार्षिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको बृद्धिदर उपभोक्तामूल्यमा १.८६ प्रतिशत रहने अनुमान गरिएको छ।
- आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा यस लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन उपभोक्ताको मूल्यमा करिव रु. ७ खर्ब ६२ अर्ब ९७ करोड हुने अनुमान गरिएको छ भने आ.व.२०७८/७९ को संशोधित अनुमान करिब रु. ६ खर्ब ९७ अर्ब रहेको देखिन्छ।
- यसै गरी आ.व.२०७८/७९ को संशोधित कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको बृद्धिदर उपभोक्तामूल्यमा ५.०३ प्रतिशत रहेकोमा आ व २०७९/८० को प्रारम्भिक अनुमान अनुसार कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको बृद्धिदर उपभोक्तामूल्यमा संकुचन आई २.०६ प्रतिशत हुने अनुमान छ।
- बृहत् औद्योगिक समूह अनुसार, आ व २०७९/८० को लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक क्षेत्र (Primary sector) को योगदान ३०.३४ प्रतिशत, द्वितीय क्षेत्र (Secondary sector) को योगदान १४.१३ प्रतिशत र सेवा क्षेत्र (Tertiary sector) को योगदान ५५.५३ प्रतिशत हुने अनुमान रहेको छ।
- लुम्बिनी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सबैभन्दा बढि योगदान क्रमश कृषि क्षेत्रको २९.८ प्रतिशत, थोक तथा खुद्रा व्यापार, मोटर र मोटरसाइकल मर्मत क्षेत्रको ११ प्रतिशत र शिक्षा क्षेत्रको १०.२ प्रतिशत रहने अनुमान छ।
- आ.व २०७९/८० मा राष्ट्रिय तहको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा लुम्बिनी प्रदेशको १४.२ प्रतिशत योगदान हुने अनुमान गरिएको छ भने आ व २०७८/७९ को यस प्रदेशको १४.१ प्रतिशत योगदान रहेको संशोधित अनुमान छ।

परिच्छेद-२
प्रदेश सभा सचिवालय

२.१ पृष्ठभूमिः

नेपालको संविधानले नेपाल स्वतन्त्र, अविभाज्य, सार्वभौमसत्ता सम्पन्न, धर्मनिरपेक्ष, समावेशी, लोकतन्त्रात्मक, समाजवाद उन्मुख, सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य हो भनी धारा ४ मा घोषणा गरेको छ। यसरी संघीयता लागु गरेको नेपालको संविधानको धारा ५६ले राज्यको पुनर्संरचना गर्ने क्रममा नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तह बनाएको छ। सोही बमोजिम संविधानको अनुसूची ४ मा नवलपरासी पश्चिम, रूपन्देही, कपिलवस्तु, पाल्पा, अर्घाखाँची, गुल्मी, पूर्वी रूकुम, रोल्पा, प्युठान, दाङ, बाँके र बर्दिया गरी १२ वटा जिल्लाको प्रदेश नं. ५ हाल लुम्बिनी प्रदेशको गठन भएको छ।

लुम्बिनी प्रदेश नेपालका सबै विशेषता बोकेको र औसत तथ्याङ्क तथा सूचकाङ्कहरूका अनुसार सानो नेपाल बन्न पुगेको छ। भौगोलिक रुपमा तराई, पहाड, हिमाल रहेको यो प्रदेश सांस्कृतिक रुपले पनि निकै विविधतायुक्त छ। थारु, मगर, मधेशी, मुस्लिम र खस आर्य समुदायको सांस्कृतिक सम्मिश्रण र अन्तरघुलनबाट यो प्रदेश सप्तरङ्गी इन्द्रेणी जस्तै बन्न पुगेको छ।

नेपालको मध्य भागमा हिमाल, पहाड र तराइको भूभाग समेटेर बनेको लुम्बिनी प्रदेश विश्वले शान्तिका अग्रदुतका रुपमा चिनेका भगवान गौतम बुद्ध जन्मेको लुम्बिनी (रुपन्देही), बुद्धले २९ वर्षको उमेर सम्म जीवन व्यतित गरेको तिलौराकोट (कपिलवस्तु), एशियाको सबैभन्दा ठूलो र सुन्दर उपत्यका दाङ्ग, मनमोहक रमणीय पहाडी क्षेत्रहरु पाल्पा, प्युठान, अर्घाखाँची र गुल्मी साथै सिस्ने र पुथा हिमाल रहेको रुकुम पूर्व र जलजला पहाड रहेको रोल्पा, नेपालको अन्न भण्डार भनेर चिनिएका नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलवस्तु, दाङ्ग, बाँके, बर्दिया, त्यस्तै कर्णाली प्रदेशको मूख्य भन्सार नाका नेपालगंज (बाँके) र गण्डकी तथा लुम्बिनी प्रदेशका मुख्य भन्सार नाका सुनौली (रुपन्देही) अनि औद्योगिक नगरको रुपमा स्थापना भैसकेको बुटवल र नेपालगंज जस्ता नेपालकै ठूला शहरहरु रहेको अति सुन्दर बनावट भएको सामाजिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक तथा भौगोलिक र आर्थिक हिसावले अत्यन्त महत्वपूर्ण पर्यटकीय प्रदेशको रुपमा रहेको छ। यस प्रदेशको दक्षिण तर्फको लामो सिमाना भारतसँग जोडिएको छ भने पूर्वमा गण्डकी प्रदेश, पश्चिममा कर्णाली प्रदेश र सुदुरपश्चिम प्रदेश तथा उत्तरमा गण्डकी र कर्णाली प्रदेश रहेका छन्। साविकका रुकुम र नवलपरासी जिल्ला टुक्राइएपछि बनेको नवलपरासी पश्चिम र रुकुम पूर्व गरी १२ जिल्ला यस प्रदेशमा समेटिएका छन्।

नेपालको संविधानको भाग १४ मा सातै प्रदेशहरूका लागि एक सदनात्मक व्यवस्थापिकाको सिद्धान्त अनुसार प्रत्येक प्रदेशमा प्रदेश सभाको व्यवस्था गरिएको छ। यस प्रदेशमा पनि संविधानको धारा १७६ बमोजिम ६० प्रतिशत पहिलो हुनेले जित्ने निर्वाचन प्रणालीबाट र ४० प्रतिशत समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीवाट प्रदेश सभा सदस्यहरू निर्वाचित हुने व्यवस्था छ। सोही बमोजिम निर्वाचन क्षेत्र निर्धारण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७३ को दफा १२ बमोजिम निर्वाचन आयोगले पहिलो हुने निर्वाचित हुने प्रणालीका लागि मिति २०७४ भाद्र १५ गतेको नेपाल राजपत्रको भाग ३ खण्ड ६७

(अतिरिक्ताङ्क १५क)मा प्रकाशित सूचना अनुसार यस प्रदेशका ५२ वटा प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचित हुने निर्वाचन क्षेत्रहरू निर्धारण भएको छ। लुम्बिनी प्रदेशमा संविधान बमोजिमको उक्त ५२ सिटलाई ६० प्रतिशत मानी बाँकी रहेको ४० प्रतिशत सिटमा समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीबाट निर्वाचित हुने ३५ जना गरी जम्मा ८७ जना सदस्य रहेको प्रदेश सभा गठन भएको छ।

प्रचलित संसदीय अभ्यास अनुरूप नै प्रदेश सभाले पनि प्रदेश स्तरमा प्रदेश सरकार गठन गर्ने, प्रदेश कानूनहरूको विधेयक पारित गर्ने, प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट पारित गर्ने, सरकार तथा सरकारी निकायहरूको संसदीय निगरानी तथा नियन्त्रण जस्ता कार्यहरु गर्दछ। ती कार्यहरु मर्यादित रुपमा व्यवस्थापन गर्न संविधानले धारा १८२ मा सभामुख र उपसभामुखको व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी प्रदेश सभाले आफ्नो कार्य सञ्चालन गर्न, बैठकको सुव्यवस्था कायम राख्न र समितिहरूको गठन, काम, कारवाही र समिति सम्बन्धी अन्य विषय नियमित गर्नका लागि नेपालको संविधानको धारा १९४ बमोजिम लुम्बिनी प्रदेश सभाले प्रदेश सभा नियमावली, २०७९ बनाएको छ।

लुम्बिनी प्रदेश सभा नियमावली, २०७९ मा विभिन्न विषयगत तथा विशेष समितिहरु, संसदीय दलहरु संरचनाहरुका साथै समितिका सभापतिहरू र विपक्षी तथा सत्तापक्षका नेता, उपनेता, प्रमुख सचेतक, सचेतक जस्ता पदाधिकारीहरूको व्यवस्था छ। यसका साथै उक्त नियमावलीमा सभा तथा समितिका बैठकहरूको कार्यविधि, प्रश्नोत्तर, विभिन्न प्रस्तावहरूको कार्यविधि, सरकार गठन विघटनका व्यवस्था जस्ता विषयवस्तु उल्लेखित छन्। लुम्बिनी प्रदेशको प्रदेश सभा नियमावलीको नियममा ६० मा मन्त्रिपरिषद, सरकारी वा गैरसरकारी निकायको निर्णयको कुनै कारणले सम्बन्धित प्रदेशभित्र बसोबास गर्ने नेपाली नागरिकलाई मर्का परेको विषय खुलाई कम्तिमा एक सय जना व्यक्तिको हस्ताक्षर सहित दिएको आवेदनपत्रलाई तीन जना सदस्यले प्रमाणित गरी प्रस्तावको रुपमा पेश गर्न सक्ने नयाँ र लोकतान्त्रिक व्यवस्था गरिएको छ।

प्रदेश सभाका लागि आवश्यक सभा हल, विषयगत समितिहरू, संसदीय दलका कार्यालयहरू र पुस्तकालय जस्ता संरचनाहरूको प्रभावकारी र मर्यादित व्यवस्थापन गर्न सचिवायलको आवश्यकता पर्ने हुनाले संविधानको धारा १९५ ले प्रदेश सभा सचिवालय र सचिवको व्यवस्था गरेको छ। सोही बमोजिम प्रदेश सभा सचिवायल सम्बन्धी ऐन, २०७५ बनी सचिवायलयको स्थापना तथा प्रदेश सभा सचिवको नियुक्ति भइसकेको छ। तत्कालीन अवस्थामा संघीय सरकारको सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले पठाएको दरबन्दी तेरिज बमोजिम यस सचिवालयमा सचिवको नेतृत्वमा ३७ जना कर्मचारीहरू रहने व्यवस्था छ। यस बाहेक सेवा करारका र माननीय पदाधिकारीहरू तथा सदस्यज्यूहरूका स्वकीय सचिवालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूबाट पनि सचिवालयमा सहयोग पुगिरहेको छ।

२.२ दीर्घकालिन सोच

- जनमैत्री, जिम्मेवार, प्रभावशाली र मर्यादित प्रदेश सभा।

२.३ उद्देश्य

- प्रदेश सभालाई जनमैत्री, जिम्मेवार, प्रभावशाली र मर्यादित बनाई कानून निर्माण तथा संसदीय निगरानी प्रकृयालाई प्रभावकारी बनाउने।

२.४ **रणनीतिः**

- प्रदेश सभा सचिवालयको क्षमतालाई उच्चतम उपयोग गरी संविधान कार्यान्वयन गर्न आवश्यक कानून निर्माण गरी जनप्रतिनिधिको भूमिकालाई उच्च बनाउने।
- प्रदेश सभा सचिवालयलाई पूर्ण स्वायत्त निकायको रूपमा स्थापित गर्दै अत्याधुनिक, सुविधा सम्पन्न, सक्षम र आकर्षक बनाउने।
- प्रदेश सभाको संसदीय निगरानी सम्बन्धी कामलाई प्रभावकारी, पारदर्शी र जिम्मेवारीपूर्ण बनाउने।

२.५ **कार्यक्षेत्रः**

- नेपालको संविधानको धारा १९४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी आफ्नो कार्य सञ्चालन गर्ने,
- लुम्बिनी प्रदेश सभा सचिवालय सम्बन्धी ऐन, २०७५ बमोजिमको कार्यक्षेत्र,
- प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ बमोजिमको कार्यक्षेत्र,
- संवैधानिक प्रावधान अनुसार प्रदेश सभालाइ ऐन कानून तथा नीति कार्यक्रम सम्बन्धी निर्णय गर्न सहयोग गर्ने,
- जनताका सरोकारका विषयहरुमा छलफल गर्ने,
- प्रदेश सभाको बैठकको सुव्यवस्था कायम राख्न र अन्य कामकारवाही नियमित एवम् प्रभावकारी बनाउने।
- प्रदेश सभा तथा प्रदेश सभाका समितिलाई विधायिकी तथा प्रदेश सरकार र मातहतका निकायहरूको संसदीय निगरानी सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने,
- प्रदेश सभाको काम कारवाहीलाई नियमित, प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन आवस्यक प्रशासनिक, आर्थिक र भौतिक व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्रदेश सभा, प्रदेश सभाका समिति र सदस्यलाई आवश्यक सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने,
- प्रदेश सभाका समितिको निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- प्रदेश सभाको सूचना प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने,
- प्रदेश सभामा प्रतिनिधित्व गर्ने संसदीय दलका कार्यालयलाई आवश्यक सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने,
- प्रदेश सभामा परम्परागत तथा विद्युतीय दुबै प्रकारका पुस्तकालय र संवाद केन्द्रको संचालन गर्ने।
- संसदीय अध्ययन तथा अनुसन्धान सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्रदेश सभा परिसरमा सुरक्षा व्यवस्थापन गर्ने,
- प्रदेश सभालाई मर्यादित बनाउन अन्य कार्य गर्ने।

२.६ कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरु

- नेपालको संविधान को भाग ५ धारा ५६ उपधारा १ मा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूलसंरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने व्यवस्था गरेको।
- नेपालको संविधान को भाग ५ धारा ५६को उपधारा ३ ले संविधानको अनुसूची ४ बमोजिमका १२ वटा जिल्ला रहने गरी प्रदेशको ५ नं प्रदेशको व्यवस्था गरेको।
- नेपालको संविधान को भाग ५ धारा ५७ को उपधारा २,३ र ५ मा अनुसूची ६,७ र ९ बमोजिम प्रदेशको अधिकार सूची, संघ र प्रदेशको साझा अधिकार सूची र संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार सूचीको व्यवस्था गरेको।
- नेपालको संविधान को भाग १४ धारा १७५ मा एक सदनात्मक प्रदेश सभा र धारा १७६ मा प्रदेश सभा गठन सम्बन्धी व्यवस्था गरेको।
- नेपालको संविधान को भाग १४ धारा १८२ प्रदेश सभा बैठक सञ्चालनका लागि सभामुख र उपसभामुखको व्यवस्था गरेको।
- नेपालको संविधान को भाग १४ धारा१९३ माप्रदेश सभाको कार्य प्रणालीलाईव्यवस्थित गर्न प्रदेश सभा निमावली बमोजिम आवश्यकता अनुसार समिति तथा विशेष समिति गठन गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको।
- नेपालको संविधान को भाग १४ धारा१९४ मा प्रदेश सभाले आफ्नो कार्य सञ्चालन गर्न, बैठकको सुव्यवस्था कायम राख्न, समितिहरुको गठन, काम कार्वाही र समिति सम्बन्धी अन्य विषय नियमित गर्नका लागि निमावली बनाउनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ।
- नेपालको संविधान को भाग १४ धारा १९५ मा प्रदेश सभा सचिवालय र प्रदेश सभा सचिवको नियुक्ती सम्बन्धी व्यवस्था गरेको।
- नेपालको संविधान को भाग १५ धारा १९८ मा विधेयक प्रदेश सभामा पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको र पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको साथै धारा २०२मा अध्यादेश प्रदेश सभामा पेश गर्ने र पारित गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था रहेको।
- प्रदेश सभाको काम, कारवाहीहरुलाई सुचारी रुपल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रदेश सभा सचिवालय सम्बन्धी ऐन २०७५ रहेको।
- प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुलाई आवश्यक सेवा सुविधाहरु उपलब्ध गराउन प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी ऐन २०७७ रहेको।
- प्रदेश सभाले आफ्नो कार्य सञ्चालन गर्न, बैठकको सुव्यवस्था कायम राख्न र प्रदेश सभाका पदाधिकारीहरुको व्यवस्था गरी प्रदेश सभाका काम कार्यहरुलाई नियमित गर्न नियमित गर्न प्रदेश सभा नियमावली,२०७९ कार्वान्वियनमा रहेको।

JobnameUntitled-1.job Sig3 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

२.७ संगठन संरचना तथा जनशक्ति विवरण

तालिकानं.-१.१ दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था(मातहत कार्यालय समेत)

क्र.सं.	पद	सेवा	समूह	श्रेणी/तह	कूल दरवन्दी संख्या	पदपूर्ति संख्या	रिक्त	कैफियत
१	प्रदेश सभा सचिव (संविधानको धारा १९५ र प्रदेश नं ५ प्रदेश सभा सचिवालय सम्बन्धि ऐन २०७५ बमोजिम)	-	-	-	१	१	०	संवैधानिक
२	सचिवालय सचिव	संसद	-	-	१	०	१	
२	उप-सचिव	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	रा.प.द्वितीय	२	०	२	
३	उप-सचिव	न्याय	कानून	रा.प.द्वितीय	१	१	०	
४	शाखा अधिकृत	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	रा.प.तृतीय	४	२	२	
५	लेखा अधिकृत	प्रशासन	लेखा	रा.प.तृतीय	१	१	०	
६	कानून अधिकृत	न्याय	कानून	रा.प.तृतीय	१	१	०	
७	कम्प्यूटर अधिकृत	विविध	-	रा.प.तृतीय	१	०	१	
८	नायव सुब्बा	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	रा.प.अनं. प्रथम	७	५	२	
९	कम्प्यूटर अपरेटर	विविध	-	रा.प.अनं. प्रथम	१	१	०	
१०	माइक सञ्चालक	विविध	-	रा.प.अनं. प्रथम	२	२	०	२ जना करारमा रहेको
११	इलेक्ट्रसियन	विविध	-	रा.प.अनं. प्रथम	१	०	१	
१२	सह-लेखापाल	प्रशासन	लेखा	रा.प.अनं. द्वितीय	१	१	०	
१३	मर्यादापालक प्र नि	प्रहरी	-	-	१	१	०	काजमा रहेको
१४	मर्यादापालक	-	-	-	६	६	०	७५जना काजमा रहेको
१५	हलुका सवारी चालक			श्रेणी विहिन	३	३	०	२ जना करारमा रहेको
१६	कार्यालय सहयोगी			श्रेणी विहिन	३	३	०	३ जना करारमा रहेको,
जम्मा					३७	२८	९	

२.८ तयार भएका ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिको विवरण

- प्रदेश सरकारको अर्थ सम्बन्धी प्रस्तावलाई कार्यान्वयन गर्न बनेको विधेयक,
- स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन, नविकरण तथा स्तरोन्नति ऐन, २०७६ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक

❖ आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को सेवा र कार्यका लागि लुम्विनी प्रदेश,प्रदेश सन्चित कोषबाट केही रकम खर्च गर्ने विनियोजन गर्नेसम्बन्धमा व्यबस्था गर्न बनेको विधेयक,

❖ लुम्विनी प्रदेश सभा नियमावली,२०७९

२.९ बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

नीति तथा कार्यक्रम र बजेट बक्तव्यमा उल्लेख नभएको।

२.१० आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान			
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान			
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान			
४	नेपाल सरकार विशेष अनुदान			
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँड समेत)	३४३७६६	३४०८२९.१५४	२२४०५१.३०६

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

२.११ बेरुजू विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
प्रदेश सभा सचिवालय	नियमित गर्ने	१२,०१४,४८३.००	-	१२,०१४,४८३.००
	असुल उपर	३३,२४०.००	२८,२४०.००	५,०००.००
	पेश्की बाँकी	-	-	-
	कुल बेरुजू	१२,०४७,७२३.००	२८,२४०.००	१२,०१९,४८३.००

स्रोत : प्रदेश सभा सचिवालय

२.१२ आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा विनियोजित बजेट तथा बित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
चालु	२२६४१०	१३९३३१.७५७	
पुँजीगत	११७३५६	८४७१९.५४९	६१.५४
जम्मा	३४३७६६	२२४०५१.३०६	७२.१९

२.१३ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को राजस्व संकलनको विवरण (रु. हजारमा)

क्र.सं.	शीर्षक	प्राप्त रकम
१	१५१११	१५.०५१
२	१४२२९	३०
३	१४३१२	२५.७८४
जम्मा		७०.८३५

स्रोत : प्रदेश सभा सचिवालय

JobnameUntitled-1.job Sig3 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

२.१४ आ.व.२०७९।०८०को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमकोअसार मसान्त सम्मको प्रगति (रु.हजारमा)

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तिय प्रगति	
		परिणाम	बजेट	परिणाम	परिणाम %	बजेट	जेटखर्च %
१	प्रदेश सभा र सचिवालयका अप्राविधिक कर्मचारीलाई क्षमता अभिवृद्धि-लेखापालन, पुस्तकालय व्यवस्थापन, जिन्सी व्यवस्थापन, सार्वजनिक खरीद, विधेयक निर्माण चक्र, कार्यालय व्यवस्थापन आदि सम्बन्धी रिफ्रेसिंग तालिम	१	२००	०	०	०	०
२	प्रदेश सभा र सचिवालयका प्राविधिक , अप्राविधिक कमर्चारीहरुलाई सुचना प्रविधि (अडियो सिष्टम, एचडी स्टूडियो, कम्प्युटर नेटवर्किंग, भर्बेटिम सिष्टम आदि) सम्बन्धी न्यु भर्जन रिफ्रेसिंग तालिम	१	१००	०	०	०	०
३	प्रदेश सभाले गरेको कार्यको चौमासिक समीक्षा प्रेस मिट	१	१५०	०.५	५०	७५	५०
४	स्थानीय तहको मत संकलन प्रणाली सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम	१	१००	०	०	०	०
५	संसदीय कार्यप्रकृया र कार्यपद्धतिको अन्तरप्रदेश/ संघीय अध्ययन अनुसन्धान र अवलोकन कार्यक्रम	१	८००	१	१०००	८००	१००
६	प्रदेश सभा र सचिवालयका प्राविधिक , अप्राविधिक कमर्चारीहरुलाई सुचना प्रविधि (अडियो सिष्टम, एचडी स्टूडियो, कम्प्युटर नेटवर्किंग, भर्बेटिम सिष्टम आदि) सम्बन्धी न्यु भर्जन रिफ्रेसिंग तालिम	१	२५०	०	०	०	०
७	प्रदेश सभा स्थापना दिवस विशेष कार्यक्रम	१	१०००	१	१००	१०००	१००
८	सभा र समितिहरुको गतिविधि समेट्ने टि भी कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारण	५२	३५१०	५२	१००	३५१०	१००
९	सभा र समितिहरुको गतिविधि समेट्ने रडियो कार्यक्रम उत्पादन तथा प्रसारण	१	१६००	०	०	०	०
१०	प्रदेश सभाका महत्वपूर्ण बैठकहरु टि भी मा प्रत्यक्ष प्रसारण गर्ने	१	२४०	१	१००	२४०	१००
११	नवनिर्वाचित माननीय सदस्यहरुलाई एक दिवसीय अभिमुखीकरण कार्यक्रम	१	२००	०	०	०	०
१२	विषयगत समितिहरुको दुई दिवसीय कार्यशाला गोष्ठी	१	५००	०	०	०	०
१३	सरोकारवालाहरुसंग विधेयक सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	२५२०	०	०	०	०
१४	संसदीय समितिहरुको अन्तरप्रदेश अध्ययन अवलोकन भ्रमण	१	२१००	०.३	३३	६१०	२९
१५	नवनिर्वाचित माननीय ज्यूहरुको शपथ ग्रहण कार्यक्रम	१	३००	०.७५	७५	२२५	७५
१६	महिला तथा पिछडा वर्गका लागि संसदीय बाह्य पहुँच रेडियो कार्यक्रम	१	४००	१	१००	४००	१००
१७	माननीय ज्यूहरुको विज्ञसंगको अन्तर्क्रिया कार्यक्रम	१	९००	०	०	०	०

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	बार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तिय प्रगति	
१८	प्रदेश सभाका माननीय ज्यूहरुको विदाई तथा सम्मान कार्यक्रम	१	१२००	०.९	९०	११४५	९५.४
१९	शैक्षिक संस्थाहरुमा अभ्यास संसद कार्यक्रम	३	६००	२	६६	४००	६६
२०	प्रदेश सभाका सभामुख र उपसभामुखको अन्तप्रदेश अध्ययन अवलोकन भ्रमण	१	६००	०.६	६०	३.८८	६४
२१	नयाँ वर्षको अवसरमा शुभकामना आदान प्रदान कार्यक्रम	१	२००	१	१००	१००	५०
२५	जेनेरेटर सेड निर्माण	१	१०००	१	१००	७८९	७८.९
२६	हलुका सवारी चार पाँग्रे	२	१५०००	०	०	०	०
२७	नवनिर्मित प्रदेश सभा सचिवालय भवनमा ईन्टरकम तथा नेटवर्किंग कार्य	१	१०००	१	१००	१०००	१००
२८	Audio Recording & Playback System Network And Equipment	१	८००	१	१००	८००	१००
२९	नवनिर्मित प्रदेश सभा सचिवालय भवनमा युपिएस तथा इलेक्ट्रिक उपकरण जडान कार्य	१	१०००	१	१००	१०००	१००
३०	HVAC System जडान	१	१००५२	१	१००	८७७१	८७.५६
३१	नवनिर्मित प्रदेश सभा सचिवालय भवनमा सिसिटिभी जडान कार्य	१	१००	०	०	०	०
३२	Network For Video Camera & Corresponding Recording/Playback System	१	४००	०.३	३७.५	१५१	३७.५
३३	सभाहलको दर्शक दिर्घाको लागि बेन्च खरिद। निर्माण	१	१००	०	०	०	०
३४	Furniture For New Assembly Hall	१	१००	०	०	०	०
३५	Electrification works at New Assembly Hall	१	३५००	०.७	८७	३०४५	८७
३६	HVAC System मा प्रयोग हुने कन्ट्रोल प्यानलको विद्युतीकरण प्रणाली निर्माण तथा जडान	१	१००	१	१००	९९३	९९.३
३७	Utility Water Supply System	१	६००	१	१००	५७२	९५
३८	Interior Decoration in New Assembly Hall	१	२००	१	१००	१९७५	९९
३९	Acoustic Treatment In New Assembly Hall	१	७५००	१	१००	७२६९	९६.९२
४०	विषयगत समिति भवन मर्मत / निर्माण	१	२००	०	०	१०००	१००
४१	रासी प्राविधिक शिक्षालयको कार्यशाला भवन मर्मत	१	१०००	०	०	०	०
४२	मर्यादापालक सुरक्षाकर्मी निवासका लागि विद्यालय भवन मर्मत श्रीचौर	१	९००	१	९०	९००	१००
४३	Construction of Sachiwalay Building	१	४३०	१	१००	३६९९९	८५.८१
४४	सचिवालय परिसरमा जेनेरेटर सेड निर्माण	१	१०००	०	०	१०००	१००
४५	निर्माणाधीन प्रदेश सभा सचिवालय भवनमा फल्स सिलिंग कार्य	१	२०००	१	१००	१९८६	९९.३
४६	Air Conditioning Works	१	२१००	०.५	५०	१०००	४९

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	बार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तिय प्रगति	
४७	-प्रदेश सभा लोगो कार्भिंग	१	१००	१	१००	९७	९७
४८	कार्पेट	१	१०००	१	१००	१०००	१००
४९	पर्दा	१	१०५०	१	१००	१०००	९९.९९
५०	Fire alarm system	१	६००	०	०	०	०

स्रोत : प्रदेश सभा सचिवालय

२.१६ समस्या र चुनौती

समस्याः

क) भौतिक पूर्वाधारः लुम्बिनी प्रदेशको स्थायी राजधानी राप्ती उपत्यका (देउखुरी)मा प्रदेश सभा परिसर स्थापना गरिएसँगै तयार हुनुपर्ने ५ वटा संसदीय पूर्वाधार मध्ये प्रदेश सभा भवन, प्रदेश सभा सचिवालय भवनको निर्माण भइसकेको तर विषयगत समिति भवन, संसदीय दलका कार्यालय भवन र पुस्तकालय भवन तयार भइसकेका छैनन्। संसदीय दलका कार्यालयहरुलाई तत्कालिन राप्ती प्राविधिक शिक्षालयका पुराना भवनहरुलाई नै मर्मत गरी अस्थायी व्यवस्थापन गरिएको छ। पुस्तकालयलाई सचिवालयभित्रै रहेको बैठक कक्षलाई संवाद केन्द्रसँग एकीकृत रुपमा अस्थायी व्यवस्था गरिएको छ। विषयगत समितिहरुका लागि आवश्यक पर्ने सभापतिज्यूहरुको कार्यकक्ष र बैठककक्षहरुको व्यवस्थापनमा धेरै समस्या छ। यद्यपि यी बाँकी तीनै पूर्वाधार भवनहरु खानेपानी तथा शहरी विकास मन्त्रालयले ठेक्का लगाइसकेको अवस्था छ। ती भवनहरु तयार नहोउञ्जेल सचिवालयलाई व्यवस्थापन गर्न समस्या पर्ने देखिन्छ।

ख) मानव संशाधनः प्रदेश सभा सचिवालयको कार्य विस्तृतीकरण हुँदै गएसँगै २०७४ सालमा संघीय सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले निर्धारण गरी पठाएको कर्मचारी दरबन्दीले धान्न नसक्ने अवस्था छ। उदाहरणका लागि उक्त दरबन्दी तेरिजमा पुस्तकालयका कर्मचारीहरुको बारेमा उल्लेख छैन तर संसदमा पुस्तकालय पाँचौ महत्वपूर्ण अवयव हुन्छ। यस्ता अन्य प्राविधिक र अप्राविधिक पदहरुको दरबन्दी सिर्जना भइनसकेको हुनाले कर्मचारी अभाव भई प्रदेश सभा सचिवालयको कार्य सम्पादनमा समस्या छ। यसका साथै प्रदेश सभाका कार्यहरु विशेष प्रकृतिका हुने भएकाले दक्ष जनशक्तिको आवश्यकता पर्छ। प्रदेश सभा सचिवालयका विभिन्न विशिष्ट जिम्मेवारीमा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई दक्षता प्राप्त गर्दैगर्दा सचिवालयसँग कुनै परामर्श नगरी कर्मचारी सरुवा गरिनु एउटा समस्याको रुपमा रहेको छ।

ग) कानून कार्यान्वयनमा कठिनाईः लुम्बिनी प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुका पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५को दफा ५ मा उल्लेखित सभामुख तथा उपसभामुख निवासको व्यवस्थापन र दफा ६ मा उल्लेखित सुविधाका सवारी साधनको मर्मत सम्भार प्रदेश सरकारले गर्ने कानूनी व्यवस्था भएको तर विनियोजन ऐन बमोजिम प्रदेश सभा सचिवालयमा बजेट विनियोजन भएकोले उक्त खर्चहरु निर्धक्कताका साथ गर्न समस्या भएको। यसका साथै सोही ऐनले प्रदेश सभा रहेको जिल्लामा घर भएका माननीय सदस्यहरुलाई घरभाडाका लागि सुविधा नदिने व्यवस्था गरेको तर पश्चिम दाङ्ग घर भएका माननीय सदस्यहरुलाई घर भाडामा नलिई नहुने अवस्था भएकोले उक्त सुविधा सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था लागु गर्न समस्या भएको।

चुनौतीः

(क) आगामी दिनमा विषयगत समितिको सभापतिको निर्वाचन सम्पन्न भए पश्चात सभापतिको कार्यकक्ष र बैठक कक्षहरु व्यवस्थापन गर्नुपर्ने चुनौती छ।

(ख) लुम्बिनी प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुका पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५मा भएको संशोधन बमोजिम ५ जना वा त्यो भन्दा बढी सदस्य हुने संसदीय दलका नेता तथा प्रमुख सचेतकलाई पनि सवारी साधन उपलब्ध गराउनु पर्ने भएकोले उक्त संशोधन अघि उपलब्ध सवारी साधनहरुबाट आवश्यकता धान्नुपर्ने चुनौती छ।

(ग) कर्मचारी अभाव भएको र विशेष प्रकृतिका कार्य गर्न खटाइएका कर्मचारीको कार्यकाल अनिश्चित हुने भएकोले उपलब्ध कर्मचारीहरुलाई दोहोरो तेहोरो जिम्मेवारीमा खटाउने चुनौती छ।

(घ) पुस्तकालय भवन निर्माण भइनसकेको अवस्थामा स्थान अभावको कारणले प्रदेश सभाको पुस्तकालयलाई सम्वाद केन्द्र, बैठक कक्ष र विद्युतीय पुस्तकालय समेत गरी चौहोरो काममा प्रयोग गर्नेगरी व्यवस्थापन गर्न चुनौती छ।

२.१७ समस्या समाधानका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरु (प्रस्तावित)

(१) प्रदेश सभा सचिवालयले गृह मन्त्रालय मार्फत मन्त्रिपरिषदमा पठाएको अस्थायी दरबन्दी सम्बन्धी प्रस्ताव पारित गरिनु पर्ने।

(२) निर्माणाधीन विषयगत समिति भवन, संसदीय दल भवनहरु र पुस्तकालय भवनको निर्माण कार्यलाई छिटो टुङ्ग्याउन शहरी विकास मन्त्रालयलाइ ताकेता गर्नुपर्ने।

(३) मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालयमा प्रदेश सभा सचिवालयले माग गरी पठाइएको अत्यावश्यक सवारी साधनहरु उपलब्ध गराउनुपर्ने।

(४) कानूनमा प्रदेश सरकारले गर्ने भनिएका तर व्यवहारमा प्रदेश सभा सचिवालयले गर्नुपर्ने कार्यहरुलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्नुपर्ने।

(५) सुविधा सम्बन्धी कानूनलाई समयानुकूल संशोधन गर्नुपर्ने।

(६) प्रदेश सभाको संसदीय निगरानी सम्बन्धी कार्यलाई स्वायत्त र प्रभावकारी बनाउन प्रदेश सभाको आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी छुट्टै ऐन बनाउनुपर्ने।

२.१८ आगामी कार्यदिशाः

(१) प्रदेश सभाको परिसरमा आवश्यक पर्ने पाँच वटै अवयवहरुलाई क्रियाशील बनाउन आवश्यक पूर्वाधारहरु तयार गरिने छ।

(२) पहिलो प्रदेश सभाले निर्माण गरेका कानूनहरुको क्रमशः उत्तरविधायिकी परीक्षणहरु गरिनेछन्।

(३) प्रदेश सभा सचिवालयको कर्मचारी सम्बन्धी ऐन बनाउन आवश्यक कार्य गरिनेछ।

(४) प्रदेश सभाको आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी ऐन बनाउन आवश्यक कार्य गरिनेछ।

(५) प्रदेश सभाको विधायन सम्बन्धी कार्यलाई पूर्ण डिजिटलाइजेन गरिनेछ।

(६) प्रदेश सभाको संसदीय निगरानी सम्बन्धी कार्यलाई स्वायत्त र प्रभावकारी बनाउन आवश्यक सहयोग गरिनेछ।

२.१९ निष्कर्ष:

- प्रदेश सभा सचिवालयले आ.व. २०७९/८० मा ६०.१५ प्रतिशत बजेट खर्च गर्न सफल भएको
- प्रदेश सभा संचालनका लागि आवश्यक आधारभूत पूर्वाधारहरुको व्यवस्थापन गरिएको छ ।
- प्रदेश सभा र सचिवालय भवनलाई छोटो समयमा तयार पारी संचालनमा ल्याइएको छ।
- सूचना र प्रविधिको अधिकतम उपयोगद्वारा प्रदेश सभा र सचिवालयको कामलाई कुशल र प्रविधिमैत्री बनाइएको छ।
- पहिलो र दोस्रो प्रदेश सभाको संक्रमण कालमा आवश्यक पर्ने जिम्मेवारीहरु पूरा गरिएको छ।
- स्थायी राजधानीमा प्रदेश सभाका सबै अवयवहरुलाई कुशलतापूर्वक स्थानान्तरण गरिएको छ।

परिच्छेद- ३
प्रदेश लोक सेवा आयोग

३.१ पृष्ठभूमि:

नेपालको संविधानको भाग २३ धारा २४४ मा प्रदेश लोक सेवा आयोग सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। यसै संबैधानिक व्यवस्था अनुरुप लुम्बिनी प्रदेशले प्रदेश लोक सेवा आयोगको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७६ प्रदेश सभाबाट पारित गराई कार्यान्वयनमा ल्याइसकेको छ। उक्त ऐनको दफा ३ बमोजिम प्रदेश लोक सेवा आयोग गठन भई आयोगको कार्यालय लुम्बिनी प्रदेशको बुटवलमा स्थापना भई सञ्चालनमा आएको छ। प्रदेश लोक सेवा आयोग प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश प्रहरी सेवा, प्रदेश अन्य सरकारी सेवा र स्थानीय सरकारी सेवा तथा संगठित संस्थाको सेवाको पदमा उपयक्त उम्मेदवारको छनौटमा स्वच्छता तथा निष्पक्षता कायम गरी योग्यता प्रणालीलाई प्रवर्द्वन गर्दै सार्वजनिक प्रशासनलाई सक्षम, सदृढ र सेवा मुखी बनाउनका लागि गठन भएको हो। यसै गरी प्रदेश स्तरमा उल्लेखित सेवाका विभिन्न सेवा समूहका पदहरुमा उपयुक्त जनशक्तिलाई आकर्षित गर्ने, परीक्षा संचालन गरी सिफारिस गर्ने सम्मका कार्यमा निष्पक्षता, तटस्थता र योग्यता कायम गरी जनशक्ति व्यवस्थापनमा प्रदेश सरकारलाई सहयोग गर्ने उद्देश्यले प्रदेश लोक सेवा आयोग क्रियाशिल रहेको छ।

३.२ दीर्घकालीन सोच:

प्रदेश सरकारको दीर्घकालीन सोच **"समृद्ध लुम्बिनी : आत्मनिर्भर प्रदेश"** अनुरुप लुम्बिनी प्रदेशमा गुणस्तरीय सेवा प्रवाहका लागि सक्षम र उच्च नैतिक चरित्र भएका जनशक्ति छनौट गरी प्रदेश सरकार र स्थानीय तहलाई सिफारिस गर्ने साथै प्रदेशमा सुशासन प्रवर्द्धनमा सहयोग गर्ने।

३.३ उद्देश्य:

- प्रदेश निजामती सेवा, स्थानीय सरकारी सेवा र अन्य सरकारी सेवाको पदमा नियुक्तिका लागि उपयुक्त उम्मेदवार छनौट गर्न परीक्षाहरु सञ्चालन गर्ने।
- परीक्षा पद्धतिमा सुधार गरी समसामयिक एवं वैज्ञानिक प्रणाली अवलम्बन गर्ने।
- सेवा प्रवाहसँग सम्बन्धित समय सापेक्ष पाठ्यक्रम तर्जुमा गरी दक्ष उम्मेदवार छनोट गर्ने।
- लोक सेवाका मूलभूत मान्यता : योग्यता प्रणाली, निष्पक्षता र स्वच्छतालाई सुदृढ र विश्वसनीय बनाउने।
- प्रदेश, स्थानीय तह र अन्य तोकिएको क्षेत्रमा जनशक्ति व्यवस्थापनमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने।
- तोकिएका विषयमा सम्बन्धित निकायलाई परामर्श दिने।

JobnameUntitled-1.job Sig4 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

३.४ रणनीतिहरु:

- प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६ को दफा ६१ र ६२ मा व्यवस्था भए बमोजिम निर्माण गरिएका आयोगको नियमावली, कार्यविधि, मापदण्ड र निर्देशिकाको कार्यान्वयन तथा अद्यावधिक गर्दै जाने।
- आयोगको लागि आवश्यक हुने विभिन्न विषय क्षेत्रका विज्ञको रोस्टर सूची तयार तथा अद्यावधिक गर्दै जाने।
- प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सरकारी सेवाका विभिन्न तहका पदको पाठयक्रम निर्माण र अद्यावधिक गर्दै जाने।
- आयोगको भौतिक पूर्वाधार, जनशक्ति र प्रविधिको विकास गर्दै आयोगको सक्षमता वृद्धि गर्ने।
- लोक सेवा आयोगका मूलभूत मान्यता, योग्यता, निष्पक्षता र स्वच्छतालाई सुदृढ र विश्वसनीय बनाउने।
- गुणस्तरीय सेवा प्रवाहका लागि सक्षम, चरित्रवान र सामाजिक उत्तरदायित्व बहन गर्न सक्ने जनशक्ति छनोट गर्ने।
- प्रदेश सरकार र प्रदेश भित्रका स्थानीय तहहरुलाई सुशासन प्रवर्द्धनका लागि सहयोग गर्ने।

३.५ कार्यक्षेत्र:

प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६ को दफा ७ मा उल्लेख भए बमोजिम यस आयोगको कार्यक्षेत्र देहाय बमोजिम रहेका छन्

- प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सरकारी सेवाको पदमा नियुक्तिका लागि उपयुक्त उम्मेदवार छनोट गर्न परीक्षा सञ्चालन गर्ने।
- प्रदेश प्रहरी सेवा, प्रदेश अन्य सरकारी सेवा र संगठित संस्थाको पदमा पदपूर्तिका लागि लिइने लिखित परीक्षा सञ्चालन गर्ने।
- प्रदेश निजामती सेवा, अन्य सरकारी सेवा र स्थानीय सरकारी सेवाका पदमा बढुवा गर्दा अपनाउनु पर्ने सामान्य सिद्धान्तका विषयमा परामर्श दिने।
- संगठित संस्थाको सेवाका कर्मचारीहरुको सेवाका शर्त सम्बन्धी कानून र त्यस्तो सेवाको पदमा बढुवा वा विभागीय कार्यवाही गर्दा अपनाउनु पर्ने सामान्य सिद्धान्तको विषयमा परामर्श दिने।
- प्रदेश निजामती सेवाको शर्त सम्बन्धी विषयमा प्रदेश निजामती सेवा वा पदमा नियुक्ति, बढुवा र विभागीय कार्यवाही गर्दा अपनाउनु पर्ने सिद्धान्तको विषयमा र प्रदेश सरकारी सेवाको पदमा ६ महिना भन्दा बढी समयका लागि नियुक्ति गर्दा उम्मेदवारको उपयुक्तताको विषयमा परामर्श दिने।
- कुनै एक प्रकारको प्रदेश सरकारी सेवाको पदबाट अर्को प्रकारको प्रदेश सरकारी सेवाको पदमा वा अन्य सरकारी सेवाबाट प्रदेश निजामती सेवामा सरुवा वा बढुवा गर्दा वा कुनै प्रदेशको सेवाको पदबाट

प्रदेश निजामतीसेवाको पदमा सेवा परिवर्तन वा स्थानान्तरण गर्दा उम्मेदवारको उपयुक्तताको विषयमा परामर्श दिने।

- आयोगको परामर्श लिनु नपर्ने अवस्थाको पदमा बहाल रहेको कर्मचारीलाई आयोगको परामर्श लिनु पर्ने अवस्थाको पदमा स्थायी सरुवा वा बढुवा गर्नु पर्ने विषयमा र प्रदेश सरकारी सेवाको र स्थानीय सरकारी सेवाका कर्मचारीलाई दिइने विभागीय सजायको विषयमा परामर्श दिने।

३.६ आयोगको संगठन संरचना र दरवन्दी तेरिज

तालिका नं.-१.१ दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था

क्र.सं.	पद	सेवा	समूह	श्रेणी/तह	स्वीकृत दरवन्दी	पदपूर्ति संख्या	रिक्त दरवन्दी संख्या
१	सचिव	प्रशासन	सा.प्रशासन	एघारौं	१	१	०
२	अधिकृत	प्रशासन	सा.प्रशासन	नवौं/दशौं	२	२	०
३	अधिकृत	प्रशासन	सा.प्रशासन	सातौं/आठौं	४	३	१
४	कम्प्युटर ईन्जिनियर	विविध	विविध	सातौं/आठौं	१	०	१
५	कानून अधिकृत	न्याय	कानुन	सातौं/आठौं	१	१	१ (कामकाजमा खटिनुभएको)
६	अधिकृत	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	सातौं/आठौं	१	०	१
७	सहायक/अधिकृत	प्रशासन	सा.प्रशासन	पाचौं/छैटौं	९	८	१
८	सहायक/अधिकृत कम्प्यूटर	विविध	विविध	पाचौं/छैटौं	२	२	०
९	सहायक/अधिकृत	प्रशासन	लेखा	पाचौं/छैटौं	१	१	०
१०	ह.स.चा.			श्रेणी विहीन	५	५	०
११	का.स.			श्रेणी विहीन	४	४	०
जम्मा					३१	२७	४

३.७ तयार भएका ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिको विवरण:

- प्रदेश लोक सेवा आयोग परामर्श सम्बन्धी (कार्यविधि) निर्देशिका,२०८०
- प्रदेश निजामती सेवाको गठन, सञ्चालन र सेवाका शर्त सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक र स्थानीय सरकारी सेवाको गठन, सञ्चालन र सेवाका शर्त सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयकका सम्बन्धमा प्रदेश सरकारलाई परामर्श प्रदान।

JobnameUntitled-1.job Sig4 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

३.८ वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

नि.का.को बुदाँ नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१८०	प्रदेश र स्थानीय तहमा जनशक्ति भर्ना र छनोटको कार्यलाई प्रभावकारी र विश्वसनीय बनाउन प्रदेश लोक सेवा आयोगको पूर्वाधार विकास एवं क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	भौतिक संरचनाका विषयमा प्रदेश सरकारलाई अनुरोध गरिएको। कर्मचारी क्षमता विकासका कार्यक्रम आवश्यकतानुसार सञ्चालन गरिएको।

३.९ वार्षिक बजेट बक्तव्यको प्रगति विवरण

ब.व.को बुदाँ नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१८०	प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवामा रिक्त रहेका पदहरुको यथाशिघ्र पदपूर्ति गर्ने।	प्रदेश र स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गतका विभिन्न ३४ वटा पाठ्यक्रम निर्माण गरिएको, अप्राविधिक र प्राविधिक गरी कुल ५५ वटा विज्ञापनका विभिन्न ११३८ पदका लागि ११५० परीक्षा केन्द्रबाट कुल १,१२,५५० परीक्षार्थीको लिखित परीक्षा सञ्चालन गरिएको, कुल १८ वटा विज्ञापनको लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशन गरिएको, दुई वटा विज्ञापन बमोजिमका पदको अन्तर्वार्ता सञ्चालन गरी नियुक्तिको लागि सिफारिस गरिएको।

३.१० आर्थिक वर्ष २०७९/८० को स्रोतगत आय र व्ययको विवरण (हजारमा)

क्र.सं.	स्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान			
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान			
३	नेपाल सरकार समपुरक अनुदान			
४	नेपाल सरकार विशेष अनुदान			
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँड समेत)	५२०००	११५०५३	९१८५३.६५२

स्रोत : स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

३.११ बेरुजू फछर्यौट विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
प्रदेश लोकसेवा आयोग	नियमित गर्ने	९२८,८५२	-	९२८,८५२
	असुल उपर			
	पेश्की बाँकी			
	कुल बेरुजू	९२८,८५२	-	९२८,८५२

स्रोत : प्रदेश लोक सेवा आयोग

३.१२ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु हजारमा)

बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
चालु	३७२००	७७४६८.६५६	२०८.२५
पुँजीगत	१४८००	१४३८४.९९६	९७.२०
जम्मा	५२०००	९१८५३.६५२	११७

स्रोत : स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

३.१३ आ.व.२०७९/८०को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तिय प्रगति	
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण%	खर्च	खर्च %
चालु खर्च							
१	कार्यालयको लागि आवश्यक पुस्तक खरिद	१	२००	१	१००	१७३.१२३	१००%
२	विज्ञ तथा सल्लाहकार सेवा खर्च	१	३००	०	०	०	०
३	सिप विकास सम्बन्धी कार्यक्रम	१	२१०	१	००	००	००
४	संघिय तथा अन्तरप्रदेश लोक सेवा आयोगबीच अनुभव आदान प्रदान सम्बन्धमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	३	५००	२	६६	१०२.३३४	२०.४६
५	प्रदेश लोक सेवा आयोगको स्थापना दिवश मनाउने	१	१५०	१	१००	१४५.२०३	९६.८
६	प्रदेश तथा स्थानिय तहका कर्मचारीहरुको सक्षमता अभिवृद्धि साथै पदपुर्ति निति विश्लेषण सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान तथा अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम	३	६००	२	६६	२९८.०३२	४६.६७
७	नियम कानुन तर्जुमा तथा अद्यावधिक सम्बन्धी कार्यहरु	२	२००	१	५०	८६.१६४	४३
८	बुलेटिन तथा ब्रोसर तथा पुस्तक प्रकाशन	२	१००	१	५०	७९.७७८	७९.७
९	पाठ्यक्रम निर्माण एवं परिमार्जनका कार्यहरु	१	८००	१	१००	६४४	८०.५
१०	परीक्षा संचालन सम्बन्धी पारिश्रमिक दररेट २०७६ बमोजिमका खर्चहरु	१	६८०७४	१	१००	५०२२६.१९८	७३.८
पुँजीगत तर्फ							
१	मोटरसाइकल /स्कुटर खरिद	२	५००	२	१००%	४९९.८	९९.९
२	चार पाङ्ग्रे सवारी साधन खरिद	२	१२०००	२	१००%	१११९४८.५००	९९
३	कार्यालयका लागी आवश्यक मेसिनरी औजार खरिद	१	८००	१	१००%	७९९.५	९९.९
४	कार्यालयको लागी आवश्यक फर्निचर तथा फिक्चर्स खरिद	१	८००	१	१००%	६९०.४६१	८६

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तिय प्रगति	
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण%	खर्च	खर्च %
५	नयाँ website निर्माणका लागि	१	४००	१	१००%	०	०
६	कार्यालय भवनको रङ्गरोगन partition इयाल ढोका मर्मत चुहिने छानो मर्मत लगायत सबै मर्मत लगायत सबै मर्मत कार्यहरु।	१	७००	२	५०%	४६.७५३	६.६

स्रोत : प्रदेश लोक सेवा आयोग

३.१४ आ.व. २०७९/८० को राजश्व संकलनको विवरण

शीर्षक	शिर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम (रु.हजारमा)	प्रतिशत
१४२२४	परीक्षा शुल्क		१२२८२६.००७	
१४२२९	प्रशासनिक दण्ड,जरिवाना र जफत		३	
१५१११	बेरुजू		१७६.१४९	
			१२३००५.१५६	

स्रोत : प्रदेश लोक सेवा आयोग

३.१५ विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूबाट सिर्जित रोजगारीको विवरण र लाभान्वित जनसंख्या

यस आयोगबाट गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रदेश तथा स्थानीय तहहरूबाट माग भएका पदका आधारमा कुल ११३८ पदका लागि १,१२,५५० जना परीक्षार्थीको लिखित परीक्षा सञ्चालन गरिएको थियो। यस आयोगबाट विज्ञापन गरिएका सबै विज्ञापनमा हेर्दा देशका ७७ वटै जिल्लाबाट दरखास्त परेको देखिन्छ। यस आयोगमा परेका कुल दरखास्तको संख्या १ लाख ८० हजार १ सय ७६ रहेको थियो। गत आर्थिक वर्षमा कुल ५५ वटा विज्ञापनका परीक्षा सञ्चालन गरिएकोमा कुल २ वटा विज्ञापनका गरी जम्मा ११ जना उम्मेदवारहरूलाई नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिएको थियो।

३.१६ समस्या तथा चुनौतिहरू

- ऐन:- प्रदेश निजामती सेवा ऐन र स्थानीय सरकारी सेवा ऐन समयमै नबन्दा कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा तथा अन्य वृत्ति विकासका विषयमा असर परेको।
- जनशक्ति:- आयोगको कार्य प्रकृति र द्विअन्ध सिद्धान्त बमोजिम आयोगमा आवश्यक पर्ने जनशक्ति माग गरी संगठन संरचना तथा दरबन्दी स्वीकृतिको लागि प्रदेश सरकारसमक्ष अनुरोध गरिएकोमा सो अनुरुपको संगठन संरचना तथा दरबन्दी स्वीकृत नभएको कारण जनशक्ति अत्यन्तै न्यून भइ वार्षिक कार्यतालिका अनुसार कार्यसम्पादन गर्न असहज भैरहेको।
- पूर्वाधार:- आयोगले पालना गर्नुपर्ने द्विअन्ध लगायतका सिद्धान्त र कामको प्रकृति अनुसार सुरक्षित पूर्वाधारको आवश्यकता पर्ने तर आयोगको विद्यमान भौतिक संरचनामा उत्तरपुस्तिका, प्रश्नपत्र लगायतका महत्वपूर्ण कागजातको भण्डारण र सुरक्षण, उत्तरपुस्तिका परीक्षण, अन्तर्वार्ता सञ्चालन जस्ता कार्य गर्न कठिनाइ भइरहेको।

- कर्मचारी सरूवा:- लोक सेवा आयोगको कार्य प्रकृतिका हिसाबले कर्मचारीको स्थायित्वको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ। आयोगमा कार्यरत कर्मचारीले निश्चित गोप्य तथा संवेदनशील जिम्मेवारी लिएको हुने र त्यस अनुसार काम गरिरहेको कर्मचारीलाई आयोगसँग समन्वय नगरी सरुवा गर्दा आयोगको कार्यतालिका बमोजिम काम सम्पन्न गर्न अत्यन्तै कठिनाइ भएको छ। जसले गर्दा प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहहरूको माग बमोजिम समयमै जनशक्ति सिफारिस गरी पठाउन कठिनाइ भएको।
- बजेट:- आयोगलाई आवश्यक बजेट विनियोजन र समयमै निकासा नहुँदा कार्यसम्पादनमा असहजता हुनुका साथै विषय विज्ञ तथा परीक्षा सञ्चालनमा खटिने जनशक्तिलाई पारिश्रमिक भुक्तानीमा समस्या भएको।

३.१७ समस्या समाधानका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरू

(क) नेपालको संविधान बमोजिम प्रदेश र स्थानीय तहका लागि विभिन्न सेवाहरूको गठन र सञ्चालन एवम् कर्मचारी व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कानूनहरू यथाशीघ्र तर्जुमा हुनुपर्ने,

(ख) लोक सेवा आयोगहरूको तेस्रो राष्ट्रिय सम्मेलनबाट प्रदेश लोक सेवा आयोगहरूको कार्यप्रकृति अनुसार संगठन संरचनामा एकरुपता कायम गर्ने सम्बन्धमा प्राप्त सुझाव बमोजिम सबै प्रदेशमा एकरुपता कायम गर्ने गरी तयार गरिएको अनुसूची ३ बमोजिमको प्रस्तावित संगठन संरचना तथा दरबन्दी प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत गरी लागु गर्नुपर्ने,

(ग) लोक सेवा आयोगको प्रचलित कानूनी व्यवस्थाको आधारभूत मान्यता, अभ्यास, विधि तथा मापदण्ड र योग्यता, निष्पक्षता, स्वच्छता, परिचय शून्यता, असंलग्नता तथा गोपनीयता आदि सिद्धान्तहरूलाई ध्यानमा राखी विभिन्न सेवाका लागि उपयुक्त उम्मेदवार छनौटको लागि सञ्चालन गरिने परीक्षाको किसिम, पाठ्यक्रम तर्जुमा, परीक्षण विधि निर्धारण, विज्ञहरूको छनौट, प्रश्नपत्र निर्माण तथा परिमार्जन, परीक्षा सञ्चालन, उत्तरपुस्तिकामा संकेत नम्बरको प्रयोग, उत्तरपुस्तिका परीक्षण, नतिजा प्रकाशन, अन्तरवार्ता सञ्चालन र सिफारिस लगायतका कार्यसम्पादन गर्न शाखाहरूको विद्यमान संरचना र स्वीकृत दरबन्दी अपुग छ। कार्यचापको आधारमा आयोगलाई आवश्यक भौतिक संरचना र जनशक्ति प्रदेश सरकारबाट उपलब्ध गराउनुपर्ने,

(घ) आयोगमा कार्यरत कर्मचारीको सरुवा गर्दा प्रदेश लोक सेवा आयोगसँग समन्वय हुनुपर्ने,

(ङ) प्रदेश तथा स्थानीय तहका कर्मचारीहरूको अभिलेख व्यवस्थापनका लागि प्रदेश किताबखानाको स्थापना गर्नुपर्ने,

(च) आयोगले सिफारिस गरी पठाएका उम्मेदवारहरूलाई कार्यसम्पादन प्रक्रिया लगायतका विषयमा प्रदेश सरकारले आधारभूत तालिम दिई कार्यस्थलमा पठाउने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने।

(छ) प्रदेश तथा स्थानीय तहका कर्मचारीहरूलाई पदको कार्यविवरण र सम्पादन गर्नु पर्ने कार्यसँग मिल्दोजुल्दो पाठ्यक्रम निर्माण गरी सेवा प्रवेश एवम् सेवाकालीन तालिम दिनुपर्ने।

३.१८ आगामी कार्यदिशा

- प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश अन्य सरकारी सेवा, प्रदेश संगठित संस्थाका सेवा, स्थानीय सरकारी सेवा र स्थानीय तहको संगठित संस्थाको सेवाको पदमा कर्मचारी नियुक्तिका लागि उपयुक्त उम्मेदवार छनौट गर्ने।
- स्वच्छता, निष्पक्षता, योग्यता प्रणाली अवलम्बन गर्ने।
- वैज्ञानिक परीक्षा प्रणालीको सुनिश्चितता गर्ने।
- विज्ञहरुको सूची निरन्तर थप र अध्यावधिक गर्ने।
- निष्पक्षता र स्वच्छतापूर्वक योग्यता प्रणाली अवलम्बन गर्ने।

३.१९ निश्कर्षः

नेपालको संविधानमा एवम् ऐनमा भएको व्यवस्था बमोजिम लुम्बिनी प्रदेश र यस अन्तर्गतका स्थानीय तहमा आवश्यक जनशक्ति भर्ना गर्दा दक्ष जनशक्तिलाई आकर्षण गरी निष्पक्षता एवं योग्यता प्रणाली अनुरुप वैज्ञानिक रुपमा परीक्षा संचालन देखि सिफारिस सम्मका कार्यमा नवीन सोच सहित आयोगका काम कारबाहीमा प्रभावकारिता ल्याउन आयोग सदैव प्रयत्नशील रहेको छ। आगामी दिनमा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा आयोगले प्रकाशित गरेको कार्यतालिका बमोजिम रिक्त दरबन्दी पदपूर्तिका कार्यमा आयोग केन्द्रित रहनेछ। आयोगले ऐन, नियमावली, निर्देशिका, आचारसंहिता निर्माणको कार्य गरिसकेको छ। प्रदेश सरकार र मन्त्रालयहरु र कार्यालयहरु एवं स्थानीय तहहरुसँग निरन्तर अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन निरन्तर रुपमा भैरहेको छ। बिभिन्न पदहरुलाई चाहिने शैक्षिक योग्यताको बारेमा छलफल भएको छ। बिभिन्न पदका लागि चाहिने ७७ वटा पाठ्यक्रम निर्माण गर्ने काम सम्पन्न भइसकेको छ। अतः आयोग आगामी दिनमा वार्षिक कार्यतालिका बमोजिम कर्मचारी भर्ना प्रक्रियाका लागि सम्बन्धित निकायसँगको समन्वयमा अगाडि बढ्ने नै छ। गुणस्तरीय सेवा प्रवाहका लागि सक्षम र उच्च नैतिक चरित्र भएका जनशक्ति छनौट गरी प्रदेश सरकार र स्थानीय तहलाई सिफारिस गर्नेछ। यसबाट प्रदेश र स्थानीय तहमा जनशक्तिको पदपूर्ति भई सेवा प्रवाहमा सहजता ल्याउँदै सुशासन प्रवर्द्धनमा सहयोग पुग्ने गरी कार्यसम्पादनमा जुट्ने आयोगको आगामी कार्यदिशा रहेको छ।

परिच्छेद- ४
प्रदेश योजना आयोग

४.१ परिचय :

प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद)को मिति २०७४ चैत्र ०६ गतेको निर्णय अनुसार लुम्बिनी प्रदेश प्रदेश योजना आयोग (गठन तथा कार्य सञ्चालन) आदेश, २०७४ स्वीकृत भई सोही मितिको निर्णयाअनुसार प्रदेश योजना आयोगको गठन गरिएको हो। प्रदेश योजना आयोग विकासमा आधारित संस्था हो। प्रदेशको दुरगामी सोच सहित विकासको अवधारणा तयार गर्ने, योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य निर्धारण गर्ने, दीर्घकालिन र अल्पकालिन नीति, रणनीति तथा योजना तर्जुमा गर्ने र प्रदेश सरकारका महत्वपूर्ण नीति तथा कार्यक्रम र आयोजनाहरुको अनुगमन तथा मुल्याङ्कनको माध्यमबाट सूचनाहरुको अध्ययन एवम् विश्लेषण गरी प्रदेश सरकारलाई आवश्यकता अनुसार सल्लाह, सुझाव र सहयोग प्रदान गर्ने संस्थाको रुपमा प्रदेश योजना आयोग गठन भएको हो।

४.२ कार्यक्षेत्र : आयोगको काम कर्तव्य र अधिकार सम्वन्धी व्यवस्था:

प्रदेश योजना आयोगको (गठन तथा कार्य संचालन) आदेश,२०८० अनुसार देहाय वमोजिमको व्यवस्था रहेको छ।

२.१.१ दीर्घकालीन सोच, तथ्यपरक नीति तथा योजना तर्जुमा

(क) प्रदेशको समग्र समृद्धिका लागि दूरगामी सोंच सहितको दीर्घकालिन लक्ष्य, मार्गचित्र, नीति तथा योजना तर्जुमा गर्ने

ख) आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार, पर्यावरणीय र सुशासनका क्षेत्रमा रणनीतिक प्रकृतिका आवधिक नीति तथा योजना तयार गर्ने

(ग) लाभ लागत लगायतका विविध विश्लेषणको आधारमा आयोजना बैंक (प्रोजेक्ट बैंक) निर्माण गर्ने, गराउने

(घ) राष्ट्रिय स्रोतको अनुमान, प्रक्षेपण र वितरण, आयोजनाको आर्थिक, सामाजिक वित्तीय, प्राविधिक र वातावरणीय विश्लेषणको लागि प्रादेशिक मापदण्ड तयार गर्न लगाउने

(ङ) अध्ययन, अनुसन्धान तथा तथ्यपरक नीति निर्माण प्रक्रियालाई अवलम्बन गरी विभिन्न क्षेत्रगत नीतिहरुको निर्माण तथा तिनको कार्यान्वियनको समन्वय र सहजीकरण गर्ने

(च) अर्थतन्त्रका समष्टिगत क्षेत्रहरुमा अध्ययन गरी त्यस बमोजिमको नीति तथा योजनाहरुको तर्जुमा गर्ने, गराउने

(छ) प्रदेशको स्थिती पत्र, श्वेतपत्र तयार गर्ने,

(ज) वार्षिक तथा आवधिक प्रतिवेदन तयार गर्ने।

प्रदेश योजना आयोगको (गठन तथा कार्य संचालन) आदेश, २०८० अनुसार देहाय वमोजिमको व्यवस्था रहेको छ।

JobnameUntitled-1.job Sig5 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

<u>उपाध्यक्ष तथा सदस्यको काम,कर्तव्य र अधिकारः</u>

१.२ **उपाध्यक्ष तथा सदस्यको काम,कर्तव्य र अधिकारः** (१) उपाध्यक्ष काम,कर्तव्य र तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- आयोगसँग सम्बन्धित काम,समन्वायात्मक र प्रभावकारी ढंगले सम्पादन गर्ने गराउने,
- प्रदेशको समग्र आर्थिक अवस्था, चालु योजना, प्रदेश प्राथमिकता आयोजना र कार्यक्रमको कार्यान्वयनको प्रगति, समस्या र ती समस्या समाधानका उपायका बारेमा आयवगका अध्यक्ष तथा मुख्य मन्त्रीलाई जानकारी गराउने,
- आयोग वा अध्यक्षले तोकेका अन्यकार्य गर्ने गराउने।

१.३ **सदस्यको काम,कर्तव्य र अधिकारः** सदस्यको काम,कर्तव्य र तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- आफ्नो जिम्मेवारीको क्षेत्रसँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रमको सुपेरीवेक्षण,अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी आयोगमा जानकारी गराउने,
- आफ्नो जिम्वेवारीको क्षेत्र सँग सम्बन्धित नीति योजना तथा कार्यक्रमको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी आयोगमा पेश गर्ने,
- आफ्नो जिम्मेवारीको क्षेत्र सँग सम्बन्धित अध्ययन, अनुसन्धान गर्नुपर्ने विषय पहिचान गरी त्यस्तो विषयमा उपाध्यक्ष समक्ष सिफारिस गर्ने,
- उपाध्यक्षले तोके बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने।
- प्रदेश योजना आयोगको (गठन तथा कार्य संचालन) आदेश,२०८० दफा ३ को उपदफा २ बमोजिमका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, र सदस्यहरु रहनेछनः-।
  - मुख्यमन्त्री -अध्यक्ष
  - प्रदेश सरकारबाट नियुक्त एकजना - उपाध्यक्ष
  - प्रदेश सरकार बाट नियुक्त कम्तीमा एक महिला सहित बढीमा तीन जना -सदस्य
  - प्रदेश सचिव, आर्थिक मामिला मन्त्रालय -सदस्य
  - प्रदेश सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्री परिषद्को कार्यालय -सदस्य सचिव
  - मुख्यमन्त्री तथा मन्त्री परिषद्का प्रमुख सचिव आयोगको बैठकमा आमन्त्रित सदस्यको रुपमा रहने छन्।

४.३ **प्रदेश योजना आयोगको सचिवालयको संगठन संरचनाः**

लुम्बिनी प्रदेश योजना आयोगको (गठन तथा कार्यसञ्चालन) आदेश, २०८० ले प्रदेश योजना आयोगको एक छुट्टै सचिवालय रहने व्यवस्था गरेको छ र उक्त सचिवालयको संगठन संरचना र कर्मचारीको दरबन्दी प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत भएनुसार देहाय बमोजिम रहेको छः

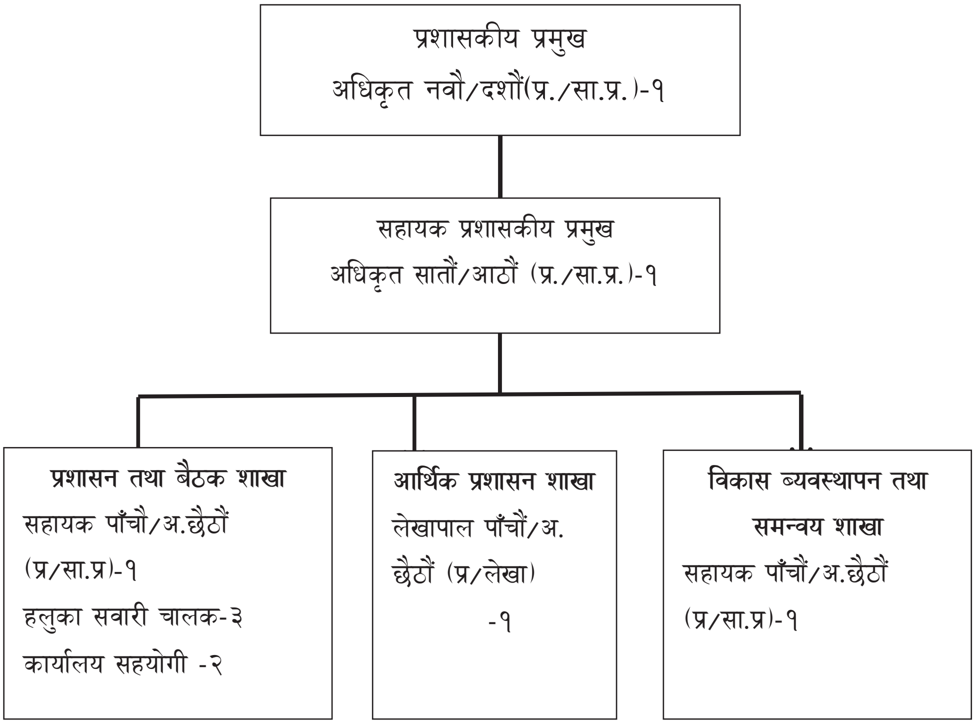

१. दरबन्दी र पदपूर्तीको अवस्थाः

क्र.सं.	पद	सेवा	समूह	श्रेणी/तह	कूल दरवन्दी	पदपूर्ति संख्या	रिक्त	कैफियत
१	प्रशासकीय प्रमुख	प्रशासन	सा.प्र.	अधिकृत नवौं/दशौं	१	१	०	
२	सहायक प्रशासकीय प्रमुख	प्रशासन	सा.प्र.	अधिकृत सातौं/आठौं	१	०	१	
३	सहायक पाँचौ/अ.छैठौं (प्र/सा.प्र)	प्रशासन	सा.प्र.	पाँचौ/अ.छैठौं	२	२	०	
४	लेखापाल	प्रशासन	लेखा	पाँचौ/अ.छैठौं	१	१	०	
५	कम्प्यूटर(विविध)			पाँचौ/अ.छैठौं	१	०	१	
६	ह.स.चा.			श्रेणीविहीन	३	२	१	
७	का.स.			श्रेणीविहीन	२	२	०	
	जम्मा				११	०८	०३	

नोटः *आयोगको स्वीकृत संगठन संरचना अनुसार एक जना हलुका सवारी चालक उपाध्यक्ष बहाल रहेको अवस्थामा रहने र बहाल नरहेको अवस्थामा स्वतः रिक्त रहने व्यवस्था समेत रहेको छ।*

JobnameUntitled-1.job Sig5 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

४.४ तयार भएका नीति, ऐन, नियमावली, गठन आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि र मापदण्डको सूची

क्र.सं.	नीति, ऐन, नियमावली, गठन आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि र मापदण्ड
१	प्रदेश योजना आयोग (गठन तथा कार्य संचालन) आदेश,२०८०
२	प्रदेश अनुगमन तथा मूल्याङकन दिग्दर्शन -२०७५
३	शोधबृति सम्बन्धी कार्यविधि,२०७८
४	प्रदेश गौरवका आयोजना निर्धारण सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६
५	दीर्घकालिन रणनीतिक योजना (२०७९/०८०देखि २०८८/०७९
६	प्रथम आवधिक योजनाको (आ.व.२०७६/०७७आ.व.२०८०/०८१) मध्यावधि समिक्षा सम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदन

४.५ आ.ब २०७९/०८० को बार्षिक बजेट तथा नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेखित बुँदाहरुको प्रगति:

नीति कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्रप्तिको बिद्यमान अवस्था
३	दीगो विकासका लक्ष्यको स्थानीयकरण	प्रकियामा रहेको
२०	सहभागीतामुलक अनुगमन प्रणाली	वहुवर्षिय परियोजनाहरुको अनुगमनका लागि विद्युतिय अनुगमन प्रणालीको विकास गरी तालिम प्रदान गरिएको।

४.६ वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बजेट बक्तव्यको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विधमान अवस्था
१९४	विद्युतिय अनुगमन प्रणालीको विकास गर्ने।	वहुवर्षिय परियोजनाहरुको अनुगमनका लागि विद्युतिय अनुगमन प्रणालीको विकास गरी तालिम प्रदान गरिएको।

४.७ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को असार मसान्तसम्म श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु. हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानिकरण अनुदान			
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान			
३	नेपाल सरकार समपुरक अनुदान			
४	नेपाल सरकार विषेश अनुदान			
५	प्रदेश सरकार (राजश्व वाडफाँड समेत)	३९४५४	३९४५४	२१०४१.१

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

४.८ बेरुजू फर्छ्यौटको विवरण:

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
प्रदेश योजना आयोग	नियमित गर्ने	२४४,८२०	-	२४४,८२०
	असुल उपर			
	पेश्की बाँकी			
	कुल बेरुजू	२४४,८२०	-	२४४,८२०

स्रोत : प्रदेश योजना आयोग

४.९ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विनियोजित वजेट तथा असार मसान्तसम्मको वित्तिय प्रगति: (रु. हजारमा)

वजेट शीर्षक	विनियोजित वजेट	२०७९ असार मसन्त सम्मको खर्च	प्रतिशत
चालु	२६५०४	१४४४६.९४	५४.५१
पुँजीगत	१२९५०	६५९४.१६	५०.९२
जम्मा	३९४५४	२१०४१.१	५३.३३

४.१० आ.व.२०७९/८० सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरु :

- पुँजीगत परामर्श अन्तर्गत ४ वटा विषय क्षेत्रमा अध्ययन कार्य सम्पन्न
  - प्रदेश योजना अनुगमन प्रणाली निर्माण
  - समसामयिक आर्थिक विषयमा अध्ययन अनुसन्धान नीति विश्लेषण तथा मापदण्ड निर्धारण
  - लुम्बिनी देखि मुस्ताङसम्म बहुआयमिक पर्यटन विकासका सम्भाब्यता अध्ययन
  - ठूला उद्योगले सिर्जना गरेका रोजगारीको सम्भाव्यता सम्बन्धी अध्ययन
- ११ वटा बहुवर्षीय आयोजना स्रोत सुनिश्चितता भइसकेका र ४७ वटा स्रोत सुनिश्चितताका लागि सिफारिस गरिएको र ३१ वटा योजनालाई सहमति प्रदान गरिएको।
- प्रदेश स्तरीय विकास समस्या समाधान समिति (PDAC) को बैठकः
  - वार्षिक समीक्षा श्रावणमा सम्पन्न।
  - प्रथम चौमासिक प्रगति समीक्षा पौषमा र
  - दोस्रो चौमासिक प्रगति समीक्षा चैत्रमा सम्पन्न।
- बहुक्षेत्रीय पोषण योजना अन्तर्गत गा.पा./न.पा. मा कार्यक्रमको प्रभावकारिता अनुगमन, पोषण तथा खाद्य सुरक्षा निर्देशक समितिसँग १० वटा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सम्पन्न।
- आ.व. २०७८/७९ को प्रदेश योजना आयोगको वार्षिक प्रतिवेदन माननीय प्रदेश प्रमुख र मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय समक्ष पेश गरिएको।
- प्रदेश योजना आयोगको अनुभव आदानप्रदान र संस्थागत क्षमता विकासका लागि साझा दस्तावेज तयार गर्ने कार्यक्रम गण्डकी प्रदेश पोखरामा सम्पन्न भएको।

४.११ प्रमुख समस्या

- ❖ आयोगको अपर्याप्त दरबन्दी संरचना
- ❖ न्यून वा अदक्ष वा अर्धदक्ष जनशक्ति
- ❖ आयोग करिब ६ महिना पदाधिकारी बिहिन हुनु
- ❖ आयोगको भूमिका स्थापित हुन नसक्नुः स्रोत निर्धारण, बजेट छलफल, वार्षिक विकास कार्यक्रम र मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा
- ❖ खर्च कटौती गर्ने प्रदेश सरकारको निर्णय

४.१२ समस्या समाधानका उपाय

- ❖ अधिकृतस्तरको कर्मचारी र कम्प्युटर अपरेटरको पदपूर्ति गर्ने
- ❖ आयोगको भूमिका यकिन गर्नेः बजेट तर्जुमा, आयोजना छनौट र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
- ❖ आयोगमा विषय विज्ञ पदाधिकारीको नियुक्ति
- ❖ लुम्बिनी प्रदेश योजना आयोग (गठन तथा कार्यसञ्चालन) आदेश, २०८० मा संशोधन
- ❖ दोस्रो आवधिक योजना तर्जुमा कार्यविधि स्वीकृति र विषयगत समितिलाई क्रियाशील बनाउने
- ❖ प्रथम आवधिक योजनाको गत आर्थिक वर्षसम्मको प्रगति समीक्षा सम्पन्न गर्ने
- ❖ अन्तरनिकायगत समन्वय र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रभावकारी बनाउने
- ❖ प्रदेशमा सञ्चालित राष्ट्रिय महत्त्व र गौरवका आयोजनाको मूल्याङ्कन र नियमन संयन्त्रमा प्रदेशको भूमिका स्थापित गर्ने।

४.१३ प्रथम आवधिक योजनाको हालसम्मको प्रगति

अपेक्षित नतिजा	हालसम्मको प्रगति
• अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी दिग्दर्शन जारी गरी संस्थागत संरचना, प्रक्रिया, समीक्षा र जवाफदेहिता सुनिश्चित गरिनेछ।	• अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शन, २०७५ जारी भएको तर प्रभावकारी कार्यान्वयन हुन नसकेको।
• मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरी आयोजनालाई दुई वर्गमा प्राथमिकीकरण एवम् राजश्व र खर्चको त्रिवर्षीय चक्रीय अनुमान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ।	• वार्षिक रूपमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा र प्रकाशन गर्ने गरिएको।
• वार्षिक कार्यक्रमलाई आवधिक योजनासँग आबद्ध गर्नुका साथै आर्थिक वर्षको शुरूमै वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना तयार गरिनेछ।	• बजेट र योजनाको प्राथमिकतासँग तालमेल कायम गर्न नसकिएको तथापि आर्थिक वर्षको शुरूमै वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने गरिएको।
• कार्यक्रम र आयोजनाको प्रतिफल सूचकका आधारमा चौमासिक र वार्षिक अनुगमन गर्ने प्रणालीको विकास गरिनेछ।	• गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा योजना अनुगमन प्रणाली तयार गरिएको र विषयगत मन्त्रालयको कम्प्युटर अपरेटरलाई डाटा प्रविष्टी सम्बन्धी अभिमुखीकरण सम्पन्न र यसै आर्थिक वर्षबाट कार्यान्वयनमा आउने

परिच्छेद- ५

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

५.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको धारा ५६ (१) ले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने व्यवस्था गरेको छ। संविधानको उक्त प्रावधान बमोजिम यस प्रदेशको गठन मिति २०७४/११/०३ गते भई प्रदेश सभा, प्रदेश मन्त्रिमण्डल र अन्य निकायहरूको गठन भएको छ। प्रदेश सरकार (कार्यविभाजन) नियमावली, २०७९ (पहिलो संशोधन)को अनुसूची १ र २ मा हेरफेर बमोजिम यस प्रदेशमामुख्यमन्त्री कार्यालय सहित १० वटा मन्त्रालयहरू रहेका छन्। यस कार्यालयको कार्यजिम्मेवारी प्रदेशस्तरीय सार्वजनिक प्रशासन सञ्चालनको प्रमुख कार्यकारी निकायको रुपमा रहेको छ। यस कार्यालयले कार्यकारिणी निर्णयको कार्यान्वयन तथा प्रदेशस्तरीय सार्वजनिक नीति तर्जुमाको संयोजन गरी नीति कार्यान्वयनको अनुगमन सम्बन्धी कार्य गर्दछ। प्रदेशबाट तर्जुमा हुने कानुन, विधेयक, अध्यादेश स्वीकृतिको प्रक्रियालाई अगाडि बढाउने र नियम तथा आदेश स्वीकृत गरी जारी गर्ने कार्य गर्दछ।

यस कार्यालयले प्रदेश सरकारका मन्त्रालय एवं निकायबाट सम्पादन हुने कार्यको रेखदेख, निरीक्षण, आवश्यक नियन्त्रण, समन्वय तथा अनुगमन मूल्याङ्कनको कार्य गर्दछ। प्रदेशमा सुशासन प्रवर्द्धन, शासकीय सुधार तथा भ्रष्टाचार नियन्त्रण, मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन, प्रदेशस्तरीय प्रशासनिक, आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक, भौतिक पूर्वाधार विकास तथा शान्ति सुव्यवस्थाको गतिविधिका विषयमा जानकारी लिने तथा अनुगमन गर्ने कार्य समेत यस कार्यालयबाट सम्पादन हुने गर्दछन्।

५.२ दीर्घकालिन सोच

'समृद्ध लुम्बिनी, आत्मनिर्भर प्रदेश' को लागि अनुकुल वातावरण तयार गर्ने उत्कृष्ट निकाय।

५.३ ध्येय

प्रदेशको सार्वजनिक नीति तर्जुमा तथा निर्णय प्रक्रियालाई तथ्यपरक तथा नतिजामूलक बनाउनु साथै सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउदै सुशासन कायम गर्नु।

५.४ लक्ष्य

- प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) का निर्णयहरुलाई तथ्यपरक एवम् कानूनसम्मत गराउन व्यवस्थित तरिकालेतथ्य तथा सूचनामा आधारित प्रस्तावहरु तयार गर्नु, गराउनु।
- प्रदेश अन्तर्गतका निकायको कार्यप्रक्रिया तथा सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्दै सुशासन प्रवर्द्धन गर्नु।
- प्रदेशको समृद्धिका लागि विकास योजना, कार्यक्रम तथा आयोजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन हुने वातावरण सृजना गर्नु र विकास नतिजा हासिल गर्न समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नु।

५.५ उद्देश्य

- प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्)का निर्णयहरुलाई तथ्यपरक एवम् नतिजामूलक वनाउनु,
- प्रदेश सरकारका निर्णयहरु प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वियन गर्नु, गराउनु,
- प्रदेशको प्रशासनयन्त्रलाई विश्वसनीय, परिणाममूखी, उत्तरदायी र सक्षम बनाउनुका साथै प्रदेशका संरचना र जनशक्तिको व्यवस्थित परिचालन गरी सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी वनाउनु,
- सदाचारिताको प्रवर्द्धन, प्रभावकारी कानूनी व्यवस्था एवम् शून्य सहनशीलतामार्फत भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्नु,
- प्रदेशको समृद्धिका निमित्त बढी प्रतिफलदायी विकास नीति, योजना, कार्यक्रम र आयोजना तर्जुमा हुने वातावरण सिर्जना गर्नु,
- विकास निर्माण कार्यलाई समन्वयात्मक रुपमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीको प्रभावकारीतामार्फत नतिजामूलक वनाउनु,

५.६ रणनीतिहरु

- प्रदेश सरकारका नीति, निर्णय प्रक्रियालाई आवश्यक सूचना तथा तथ्याङ्क व्यवस्थित रुपमा उपलब्ध गराइनेछ,
- नीति एवम् निर्णय प्रक्रियालाई विश्वसनीय वनाउन सहभागितामूलक पद्धति अवलम्वन गरिनेछ,
- विद्युतीय शासन प्रणालीको विकास एवम् विस्तार गरिनेछ,
- सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पारदर्शी, जनउत्तरदायी वनाउन संस्थागत सुदृढीकरण गरिनेछ,
- जनआकांक्षा र जनगुनासो व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरिनेछ,
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अनुगमन तथा मूल्याँकनलाई नतिजामूलक एवम् प्रभावकारी बनाइनेछ,
- मानव अधिकारको संरक्षण एवम् प्रवर्द्धन हुने वातावरण सिर्जना गरिनेछ,
- मन्त्रालयहरु, प्रमुख विकास आयोजनाहरु, सेवा प्रदायक निकायहरु र अन्य निकायहरुमा कार्यसम्पादन सूचकमा आधारित नतिजामूलक व्यवस्थापन पद्धति लागू गरिनेछ,
- भौतिक पूर्वाधार विकासमा प्रभावकारिता अभिवृद्धिका लागि सहकार्य, समन्वय र सहभागितामूलक विधि अवलम्वन् गरिनेछ।
- निर्णय निर्माण एवम् कार्यान्वयनमा सहजीकरण र एकरुपता कायम गर्न एकीकृत तथ्याङ्क पद्धतिको विकास गरिनेछ।

५.७ कार्यक्षेत्र

नेपालको संविधान, नेपाल सरकारबाट स्वीकृत कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, विभिन्न कानून तथा लुम्बिनी प्रदेश सरकार (कार्यविभाजन) नियमावली, २०७९ (पहिलो संशोधन) अनुसार यस कार्यालयबाट सम्पादन हुने गरी तोकिएका कार्य जिम्मेवारी देहाय बमोजिम छनः-

१	प्रदेशमन्त्रिपरिषद् तथा मुख्यमन्त्रीकोकार्यालय सम्वन्धी
२	प्रदेश भित्रको शासनव्यवस्थाको सामान्य निर्देशन, नियन्त्रण रसञ्चालन

३	प्रदेश सरकारकोकार्यविभाजननियमावली तर्जुमा तथा कार्यसञ्चालन
४	प्रदेश सरकारको नीतितर्जुमा, स्वीकृति, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
५	प्रदेश सरकारकोकार्यसम्पादन नियमावली तर्जुमा र कार्यान्वयन
६	प्रदेश मन्त्रालयहरुकोकार्यको समन्वय, सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मुल्याङ्कन र नियन्त्रण
७	प्रदेशमन्त्रिपरिषद्का निर्णयको कार्यान्वयन र अनुगमन
८	प्रदेशमन्त्रिपरिषद्बाट स्विकृत नियम र आदेशको प्रमाणीकरण
९	प्रदेशभित्रकोराजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक, शान्ति सुव्यवस्था एवं प्रशासनिक गतिविधिहरुकोअद्यावधिक जानकारी र सम्बोधन
१०	मानव अधिकारको संरक्षण र प्रबर्धन
११	नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहका संबन्धमा बनाउनुपर्ने प्रदेश कानुनको तर्जुमा
१२	नेपालको संविधान बमोजिम बनाउनु पर्ने प्रदेश कानुनको तर्जुमा
१३	प्रदेशस्तरका आयोग तथा निकायहरुको गठन एवं सञ्चालन र पदाधिकारीहरुको नियुक्ति एवं सेवा, सुविधा सम्बन्धी कानूनको तर्जुमा
१४	प्रदेश निजामती सेवा र प्रदेश अन्यसरकारी सेवा सञ्चालन सम्बन्धी कानून तर्जुमा
१५	गाउँपालिका र नगरपालिकाको कर्मचारी र कार्यालयको व्यवस्था सम्बन्धी कानून तर्जुमा
१६	सुशासन, भ्रष्टाचार नियन्त्रण र प्रशासन सुधार
१७	संवैधानिक निकाय तथाआयोग, प्रदेश लोक सेवा आयोग रअन्य संघीय तथा प्रादेशिक आयोगसंगको सम्पर्क र समन्वय
१८	संघीय सरकारकोस्वीकृति बमोजिम द्विपक्षीय वा बहुपक्षीय स्तरमा भएका सन्धि, सम्झौता वासहमति कार्यान्वयन
१९	प्रदेशप्रमुखको निर्देशन कार्यान्वयन र प्रतिवेदन
२०	अन्तरप्रदेशपरिषद र संघ तथा अन्य प्रदेश र स्थानीय तहसंगको समन्वय र अन्तरसम्वन्ध
२१	प्रदेशस्तरकाआयोग तथा निकायहरुको गठन एवं सञ्चालन र पदाधिकारीहरुको नियुक्ति एवं सेवा, सुविधा
२२	निर्वाचनकार्यमा सहयोग र समन्वय
२३	प्रदेशस्तरीय मानव संशाधन विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन
२४	प्रदेशनिजामती सेवा र अन्य प्रदेश सरकारीसेवा सञ्चालन सम्बन्धी नीति तथामापदण्ड तर्जुमा एवंकार्यान्वयन र अभिलेख व्यवस्थापन
२५	प्रदेशस्तरका सरकारीनिकायको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण र व्यवस्थापन परीक्षण
२६	प्रदेशस्तरीय तालीमनीति तथा मापदण्ड निर्धारण र स्तरीकरण तथा राष्ट्रिय र प्रदेशस्तरका तालिमकेन्द्रसँगको सम्पर्क एवं समन्वय
२७	प्रदेशस्तरमासार्वजनिक सेवा वितरणको न्यूनतम मापदण्डनिर्धारण
२८	स्थानीय तहको कानून निर्माण तथा न्यायीक समितीको काममा समन्वय रसुदृढिकरण

JobnameUntitled-1.job Sig6 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

५.८ संगठन संरचना तथा जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	पद	सेवा	समुह	श्रेणी/तह	कुल दरवन्दी संख्या	पदपूर्ति संख्या	रिक्त
१	प्रमुख सचिव	प्रशासन		रा.प.विशिष्ट	१	१	०
२	प्रदेश सचिव	प्रशासन		रा.प.प्रथम	२	२	०
३	प्रदेश सचिव	न्याय/कानून		रा.प.प्रथम	१	१	०
४	उपसचिव	प्रशासन	सा.प्र.	रा.प.द्वितीय/अधिकृत नवौं/दशौं	७	३	४
५	उपसचिव	न्याय/कानून		रा.प.द्वितीय/अधिकृत नवौं/दशौं	१	१	०
६	शाखा अधिकृत	प्रशासन	सा.प्र.	रा.प.तृतीय/अधिकृत सातौं/आठौं	८	७	१
७	लेखा अधिकृत	प्रशासन	लेखा	रा.प.तृतीय/अधिकृत सातौं/आठौं	१	१	०
८	कम्प्युटर अधिकृत	विविध		रा.प.तृतीय/अधिकृत सातौं/आठौं	१	०	१
९	सहायक पाचौं/अधिकृत छैटौं	प्रशासन	सा.प्र	रा.प.अनं.प्रथम/सहायक पाचौं/अधिकृत छैटौं	१०	७	३
१०	कम्प्युटर अपरेटर/अधिकृत	विविध		रा.प.अनं.प्रथम/सहायक पाचौं/अधिकृत छैटौं	४	४	०
११	सहायक चौथो/पाचौं	प्रशासन	सा.प्र.	रा.प.अनं.द्वितीय/सहायक चौथो/पाचौं	२	२	०
१२	स.ले.प.	प्रशासन	लेखा	रा.प.अनं.द्वितीय/सहायक चौथो/पाचौं	१	०	१
१३	ह.स.चा.			विहिन	८	८	०
१४	का.स.			विहिन	७	७	०
जम्मा					५४	४४	१०

५.९ तयार भएका ऐन, नियम तथा कार्यविधिको सूचि

क्र.सं.	नाम	कैफियत
	ऐन	
१	प्रदेश निजामती सेवा ऐन (प्रदेश सभाबाट पारित)	
२	स्थानीय तह निजामती सेवा ऐन (मस्यौदा)	
	नियमावली	
१	प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७९	
	कार्यविधि/ निर्देशिका	
१	स्वयंसेवक परिचालन कार्यविधि, २०७९	
२	कर्मचारी आवास सुविधा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९	
३	करार कर्मचारी व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८०	

५.१० बार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्रासिको विद्यमान अवस्था
१६१	डिजिटल प्रदेशको आधार:हात हातमा प्रदेश सरकार भन्ने नाराका साथ डिजिटल प्रदेशको अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्न सूचना प्रविधिको उच्चतम उपयोग गरिनेछ। प्रदेश सरकारबाट प्रदान गरिने सेवाहरुलाई विद्युतिय माध्ययमबाट प्रदान गरिनेछ।विद्युतिय अभिलेख, सूचनाको सुरक्षा र गुणस्तरमा विशेष ध्यान पुर्याईनेछ। सूचना प्रणालिलाई आफ्नै क्लाउड प्रणालिमार्फत सञ्चालन गरिनेछ। पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धि गर्न विद्युतिय शासन प्रणालीमा जोड दिइनेछ।	मुख्यमन्त्री कार्यालय तथा प्रदेशका अन्य मन्त्रालयहरुमा एकिकृत सूचना प्रणालिको सुरुवात गरिएको तथा प्रदेश सरकार मन्त्रीपरिषद्को बैठक समेत प्रविधिमैत्री बनाउन Software निर्माण गरिएको।
१७०	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालिलाई प्रभावकारी बनाइनेछ। सरकारी कार्य प्रणालीमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धि गरी सुशासन कायम गरिनेछ। वित्तिय अनुशासनलाई कडाइका साथ पालना गर्दै बेरुजू कम गरिनेछ। बेरुजू फर्छ्यौटलाई अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ।	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालयको बेरुजू नरहेको तथा प्रदेश पूर्वाधार विकास प्राधिकरण र प्रदेश सुशासन केन्द्रमा रहेको बेरुजू फछ्यौट गर्नको लागि निर्देशन दिइएको।
१७३	अनुगमन प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ। नीतिगत तथा कार्यक्रम कार्यान्वियनबाट भएका उपलब्धि र प्रभावको लेखाजोखा एंव मुल्याङ्कन गरी तदनुरुप पुनरावलोकन गर्ने नीति लिइनेछ।	संयुक्त अनुगमनको अवधारणा अनुरुप बाँके तथा बर्दिया जिल्लामा संचालित वन, भौतिक तथा सिंचाइ सम्बन्धी ६ वटा आयोजनाहरुको अनुगमन गरिएको।
१७५	प्रदेश निजामति सेवा ऐन तथा नियमावलीको तर्जुमा गरी निजामति प्रशासनलाई सबल, सक्षम, सुदृढ, पारदर्शि र उत्तरदायी बनाइनेछ। प्रादेशिक मानव संशाधन विकास नीति तर्जुमा गरी मानव संशाधन व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।	प्रदेश निजामती सेवा ऐनको मस्यौदा गृह, अर्थ तथा प्रदेश लोक सेवा आयोगको सहमति लिई प्रदेश सभामा भइ प्रदेश सभाबाट पारित गरिएको छ।
१७६	प्रदेशमा कार्यरत राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरुको मनोबल उच्च राखी काममा अभिप्रेरित गर्न प्रदेश राजधानीमा निजामती कर्मचारी अस्पताल, निजामति विद्यालय एंव आवासको प्रबन्ध मिलाइनेछ। कर्मचारी आन्तरिक पर्यटन काजलाई निरन्तरता दिइनेछ।	कर्मचारी आवास सुविधा सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ र आन्तरिक पर्यटन काज सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८ अनुसार पर्यटन काज कार्यक्रम निरन्तरता दिइएको छ।
१७७	स्थानीय तथा प्रदेशस्तरमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा जनशक्तिको क्षमता विकासका लागि तालिम तथा प्रशिक्षणका कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गरिनेछ। तालिम तथा प्रशिक्षण संस्थाहरुको क्षमता विकास गरी प्रशिक्षण विधिमा नवीन प्रविधिको प्रयोग गरिनेछ।	प्रदेश र ६ जिल्लाका स्थानीय स्थानीय तहसँग अन्तरक्रिया गरिएको।तथा पालिकाहरुमा रहेका न्यायीक समितिका पदाधिकारीलाई क्षमता विकास सम्बन्धी तालिम दिइएको।
१७८	हेलो मुख्यमन्त्री कक्षलाई थप प्रभावकारी बनाइ नागरिकका गुनासाहरुलाई समयमै सम्बोधन गरिनेछ। शासकिय व्यवस्थापन, विकास निर्माण एंव सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा नागरिकका गुनासाहरुलाई समयमै फर्छ्यौट गर्न प्रदेश सरकार संवेदनशील रहनेछ।	हेलो मुख्यमन्त्री कार्यक्रम खारेज गरिएको।सूचना अधिकारी तथा गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था गरि प्राप्त गुनासाहरुलाई समयमै सम्बोधन गर्ने गरिएको।
१७९	प्रदेश सरकारको तर्फबाट नागरिकलाई प्रदान गर्ने सेवालाई भरपर्दो, गुणस्तरीय र पहुँचयोग्य बनाइनेछ। प्रदेश अन्तरगतका कार्यालयहरुमध्ये	प्रदेश अन्तरगतका कार्यालयहरुमध्ये कार्यसम्पादनमा उत्कृष्ट कार्यालय

JobnameUntitled-1.job Sig6 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	कार्यसम्पादनमा उत्कृष्ट कार्यालय छनौट गरी पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको विकास र सञ्जालीकरण गरी अभिलेख तथा प्रतिवेदन प्रणालीमा सुधार गरिनेछ।	छनौट गरी पुरस्कृत गर्ने कार्य कार्यविधिको मस्यौदा तयार भई स्वीकृतिको प्रक्रियामा रहेको।
१८०	प्रदेश र स्थानीय तहमा जनशक्ति भर्ना र छनौटको कार्यलाई प्रभावकारी र विश्वनीय बनाउन प्रदेश लोक सेवा आयोगको पूर्वाधार विकास एवं क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।	प्रदेश लोक सेवा आयोग, बुटवलमा रहेको कार्यालयलाई आवश्यक पर्ने भौतिक तथा अन्य सामाग्रिहरु हस्तान्तरण गरिएको साथै दरबन्दी अनुसार कर्मचारी पदपूर्ति समेत गरिएको छ।।
१८१	नवप्रवर्तन र सिर्जनशील कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिइनेछ। अध्ययन र अनुसन्धानका आधारमा शासकीय सुधारका कार्य अगाडि बढाइनेछ। निरन्तर सुधार भित्र गुणात्मक सुधार गरी संविधानको मुल मर्म र भावना अनुरुप संघीय शासन प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वियन गरिनेछ।	वैदेशिक तालिम मनोनयन, स्वदेशमा अध्ययन गर्न चाहनेहरुको लागि पूर्व स्वीकृति र अध्ययन बिदा दिने गरिएको।सेवाग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण र उत्कृष्ट कार्यालय छनौटका कार्यक्रम संचालन गरिएको।
१८२	संघ र स्थानिइ तहबिच समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्व कायम गर्दै तहगत अन्तरसम्बन्धलाई थप सुदृढ गरिनेछ। अन्तर मन्त्रालय एवं अन्तर – निकाय समन्वयलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।	गण्डकी प्रदेशको पोखरामा भएको मुख्यमन्त्री सम्मेलन तथा राष्ट्रिय समन्वय परिषद्‌को पहिलो बैठकमा सहभागि भई प्रदेशको धारणा व्यक्त गरिएको।
१८३	संघीयताको प्रभावकबारी कार्यान्वयनका लागी संविधानका उल्लेखित प्रदेशको अधिकार सूची र कार्य विस्तृतीकरण अनुरुप तर्जमा गर्न बाँकी कानूनहरुको शिघ्र तर्जुमा गरिनेछ। स्थानीय तहको कानूनी क्षमता विकासका लागि सहयोग र समन्वयका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। मानव अधिकारको उच्च सम्मान, संरक्षण एवं संवर्द्धन गरिनेछ।	विभिन्न ३ जिल्लामा मानव अधिकार संरक्षण र संवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।
१८४	लुम्बिनी प्रदेशलाई समृद्ध, समुन्नत, गतिशिल र उच्च न्यायपूर्ण बनाउँदै हरेक क्षेत्रमा उत्कृष्ट, उदाहरणीय र नमूना प्रदेशको रुपमा अगाडि बढाइनेछ। नागरिकको हित, कल्याण, सुख, समृद्धि र असल जीवन प्रणालीको विकासका लागी प्रदेश सरकार दृढ संकल्पित रहेको छ।	समृद्ध लुम्विनीः आत्मनिर्भर प्रदेशको दीर्घकालिन सोच अनुसार वार्षिक बजेट तथा अन्य कार्यक्रमहरु सोही मर्म अनुसार निर्माण गरिएको।

५.११ बार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

ब.ब.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विद्यमान अवस्था
१०६	मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।	सामाजिक विकास मन्त्रालय मार्फत पालिकामा भित्रका विद्यालयहरुलाई शैक्षिक सुधारका लागि बजेट प्रवाह गरिएको।
१६८	सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, जवाफदेही र जनमुखी बनाई वित्तीय अनुशासन कायम गरिनेछ।	प्रदेश सरकार अन्तरगतका विभिन्न निकायहरुमा वित्तीय अनुशासन र पारदर्शिताका लागि विभिन्न सफ्टवेयर प्रणालीको प्रयोग बढाईएको।

ब.ब.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विद्यमान अवस्था
१६९	प्रदेशको स्थायी राजधानीमा कर्मचारीलाई आवासको प्रवन्ध गर्ने र कर्मचारीको आन्तरिक पर्यटन काजलाई निरन्तरता दिइनेछ।	गत आर्थिक वर्षको मध्यतिर प्रदेशको राजधानी मुकामः बुटवलवाट स्थायी रुपमा दाङ्गको देउखुरी उपत्यकामा सारिएको, राप्ती उपत्यकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको लागि आवास सुविधाको व्यवस्था गरिएको, कर्मचारीको आन्तरिक पर्यटन काज कार्यान्वियन भएको।
१७५	हेलो मुख्यमन्त्री कक्षलाई विद्युतीय प्रणालीमा आवद्ध गरिनेछ।	हेलो मुख्यमन्त्री कार्यक्रम खारेज गरिएको।
१७७	कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरुलाई आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	विभिन्न मन्त्रालय तथा निकायमा कार्यरत कर्मचारीहरुका लागि खरिद व्यवस्थापन, लै.स.सा.स., विभिन्न सफ्टवेयरको सञ्चालन र प्रयोग सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको। नवनियुक्त कर्मचारीहरुको लागि सुसाशन केन्द्र बाँकेबाट सेवा प्रवेश तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको। स्थानिय तहका जनप्रतिनिधिहरुका लागि कानून तर्जुमा, कार्यान्वयन र अन्तरसम्बन्धीत विषयमा अन्तरक्रिया कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिएको।
१७८	मुख्यमन्त्री नवप्रवर्तन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	कार्यक्रम कार्यान्वियन हुन नसकेको।
१७९	प्रदेश स्तरीय तथ्याङ्क कार्यालयको स्थापना गरिनेछ।	कार्यालय स्थापना हुन नसकेको।
१८०	प्रदेश निजामती सेवा ऐन र प्रहरी ऐन पारित गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाह र शान्ति सुरक्षा सुव्यवस्था कायम गरिनेछ।	प्रदेश निजामती सेवा ऐनको मस्यौदालाई प्रदेश लोकसेवा आयोगको समेत राय सुझाव सहित प्रदेश सभामा दर्ता गरिएको।

५.१२ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान			
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान	३२८४००	३२८४००	२०३५४५.३२
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान			
४	नेपाल सरकार विशेष अनुदान			
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँड समेत)	६५२७९५	७९०६४५	४६८११०.०२७
	जम्मा	**९८११९५**	**१११९०४५**	**६७१६५५.३४७**

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

५.१३ बेरुजू फर्छयौट विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको	नियमित गर्ने	९१,०९०,७६४	४,८७२,४०५	८६,२१८,३५९
	असुल उपर	१,७९९,६९७	५६८,९१३	१,२३०,७८४

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
कार्यालय	पेश्की बाँकी	१,४६६,५६६	-	१,४६६,५६६
	कुल बेरुजू	**९४,३५७,०२७**	**५,४४१,३१८**	**८८,९१५,७०९**
प्रदेश पूर्वाधार प्राधिकरण	नियमित गर्ने	७७६,५७१	-	७७६,५७१
	असुल उपर	३८०,५५८	-	३८०,५५८
	पेश्की बाँकी	१०,१७१,५८१	-	१०,१७१,५८१
	कुल बेरुजू	**११,३२८,७१०**	-	**११,३२८,७१०**
सुचना तथा संचार प्रविधि प्रतिष्ठान	नियमित गर्ने	११,३१७,८२६	-	११,३१७,८२६
	असुल उपर			
	पेश्की बाँकी			
	कुल बेरुजू	**११,३१७,८२६**	-	**११,३१७,८२६**

स्रोत : मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

५.१४ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को विनियोजित बजेट तथा वित्तिय प्रगति (रु हजारमा)

बजेट शिर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
चालू	९१४४५	५९५७१९.५२	६५.१५
पूँजीगत	६६७५०	७५९३५.८३	११३.७६
जम्मा	**९८११९५**	**६७१६५५.३५**	**६८.४५**

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

५.१५ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु हजारमा)

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण %	खर्च	खर्च %	
१	मन्त्रिपरिषद् बैठक व्यवस्थापन, अभिलेखीकरण र डिजिटाइजेसन		४०००		७५	२४९२	६२.३	
२	संघीय कार्यालय तथा आयोजनाहरुसँग छलफल कार्यक्रम		५००		३७	१५५	३१	
३	राजधानी व्यवस्थापन तथा स्थायी राजधानीमा कार्यालय सञ्चालन		१५००		१००	१४९९	९९.९९	
४	डिजिटल प्रदेश प्रवर्द्धन कार्यक्रम		१०००			०	०	
५	सम्पत्ति विवरण व्यवस्थापन		१०००		१००	८९३	८९.३	
६	प्रदेशका कर्मचारीहरुको अभिलेख व्यवस्थापनका लागि सफ्टवेयर निर्माण		२०००			०	०	

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण %	खर्च	खर्च %	
७	प्रगति विवरण प्रविष्टि सम्बन्धी सफ्टवेयर निर्माण		१०००			०	०	
८	जिल्लाका उत्कृष्ट १२ कार्यालय छनौट मापदण्ड निर्धारण र पुरस्कार		८००			०	०	
९	मुख्यमन्त्री लगायत विशिष्ट पदाधिकारीहरुको अन्तरप्रदेश भ्रमण		२०००			०	०	
१०	मानव संशाधन नीति तथा योजना तर्जुमा		५००			०	०	
११	मुख्यमन्त्री प्रतिभा पहिचान तथा सम्मान कार्यक्रम		१०००			०	०	
१२	सेवानिवृत्त कर्मचारीहरुको सामाजिकीकरण		१०००			०	०	
१३	संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण		१०००		५५	४५८	४५.८	
१४	कार्यालयको स्वचालित प्रणाली विकास तथा प्रदेश सरकारको पोर्टल निर्माण		३०००		३५	७८२	२६	
१५	न्यायिक समितिको क्षमता विकास कार्यक्रम		३६००		१००	३५९६	९९.८	
१६	कर्मचारीहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम नीति) निर्माण,सकारात्मक सोचको विकास,सवारी चालक लगायत(		१०००		१००	९९८	९९.८	
१७	मुख्यमन्त्रीहरुको लुम्बिनी सम्मेलन		८५०			०	०	
१८	नतिजामा आधारित सूचक सहितको संयुक्त अनुगमन		२०००		१०	१४४	७.२	
१९	हेलो मुख्यमन्त्री कार्यक्रम सञ्चालन तथा सफ्टवेयर निर्माण		३०००		४०	९३०	३१.६	
२०	व्यवस्थापन परीक्षण		१०००			०	०	
२१	सञ्चारकर्मीहरुसँगको मुख्यमन्त्री कार्यक्रम		१५००		१००	१३०८	८७.२	
२२	मुख्यमन्त्री नवप्रवर्तन कार्यक्रम		१००००			०	०	
२३	पुस्तकालय व्यवस्थापन र सञ्चालन		५००		१०	२८	५.६	
२४	कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरुको लागि अन्तरप्रदेश भ्रमण तथा अन्तरक्रिया		२०००			०	०	

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण %	खर्च	खर्च %	
२५	आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम		१५००		७५	९५०	६३.३	
२६	प्रकाशन तथा वृत्तचित्र निर्माण		१५००		१००	१२००	८०	
२७	दिवस समारोह तथा अन्य कार्यक्रम		१०००		१००	७००	७७.८	
२८	प्रदेश समन्वय परिषद्को बैठक		१५००		५०	३९०	२६	
२९	मानव अधिकार संरक्षण र संवर्द्धन सम्बन्धि कार्यक्रम		१५००		४५	५९४	३९.६	
३०	प्रदेश र स्थानीय तहबीच अन्तर्क्रिया		२०००		७६	१३९५	६९.७	
३१	स्थानीय सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन ऐन लगायत प्रदेशका कानून निर्माण		२५००			०	०	
३२	सर्भर सहितको सूचना प्रविधि उपकरण खरिद		३०००			०	०	
३३	प्रदेशको विकास व्यवस्थापन सम्बन्धमा विदेशी र स्वदेशी संघसंस्था,व्यक्ति र पदाधिकारीहरुबीच अन्तर्क्रिया		१०००		९०	७८४	७८.४	

स्रोत : मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

५.१५ आ.व. २०७९/८० को राजश्व संकलन विवरण

(रु हजारमा)

क्र.स.	शिर्षक	प्राप्त रकम	कैफियत
१	१४२२९	७७,५५०	
२	१४३१२	५६,६८२	
३	१५१११	२,७४,२६६	

स्रोत : मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

५.१६ समस्या तथा चुनौतीहरु

१. भौतिक संरचनाको अपर्याप्तता: जिन्सी सामान र कर्मचारी कक्षको व्यवस्थापन गर्न नसकिनु।
२. निर्वाचन, कार्यालय स्थानान्तरण र खर्च कटौतीका कारण वार्षिक कार्यक्रम ढिलो कार्यान्वयनमा जाने एवं कतिपय कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न नसक्ने अवस्था हुनु।
३. प्रदेशमा पर्याप्त कर्मचारी नहुनु तथा भउका कर्मचारीहरुलाई टिकाई राख्न नसकिनु।
४. पूर्व तयारी विना वार्षिक विकास कार्यक्रमहरु स्वीकृत हुँदा कार्यान्वयनमा कठिनाई हुनु।
५. संघीय नीति कार्यक्रम तथा आवधिक योजनासँग प्रादेशिक नीति कार्यक्रम योजनाहरुको सामन्ज्यस्यता कायम गर्नु, स्रोत साधन र योजनाहरुमा पर्न सक्ने दोहोरोपनालाई न्यून गर्नु।

६. उच्च प्रशासकको परिवर्तनसँगै महाशाखा/ शाखागत जिम्मेवारी हेरफेर हुँदा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा बिलम्व हुनु साथै दरबन्दी अनुसार जनशक्ति नहुँदा अपेक्षित नतिजामा असर पर्नु।

७. प्रदेशमा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई स्पष्ट कार्यजिम्मेवारी र कार्यवातावरण दिन नसकिनु।

८. मन्त्रालयगत जिम्मेवारी बाँडफाँड नहुँदा समन्वयमा अन्योलता हुनु तथा वैदेशिक मनोनयन सम्बन्धी मापदण्ड कार्यान्वयन नहुनु।

९. राष्ट्रिय नीति कार्यक्रमसँग सामन्ज्यस्यता कायम गर्दै प्रदेश र स्थानीय तहका नीति कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नु।

१०. अन्तराष्ट्रिय रुपमा प्रतिवद्धता जनाएका विषयहरुमा राष्ट्रिय नीति र कार्ययोजनाबमोजिम प्रदेश सरकार अग्रसरताका लागि आवश्यक नीतिगत संस्थागत र संरचनागत व्यवस्था कायम गर्नु।

५.१७ समस्या समाधानका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरु

१. भौतिक एवं कार्यकक्ष व्यवस्थापनको समस्या समाधान गर्न स्थायी राजधानीमा भौतिक व्यवस्थापनको कार्य समयमै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्ने।

२. कर्मचारी प्रशासन र व्यवस्थापनका विविध समस्या समाधानको लागी प्रदेश निजामती सेवा ऐनप्रदेश सभाबाट पारित भएतापनि नियमावलीनिर्माण समयमै गरिनुपर्ने साथै पद्धतिको विकास गरिनुपर्ने।

३. प्रदेशमा जनशक्ति अभावलाई पूर्ति गर्न प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट सहायकस्तरका विभिन्न तहमा भर्ना शुरु गरिएको तर अधिकृत स्तरमा पनि पदपूर्ति गर्ने गरी व्यवस्था गर्नुपर्ने।

४. कर्मचारी उत्प्रेरणा र मनोबल बढाउन तालिम, पुरस्कार, भ्रमण तथा पर्यटन काज, शैक्षिक वृति, बीमा, बैदेशिक मनोनयन, घर भाडा, बिदा आदिलाई निरन्तरता दिइनुपर्ने।

५. कर्मचारीको स्थायित्व र प्रतिवद्धतालाई बल पुग्ने गरी सरुवा पद्धतिलाई व्यवस्थित गर्दै लगिनुपर्ने।

६. कार्यप्रक्रिया सरलीकरण गर्दै अपेक्षित नतिजा प्राप्तिमा सहयोग पुग्ने गरी कार्य प्रणालीलाई थप व्यवस्थित र डिजिटाइज गरिनुपर्ने।

७. प्रदेशमा नीति निर्माण, नीति प्राथमिकता, नीति कार्यान्वयनलगायतका लागि अत्यावश्यक तथ्याङ्कहरु अझै पनि सहजै उपलब्ध हुन नसकेकोले प्रादेशिक तहमा तथ्याङ्क व्यवस्थापनको कार्य प्रारम्भ गरिनुपर्ने।

८. नेपाल सरकारका सम्वन्धित मन्त्रालयले प्रदेश सरकारका विषयगत मन्त्रालयलाई आवश्यक प्राविधिक सहयोग र सहजीकरण गर्नुपर्ने तथाराष्ट्रिय प्राथमिकता र अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धता बमोजिमका नीति कार्यान्वयनका लागि प्रादेशिकस्तरमा रणनीति, कार्यनीति तथा कार्ययोजना निर्माण गरिनुपर्ने।

९. प्रदेश सचिव लगायत संघबाट कर्मचारी प्रदेशमा सरुवा/पदस्थापन गर्दा कम्तिमा २ (दुई) वर्ष प्रदेश मन्त्रालयमा रहने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने।

५.१८ आगामी कार्यदिशा

समृद्ध लुम्विनी आत्मनिर्भर प्रदेश निर्माण गर्ने अभियानमा प्रदेश सरकार अगाडि बढिरहेको छ। त्यसका लागि लुम्विनी प्रदेशको प्रथम आवधिक योजना अनुसार आफ्ना कार्यसम्पादन गरिरहेको छ। आगामि दिनमा प्रदेश सरकारले लिएका नीति तथा कार्यक्रम र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने/

JobnameUntitled-1.job Sig7 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

गराउने दिशामा यस कार्यालय निर्देश हुनेछ। संघ र स्थानीय तहसँगको समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह गर्दै यस अन्तरगतका मन्त्रालय तथा कार्यालयलाई कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि सहजीकरण गर्दै प्रदेशवाशीलाई सुशासनको अनुभुति हुने कार्य गर्नु यस कार्यालयको आगामि कार्यदिशा हुनेछ।

५.१९ निष्कर्ष

प्रदेश राजधानी स्थानान्तरण र संघीय अर्थ मन्त्रालयबाट खर्च कटौति भएतापनि वार्षिक बजेट कार्यान्वयनमा यस कार्यालयले उल्लेख्य प्रगति हाँसिल गरेको छ। केही कार्यक्रमको कार्यान्वयन अस्पष्टता र कुनै कार्यक्रम अन्य मन्त्रालयसँग दोहोरो पर्ने देखिएकोले कार्यक्रम कार्यान्वयन हुन नसकेको अवस्था रहेको छ। यस वर्षको कार्यसम्पादनको लागि आवश्यक जनशक्ति पदपुर्ति नहुँदाको अवस्थामा पनि उल्लेख्य रुपमा हाँसिल भएको हुँदा आगामि वर्षमा समेत कार्यक्रम सफल कार्यान्वयन गर्न सहयोग पुग्ने देखिन्छ जसको लागि संघ र स्थानीय तहसँग समन्वयकारी भूमसका खेल्दै प्रदेशका मन्त्रालय तथा कार्यालयहरुलाई सहजिकरण गर्दै कार्यसम्पादनमा जुटनुपर्ने हुन्छ।

परिच्छेद- ६

अर्थ मन्त्रालय

६.१ पृष्ठभूमि

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको गठन मिति २०७४ साल फाल्गुन ३ गते भएको हो। प्रदेशको आर्थिक अवस्थाको विश्लेषण तथा आर्थिक नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन, प्रदेशस्तरको आर्थिक श्रोतको बाँडफाँट, लगानी प्रक्षेपण र वित्तीय व्यवस्थापन तथा प्रदेश राजश्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने जिम्मेवारी आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयको रहेकोमा २०७८ साल भाद्र १३ गते प्रदेश सरकारको निर्णयानुसार प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७८ संशोधन भई संशोधित कार्य विभाजन अनुसार यस मन्त्रालयको नाम आर्थिक मामिला तथा सहकारी मन्त्रालय कायम गरिएकोमा २०७९ साल माग २७ गतेको प्रदेश सरकारको निर्णयानुसार यस मन्त्रालयको नाम आर्थिक मामिला मन्त्रालय कायम रहेकोमा २०८० साल सावन १ गतेको प्रदेश सरकारको निर्णयानुसार "प्रदेश सरकार कार्यविभाजन नियमावली, २०७९" संशोधन भई यस मन्त्रालयको नाम अर्थ मन्त्रालय कायम गरिएको हो।

६.२ दीर्घकालीन सोच

लुम्बिनी प्रदेशलाई **"समृद्ध लुम्बिनीः आत्मनिर्भर प्रदेश"** को मूल नाराका साथ द्रुत विकास गर्दै सवल वित्तीय र आर्थिक व्यवस्थापनको माध्यमबाट दिगो, फराकिलो तथा उच्च दरको आर्थिक बृद्धि हासिल गरी समग्र प्रदेशस्तरीय अर्थतन्त्रको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र जनस्तरमा सुधार ल्याउने रहेको छ।

६.३ उद्देश्य

नेपलको संविधान प्रदत्त अधिकारको अधिकतम उपयोग गर्दै उपलब्ध स्रोतको प्रभावकारी र समुचित उपयोगबाट समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गर्नमा सहयोग पुऱ्याउने र विस्तार गरी प्रदेशको दीगो र समतामूलक आर्थिक, सामजिक विकासमा योगदान पुऱ्याउने रहेको छ।

६.४ रणनीति

- आर्थिक व्यवस्थापन सुधार कार्यमा योगदान दिने,
- कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य र भौतिक पूर्वाधार विकास जस्ता सामाजिक आर्थिक पूर्वाधार र बढी मात्रमा गरिबी निवारणोन्मुख क्षेत्रमा अनुकूल हुने गरी सार्वजनिक खर्चको प्राथमिकीकरण गर्ने,
- बढी भन्दा बढी राजस्व वृद्धिका उपाय अवलम्बन गर्ने,
- स्थानीय सरकारहरु वीचको साझेदारीमा सम्पन्न गर्न सकिने आयोजनाहरुलाई प्राथमिकता दिने,
- विभिन्न मन्त्रालय र निकायहरुको लागि भएको बजेट विनियोजन र तिनीहरुले प्रदान गर्ने सेवा प्रवाह प्रणाली बीचमा प्रभावकारी सम्बन्ध स्थापित गर्ने,
- माग तथा सामाजिक न्यायमा आधारित आयोजना कार्यान्वयनमा जोड दिने।

JobnameUntitled-1.job Sig7 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

६.५ कार्यक्षेत्रः

- प्रदेशको आर्थिक अवस्थाको विश्लेषण तथा आर्थिक नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- प्रदेशस्तरको आर्थिक स्रोतको बाँडफाँट, लगानी प्रक्षेपण र वित्तीय व्यवस्थापन,
- प्रदेशस्तरको आर्थिक स्थायित्व र मूल्य स्थिरता सम्बन्धी नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- संघको स्वीकृतिमा वैदेशिक सहयोग, वैदेशिक ऋण र अनुदान प्राप्ति, उपयोग, लेखाङ्कन र प्रतिवेदन,
- प्रदेशस्थित सरकारी सम्पत्तिको एकीकृत विवरण र सरकारी बाँकी भए रकमको लगत तथा असुल उपर,
- प्रदेशस्तरीय विकास नीति, प्राथमिकता, आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर प्रदेश विकास आयोजनाको समन्वय र सशर्त अनुदानको सदुपयोग,
- प्रदेश राजश्व सम्बन्धी नीति तथा कानूनको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- प्रदेश सार्वजनिक खर्च सम्बन्धी नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन तथा स्थानीय तह अनुदान,
- संघीय नीति अनुरुप सह-वित्तीयकरण,
- प्रदेश आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी नीति निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन,
- प्रदेश विनियोजन ऐन तथा प्रदेशको बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, नियमन र आर्थिक अनुशासन,
- प्रदेश संचित कोषको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन र प्रदेश लेखा नियन्त्रण एवम् व्यवस्थापन,
- प्रदेश पुरक अनुमान तथा पेश्की खर्च र प्रदेश आकस्मिक कोष सम्बन्धी,
- प्रदेश सरकारी लगानी र लाभांशको लेखा व्यवस्थापन,
- प्रदेशगत विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कार्यसञ्चालन कोष र अन्य सरकारी कोष तथा सम्पत्तिको एकीकृत विवरण र लेखा परीक्षण,
- घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, पर्यटन शुल्क, कृषि आयमा कर, सेवा शुल्क, दस्तुर र दण्ड जरिवाना संकलन, बाँडफाँट र उपयोग सम्बन्धी नीति तथा कानून तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- संघीय कानून अनुसार प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी र शुल्क संकलन, नियमन र हस्तान्तरण,
- राजश्व चुहावट नियन्त्रण सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- संघीय सरकारसँगको अन्तरसरकारी वित्तीय सम्पर्क, सम्बन्ध र सहकार्य,
- तथ्याङ्क, सूचना प्रणाली तथा अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रादेशिक नीति, कानून, मापदण्ड एवम् योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन तथा संघ र स्थानीय तहसँग सहयोग, समन्वय र सहकार्य,
- बीमा र बीमा व्यवसायको सञ्चालन, व्यवस्थापन, प्रवर्द्धन तथा विस्तार र नियमन,
- प्रदेशस्तरका सार्वजनिक संस्थान, वित्तीय संस्था, समिति, प्रतिष्ठान तथा कम्पनी आदिको सञ्चालन, व्यवस्थापन, सुधार र नियमन,
- आर्थिक विकासमा निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसंगको समन्वय र सहकार्य,
- गरिबी निवारण सम्वन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड एवं योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन तथा अध्ययन, अनुसन्धान, सर्वेक्षण, सूचना संकलन

६.६ कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था

नेपालको संविधान, कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन तथा प्रदेश सरकारको कार्यविभाजन नियमावली बमोजिम यस अर्थ मन्त्रालयको कार्य जिम्मेवारी अन्तर्गत रहेका देहायका ऐन, नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिका तथा आदेशसमेतका कानूनहरु आर्थिक वर्ष २०७९/८० सम्म निर्माण भई हाल कार्यान्वयनमा रहेका छनः

क.ऐनहरूः

१. प्रदेश आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०७४
२. प्रदेश विनियोजन ऐन, २०७४
३. प्रदेश विनियोजन ऐन, २०७५
४. प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७५
५. प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५
६. प्रदेश कर तथा गैरकर राजश्व सम्वन्धी ऐन, २०७५
७. प्रदेश आकस्मिक कोष सञ्चालन ऐन, २०७५
८. तथ्याङ्क ऐन, २०७५
९. प्रदेश विनियोजन ऐन, २०७६
१०. प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७६
११. प्रदेश विनियोजन ऐन, २०७७
१२. प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७७
१३. प्रदेश विनियोजन ऐन, २०७८
१४. प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७८
१५. प्रदेश विनियोजन ऐन,२०७९
१६. प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७९
१७. प्रदेश विनियोजन ऐन, २०८०
१८. प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८०

ख.नियमहरूः

१. सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी प्रदेश नियमावली, २०७६
२. मनोरञ्जन कर नियमावली, २०७६
३. विज्ञापन कर नियमावली, २०७६
४. प्रदेश तथ्याङ्क नियमावली, २०७८

ग.कार्यविधि/निर्देशिका/आदेशहरूः

५. सञ्चित कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७४
६. प्रदेश घरजग्गा न्यूनतम मुल्य निर्धारण समिति (गठन तथा कार्यसंचालन) आदेश, २०७६
७. विशेष अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६
८. प्रदेश समपुरक अनुदान व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७८
९. कोरोना भाइरस (COVID-19) नियन्त्रण तथा उपचार कोष (स्थापना र सञ्चालन) निर्देशिका, २०७८
१०. सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७९

६.७ दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था

६.७.१ अर्थ मन्त्रालय

क्र.सं.	पदनाम	सेवा	समूह	कूल दरबन्दी	पदपूर्ति		रिक्त	कैफियत
					स्थायी	करार		
१	प्रदेश सचिव (रा.प.प्रथम)	प्रशासन	सा.प्र.	१	१		०	
२	अधिकृत नवौं/दशौं	प्रशासन	सा.प्र.	१	१		०	
३	अधिकृत नवौं/दशौं	प्रशासन	लेखा	१	०		१	
४	अधिकृत नवौं/दशौं	प्रशासन	राजश्व	२	१		१	
५	अधिकृत सातौं/आठौं	प्रशासन	सा.प्र.	६	४		२	
६	अधिकृत सातौं/आठौं	प्रशासन	लेखा	१	१		०	
७	अधिकृत सातौं/आठौं	प्रशासन	राजश्व	४	०		४	
८	तथ्याङ्क अधिकृत सातौं/आठौं	आ.यो. तथा तथ्याङ्क		१	१		०	
९	कम्प्युटर अधिकृत सातौं/आठौं	विविध		१	१		०	
१०	कम्प्युटर इन्जिनियर	विविध		१	०		१	
११	अर्थशास्त्री	विविध		१	०		१	
१२	अधिकृत सातौं/आठौं	न्याय	कानून	१	१		०	
१३	सहायक/अधिकृत, पाँचौ/छैठौं	प्रशासन	सा.प्र.	६	३		३	
१४	सहायक/अधिकृत, पाँचौ/छैठौं	प्रशासन	राजश्व	३	०		३	
१५	सहायक/अधिकृत, पाँचौ/छैठौं	विविध (कम्प्युटर)		४	३	१	०	
१६	सहायक चौथो/पाँचौ	प्रशासन	सा.प्र.	२	०		२	
१७	सहलेखापाल	प्रशासन	लेखा	१	१		०	
१८	ह.स.चा. (तहविहिन)			५	१	३	१	
१९	का.स. (तहविहिन)			६	०	६	०	
	जम्मा			४८	१९	१०	१९	

नोटः प्रदेश सरकारबाट चालु आ.व. २०७९/८० का लागि स्वीकृत भएको दरवन्दी तथा आसाढ मसान्तको पदपूर्ति।

६.७.२ प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय

क्र.सं.	पदनाम	सेवा	समूह	कूल दरबन्दी	पदपूर्ति		रिक्त	कैफियत
					स्थायी	करार		
१	अधिकृत नवौं/दशौं	प्रशासन	लेखा	१	१		०	
२	अधिकृत सातौं/आठौं	प्रशासन	लेखा	४	४		०	
३	सहायक/अधिकृत, पाँचौ/छैठौं	प्रशासन	लेखा	४	३		१	

क्र.सं.	पदनाम	सेवा	समूह	कूल दरबन्दी	पदपूर्ति		रिक्त	कैफियत
					स्थायी	करार		
४	कम्प्युटर अपरेटर	विविध		१	०		१	
५	सहलेखापाल	प्रशासन	लेखा	४	२		२	
६	ह.स.चा. (तहविहिन)	ईन्जिनियरिङ्		२	०	१	१	
७	का.स. (तहविहिन)	प्रशासन		४	०	४	०	
	जम्मा			२०	१०	५	५	

नोटः प्रदेश सरकारबाट चालु आ.व. २०७९/८० का लागि स्वीकृत भएको दरबन्दी तथा असाढ मसान्तको पदपूर्ति।

६.८ नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

नी. तथा का. को बुंदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
७६	निजी क्षेत्र संग मैत्रीपुर्ण लगानी	छलफल र सहकार्यको भैरहेको
७७	लगानीकर्ताहरुलाई आकर्षण गर्न नीतिगत, कानुनी र संस्थागत सुधार गरिने	सम्पन्न हुन नसकेको।
७८	प्रदेश बैकको स्थापना	नेपालगञ्ज र बुटवलमा सरोकारवालाहरुसँग अन्तरक्रिया
७९	लगानी सम्मेलन आयोजना गरिने	लुम्बिनी लगानी सम्वाद नेपालगंजमा संचालन
८१	स्वदेशी उत्पादनको व्यापार एवं बजार प्रवर्द्धन	सम्भाव्यता अध्ययन भएको।
१६६	परियोजना बैंक स्थापना	प्रदेश योजना आयोग संग समन्वय गरी सम्भाव्यता अध्ययन गर्दै
१६७	चालु खर्चलाई सिमामा कायमगरी पूँजी खर्चलाई समयमा सम्पन्न गर्ने।	खर्च कटौटी मापदण्ड लागु गरेको
१६८	अनुदान अनुगमन व्यवस्थापन प्रणाली	सम्भाव्यता अध्ययन भएको।
१७०	आर्थिक अनुशासन तथा बेरुजू फर्छयौट गर्ने	कार्य भइरहेको
१७४	प्रदेशको आन्तरिक आयमा वृद्धी	सम्भाव्यता अध्ययन भएको।

६.९ बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

बजेट वक्तव्यको को बुंदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
५९	लगानी सम्मेलन	लुम्बिनी लगानी सम्वाद नेपालगंजमा संचालन
६०	लुम्बिनी प्रदेश बैंक स्थापना	नेपालगञ्ज र बुटवलमा सरोकारवालाहरुसँग अन्तरक्रिया
६१	पूँजी वजार विकास र वीमा व्यवसायको पहुँच विस्तारका लागि सम्भाव्यता अध्ययन	सम्भाव्यता अध्ययन भैरहेको

६.१० बेरुजू फर्छयौट विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
अर्थ मन्त्रालय	नियमित गर्ने	१४,५९६,८२५	११,८६१,३१५	२,७३५,५१०
	असुल उपर	६,०००	६,०००	-
	पेश्की बाँकी			
	कुल बेरुजू	**१४,६०२,८२५**	**११,८६७,३१५**	**२,७३५,५१०**

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

६.११ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक बजेट	वित्तीय खर्च	वित्तीय प्रगति %
१	बजेट तर्जुमा / MTEF तर्जुमा / PLMBIS तालिम	५००	२५२	५०
२	बजेट राजस्व र अनुदान सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम (स्थानीय तहहरुसँगको)	२,१००	१९७	९
३	योजना / राजस्व र अनुदानको अनुगमन	७००	०	०
४	कर्मचारी क्षमता विकास कार्यक्रम	४००	०	०
५	बजेट सम्बन्धी अन्तरक्रिया तथा छलफल	२,०००	३३८	१७
६	अध्ययन अवलोकन भ्रमण तथा अनुभव आदन प्रदान कार्यक्रम	७००	०	०
७	लुम्बिनी प्रदेश बैंक स्थापना	६,७००	९३०	१४
८	लगानी सम्मेलन	५,०००	४०३	८
९	प्रदेश स्तरका करका स्रोतहरुको अध्ययन अनुसन्धान	५००	०	०
१०	लगानी सम्मेलन प्रचार प्रसार, विज्ञापन, संचार माध्यमसँग सहकार्य/साझेदारी	२,५००	१,०००	४०
११	विविध कार्यक्रम	५००	७१	१४

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

६.१२ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु हजारमा)

क्र.स.	श्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान			
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान			
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान			
४	नेपाल सरकार विशेष अनुदान			
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँड समेत)	४१०६१७	४१५८८९	१३००२०.२९

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

६.१४ आ.व. २०७९/८० को वित्तिय प्रगति, (अर्थ मन्त्रालयको मात्र) रु. हजारमा

ब उ सि नं	कार्यक्रम/आयोजना	विनियोजित बजेट	खर्च	खर्च%
३०५०००११३	आर्थिक मामिला तथा सहकारी मन्त्रालय (चालु)	९८०५४	५९५८४	६१
३०५०००११४	आर्थिक मामिला तथा सहकारी मन्त्रालय (पूँजीगत)	९३३०	२५९७	२८
३०५०००१२३	सहकारी विकास तथा गरिबी निवारण कार्यक्रम (चालु)	१२४३	२४३	२०
	जम्मा	१०८६२७	६२४२४	५७

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

६.१५ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को असार मसान्त सम्मको राजस्वको अनुमान र प्रगति विवरण (प्रारम्भिक)

क्र.सं.	राजस्व शिर्षक	बार्षिक लक्ष्य रु.	प्रगति रु.	प्रतिशतमा
संघबाट प्राप्त हुने अनुदान				
१३३११	वित्तिय समानीकरण अनुदान	८,५४१,७००,०००	७,४७३,९८७,५००	८७.५०
१३३१२	सशर्त अनुदान	८,७१२,२००,०००	६,३२०,७२०,०००	७२.५५
१३३१४	विशेष अनुदान	४८३,५००,०००	४८३,५००,०००	१००.००
१३३१७	समपूरक अनुदान	७३९,०००,०००	७३९,०००,०००	१००.००
	जम्मा	**१८,४७६,४००,०००**	**१५,०१७,२०७,५००**	८१.२८
संघबाट प्राप्त हुने राजश्व बाँडफाँड				
११४११	मूल्य अभिवृद्धि कर	८,०८४,९००,०००	६,०४२,८३६,७५२	७४.७४
११४२१	अन्त शुल्क	३,४६५,०००,०००	२,३०२,३७३,९८८	६६.४५
जम्मा		**११,५४९,९००,०००**	**८,३४५,२१०,७४०**	७२.२५
संघबाट प्राप्त हुने रोयल्टी				
१४१५३	वन सम्बन्धी रोयल्टी	४५,०००,०००		-
१४१५४	खानी तथा खनिज रोयल्टी	१७०,०००,०००		-
१४१५६	विद्युत सम्वन्धी रोयल्टी	८५,०००,०००		-
१४१५८	पर्वतारोहण वापतको रोयल्टी	–		
जम्मा		**३००,०००,०००**	–	-
प्रदेशको आन्तरिक राजश्व				
११११४	कृषि आयमा लाग्ने कर	१००,०००	८०,२७५	८०.२८
१४१५१	सरकारी सम्पतीको वहालबाट प्राप्त	३,५००,०००	२,६४७,३१०	७५.६४
१४२११	कृषि उत्पादनको बिक्रीबाट प्राप्त	१५,५००,०००	१४,९९५,९८४	९६.७५
१४२१२	सरकारी सम्पतीको विक्रिबाट प्राप्त	१,०००,०००	८२३,९६५	८२.४०
१४२१३	अन्यविक्रीबाट प्राप्त रकम	१००,०००	१८८,४३५	१८८.४४
१४२१७	नहर तथा कुलो उपयोग वापतको शुल्क	५०,०००	२३,२००	४६.४०
१४२१९	अन्य सेवा शुल्क तथा विक्री	१,८००,०००	१५४,२००	८.५७
१४२२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	१,०००,०००	३३९,४५०	३३.९५
१४२२४	परीक्षा शुल्क	४०,०००,०००	१२४,००८,३५८	३१०.०२
१४२२५	यातायात क्षेत्रको आम्दानी	१५०,०००,०००	९६,२८१,३४४	६४.१९
१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	७०,०००,०००	४०,९२७,१८८	५८.४७
१४२४९	अन्य दस्तुर	–		

JobnameUntitled-1.job Sig8 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

क्र.सं.	राजस्व शिर्षक	बार्षिक लक्ष्य रु.	प्रगति रु.	प्रतिशतमा
१४२५३	व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	१५०,०००,०००	७२,४८७,८८३	४८.३३
१४२५५	टेलिभिजन सञ्चालन दस्तुर	१,०००,०००		-
१४२५६	चालक अनुमति पत्र र सवारी	८१८,२५०,०००	६९९,९५६,८०९	८५.५४
१४२६४	वन क्षेत्रको आय	१,५००,०००,०००	१४६,००४,७७५	९.७३
१४३११	न्यायिक दण्ड,जरिवाना र जफत	१००,०००	१२५,६००	१२५.६०
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत	३०,०००,०००	२१,७७७,६२१	७२.५९
१४३१३	धरौटी सदरस्याहा	३,५००,०००	२,२८७,६०९	६५.३६
१४५२९	अन्य राजस्व	२५०,०००,०००	४३२,६७८	०.१७
१५१११	बेरुजू	७०,०००,०००	२६१,३५२,५२०	३७३.३६
१५११२	निकासा फिर्ता	-	१०४,३४८,४२०	
१५११३	अनुदान फिर्ता	-	४७०,८५२,१३१	
	जम्मा	३,१०५,९००,०००	२,०६०,०९५,७५६	६६.३३
३३१४२	आन्तरिक ऋण जम्मा	**१,०००,०००,०००**		-
	जम्मा	**४,१०५,९००,०००**	**२,०६०,०९५,७५६**	५०.१७
प्रदेश र स्थानीय तहबिच बाँडफाँड हुने राजश्व(प्रदेशले संकलन गर्ने)				
११४५६	सवारी साधन कर	२,०००,०००,०००	**१,५५३,४८१,११७**	७७.६७
प्रदेश र स्थानीय तहबिच बाँडफाँड हुने राजश्व(स्थानीय तहले संकलन गर्ने)				
११३१५	घरजग्गा रजिष्ट्रशन दस्तुर	१,८००,०००,०००	१,१०९,०९०,२६६	६१.६२
११४७१	मनोरञ्जन कर	१,५००,०००	४,३१३,४२२	२८७.५६
११४७२	विज्ञापन कर	२,०००,०००	६,९१८,७८५	३४५.९४
१४१५७	दहत्तर बहत्तरको विक्रि आय	४००,०००,०००	२३१,२६८,८७९	५७.८२
जम्मा		२,२०३,५००,०००	**१,३५१,५९१,३५२**	६१.३४
३२१२१	गत वर्षको मौज्दात	४,०००,०००,०००	५,२६५,०८७,३८२	१३१.६३
	कुल जम्मा	**४२,६३५,७००,०००**	**३३,५९२,६७३,८४८**	७८.७९

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

६.१६ आ.व. २०७९/८० का महत्वपूर्ण उपलब्धीहरु

- बजेट तर्जुमाको लागि प्रदेश सभा सदस्यहरु संग बजेटका प्राथमिकता सम्वन्धी अन्तर्क्रिया तथा सुझाव संकलन गरि आ व २०८०/८१ को बजेट तथा कार्यक्रम समयमै प्रदेश सभामा पेश गरिएको।

- प्रदेशका विषयगत मन्त्रालयहरुले तयार गरेको विधेयक, नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिकाको मस्यौदा र प्रदेश सरकारको निकायका लागि आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन गर्न दरबन्दी सिर्जना गर्ने सम्बन्धमा राय, परामर्श उपलब्ध गराइएको।
- विषयगत मन्त्रालय तथा निकायबाट माग भई आएबमोजिम रकमान्तर एवम् बजेट बाँडफाँट तथा स्वीकृत गरी बजेट कार्यान्वयनका लागि सहजीकरण गरिएको।
- प्रदेश लगानी सम्मेलन २०७९ को अवधारणा पत्र स्वीकृत, समिति गठन तथा निर्देशन समिति र अन्य समितिको बैठक भएको।
- "लुम्बिनी लगानी सम्वाद" २०७९।०५।३० गते नेपालगञ्जमा सम्पन्न।
- आ.व. २०७८/७९ को भुक्तानी सम्बन्धमा बाँकी विवरण अध्ययन गर्न कार्यदल गठन तथा भुक्तानी बाँकीको लागि मन्त्रिपरिषद्बाट म्यान्डेट प्राप्त गरी भुक्तानी बाँकीको कार्यहरु भएको।
- प्रदेश बैंक स्थापना सम्बन्धी नेपालगञ्ज र बुटवलमा सरोकारवालाहरुसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न,
- सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन र दीगो विकास सम्बन्धी लुम्बिनी प्रदेशका प्रमुख कोष तथा लेखा नियन्त्रकहरु र सरोकारवालाहरुसँगको गोष्ठी बुटवलमा सम्पन्न।
- प्यूठानमा स्थानीय आर्थिक विकास सम्बन्धी स्थानीय तहहरुसँग अन्तरक्रिया सम्पन्न।
- राजधानी व्यवस्थापनका लागी आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गरी राजधानी स्थानान्तरणको लागी सहजीकरण गरिएको।
- आर्थिक ऐन कार्यान्वयन गर्न सरलीकरणको लागि अन्तरक्रिया तथा कार्यदल गठन गरी कार्य सम्पन्न गरेको।
- स्थानीय तहहरुमा हस्तान्तरित आयोजनाहरुमा भाषागत, स्थान (वडा नं.) सम्वन्धी त्रुटी संशोधन गरी वित्तीय समानीकरणको चार वटै किस्ताहरु निकासा गरिएको।
- राजश्वको नयाँ क्षेत्र पहिचान सम्वन्धी उप-समिति गठन भई प्रतिवेदन प्राप्त भएको।
- MTEF र बजेट तर्जुमा गर्दा दीगो विकास लक्ष्यको सांकेतीकरण सम्बन्धी प्रदेशस्तरीय अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न।
- आ व २०८०/८१-२०८२/८३ को मध्यकालिन खर्च संरचना (MTEF) तयार गरिएको।
- प्रदेश स्थापना पछि पहिलो पटक आ व २०७९/८० को आर्थिक सर्वेक्षण सम्वन्धि छलफल, तथ्यांक संकलन, प्रशोधन गरी प्रकाशन गरिएको।
- प्रदेश सरकारको आ व २०७८/७९ को कोष तथा आय व्यय विवरण र आन्तरिक लेखापरिक्षणको बार्षिक प्रतिवेदन प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट समयमै तयार गरी सम्वन्धित निकायमा पेश गरेको।
- आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को वार्षिक, आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अर्धवार्षिक प्रगति प्रतिवेदन र बुलेटिन प्रकाशन गरेको।

६.१७ वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा देखिएका समस्या/कठिनाई

- प्रदेश सरकारको आयको दायरा साँघुरो रहेको,

JobnameUntitled-1.job Sig8 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

- एकल अधिकारको सूचीमा पर्ने कर (कृषि आयमा लाग्ने कर) कार्यान्वयनमा आउन नसकेको,
- स्थानीय तहसँग बाँडफाँट हुने करहरु समेत प्रभावकारी हुन नसकेको,
  - नदीजन्य पदार्थवाट प्राप्त हुने आयमा समस्या रहेको,
  - विज्ञापन करको दायरा वढ्न नसकेको,
  - मनोरञ्जन करको दायरा वढ्न नसकेको,
  - सवारी साधन करमा समस्या रहेको (अन्य प्रदेशमा दर्ता हुने, कर अन्यत्र वुझाउने प्रयोग यस प्रदेशमा गर्ने)
  - घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्कको वास्तविक कारोवारसँग तादम्यता मिलाउन नसकेको,
  - अन्य संभावित आयमा स्रोत पहिल्याउने र आय वृद्धि गर्ने कार्य हुन नसकेको,
- प्रदेशको बजेट तथा कार्यक्रममा स्पष्ट मापदण्ड र प्राथमिकताको अभाव देखिएको। केही मापदण्ड तथा नीतिगत व्यवस्था भएको भए तापनि कार्यान्वयनमा समस्या देखिएको,
- प्रदेश स्तरीय योजना/कार्यक्रममा स्वदेशी तथा विदेशी लगानी कर्ताहरु आकर्षित हुन नसकेको,
- अधुरा आयोजनाको संख्या बढ्दै गइरहेको,
- केन्द्रबाट प्राप्त हुने समपूरक र विशेष अनुदान बजेटमा प्रस्ताव गरिएबमोजिम प्राप्त नहुने गरेको
- मन्त्रालयले अधिकांश समय विषयगत मन्त्रालयहरुको कानुनहरुको राय/सहमति तथा कार्यक्रम संशोधनमा केन्द्रित गर्नुपर्ने भएको,
- स्थानीय तहमा वितरण गरिने अनुदान रकमको खर्चको विवरण हेर्ने प्रणालीको विकास हुन नसकेको,
- PLMBIS System मा समस्या आउँदा समय समयमा कार्यसम्पादनमा कठिनाई आउने गरेको,
- स्थानीय तहले संकलन गरेको साझा करको अध्यावधिक विवरण प्राप्त गर्ने संयन्त्रको विकास भई नसकेको साथै साझा करबाट संकलित रकम कतिपय स्थानीय तहहरुले समयमै दाखिला नगरेको,
- प्रदेश र स्थानीय तहबीचको कोष प्रवाह संयन्त्र तयार हुन नसकेको।

६.१८ समस्या समाधानका लागि चाल्नुपर्ने कदमः

- कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने,
- राजस्व वृद्धिको लागि स्थानीयतहलाई प्रभावकारी परिचालन गरी चुनढुंङ्गा खानी, गिटी बालुवा, विज्ञापन कर तथा मनोरञ्जन कर मार्फत कर बृद्धि गर्नुपर्ने ,
- राजस्व, खर्च तथा अनुदान व्यवस्थापन सम्बन्धी एकीकृत प्रणाली विकास गर्नुपर्ने,
- प्रदेशमा आन्तरिक तथा बाय लगानी आकर्षित गर्न नीतिगत कानूनी एवंम संस्थागत प्रवन्ध गर्दै लुम्विनी प्रदेशलाई लगानीकर्ताको आकर्षणको केन्द्रको रुपमा अगाडि बढाउनुपर्ने,
- अधुरा आयोजना तथा कार्यक्रमको लागि आवश्यक स्रोत साधनको प्रवन्ध गरी त्यस्ता आयोजनाको संख्यालाई यथासम्भव न्यूनतम सीमामा कायम गर्नुपर्ने,
- केन्द्रबाट प्राप्त हुने समपूरक र विशेष अनुदान बजेटमा प्रस्ताव गरिए बमोजिम प्राप्त गर्न केन्द्रसँग पहल गर्नुपर्ने,
- स्थानीय तहमा वितरण गरिने अनुदान रकमको खर्चको विवरण हेर्ने प्रणालीको विकास गर्नुपर्ने,
- PLMBIS System को सर्भर तथा Backup System लाई Upgrade गर्नुपर्ने,

- स्थानीय तहले संकलन गरेको साझा करबाट संकलित रकम समयमै दाखिला गराउन पहल गर्नुपर्ने,
- प्रदेश कर तथा गैर कर राजस्व सम्बन्धी ऐन, २०७५ मा संसोधन गर्नुपर्ने,
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ र अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन,२०७४ को पुनरावलोकन गर्नु पर्ने।

६.१९ अन्य/विविध

- तीन तहको सरकारको अधिकार तथा जिम्मेवारी उपर थप वहस र विश्लेषण गरी प्रदेशको कार्य क्षेत्रको सिमाङ्कन (Scoping) गरी सो कार्यक्षेत्रमा पर्ने विषयमा मात्र ध्यान केन्द्रित गर्दै प्रदेश सरकारको वैधता स्थापित गर्ने दिशामा कामकारवाहीहरु अघि वढाउनु पर्ने,
- प्रदेश सरकारले संचालन गर्ने योजना तथा कार्यक्रममा परिमाणात्माक मापदण्ड (Threshold) कायम गरी निश्चित आकारका कार्य आयोजनामा बजेट विनियोजन गर्ने, विनियोजित बजेटको दक्षतापूर्वक कार्यान्वियन गर्ने गरी बजेट प्रणालीलाई थप व्यवस्थित गर्दै अघि वढाउनु पर्ने,
- "थोरै गर्ने तर राम्रो गर्ने" नीति अवलम्वन गर्दै प्रदेशले कार्यान्वियन गर्ने विकास आयोजना तथा गुणस्तरमा विशेष ध्यान दिने र स्रोत साधनको कमी हुन नदिने गरी योजना तर्जुमा तथा बजेट व्यवस्थापनलाई सुधार गर्दै अघि वडाउनुपर्ने,
- प्रदेशको अर्थतन्त्रलाई आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको रुपमा विकसित गर्दै अगाडि वढाउने। त्यसका लागि प्रदेशमा उपलव्ध प्रादेशिक स्रोत साधनको दीगो एवम कुशलतम उपयोगमा दक्षता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने,
- विषयगत मन्त्रालयले आयोजनागत बजेट विनियोजन दक्षता बढाई कार्यक्रम संशोधन तथा रकमान्तर गर्ने प्रवृत्तिलाई न्यून गर्नुपर्ने,
- बजेट तर्जुमा गर्दा आयोजना पहिचान नगरी अमूर्त शीर्षक कायम गरी अवण्डामा रकम राखी पछि आयोजना तथा कार्यक्रमहरु स्वीकृत गर्ने परिपाटीको अन्त्य गर्नुपर्ने, तोकिएको समय सिमाभित्र अबण्डा रकम बाँडफाँट गर्ने,
- पहिचान नभएका नयाँ अत्यावश्यक क्षेत्रका आयोजना तथा कार्यक्रममा बजेट खर्च गर्नुपर्ने विशेष परिस्थिति सिर्जना भएमा मात्रै खर्च हुन नसक्ने सम्भावित आयोजना तथा कार्यक्रम र खर्च शीर्षकबाट दोस्रो चौमासिक भित्र रकमान्तर गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्दा अन्तरमन्त्रालयगत र महाशाखागत समन्वय बढाउनुपर्ने साथै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य जिम्मेवारी बमोजिम आपसी समन्वयमा आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वियन गर्नुपर्ने,
- मनोरञ्जन कर र विज्ञापन कर संङ्कलनमा स्थानीय तहहरुको पर्याप्त ध्यान जान नसकेकोले सो क्षेत्र करको दायरामा समावेश भए तापनि अपेक्षाकृत रुपमा कर संङ्कलन भएको नदेखिएकाले स्थानीय तहहरुले विशेष जोड दिनुपर्ने,
- नदीजन्य पदार्थको बिक्रीबाट प्राप्त रकमका सम्बन्धमा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (संशोधनसहित) मा देखिएका द्विविधाले अपेक्षाकृत कर संङ्कलन हुन नसकेको,

- संघबाट हस्तान्तरण भई आएका सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानका आयोजनाहरु प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्नुपर्ने साथै सशर्त अनुदानका आयोजनाहरुमा नपुग हुने रकम नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयसँग समयमै माग गर्ने,
- प्रदेश सरकारको बजेट कार्यान्वयनमा स्थानीय तहहरुको समेत उल्लेख्य भूमिका हुने भएकोले प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहहरुलाई उपलब्ध गराइएको सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानका आयोजनाहरु समयमै सम्पन्न गर्न ध्यान दिनुपर्ने,
- आयोजना तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनका लागि प्राविधिक जनशक्ति अभाव रहेका निकायहरुले प्रचलित कानूनबमोजिम आवश्यक जनशक्ति सेवा करार वा परामर्श सेवाबाट आपूर्ति गरी समयमा कार्यान्वयन गर्ने,
- आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनका सम्बन्धमा कुनै अन्यौलता वा बाधा अड्काउ देखिन आएमा नेपाल सरकारका सम्बन्धित विषयगत मन्त्रालयहरु, प्रदेश सरकारका अन्य मन्त्रालयहरु तथा स्थानीय तहहरुसँग समयमै आवश्यक समन्वय गरी बाधा अड्काउ फुकाएर आयोजना तथा कार्यक्रम सम्पन्न गर्ने।
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐनको आवश्यकता।

६.२० निष्कर्षः

राजस्व वृद्धिको लागि स्थानीय तहलाई प्रभावकारी रुपमा परिचालन गरी आन्तरिक आयमा बढोत्तरी गर्दै स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने अनुदानहरु मागमा आधारित र प्रदेश सरकारको योगदानको स्पष्ट पहिचान हुने गरी परिमार्जन गर्दै प्रदेशको समग्र विकासको लागि स्रोत साधन व्यवस्थापनका साथै विषयगत मन्त्रालयहरुको पूँजीगत खर्चमा बढोत्तरीका माध्यमबाट **"समृद्ध लुम्बिनीः आत्मनिर्भर प्रदेश"** को दीर्घकालीन लक्ष्य हासिल गर्न सकिने अपेक्षा गर्न सकिन्छ।

परिच्छेद- ७

भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

७.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान अनुसार संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन पद्धतिको अवलम्बनसँगै संविधानको अनुसूची-४ वमोजिम नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम), रूपन्देही, कपिलबस्तु, पाल्पा, अर्घाखाँची, गुल्मी, पूर्वी रूकुम, रोल्पा, प्यूठान, दाङ, बाँके, बर्दिया गरी बाह्र जिल्लाहरुको प्रतिनिधित्व गर्दै लुम्बिनी प्रदेशको स्थापना भएको छ। प्रदेश सरकारको "समृद्ध लुम्बिनी : आत्मनिर्भर प्रदेश" भन्ने सोचका साथ प्रदेश भित्रका सडक, पुल, सिंचाइ, उर्जा, आवास, जस्ता पूर्वाधार आयोजनाहरुको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अध्ययन, अनुसन्धान, अनुगमन तथा यातायात सम्वन्धी व्यवस्थापकीय कार्य गर्ने उद्देश्यले मिति २०७४/१०/१९ मा भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयको स्थापना भएको हो।

प्रदेश सरकारको मिति २०७८/०१/०६ को निर्णयानुसार यस मन्त्रालयको कार्य जिम्मेवारी सडक, पुल, सिंचाइ तथा उर्जा क्षेत्रसंग सम्बन्धित कार्यहरु रहेकोमा पुन २०७८ भाद्र १८ गतेको प्रदेश सरकारको निर्यणबाट भौतिक पूर्वाधार बिकास र उर्जा जलश्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय गठन भइ सडक तथा पुल भौतिक पूर्वाधार मन्त्रालय र सिंचाइ, तटबन्ध तथा उर्जा सम्बन्धि कार्य साबिकको उर्जा जलश्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालयबाट हुदै आएको थियो। प्रदेश सरकारको मिति २०७९/१०/२७ को निर्यण अनुसार पुन साबिकको उर्जा, जलश्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालयले गर्ने सम्पूर्ण कार्य यस मन्त्रालय मातहतमा समाहित भएको छ |

यस मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र सडक, पूल, सिंचाइ, जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, उर्जा बिकास लगायत पूर्वाधार विकास सम्वन्धी अध्ययन, निर्माण, संचालन, र मर्मत कार्य रहेको छ। हाल यस मन्त्रालय अन्तर्गत एउटा यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय र ११ वटा सडक पूर्वाधार विकास कार्यालयहरु, ११ वटा जलश्रोत सिंचाइ बिकास डिभिजन कार्यालयहरु, १ वटा जलश्रोत तथा सिंचाई विकास सब-डिभिजन कार्यालय, ३ वटा भूमिगत जलश्रोत तथा सिंचाइ बिकास डिभिजन कार्यालयहरु, २ वटा सिंचाई व्यवस्थापन कार्यालयहरु र २ वटा आयोजना कार्यालयहरु गरि जम्मा ३१ वटा कार्यालयहरु क्रियाशील रही प्रदेशका १२ वटै जिल्लामा सेवा प्रदान गर्दै आएका छन्।

७.२ दीर्घकालीन सोच

- गरिबी निवारण र दिगो शान्ति स्थापनाका लागि आवश्यकयातायात पूर्वाधार विकासको माध्यमबाट आर्थिक तथा सामाजिक समृद्धि हासिल गरी “समृद्ध लुम्बिनीः आत्मनिर्भर प्रदेश"को लक्ष्यमा टेवा पुऱ्याउनु यस मन्त्रालयको दिर्घकालीन सोच रहेको छ।
- लुम्बिनि प्रदेश भित्र बिद्युतको पहुच पुर्याउने र प्रदेशलाई उर्जामा आत्मनिर्भर बनाउनका लागि उर्जा उत्पादन व्यवस्थापन तथा सदुपयोगको नीति बनाउने।
- कृषियोग्य जमिनलाई सिंचाइ सुबिधा उपलब्ध गराई कृषि उत्पादनमा वृद्धि गर्ने।

७.३ उद्देश्य

- प्रदेशभित्र सडक, सडक-पूल, झोलुङ्गे पुल, सिंचाइ, नदी नियन्त्रण, विद्युतीकरण जस्ता भौतिक पूर्वाधारहरुको विकास गर्नु यस मन्त्रालयको मुलभूत उद्देश्य हो।
- कृषिको प्रमुख आधारको रुपमा रहेको सिंचाइको लागि सतह सिंचाइ योजनाका अतिरिक्त लिफ्ट, नयाँ प्रबिधिमा आधारित सिंचाइ, भुमिगत सिंचाई, जलासय निर्माण र पोखरि संरक्षण गरि जलबायु परिबर्तनको असरलाई न्युनिकरण गर्ने तथा सौर्य र बायो ग्यास जस्ता बैकल्पिक उर्जाको उत्पादन गर्दै उर्जाको न्युनतम पहुच सुनिश्चित गरि उज्यालो प्रदेशको रुपमा स्थापित गराउने उद्देश्य रहेको छ।

७.४ रणनीतिहरु

- प्रदेशका स्थानीय तहहरुको पहुँच र आर्थिक बृद्धिलाई योगदान पुग्ने गरी यातायात पूर्वाधारहरुको विकास, विस्तार र सुदृढिकरण गर्ने।
- सडक पूर्वाधारको विकासलाई रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने माध्यमको रुपमा प्रयोग गर्ने।
- भौतिक पूर्वाधारको विकासलाई नागरिक एवं वातावरण मैत्री बनाउने।
- "कृषिको आधार:सिंचाइमा सुधार" भन्ने मुल नाराका साथ प्रदेश भित्र सिंचाइ सम्बन्धी कार्यक्रमहरु सन्चालन गर्ने।
- "उज्यालो प्रदेश:लुम्बिनी प्रदेश" मुल अवधारणाका साथ उर्जा बिकास सम्बन्धि कार्यक्रमहरु सन्चालन गर्ने।
- जलउत्पन्न प्रकोप तथा विपद जोखिम न्यूनीकरण हुने गरी पूर्वाधारहरुको विकास र विस्तार गर्ने
- शहर गाउँ अन्तर सम्वन्धलाई सुदृढिकरण गर्ने गरी सडक पूर्वाधारको विकास र विस्तार गर्ने।
- स्थानीय श्रम, सीप, स्रोत, साधन र प्रविधिको उपयोगलाई प्राथमिकता दिई जनसहभागिता र जनस्वामित्वमा पूर्वाधारहरुको विकास गर्ने।

७.५ कार्यक्षेत्र

- प्रदेश लोकमार्ग सम्बन्धि नीति, मापदण्ड, तथा योजना तर्जुमा, निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन
- प्रदेश लोकमार्गको स्तरउन्नति र मर्मत सम्भार तथा सडक सुरक्षा प्रविधिको उपयोग र विकास
- प्रदेश लोकमार्ग सम्बन्धी तथ्यांक व्यवस्थापन, सडक प्रविधि सम्बन्धी अध्ययन, र अनुसन्धान
- रज्जुमार्ग, जलमार्ग लगायत बैकल्पिक यातायात प्रविधिको प्रवर्धन, सम्भाव्यता अध्ययन, आयोजना कार्यान्वयन, संचालन र व्यवस्थापन
- प्रदेशमा निर्माण व्यवसाय सम्बन्धी नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा, निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन
- प्रदेशस्तरको उर्जा, बिद्युत, सिंचाइ, जल उत्पन्न प्रकोप (नदी तथा पहिरो) व्यवस्थापन सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, नीति, मापदण्ड, गुरुयोजना, योजना तथा आयोजना निर्माण, कार्यान्वयन, संचालन, मर्मत सम्भार, समन्वय र नियमन
- प्रदेशस्तरको उर्जा, बिद्युत, तथा सिंचाइ सम्बन्धि सेवाको गुणस्तर र सेवा शुल्कको आधार निर्धारण र नियमन
- उर्जा, बिद्युत, सिंचाइ सेवा बिस्तारमा निजि क्षेत्रको सहभागिता र लगानी प्रवर्दन सम्बन्धी नीति तथा मापदण्ड निर्धारण र नियमन

- राष्ट्रिय जलश्रोत नीति र संघिय योजना बमोजिम प्रदेश सिमा नदीका जल उपयोग सम्बन्धी आयोजनाको पहिचान, निर्माण, संचालन, सम्भार र व्यवस्थापन
- प्रदेशभित्रको जलश्रोत उपयोग तथा नदी संरक्षण सम्बन्धि योजना तथा गुरुयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मुल्यांकन
- प्रदेशभित्रको जलश्रोत नीतिको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, प्रविधि विकास र व्यवस्थापन
- मौसम र जलमापन संचार संजाल व्यवस्थापना
- जलगुण तथा वायुगुण सम्बन्धी प्रयोगशाला व्यवस्थापन
- प्रदेशभित्रको नदि संरक्षण सम्बन्धी योजना तथा गुरुयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मुल्यांकन
- प्रदेशमा निर्माण सामग्रीको उपलब्धता, व्यवस्थापना, र गुणस्तर सम्बन्धि नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा, निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन

७.६ कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरु

- प्रदेश मन्त्रिपरिषद कार्यविभाजन नियमावली, २०७८
- बिनियोजन ऐन, २०७८
- पन्ध्रौं योजना
- प्रदेशको आवधिक योजना
- प्रदेश सरकारको निति तथा कार्यक्रम २०७८

७.७ संगठन संरचना तथा जनशक्ति विवरण

दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था मातहत कार्यालय समेत समग्रमा साबिक उर्जा जलस्रोत र भौतिक पूर्वाधार बिकास मन्त्रालय समेत

क्र.सं.	पद	श्रेणी वा तह	कूल स्वीकृत दरबन्दी	हाल कार्यरत दरबन्दी		कूल रिक्त दरबन्दी	कैफियत
				स्थायी	करार		
१	सचिव	ई/रा.प प्रथम	१	१		०	
२	निर्देशक	अधिकृतस्तर एघारौं	१	१		०	नि.निर्देशक
३	उपसचिव (प्राविधिक)	अधिकृतस्तर नवौं/दसौं	३१	२०		११	
४	उपसचिव (प्रशासन)	अधिकृतस्तर नवौं/दसौं	१	०		२	
५	अधिकृतस्तर (प्राविधिक)	अधिकृत सातौं/आठौं	९१	५३		३८	
६	अधिकृतस्तर (प्रशासन)	अधिकृत सातौं/आठौं	१२	१०		२	
७	अधिकृतस्तर (न्याय)	अधिकृत सातौं/आठौं	१	१		१	
८	सहायक स्तर/अधिकृत (प्रा)	सहायक स्तर छैठौं/पाँचौ/चौथो	१६०	८८		६७	
९	सहायक स्तर/अधिकृत (प्र)	सहायक स्तर छैठौं/पाँचौ/चौथो	७७	५२		२३	
१०	ह स चा	श्रेणी विहीन	४०	२	३८	०	

JobnameUntitled-1.job Sig9 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

क्र.सं.	पद	श्रेणी वा तह	कूल स्वीकृत दरबन्दी	हाल कार्यरत दरबन्दी		कूल रिक्त दरबन्दी	कैफियत
				स्थायी	करार		
११	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	६८	७	६१	०	
	जम्मा		४८०	२३६	९५	१४२	

७.८ चालु आ.व.२०७९/८०को आसाढ़ मसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरु

क्र.सं.	विवरण	इकाई	उपलब्धि	कैफियत
१	नयाँ सडक ट्र्याक निर्माण कार्य	कि.मि.	९०.८४	
२	सडक विस्तार	कि.मि.	१८५.०४	
३	सडक ग्राभेल गर्ने कार्य	कि.मि.	२७१.०५	
४	सडक कालोपत्रे) ढलान समेत (गर्ने कार्य	कि.मि.	२३०.६२	
५	कल्भर्ट/कजबे निर्माण	वटा	११०९	
६	पक्की नाला निर्माण	कि.मि.	२८५.७३	
७	सडक पूल निर्माण	वटा	३०	
८	झोलुङ्गे पूल निर्माण	वटा	१०	
९	ग्यावियन वाल निर्माण	घ.मि.	१३४६३३	
१०	स्टोन मेसोनरीवाल निर्माण	घ.मि.	८८६४६	
११	सिंचाइ बाँध/मुहान निर्माण	वटा	६१	
१२	पक्कि नहर निर्माण	कि.मि.	१३२.६०	
१३	सिंचाइ पोखरी निर्माण	वटा	२६	
१४	लिफ्ट सिंचाइ निर्माण	वटा	१८	
१५	डिप ट्युबवेल निर्माण	वटा	२७	
१६	पम्प हाउस निर्माण	वटा	३८	
१७	ट्युबवेल विद्युतिकरण	वटा	३२	
१८	स्यालो ट्युबवेल निर्माण	वटा	६२	
१९	पाइप लाइन विस्तार	किमि.	१३८.९२	
२०	नदी नियन्त्रण कार्य	कि.मि.	१७	
२१	सिंचित क्षेत्र बिस्तार	हेक्टर	३४३०	
२२	सिंचित क्षेत्र सुदृढिकरण	हेक्टर	१२४३८	
२३	नदी क्षेत्र उकास	हेक्टर	९३.२५	
२४	ट्रान्सफरमर खरिद	थान	१५	
२५	स्टिल पोलले काठको पोल विस्थापन	थान	८८१	
२६	सुधारिएको चुलो	थान	८००	
२७	सोलार ब्याकअप सिस्टम जडान (संस्थागत)	स्थान	२०	
२८	सङ जलविद्युत मर्मत सुधार	स्थान	१	
२९	सडक बत्ति	स्थान	१६	

स्रोत :भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

७.९ तयार भएका ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिको विवरण

क्र.सं.	नाम	कैफीयत
१	सिंचाइ ऐन २०७९ मस्यौदा तयार गरिएको	
२	विद्युत ऐन २०७९ मस्यौदा तयार गरिएको भएको	
३	बिद्युतिय चुलो वितरण कार्यविधि २०७९	
४	जल उत्पन्न कोष व्यवस्थापन कार्यबिधि २०७९	
५	घरेलु सौर्य उर्जा वितरण कार्यविधि २०७५	
६	प्रदेश सडक ऐन, २०७७	
७	सडक तथा फुटपाथ निर्माण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७७	
८	उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७८ (पहिलो संशोधन २०७९ समेत)	

७.१० वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको २०८० आसाढ़ मसान्त सम्मको प्रगति विवरण

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
२४	• पाल्पाको रामपुर देखि रोल्पाको पातीहाल्ना (जिनाबाङ) सम्मको सडक (रामपुर-कपुरकोटः जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) लाइ प्रदेश गौरवको आयोजनाको रुपमा बिकास गरि कार्यन्वयन गरिनेछ।	
१०५	• सडक पूर्वाधारको बिस्तार र संजालिकरण गरि प्रदेश अर्थतन्त्रमा उत्पादन क्षेत्रको लागत घटाउने र उत्पादित बस्तुको प्रतिस्पर्धी क्षमता बढाई बाजार अर्थतन्त्रको विस्तार गरिनेछ। निर्धारित समय र लागतमा गुणस्तरीय पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ।	• १९वटा पर्यटनस्थल पहुँचमार्ग, २ वटा उधोगस्थल पहुच मार्ग तथा १० वटा कृषिसडक निर्माण गरिएको।
१०६	• प्रदेश यातायात पूर्वाधार गुरुयोजना तर्जुमाको कार्य सम्पन्न गरिनेछ। • प्रदेश गौरव तथा प्रदेशस्तरका सडक आयोजनाहरु, कृषि सडक, पर्यटनस्थल पहुँचमार्ग सिमा क्षेत्र सडक, उद्योगस्थल पहुँचमार्ग लगायतका सडक संजालको विकास र व्यवस्थापन गर्ने। • स्थानीय तह पहुँचमार्गलाई शीघ्र सम्पन्न गरिने।	• SDC मार्फत परामर्शदाता छनौट गरी तथ्याङ्क संकलन कार्य सुचारु गरिएको। १२ जिल्लाको प्रारम्भिक तथ्याङ्क संकलन कार्य सम्पन्न। • प्रदेश गौरवको आयोजना १, प्रदेश स्तरीय प्रमुख राजमार्ग २२, कृषि सडक १०, पर्यटनस्थल पहुँचमार्ग १९, सीमा क्षेत्र सडक कार्यक्रम २० लगायतका सडक आयोजनाहरु कार्यान्वयन गरिएको। • २१ वटा स्थानीय तह पहुँच मार्ग योजना कार्यान्वयन गरिएको।
१०७	• पाल्पाको रामपुर देखि रोल्पाको पातीहाल्ना (जिनाबाङ) सम्मको सडक (रामपुर-कपुरकोटः जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) लाइ प्राथमिकताका साथ अघि बढाइनेछ। • प्रदेश राजधानी जोड्ने सडकको दुरी कम गर्न	• सुख्खायाममा यातायात संचालन गर्न सकिने अवस्था सृजना गरिएको।

JobnameUntitled-1.job Sig9 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	बनकसवा देखि कालाकाटे, मसोट -चौपट्टा सुरुङ मार्गको अध्ययन गरिनेछ। • नदी सभ्यतामा आधारित कोरिडोर निर्माणका लागि संघिय सरकारसंगको समन्वयमा सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।	
१०८	• सडक सुरक्षालाई प्राथमिकतामा राखी सडक पूर्वाधारहरुको निर्माण, मर्मत सम्भार एवं स्तरउन्नति गर्दा सडक सुरक्षा मापदण्ड लागु गरिनेछ। • सडक सुरक्षाका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। • प्रदेशस्तरमा सुविधासम्पन्न प्रयोगशाला निर्माण गरिनेछ।	• प्रत्येक सडक पूर्वाधार विकास कार्यालय अन्तर्गत सडक सुरक्षा कार्यक्रम तथा मर्मत सम्भारका लागि वजेट विनियोजन भई २०८ आयोजनामा कार्य संचालन गरिएको। • कपिलवस्तु जिल्लाको शिवपुरमा सुविधा सम्पन्न निर्माण सामग्री परिक्षण प्रयोगशाला निर्माण कार्य भइरहेको।
१०९	• भौगोलिक रुपमा विकट वस्तीका समुदाय लाभान्वित हुनेगरि प्राथमिकताको आधारमा मुख्यमार्गमा पर्ने झोलुङ्गे पुलहरुको निर्माण एवं मर्मत संभार गर्ने कार्यलाइ निरन्तरता दिइनेछ। • सहरी क्षेत्रमा सडक निर्माण गर्दा अपाङ्गमैत्री फुटपाथ र ट्राफिक बत्ति जडान गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ। सडक दुर्घटनाका दृष्टिले संबेदनशील सडक क्षेत्रमा उच्च प्रविधियुक्त सी.सी. टि.भि. जडान गरिनेछ ।	• १० झोलुङ्गे पुलहरुको निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको।
११६, जलस्रोत तथा सिंचाइ	• कृषिको आधारः सिंचाइमा सुधार" अभियानलाई सार्थक तुल्याउन प्रदेश भित्रको समग्र जलस्रोतको अध्ययनका साथै सतह सिंचाइ, भुमिगत सिंचाइ, लिफ्ट सिंचाइ, तथा नया प्रविधिमा आधारित सिंचाइ योजना एवं जलासय निर्माण, पोखरी संरक्षण कार्यलाई प्रवाभकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । सिंचाइ आयोजनाको मर्मत सम्भार, संचालन तथा व्यवस्थापनमा उपभोक्ता समितिलाई जिम्वेवार बनाउने नीति मिलाइनेछ	• मझौला तथा वैकल्पिक प्रविधिमा आधारित सिंचाइ तर्फ कुल ३४५ योजनाहरुमध्ये ४ वटा खरिद प्रकृयामा रहेका, ३०३ वटा कार्यान्वयन भइरहेका, ३८ वटा कार्यान्वयन हुन नसकेका। • १८ वटा लिफ्ट सिंचाइ आयोजना निर्माण भएका • भूमिगत सिंचाइका कुल १९६ योजनाहरुमध्ये २७ वटा डिप ट्युबवेल, ६२ वटा स्यालो ट्युबवेल , ३८ वटा पम्प हाउस निर्माण तथा १३८.९२ किमी पाइपलाइन निर्माण सम्पन्न भएका • संघ ससर्त तर्फका ३०९ वटा योजनाहरुमध्ये २ गोटा खरिद प्रकृयामा रहेका, २२७ वटा कार्यान्वयन भएका। • सिंचाइ योजना मर्मत सुधार तर्फ कुल २०७ गोटा कुल योजनाहरुमध्ये २०६ गोटा कार्यान्वयन भएको, तथा १२४३८ हेक्टर सिंचित क्षेत्र सुदृधिकरण भएको
११७	• जलाशय युक्त आयोजनाको निर्माण बाट भूमिगत जलको पुनर्भरण गरि जलवायु परिवर्तनको असरलाई न्यूनीकरण गरिनेछ। • बातावरण संरक्षणलाइ प्राथमिकतामा राखी सौर्य तथा	• कुल २६ गोटा जलाशय युक्त पोखरी निर्माण योजनाहरु सम्पन्न भएका • २० स्थानमा सोलार ब्याकअप सिस्टम जडान

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	बैकल्पिक उर्जाको प्रयोग तथा पहुच लाइ सुनिस्चित गर्ने गरि कार्यक्रम संचालन गरिनेछ|	
११८ उर्जा	• "उज्यालो प्रदेशः लुम्बिनी प्रदेश" अवधारणालाइ कार्यन्वयनमा लैजान विधुतीय संरचनाहरुको स्तरउन्नतिका साथै लघु तथा साना जलबिधुत, सौर्य उर्जा, बायु उर्जा, हरित उर्जा, जस्ता बैकल्पिक उर्जा आयोजनाहरुको निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ| विधुतीय उर्जा खपतलाई प्रोत्साहन गर्न प्रदेश सरकारका निकायहरुमा विधुतीय चुलो प्रयोग गर्ने कार्यको सुरुवात गरीनेछ|	• विद्यमान बिद्युत संरचना सुधार तथा स्तर उन्नति गर्न १५ थान विद्युतीय ट्रान्सफर्मर जडान, सौर्य उर्जा प्रवर्दन कार्य गरिएको तथा ८८१ स्टिलपोल खरिद तथा तथा वितरण र ८०० थान सुधारिएको चुलो निर्माण गरिएको, १६ स्थानमा सडक बत्ति जडान गरिएको
११९	• जल उत्पन्न प्रकोप न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम, बाढी तथा पहिरोजन्य प्रकोप न्युनिकरंणका लागि प्रादेशिक कार्ययोजना बनाई कार्यन्वयन गरिने, स्थानीय प्रविधिको प्रयोग गरि तटबन्ध निर्माण गरिने|	• कुल २१४ गोटा कुल योजनाहरुमध्ये १७ किमी नदि नियन्त्रण तथा तटबन्धकार्य सम्पन्न भएको ।

७.११ बजेट वक्तव्यको आसाढ़ मसान्त सम्मको प्रगति विवरण

ब.व.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१० सडक पूर्वाधार	• पाल्पाको रामपुर देखि रोल्पाको पातीहाल्ना (जिनाबाङ) सम्मको सडक (रामपुर-कपुरकोटः जीवराज आश्रित कृष्णसेन इच्छुक मार्ग) लाइ प्रदेश गौरवको आयोजनाको रुपमा बिकास गरि कार्यन्वयन गरिनेछ| यो लगायत प्रदेश गौरवको आयोजनाहरुको लागि रु १ अर्व ६९ करोड बिनियोजन गरिएको ।	
७९ सडक पूर्वाधार	• मुख्य पर्यटकीय स्थल पुग्ने सडक मार्गलाई प्राथमिकतामा राखी कार्यन्वयन गरिनेछ	• १९वटा स्थानमा पर्यटनस्थल पहुँचमार्ग निर्माण गरिएको|
८७ उर्जा जलस्रोत तथा सिंचाइ	• **"उज्यालो प्रदेशः लुम्बिनी प्रदेश"** अभियानलाई कार्यान्वयन गर्न विद्युतीय संरचनाको स्तरोन्नति र विस्तारका साथै घरेलु सौर्य उर्जा जडान कार्य अगाडी बढाइनेछ । "उत्तर कुमार वली सडक सुरक्षा कार्यक्रम" अन्तर्गत राजधानी क्षेत्रको भालुबांग देखि लमही सम्म साइनिंग रोड र जिल्ला सदुरमुकाम एवं महत्वपूर्ण सार्वजनिक स्थलहरुमा सौर्य वत्ति जडान गरि सौन्दर्यीकरण गरिनेछ । यसका लागि रु १८ करोड ७६ लाख बिनियोजन गरेको छु ।	• विधुतीय संरचनाको स्तरोन्नति र विस्तारका साथै घरेलु सौर्य उर्जा जडान कार्यहरु सम्पन्न भएको • "उत्तर कुमार वली सडक सुरक्षा कार्यक्रम" यस मन्त्रालयमा नरहेको
८८	• उर्जाको पहुचमा सहजीकरण गर्दै विद्युत खपत बढाउन प्रदेश राजधानी स्थित सरकारी निकायहरु तथा प्रदेश भित्रका क्याम्पसहरुमा स्नातकोत्तर तहमा अध्ययनरत छात्राहरुलाइ विद्युतीय चुल्हो निशुल्क वितरण गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । भदौ महिना भित्र प्रदेश	• विधुतीय चुलो वितरण सम्बन्धि कार्यविधि स्वीकृत भएको तर कार्यविधि वमोजिम खरिद तथा वितरण गर्न समस्या देखिएकोले कार्यान्वयन हुन

ब.व.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्रासिको विद्यमान अवस्था
	मन्त्रालयहरुवाट खाना पकाउने ग्यास बिस्थापित गरिनेछ र मातहतका कार्यालयबाट क्रमश बिस्थापित गर्दै लगिनेछ|	नसकेको
८९	• बढ्दो उर्जाको माग र आपूर्तिलाई बैज्ञानिक तवरबाट व्यवस्थापन गरि उर्जा उत्पादन, वितरण र व्यवस्थापन गर्न लुम्बिनी उर्जा विकास कम्पनि स्थापना गरिनेछ| बहु प्रतिक्षित नौमुरे बहुउध्येशीय जल बिधुत आयोजना नेपाल सरकारको समन्वयमा प्रदेशबासि, स्थानीय तथा तथा प्रदेश सरकारको समेत सहभागिता र सहयोगमा निर्माण तथा संचालन गरिनेछ । यसकालागि आवस्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु ।	• शैक्षिक संस्था,स्वास्थ्य संस्था तथा बिद्युतका पहुच नभएका कुल ९ स्थानमा सौर्य उर्जा प्रबिधि जडान तथा बिद्युत प्रणालि सुधारका कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको छ।
९३	• जल उत्पन्न प्रकोपको न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाइ उच्च प्राथमिकता दिइने छ। नदी नियन्त्रण, पहिरो व्यवस्थापन जस्ता प्रकोप न्यूनीकरणको कार्यलाई माग र प्राथमिकताको आधारमा निरन्तरता दिइनेछ। यस कार्यक्रमको लागि रु ७९ करोड बिनियोजन गरेको छु।	• १७ किमी नदि नियन्त्रण कार्य/ तटबन्ध गरिएको ।
९४	• वर्षायाममा हुने बाढी पहिरो जस्ता जल उत्पन्न प्रकोपबाट सिर्जना हुने आपतकालीन अवस्थाको व्यवस्थापनका लागि जल उत्पन्न व्यवस्थापनकोष स्थापना गरिनेछ । कोष संचालनका लागि रु २ करोड बिनियोजन गरेको छु ।	• आबस्यकता तथा औचित्यताको आधारमा कोषको रकम वाडफाड गरि कार्यान्वियन गरिएको
९५	• कृषिको आधार सिंचाइमा सुधार भन्ने मूल नाराका साथ् कृषि उत्पादन बढाउनको लागि साना तथा मझौला सतह सिंचाइ आयोजना, लिफ्ट एवम् नया प्रविधिमा आधारित सिंचाइ, भूमिगत सिंचाइ (डिप तथा स्यालो टयुववेल) तथा जलासय निर्माण, पोखरी तथा मुहान संरक्षण कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिएको छ|	• मझौला तर्फ २६८, भूमिगत तर्फ १९४ आयोजना कार्यन्वियन भएको,
९६	• निर्माणको चरणमा रहेका भूमिगत सिंचाइ तर्फका १९४ वटा, मझौला तथा साना सिंचाइ तर्फका २६८ वटा आयोजनाहरुको निर्माण कार्य सम्पन्न हुने गरि वजेट व्यवस्था गरेको छु| थप ६ हजार ४ सय हेक्टर जमिनमा सिंचाइ सुबिधा बिस्तार गरिनुका साथै ५ हजार ३ सय हेक्टर जमिनमा सिंचाइ प्रणालीको सुदृढिकरण गरिनेछ । यस कार्यको लागि रु १ अर्व ४३ करोड बिनियोजन गरिएको छ ।	• सिंचाइ बाध मुहान ६१ वटा, पक्कि नहर १३२.६ किमी, सिंचाइ पोखरी २६ वटा, लिफ्ट सिंचाइ १८ वटा, डिप ट्युबवेल २७ वटा, स्यालो ट्युबवेल ६२ गोटा, पाइपलाइन १३८.९२ किमी गरि थप ३४३० हे सिंचित क्षेत्र बिस्तार भएको।
९७	• सिंचाइ प्रणालीको मर्मत सम्भार गरि पूर्ण क्षमतामा संचालन हुने व्यवस्था मिलाइने छ । परम्परागत र कृषकहरुद्वारा निर्मित तथा कृषकहरुद्वारा निर्मित तथा कृषककै व्यवस्थापनमा संचालित १४४ वटा सिंचाइ प्रणालीको मर्मत सम्भारका लागि आवस्यक बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु|	• सिंचाइ योजनाहरुको मर्मत संभार गरि नियमित कुलो/नहर सन्चालनको सुनिस्चितता भएको।१२४३८ हे सिंचित क्षेत्र सुदृढिकरण गरिएको ।

ब.व.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१४५ सडक पूर्वाधार बिकास	• सिद्धार्थ राजमार्गको सिद्धबाबा क्षेत्रको जोखिम युक्त खण्डको बैकल्पिक मार्गको रुपमा निर्माणधीन धागो कारखाना चरंगे झुम्सा सडकमा आवस्यक पर्ने पुल पुलेसा निर्माण तथा खण्ड स्मित कार्य सम्पन गरि यातायात संचालन योग्य बनाइनेछ। यसका लागि रु ७ करोड १६ लाख ५० हजार बिनियोजन गरिएको छ।	
१४६	• पुर्व पश्चिम राजमार्गको बेलबास देखि हुलाकी राजमार्गको बेथारी सम्मको निर्माणधिन २१ कि.मि. ४ लेन सडक निर्माण सम्पन्न गरिनेछ । उक्त सडकलाइ मर्चाबारको खैराघाटसम्म बिस्तार गर्ने लक्ष्यका साथ निर्माणधीन गुरवानिया तुनिहवा मझगावा सेमरा खैराघाट सडक र तिनाउ नदीको गुरवानियाघाटमा सडक पुल समेतका लागि रु १८ करोड ८५ लाख बिनियोजन गरिएको छ ।	
१४७	• पटौती दुर्गफाट कुखुरे देउराली खर्ज्याग राडबास सिमिचौर, तम्घास सडक, सन्धिखर्क, गच्छे ढिकुरा धनचौर जुकेना लामाताल बडीदमार चैते रामपुर सडक, हापुरे गंगते कोहलपुर जोड्ने श्रीमणिमार्ग लागायत प्रदेशका महत्वपुर्ण १६ वटा सडकको स्तरवृद्धिका लागि रु ३६ करोड ५० लाख बिनियोजन गरेको छ ।	• श्रोत सुनिस्चितता प्राप्त बहुबर्षिय आयोजनाहरुको कार्यान्वियन गरि ८८ प्रतिसत भौतिक र ८५ प्रतिसत वित्तीय प्रगति हासिल गरिएको।
१४८	• सबै स्थानीय तहका केन्द्र सम्म कालोपत्रे सडक पुर्याउने लक्षका साथ संचालित स्थानीय तह पहुचमार्ग अन्तर्गत निर्माणधीन रहेका २० वटा स्थानीय तह पहुचमार्गहरुको स्तरोन्नतिका लागि रु ४८ करोड १४ लाख बिनियोजन गरेको छ। यसबाट १४० कि.मि. कालोपत्रे सडकको कार्य सम्पन्न हुनेछ।	• २१ वटा स्थानीय तह पहुचमार्ग आयोजनाहरुको कार्यान्वियन गरि ९३ प्रतिसत भौतिक र ९१ प्रतिसत वित्तीय प्रगति हासिल गरिएको।
१४९	• प्रदेशका महत्वपुर्ण १८ वटा पर्यटन स्थल पहुचमार्गको स्तरोन्नतिको लागि रु १२ करोड ९५ लाख बिनियोजन गरेको छ । जसबाट पर्यटन प्रवर्धन भइ ग्रामिण अर्थतन्त्रमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने विश्वास लिएको छ ।	• १९ वटा पर्यटनस्थल पहुचमार्ग आयोजनाहरुको कार्यान्वियन गरि ८८ प्रतिसत भौतिक र ८४ प्रतिसत वित्तीय प्रगति हासिल गरिएको।
१५०	• सिमाक्षेत्र सडक कार्यक्रम अन्तर्गत नवलपरासी (व.सु.प.) को बासबसाही पिपरहिया महेशपुर सडक, कपिलवस्तुको महाराजगंज हर्दौना सडक, दाङको गोठुवा सुनपानी सुनछहारी सडक, बाकेको मन्जुरबाबा समाधि देखि छोटी भन्सार जोड्ने सडक लागायत १८ वटा सडकका लागि रु २६ करोड २५ लाख बिनियोजन गरेको छ ।	• २० वटा सिमाक्षेत्र सडक कार्यक्रमहरुको कार्यान्वियन गरि ९२ प्रतिसत भौतिक र ८९ प्रतिसत वित्तीय प्रगति हासिल गरिएको।
१५१	• संघिय सरकारसंगको लागत साझेदारीमा संचालन हुने अर्घाखाचीको सन्धिखर्क गल्छे ढिकुरा धन्चौर जुकेना जलुके लामाताल वाडीडमार चैते रामपुर सडक, सन्धिखर्क वल्कोट सडक दाङको बरवरिया सरुवाडाँडा गोदलाकुठी कालितारा सडक, सिमलतारा मुलाबारी हाँसीपुर चैते बांगेसिमल सडक, बाँकेको परसपुर बेलामार राधापुर सहादतपुर	• ८ वटा समपुरक आयोजनाहरुको कार्यान्वियन गरि ६६ प्रतिसत भौतिक र ६५ प्रतिसत वित्तीय प्रगति हासिल गरिएको।

ब.व.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	सडक, बर्दियाको राजापुर चक्रपथ, रोल्पाको सुलिचौर, थवांग सडक, रुकुम्पुर्वाको दुइखोली बाघमारा चुन्गबांग सडककालागि रु ९६ करोड बिनियोजन गरेको छ ।	
१५२	• निर्माणधीन ८५ वटा सडकपुलहरु सम्पन्न गर्न र ५५ वटा नया सडकपुल निर्माण थालनी गर्न तथा अन्य सडकपुलको सम्भाव्यता अध्ययन एवं बिस्तृत आयोजना प्रतिबेदन तयारि समेतका लागि रु १ अर्व ८९ करोड बिनियोजन गरेको छ ।	• निर्माणधिन ८४ वटा सडक पुल मध्ये ३० सम्पन्न, साथै ८२ वटा नया निर्माण प्रकृयामा गएको
१५३	• सडक सुबिधा नपुगेका दुर्गम बस्तीहरुका लागि क्रमागत १२ वटा झोलुंगे पुल निर्माण सम्पन्न गर्न, नयाँ ९ वटा पुल निर्माण प्रारम्भ गर्न र जिर्ण भएका झोलुंगे पुलको मर्मत सम्भार गर्न रु १२ करोड ४० लाख बिनियोजन गरेको छ । यसै कार्यक्रम अन्तर्गत रोल्पाको सुनछहारी गाउपालिकामा रहेका विभिन्न २० वटा जिर्ण पुलहरुको पुनःनिर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।	• निर्माणधिन १२ वटा सडक पुल मध्ये १० सम्पन्न, साथै ७ वटा नया निर्माण प्रकृयामा गएको
१५४	• प्रदेशका विपन्न लक्षित घरपरिवार मध्यबाट करिब ७ सय ५० जनाले प्रतक्ष्य रोजगार पाउने गारी सडक मर्मत सम्भार कर्ताको परिचालन मार्फत यातायात सेवा संचालन भएका ११२ वटा सडकहरुको नियमित मर्मत सम्भार गर्नका लागि रु २१ करोड ७१ लाख २८ हजार बिनियोजन गरेको छ । साथै ६१ वटा सदखारुको आवधिक मर्मतकालागि रु २२ करोड ९७ लाख बिनियोजन गरेको छ।	• ७५० जनाले सडक मर्मत सम्भारको कर्ताको रुपमा रोजगारी पाएको तथा सडक मर्मत भइ सडकको दिगपनामा वृद्धिका साथै यातायात संचालनमा सहजता भएको|
१५७	• मसोट खोला -कुइरेपानी, मसिना -अरुणखोला, बनकसबासा -कालाकाटे लागायतका क्षेत्रहरुमा सुरुंगमार्गहरु तथा सुरइनाका र धानखोलामा बहुउद्धेशिय जलाशय निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।	

७.१२ आ.व.२०७९/०८०को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमहरुको प्रगति विवरण (पुँजीगत खर्च तर्फ) (रु.हजारमा)

क्र. सं.	कार्यक्रम/ क्रियाकलाप	बार्षिक लक्ष		वार्षिक खर्च (असार मसान्त सम्म)				कैफियत
				भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		
		परिणाम	बजेट	परिणाम	परिणाम%	खर्च	खर्च%	
जलस्रोत तथा सिंचाइ तर्फ								
क. समानिकरण								
१	मझौला तथा तथा बैकल्पिक प्रबिधिमा आधारित सिं।.यो.	३४५	११५८८५२			१०७०९००	९२.४१	
२	सिंचाइ आयोजना मर्मत सुधार बिस्तार।	२०७	२५८२५९			२०१९३८	७८.१९	
३	जल उत्पन्न प्रकोप न्युनिकरण तथा ब्यवस्थापन।	२१४	४८५७४६.			४५७००८	९४.०८	
४	भुमिगत स्यालो तथा तथा डिप ट्युववेलसिंचाइ।	१९६	३४४३६६			३०५७००	८८.७७	
५	जलासय निर्माण तथा पोखरि संरक्षण।	१६	१३०१६			११४५१	८७.९७	
समानिकरण जम्मा		९७८	२२६०२३८	०००.	०००.	२०४६९९७	९०.५६	
ख. सशर्त अनुदान								
१	मझौला सिंचाइ आयोजना।	५३	३१७७००			२३९८७०	७५.५	
२	समृद्ध तराइ मधेस सिंचाइ बिषेश कार्याक्रम।	३	१०५००			४२९९	४०.९५	
३	भुमिगत जलश्रोत तथा डिप ट्युववेल सिंचाइ आयोजना।	५१	१०१८००			९०३७०	८८.७७	
४	नदि नियन्त्रण।	६७	३२३२००			२४३०९४	७५.२१	
५	मर्मत संभार आयोजनाहरु	१३५	२३३९००			२२६०२६	९६.६३	
६	नया प्रविधिमा आधारित नदि नियन्त्रण कार्यक्रम		५४२००			४९९८७	९२२३.	
७	एकीकृत उर्जा तथा सिंचाई नियन्त्रण कार्यकर्म		११७२००			१०८०३	९२२.	
सशर्त जम्मा		३०९	११५८५००	०००.	०००.	८६४४४९	७४.६१	
उर्जा तर्फ								
१	१राजश्व अनुदान/समानीकरण.	१४	६३५६०			३६२९६	५७.०१	
२	२सशर्त अनुदान.	८४	१००००			६९३४	६९.३४	
उर्जा तर्फ जम्मा		९८	७३५६०	०००.	०००.	४३२३०	६०११.	

JobnameUntitled-1.job Sig10 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

कुल जम्मा (ग)+(ख)+(क)		१३८५	३४९२२९८	०००.	०००.	२९६४४७९	८४.८८	
क्र सं	कार्यक्रम/ क्रियाकलाप	बार्षिक लक्ष		वार्षिक खर्च (असार मसान्त सम्म)				कैफियत
				भौतिक प्रगति		भौतिक प्रगति		
		परिणाम	परिणाम	परिणाम	परिणाम	परिणाम		
सडक पूर्वाधार तर्फ								
समानीकरण तथा समपुरक								
१	प्रदेशस्तरका प्रमुख राजमार्ग एवं प्रदेश गौरवका आयोजनाहरु	२३	५३९३२४		८८७.	४६१९५६	८५६५.	
२	प्रदेश क्षेत्र स्तरीय सडक	३०४	७०३३७६		८५४.	५७९८२१	८२४३.	
३	प्रदेश स्तरीय सडक	४३२	८७२९०३		९२६.	७७३५२४	८८६२.	
४	स्थानीय तह पहुँच मार्ग	२१	५५२०८१		९३५.	५०३५११	९१२.	
५	पर्यटन स्थल पहुँच मार्ग	१९	११४९८६		८८५.	९६९९९	८४३६.	
६	सीमा क्षेत्र सडक कार्यक्रम	२०	३००११३		९२२.	२६८२९०	८९४.	
७	कृषि सडक	१०	७८३३०७		८८५.	६७०८६	८५६७.	
८	अधुरा आयोजना	६६	७२४९४		९८६.	६९९७३	९६५२.	
९	उद्योगस्थल पहुँचमार्ग	१	७०००		९६७.	६६२४	९४६३.	
१०	अन्य पहुँच मार्ग जलाशय), उर्जा, निर्माण सामाग्री श्रोत स्थल, अन्य सरकारी निकाय आदी(	४	१०१२७१		८९६.	८५७०५	८४६३.	
११	समपुरक आयोजना	८	९६००००		६५३.	६१९२९४	६४५१.	
१२	सडकपुल निर्माण क्रमागत	८४	११३७४३६		८८०१.	९५८९६४	८४३१.	
१३	सडक पुल निर्माण (नयाँ)	८२	१३२१८८८		८९१.	६५९३०६	८७१७.	
१४	झो.पु. निर्माण क्रमागत	१५	६०६००		९२२.	५२८३५	८७१९.	
१५	झोलुङ्गे पुल निर्माण (नयाँ)	७	२८३२९		४०४.	१०५१८	३७.१३	
१६	प्राथमिकीकरणको आधारमा निर्माण हुने सडक पुल	६	२५००		२०३.	४०४	१६१६.	
१७	सडक संजालको नियमित मर्मत	१२२	१८६३१४		८०८.	१४५३१६	७८००.	
१८	सडक संजालको मर्मत संभार	६४	१९५४३३			१४५०७८	७४२३.	

१९	झो.पु.को बृहद मर्मत	१७	२७७८९		६९२.	१८८८५	६७९६.	
२०	आकस्मिक मर्मत	१३	९०००		७८७.	६९२३	७६९.	
२१	सडक सुरक्षा कार्यक्रम	९	५५००		४६७.	२४३३	४४२४.	
२२	पुँजीगत अनुसन्धान तथा परामर्श	१४	३४३२८		७५४.	२४९०७	७२५६.	
२३	अन्य योजनाहरु	५५८	६३१७०३		९०२.	५५८२०५	८८३७.	
समानीकरण जम्मा		१८९९	८६१९८८६	०.००	०.००	६०३०८५२	०.००	

क्र सं	कार्यक्रम/ क्रियाकलाप	बार्षिक लक्ष		वार्षिक खर्च (असार मसान्त सम्म)				कैफियत
				भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		
		परिणाम	बजेट	परिणाम	परिणाम%	खर्च	खर्च%	
	सशर्त तर्फका							
१	झो.पु. प्राबिधिक सहयोग	१	५०००		६०४४.	३०२२	६४२६.	
२	सडक पूर्वाधार बिकास कार्यक्रम	५९	१७८७२५		८०.३	१३८०१६	७७.२२	
३	सम्भावित रणनैतिक सडक	३१	४०४१२०		९५.५	३६५०१२	९०.३२	
४	झोलुङ्गे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम	१	४०००		१००	३९९९	१००	
५	सम्भावित प्रादेशिक सडक	४७	३२५३२८		८०.१	२४६६०४	७५.८	
६	स्थानीय सडक पुल निर्माण	१८	१५३६००		८४.६	१२५१३६	८१.४७	
७	तराई मधेश सडक पूर्वाधार बिशेष कार्यक्रम	२६	२८५२९१		७८.९	२१५२५३	७५.४५	
८	बृहद लुम्बिनी चक्रपथ	१	९०००		९८.५	८६५५	९६.१७	
सशर्त जम्मा		१८४	१३६५०६४	०.००	०.००	११०५६९७	०.००	
घ. सडक पूर्वाधार जम्मा		२०८३	९९८४९५०	०.००	०.००	७१३६५४९	०.००	
मन्त्रालय जम्मा (घ+ग+ख+क)		३४६८	१३४७७२४८	०.००	०.००	१०१०१०२८	०.००	

स्रोत : भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

JobnameUntitled-1.job Sig10 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

७.१३ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को विनियोजित बजेट तथा वार्षिक वित्तीय प्रगति रु. हजारमा

बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	वार्षिक खर्च	प्रतिशत
चालु	५२११३६	३३१४८२.९३	६३.६१
पुँजीगत	१३२२०४७२	१०११५०८५.५८	७६.५१
जम्मा	१३७४१६०८	१०४४६५६८.५१	७६.०२

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

७.१४ आर्थिक वर्ष २०७९/८०मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान	४९५००००	४९५००००	४२३५३१०.२४
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान	३५२२७००	३५२२७००	१९७७७४९.२९
३	नेपाल सरकार समपुरक अनुदान	४८००००	४८००००	३०९६२५.३८
४	नेपाल सरकार बिशेष अनुदान			
५	प्रदेश सरकार (राजस्व बाँडफाट समेत)	४८२८७०८	४८९०९०८	३९२३८३३.८९
	जम्मा	१३७८१४०८	१३८४३६०८	१०४४६५१८.८

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

७.१५ बेरुजू फर्छौट विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	नियमित गर्ने	१,०२६,२७०,४९०	१७८,९४६,०००	८४७,३२४,४९०
	असुल उपर	१३५,१५९,५८०	३९,३३७,८५०	९५,८२१,७३०
	पेश्की बाँकी	१,३९२,५८५,९७०	७३७,४४०,३४०	६५५,१४५,६३०
	कुल बेरुजू	**२,५५४,०१६,०४०**	**९५५,७२४,१९०**	**१,५९८,२९१,८५०**

स्रोत : भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

७.१६ राजश्व संकलनको विवरण

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को असारसम्मको राजस्व संकलनको बिवरण विवरण प्राप्त नभएको

७.१७ विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरुवाट सिर्जित रोजगारीको विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम	लाभान्वित संख्या	रोजगारी संख्या
१	नियमित सडक मर्मत संभारतर्फ	मी सडकका आसपासको .कि १७५० जनसंख्या	७५० जना वर्ष भरी
२	अन्य निर्माणबाट	१२वटै जिल्लाका करिव ५०% जनसंख्यालाई प्रत्यक्ष परोक्ष लाभ मिलेको।	१५८३ श्रम दिन ०००

क.सं.	कार्यक्रम	लाभान्वित संख्या	रोजगारी संख्या
३	मझौला तथा तथा बैकल्पिक प्रबिधिमा आधारित सिं।.यो.	५५०००	२२००००
४	सिंचाइ आयोजना मर्मत सुधार बिस्तार।	८२००	९३०००
५	जल उत्पन्न प्रकोप न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन।	२०२५०	८००००
६	भुमिगत स्यालो तथा तथा डिप ट्युववेलसिंचाइ।	१५८७५	७२०००
७	जलासय निर्माण तथा पोखरि संरक्षण।	२००	२०००
८	मझौला सिंचाइ आयोजना।	२५००	६२०००
९	समृद्ध तराइ मधेस सिंचाइ बिषेश कार्याक्रम।	३०००	४००
१०	भूमिगत जलश्रोत तथा डिप ट्युववेल सिंचाइ आयोजना।	५५००	१२०००
११	नदि नियन्त्रण।	३२५०	४२०००
१२	मर्मत संभार आयोजनाहरु	८५००	६४०००
१३	उर्जा तर्फ	१०००	२००

स्रोत : भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

७.१८ समस्या तथा चुनौतीहरु तथा समस्या समाधानका लागि चालिएका कदमहरु

सि.नं.	समस्या	समस्या समाधानको लागी गरिएको प्रयास	समस्या समाधानको लागी गरिएको अपेक्षा
१	आ.व २०७९।८० को बार्षिक विकास कार्यक्रममा छुटेका, म्याद थप भई यसै आ.व. मा सम्पन्न गर्नुपर्ने योजनामा अपूग विनियोजन, तथा अर्थ मन्त्रालयको बजेट कटौती सम्बन्धी परिपत्रले सबैजसो कार्यालयमा समस्या सिर्जना भएको।	आवश्यक समन्वय तथा थप बजेट	
२	सशर्तका योजनाहरु संसोधन गर्न समस्या	संघीय अर्थ मन्त्रालयमा पठाउनुपर्ने	प्रदेश बाटनै हुनु पर्ने
३	पावर ड्रिल स्यालो ट्युबवेलको अत्यधिक माग भएको तर न्यून बजेट बिनियोजनको कारण कृषकको माग सम्बोधन गर्न ग्राहो भएको।	अध्ययन भएका योजनाहरु प्राथमिकताका साथ समावेश हुनु पर्ने	
४	बाढि पहिरो डुवानका कारण सिंचाइका संरचनाहरुमा क्षति पुग्नुको साथै वस्ति र भौतिक संरचना जोखिममा रहेका र सो संबोधनका लागी न्यून बजेट रहेको।	सुरु बिनियोजन बजेट प्राप्त हुनु पर्ने वा स्रोत सुनिश्चितता हुनु पर्ने	
५	मन्त्रालय तथा जिल्लागत कार्यालयहरुमा मौजुदा सवारी साधनहरु निकै पुराना र जिर्ण भएको।	नया सवारी साधनहरु खरीद गर्न स्वीकृति तथा बजेट व्यवस्था	
६	ट्युबवेलको कार्य सम्पन्न गरेपश्चात पनि विद्युत कार्यालयबाट चार्ज गर्न अत्यधिक असहयोग भएको।	आवश्यक समन्वय गर्नुपर्ने	
७	बार्षिक विकास कार्यक्रममा नया डिप ट्युबवेलको लागि न्यून बजेट विनियोजित रहेको	न्यूनतम २५ लाख विनियोजित गर्नुपर्ने	

सि.नं.	समस्या	समस्या समाधानको लागी गरिएको प्रयास	समस्या समाधानको लागी गरिएको अपेक्षा
८	केही कार्यालयमा प्रशासनिक कर्मचारीको चरम अभाव	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रीपरीषद्को कार्यबाट स्वीकृति आवश्यक	
९	संघ प्रदेश र स्थानीय तहबाट आआफ्ना क्षेत्रा-धिकार अनुसारका आयोजना तथा कार्यक्रम मात्र कार्यान्वयमा हुनुपर्ने		क्षेत्राधिकार स्पस्ट हुनु पर्ने
१०	रिक्त दरबन्दीमा पदपुर्तिको व्यवस्था		पदपूर्ति हुनु पर्ने
११	संघीय सरकारबाट सशर्त अनुदान भन्दा समानीकरण अनुदान बृद्धी हुनुपर्ने		
१२	सडक मर्मतको लागि सडक बोर्डवाट बजेट व्यवस्था हुनु पर्ने		
१३	अपुग बजेट संघीय सरकारसँग माग गर्न सहजीकरण		
१४	कार्यक्रम संशोधनमा सहजीकरण		
१५	प्रादेशिक लोकमार्गको पहिचान नभएका कारण आयोजना छनौटमा दुविधा र दोहोरोपना हुने गरेको	प्रदेश यातायात गुरुयोजना को मस्यौदा तयार गरी प्रदेश लोकमार्गहरुको पहिचान कार्य अघि बढाइएको	
१६	साना र टुक्रे योजना अत्यधिक रहेको		
१७	दिगो सडक मर्मत सम्भारको कोषको अभाव रहेको	समानीकरण वजेट मार्फत मर्मत सम्भारको वजेट व्यवस्था गरिएको	
१८	बहुबर्षीय आयोजनाको लागि कम बजेट बिनियोजन भएको	कार्यक्रम संसोधन र रकमान्तरको लागि अर्थ मन्त्रालयमा अनुरोध गर्ने गरेको	

७.१९ आगामी कार्य दिशा

- प्रदेश यातायात गुरुयोजना सम्पन्न गरी गुरुयोजनाका प्राथमिकता प्राप्त सडक, सडक पुल तथा झोलुङ्गे पुल सम्वन्धि आयोजना कार्यान्वयन गर्न उपयुक्त हुने।
- "कृषिको आधार: सिंचाइमा सुधार" अभियानलाइ सार्थक तुल्याउन प्रदेश भित्रको समग्र जलश्रोतको अध्ययनका साथै सतह सिंचाइ योजनाहरु, भूमीगत सिंचाइ योजनाहरु, लिफ्ट तथा नयाँ प्रविधिमा आधारित सिंचाइ योजनाहरुएवं जलाशय निर्माण तथा पोखरी संरक्षण कार्यहरुलाइ प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा लगिनेछ।
- जलवायू परिवर्तनको असरलाइ न्यूनीकरण गर्दै वातावरण संरक्षणलाइ प्राथमिकतामा राखी सौर्य तथा वैकल्पिक उर्जाको प्रयोग तथा पहुँचलाइ सुनिश्चित गर्ने गरि कार्यक्रम अघि बढाइनेछ।
- "उज्यालो प्रदेश : लुम्बिनी प्रदेश" अवधारणालाइ कार्यान्वयनमा लैजाने गरि विद्युत संरचनाहरुको स्तरउन्नतीका साथै लघुविद्युत तथा साना जलविद्युत, सौर्य विद्युत आयोजनाहरुको निर्माण कार्यलाइ अघि बढाइनेछ।
- जल उत्पन्न प्रकोपको न्यूनीकरण र व्यवस्थापनलाइ उच्च प्राथमिकता दिइनेछ। हरेक बर्ष आउने बाढी तथा पहिरोजन्य प्रकोपको न्यूनीकरणका लागी कार्ययोजना बनाइ वातावरणमैत्री नियन्त्रणका उपायहरु अबलम्बन गरिनेछ।

७.२० निष्कर्ष

यस आ.ब.मा ६४०० हे. जमिनमा थप सिंचाइ सुबिधा पुर्याउने लक्ष्य रहेको र ५३०० हे.जमिनको सिंचाइ संरचना सुदृढ गर्ने लक्ष्य रहेकोमा आ.व.को अन्त्य सम्ममा ३४३० हे जमिनमा थप सिंचाइ सुबिधा पुगेको, १२४३८ जमिनको सिंचाइ संरचना सुदृढ गरेको, ९३.२५ हे. जमिन उकास भएको, सार्बजनिक संस्थाहरुमा सौर्य उर्जा जडान भएको र बिद्युतिय प्रणालिमा सुधार गरिएको जस्ता मुख्य मुख्य उपलब्धि सहित आ.ब.०७९/०८० मा मन्त्रालयको उर्जा जलस्रोत र सिंचाइ तर्फ पुँजिगत खर्च ८३.०९ प्रतिसत र भौतिक प्रगति ८४.८५ रहेको छ।

त्यस्तै सडक पूर्वाधार तर्फ सडक सुरक्षालाई प्राथमिकतामा राखि सडकको निर्माण, मर्मत तथा स्तरोन्नती गर्ने कार्य गरिएको छ। कृषि सडक, पर्यटनस्थल पहुँचमार्ग, उद्योगस्थल पहुँचमार्ग, सीमाक्षेत्र सडक कार्यक्रम, प्रदेश गौरवको सडक तथा प्रदेशका प्रमुख राजमार्गहरुको निर्माण एवं स्तरोन्नतीबाट कृषि उत्पादन र वजारीकरणमा टेवा पुगेको छ। करिव ९०.८४ कि.मी. नयाँ सडक ट्र्याक निर्माण गरिएको, २७१.०५ कि.मी सडकमा ग्राभेल गरिएको, ढलान समेत गरी २३०.६२ कि.मी. सडक कालोपत्रे गरिएको, ११०९ वटा कल्भर्ट/कजवेहरु निर्माण गरिएको, ३० वटा सडक पुलहरु सम्पन्न गरिएको तथा १० वटा झोलुङ्गे पुलहरु निर्माण सम्पन्न भएको छ मन्त्रालयको सडक पूर्वाधार तर्फ आसाढ़ मसान्त सम्मको पुँजिगत खर्च ७३.२६ प्रतिसत रहेको छ।समग्रमा भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालयको पुजीगत खर्च ७६.१२ प्रतिसत रहेको छ ।

परिच्छेद- ८

गृह मन्त्रालय

८.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान बमोजिम प्रदेश सरकार गठन भई प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावलीले मन्त्रालयलाई मूलत: प्रदेश भित्र शान्ति सुरक्षा, विपद् व्यवस्थापन, सूचना तथा संचार, कानून र सहकारी क्षेत्रको जिम्मेवारी सुम्पिएको छ। प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावलीले यस मन्त्रालयलाई विभिन्न कार्यक्षेत्र तोकिएकोमा मन्त्रालयले मूलतः उल्लिखित चारवटा क्षेत्रमा आधारित भई वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र वजेट तर्जुमा गरी कार्यान्वियन गरिंदै आईएको छ। प्रदेश सुशासन सञ्चालन, व्यवस्थापन र समन्वयमा प्रभावकारिता कायम गरी सुशासन प्रवर्द्धन गर्न मन्त्रालय प्रतिवद्ध छ। प्रहरी कर्मचारीको समायोजन भई प्रदेश मातहत आउने अपेक्षा सहित मन्त्रालयले प्रदेश भित्रको शान्ति सुरक्षा कायम गर्न टेवा पुग्ने गरी सुरक्षा निकायको मनोवल उच्च राख्ने गरी वजेट विनियोजन गर्दै आएको छ। विपद् व्यवस्थापन कोषमा रकम सुनिश्चत गरी विपदबाट प्रभावितहरुलाई राहत उपलब्ध गराउँदै आएको छ। यसै गरी कानून निर्माणको कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी मन्त्रालयलाई आवश्यक पर्ने कानूनहरु तर्जुमा गर्नुका साथै अन्य मन्त्रालयहरुबाट तर्जुमा भएका कानूनमा राय तथा परामर्शका साथै सहमति प्रदान गर्दै आईएको छ। प्रदेश सरकारबाट सम्पादन भएका कार्यहरुका बारे नागरिकलाई सुसूचित हुने वातावरण सृजना गर्नुका साथै संचारकर्मीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सत्य, तथ्य र विश्वसनीय समाचार संप्रेषणमा जोड दिँदै आएको छ।

सार्वजनिक प्रशासनलाई जनमुखी, जवाफदेही, पारदर्शी, नतिजामूलक र सुशासनयुक्त बनाउने पहिलो दायित्व सरकारको हो। सरकारका नीति तथा कार्यक्रमलाई उपयुक्त तवरले यथा समयमै कार्यान्वयन गरी नागरिक आवश्यकता परीपूर्ती गर्नुका साथै सरकार र नागरिक वीचको सम्वन्धलाई सुमधुर बनाई प्रदेश सरकारको समृद्ध लुम्बिनी आत्मनिर्भर प्रदेशको दीर्घकालिन सोंचलाई व्यवहारमा उतार्न आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी प्रतिवद्ध रहँदै आएको छ। मन्त्रालयले आफ्नो कार्य जिम्मेबारी बमोजिम साँगठनिक लक्ष्य तथा उद्देश्य हाँसिल गर्ने सन्दर्भमा शान्ति सुरक्षा, विपद् व्यवस्थापन, कानून तर्जुमा तथा राय परामर्श, सूचना तथा संचार क्षेत्रको विकास तथा सहकारी सम्वन्धि कार्यलाई कार्यान्वियन योग्य तवरले वजेट तथा कार्यक्रमका माध्यमबाट कार्यान्वयनमा जोड दिएको छ।

८.२ दीर्घकालीन सोँच

शान्त, सुरक्षित, प्रविधिमैत्री प्रदेश र खुशी जनता।

८.३ उद्देश्य

- नेपालको संविधान तथा अन्य कानूनद्वारा प्रत्याभुत नागरिक स्वतन्त्रता, मौलिक हक तथा मानव अधिकार लगायतको लोकतान्त्रिक मुल्य मान्यताको सम्मान गर्दै कानूनको शासनको सुनिश्चितता प्रदान गर्ने।
- प्रदेश स्तरमा प्रहरी प्रशासनको सञ्चालन गरी शान्ति सुरक्षाको प्रत्याभुति दिने

- प्रदेशका जनताको आकांक्षा बमोजिमको कानूनी संरचना र प्रदेश सञ्चालनका लागि आवश्यक कानूनको निर्माण गर्ने।
- प्रदेशलाई सूचना तथा सञ्चार मैत्री बनाई सूचना प्रविधिमा जनताको पहुँच बढाउने।
- कानून तर्जुमा सम्वन्धमा मस्यौदा तयारी, मस्यौदा जाँच तथा आवश्यक राय परामर्श दिने।
- प्रदेशका सहकारीहरूको विकास र व्यवस्थापन गरी सहकारी मार्फत प्रदेशको गरीवी निवारणमा मद्दत पुर्याउने।

८.४ रणनीति

- प्रदेशको शान्ति सुरक्षा व्यवस्था कायम राख्न प्रादेशिक सुरक्षा निकायहरूको क्षमता बढाउने।
- आपराधिक गतिविधी कम गर्न सुरक्षा सम्वन्धि चेतना अभिबृद्धिका कार्यहरू गर्ने
- प्रदेश सञ्चालनका लागि आवश्यक कानूनको निर्माण सम्वन्धि कार्य गर्ने।
- प्रदेशलाई सूचना तथा सञ्चार मैत्री बनाउनका लागि सूचना सञ्चार क्षेत्रको नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।
- प्रदेशका लागि आवश्यक कानून तर्जुमा सम्वन्धि कार्य गर्ने, कानूनको मस्यौदा तयारी, मस्यौदा जाँच तथा आवश्यक राय परामर्श दिने।
- प्रदेशका सहकारीहरूको नियमन तथा नियन्त्रण गर्ने।

८.५ कार्यक्षेत्र

आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी मन्त्रालय	
सि.नं.	कार्य जिम्मेवारी
१	प्रदेश शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, नियमन, सूचना संकलन, मूल्याङ्कन र प्रतिवेदन तथा संघिय सरकारसंगको समन्वय र सहकार्य
२	अतिविशिष्ट व्यक्ति, महत्वपूर्ण भौतिक संरचना, संवेदनशील सार्वजनिक स्थल तथा समारोहको सुरक्षा
३	संघीय र प्रदेश सुरक्षा निकायसंगको सम्पर्क, सम्बन्ध, सूचना आदान प्रदान र समन्वय
४	प्रदेश प्रहरी संचालन, व्यवस्थापन र नियमन
५	प्रदेश भित्रको अपराध अनुसन्धान, सूचना संकलन, रोकथाम, नियन्त्रण तथा समन्वय
६	अन्तर्राष्ट्रिय सीमा क्षेत्रमा हुने अपराध र गतिविधिको सूचना संकलन, विश्लेषण र उपयोग तथा अन्तर्राष्ट्रिय सीमा सुरक्षामा सहयोग
७	प्रादेशिक कारागार तथा हिरासतको व्यवस्थापन र सुरक्षा, थुनुवा तथा कैदीहरूको अधिकारको संरक्षण र एक प्रदेशबाट अर्को प्रदेशमा अभियुक्त, थुनुवा वा कैदीको स्थानान्तरण सम्बन्धी
८	सामुदायिक प्रहरी सम्बन्धी
९	प्रदेशभित्रको सडक सुरक्षा र ट्राफिक व्यवस्थापन
१०	प्रदेशभित्रका गैरसरकारी संघ, संस्थाहरुको अभिलेख र समन्वय
११	गुनासो र विवाद व्यवस्थापन
१२	संघीय मापदण्ड बमोजिम हातहतियार, खरखजाना तथा विष्फोटक पदार्थको नियमन
१३	फौजदारी कार्यविधि कानूनको कार्यान्वयन

JobnameUntitled-1.job Sig11 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी मन्त्रालय	
सि.नं.	कार्य जिम्मेवारी
१४	निवारक नजरबन्द र स्थान हद सम्बन्धी
१५	स्थानीय प्रशासनको सन्चालन, व्यवस्थापन र समन्वय
१६	विपद व्यवस्थापन, जोखिम न्यूनीकरण र विपद् प्रतिकार्य, प्रादेशिक विपद् कोष स्थापना र संचालन, स्थानीय विपद् कोषमा सहयोग, तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन तथा अनुसन्धान, विपद् जोखिम क्षेत्र नक्शाँकन र बस्ती स्थानान्तरण सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड र योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
१७	उपाधि, सम्मान तथा विभूषणको सिफारिस
१८	प्रदेशस्तरमा सार्वजनिक विदा, उत्सव, उर्दी आादिको व्यवस्थापन
१९	नेपालको संविधान बमोजिम प्रदेशको अधिकार अन्तर्गतको कानून निर्माण
२०	प्रदेश मन्त्रिपरिषद्मा पेश हुने नियम र आदेशको तर्जुमा तथा स्वीकृति
२१	प्रदेश सभा मामिला सम्वन्धी
२२	प्रदेश सभामा पेश हुने विधेयक तर्जुमा र प्रमाणीकरण
२३	प्रदेशस्तरमा दिगो शान्ति व्यवस्थापन तथा द्वन्द्वबाट पीडित तथा विस्थापित व्यक्तिको पुनर्स्थापना सम्वन्धी
२४	अपराध तथा यातना पीडितको पुनर्स्थापना र क्षतिपूर्ति
२५	सत्यनिरुपण तथा मेलमिलाप र बेपत्ता पारिएका व्यक्ति सम्वन्धी
२६	नागरिक अधिकारको संरक्षण, नागरिक स्वतन्त्रताको रक्षा तथा प्रवर्द्धनमा सहयोग
२७	प्रदेशभित्र न्यायिक र अर्ध न्यायिक निकायले गरेका फैसला कार्यान्वयन
२८	प्रदेशस्तरको विद्युतीय संचार माध्यम संचालन सम्बन्धी नीति र मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन तथा अनुमति, इजाजत र नवीकरण
२९	प्रदेशस्तरमा तारयुक्त र ताररहित ब्रोडब्याण्ड पूर्वाधारको विकास, व्यवस्थापन र नियमन
३०	प्रदेशस्तरमा सूचना प्रविधिको प्रवर्धन, सूचना प्रविधि पार्कको निर्माण, सञ्चालन र नियमन
३१	प्रदेश भित्र टेलिसेन्टर संचालन, व्यवस्थापन र नियमन
३२	प्रदेशस्तरका इन्टरनेट सेवा र अनलाइन तथा अन्य प्रविधिमा आधारित सञ्चार माध्यमको दर्ता, अभिलेख, अनुमति, नविकरण, अनुगमन र नियमन
३३	साइवर सुरक्षा अनुगमन
३४	छापासंचार माध्यमको दर्ता, अनुमति, आचार संहिता निर्धारण र अनुगमन, अभिलेखाङ्कन, वर्गीकरण, सञ्चालन र नियमन
३५	प्रेस सूचना प्रवाह, सूचना सामग्रीको उत्पादन, प्रकाशन र वितरण
३६	सूचनाको हक सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा र कार्यान्वयन
३७	प्रदेश राजपत्रको सम्पादन, प्रकाशन र वितरण
३८	श्रमजीवि सञ्चारकर्मीहरुको न्यूनतम पारिश्रमिक अनुगमन
३९	प्रदेशस्तरीय प्रेस रजिष्ट्रार सम्बन्धी
४०	केबुल वितरणको इजाजत, नवीकरण र नियमन
४१	चलचित्र निर्माण, हल संचालन तथा प्रदर्शनको अनुमति र नियमन

आन्तरिक मामिला, कानून तथा सहकारी मन्त्रालय	
सि.नं.	कार्य जिम्मेवारी
४२	सरकारी प्रयोजनका लागि जग्गा अधिग्रहण तथा सम्पत्ति प्रासि सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन तथा जग्गा विवाद समाधान
४३	सहकारी संस्था, सहकारी संघ तथा सहकारी बैंक सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा मापदण्डको तर्जुमा र कार्यान्वयन, सञ्चालन अनुमति, नियमन, तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान
४४	सहकारी बचत तथा ऋण परिचालन सम्बन्धी प्रादेशिक मापदण्ड निर्धारण र नियमन
४५	सहकारी सम्बन्धमा संघीय, अन्तर प्रादेशिक र स्थानीय तहका संघ संस्थासँग समन्वय र सहकार्य
४६	सहकारी क्षेत्रको विकास तथा प्रवर्द्धन, क्षमता अभिवृद्धि र परिचालन

क. मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका कार्यालयहरू

- सहकारी रजिष्ट्रारको कार्यालय, देउखुरी र सहकारी प्रशिक्षालय, नेपालगंज

८.६ मन्त्रालयको दरवन्दी र पदपुर्तिको अवस्था

क्र.सं.	पद	पद संख्या	पदपूर्तीको अवस्था	रिक्त दरबन्दी	करार पूर्ती
१	प्रदेश सचिव	१	१	०	
२	अधिकृत नवौं/दशौं (प्रशासन)	५	२	३	
३	उपसचिव (कानून)	१	१	०	
४	अधिकृत नवौं/दशौं (IT)	१	०	१	
५	अधिकृत सातौं/आठौं (प्रशासन)	१४	६	८	
६	IT ईन्जिनियर (सातौं/आठौं)	१	०	१	
७	लेखा अधिकृत	१	०	१	
८	कानून अधिकृत	२	१	१	
९	लेखापाल	२	१	१	
१०	सहायक/अधिकृत (पाचौं/छैटौं)	१४	२	१२	
११	तथ्यांक सहायक (पाचौं/छैठौं)	१	१		
१२	कम्प्यूटर अपरेटर(पाचौं/छैटौं)	६	३	३	
१३	सहायक(चौथो/पाचौं)	३	२	१	
१४	लेखा सहायक(चौथो/पाचौं)	१	१	०	
१५	हलुका सवारी चालक	७	०	७	७ करार

JobnameUntitled-1.job Sig11 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

क.सं.	पद	पद संख्या	पदपूर्तीको अवस्था	रिक्त दरबन्दी	करार पूर्ती
१६	कार्यालय सहयोगी	१०	०	१०	९ करार
	जम्मा	७०	२१	४९	१६ करार

८.७ यस आ.व.मा तयार भएका ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिको विवरण

- आर्थिक सहायतता सम्वन्धी कार्यविधि, २०७९
- कारागारमा उत्पादित वस्तुहरुको वजारीकरण सम्वन्धी कार्यविधि, २०७९
- लागुऔषध न्यूनिकरण आत्महत्या न्यूनिकरण तथा सकारात्मक सोच शैक्षिक अभियान सञ्चालन कार्यविधि,२०७९
- सञ्चारकर्मी सम्मान तथा पुरस्कार वितरण सम्वन्धी कार्यविधि (पहिलो संशोधन), २०७९
- सञ्चार माध्यमहरुलाई अनुदान वितरण सम्वन्धी कार्यविधि, २०७९
- सशस्त्र द्वन्द्वका क्रममा घाइते तथा अपाङ्ग भएकाहरुको उपचार सम्वन्धी कार्यविधि,२०७९
- हवाइ उद्दार सम्वन्धी कार्यविधि, २०७९

८.८ बार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१५५	प्रदेश प्रहरीको दक्षता एवं क्षमता अभिवृद्धि	इलाका प्रहरी कार्यालय, बुटवल भवन, दाङको पुरनधारा प्रहरी चौकी भवन, रूकुम पुर्वको जाङ प्रहरी चौकी भवन, प्युठानको चुजाठाटी प्रहरी चौकी भवन, पाल्पाको पिपलडाँडा प्रहरी चौकी भवन र कपिलवस्तुको गणेशपुर प्रही चौकी भवनको निर्माण सम्पन्न गरिएको। विभिन्न जिल्लामा ११ वटा प्रहरी चौकी भवनहरू निर्माणको बहुवर्षिय योजना स्वीकृत भई निर्माणको क्रममा रहेको।
१५६	कारागार सुधार	दाङ जिल्लामा महिला कारागार भवन निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको।
१५७	लागू औषध दुर्व्यसन र अत्महत्या विरुद्ध सम्वन्धी सचेतनामुलक कार्यक्रम	विभिन्न स्थानमा सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको। बिपदका बेला क्षति कम गर्नका लागि Simulation exercise एवं Tabletop exercise सञ्चालन गरिएको।
१५८	विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान	बिपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन कार्य भइरहेको।
	बाढी पहिरो, डुवान तथा अगजनी बाट विस्थापितहरुको पुनर्स्थापना कार्यक्रम	विपद्का घटनाबाट क्षति पुगेका १०३६ घरपरिवारहरुका लागि रू. ८ करोड २९ लाख थप राहत रकम उपलब्ध गराउन जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा भूक्तानी गरी विपद् व्यवस्थापन कोषबाट खर्च गरिएको। बिपद व्यवस्थापन सामग्री खरिदका लागि टेण्डर आव्हान मार्फत ८५ लाखको बिपद सामग्री खरिद गरी सुरक्षा निकायहरूलाई हस्तान्तरण गरिएको। गुल्मी, पाल्पा, अर्घाखाँची, बाँके र दाङ्गका लागि विपद् सामग्री (टेण्ट र त्रिपाल) र विषेश प्रहरी सुरक्षा गण सुनवलका लागि १ थान रवर Boat उपलब्ध गराइएको।

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
		नवलपरासी जिल्लाको सुस्ता गाउँपालिकामा बिपद् आश्रयस्थल निर्माणको कार्य सम्पन्न गरिएको।
१५९	विपद् जोखिम न्यूनीकरण	बिपद् जोखिम न्यूनिकरण रणनीतिक योजना तर्जुमा गरिएको सुरक्षा निकाय एवं जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरू एवं सञ्चार माध्यमहरू संगको समन्वयमा जोखिम न्यूनिकरणका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू तथा सूचना प्रकाशन गरिएको।
	विपद् प्रतिकार्य तालिम	बिपद् प्रतिकार्य तालिम सञ्चालनको तयारी गरिएको।
	हेलिप्याड निर्माण	प्रदेश राजधानीमा हेलिप्याड निर्माणको कार्य अगाडी बढाइएको।
१६०	द्वन्द्वका क्रममा घाईते भएका व्यक्तिहरुको उपचार	लुम्विनी प्रादेशिक अस्पताल तथा भेरी अस्पताल संग सम्झौता गरी सशस्त्र द्वन्दका घाइते तथा अपाङ्गहरूलाई निःशुल्क उपचार गराइएको।
१६४	संचार माध्यम, पत्रकार एवं संचारकर्मीको क्षमता अभिवृद्धि	संचार माध्यम, पत्रकार एवं संचारकर्मीको क्षमता अभिवृद्धि सम्वन्धि विभिन्न कार्यहरु गरिएको।

८.९ बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

ब.व.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१६२	सञ्चार माध्यमसँग सहकार्य	सञ्चार माध्यमहरूसंगको सहकार्यमा विभिन्न जनचेतनामूलक सूचना सन्देहहरू प्रशारण तथा प्रकाशन गरिएको। प्रदेश सरकारका महत्वपुर्ण समारोहहरूको प्रत्यक्ष प्रसारण गरिएको
१६५	विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र विपद् प्रतिकार्य तालिम	बिपद् जोखिम न्यूनिकरण रणनीतिक योजना तर्जुमा गरिएको प्रतिकार्य तालिमको तयारी गरिएको।
१६६	हेलिप्याड निर्माण र विपद् उद्दारका लागि सामाग्री खरिद, विपद् उद्दार तथा जनशक्ति परिचालन	प्रदेश राजधानीमा हेलिप्याड निर्माण कार्य अगाडी बढाइएको।
१६७	जोखिमयुक्त तथा विपद् प्रभावित वस्तीहरुको स्थानान्तरण, विपद् प्रभावित क्षेत्रकी संरचनाहरुको पुन: निर्माण र विपद् बाट विस्थापितहरुको पुन:स्थापना कार्यक्रम	बिपदमा परी घर क्षति भएका ४०१ परिवारलाई घर निर्माणका लागि रू. ४,५९,६०,०००।०० उपलव्ध गराइएको
१७०	प्रदेश प्रहरीको संस्थागत सुदृढिकरण प्रहरी इकाई भवन निर्माण र सवारी साधन व्यवस्थापन	इलाका प्रहरी कार्यालय, बुटवल भवन, दाङको पुरनधारा प्रहरी चाौकी भवन, रूकुम पुर्वको जाङ प्रहरी चौकी भवन, प्युठानको चुजाठाटी प्रहरी चौकी भवन, पाल्पाको पिपलडाँडा प्रहरी चौकी भवन र कपिलवस्तुको गणेशपुर प्रही चौकी भवनको निर्माण सम्पन्न गरिएको। विभिन्न जिल्लामा ११ वटा प्रहरी चौकी भवनहरू निर्माणको बहुवर्षिय योजना स्वीकृत भई निर्माणको क्रममा रहेको।

ब.व.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१६२	सञ्चार माध्यमसँग सहकार्य	सञ्चार माध्यमहरूसंगको सहकार्यमा विभिन्न जनचेतनामूलक सूचना सन्देहहरू प्रशारण तथा प्रकाशन गरिएको। प्रदेश सरकारका महत्वपुर्ण समारोहहरूको प्रत्यक्ष प्रसारण गरिएको
१६५	विपद् जोखिम क्षेत्रको पहिचान र विपद् प्रतिकार्य तालिम	बिपद् जोखिम न्यूनिकरण रणनीतिक योजना तर्जुमा गरिएको प्रतिकार्य तालिमको तयारी गरिएको।
१६६	हेलिप्याड निर्माण र विपद् उद्दारका लागि सामाग्री खरिद, विपद् उद्दार तथा जनशक्ति परिचालन	प्रदेश राजधानीमा हेलिप्याड निर्माण कार्य अगाडी बढाइएको।
१६७	जोखिमयुक्त तथा विपद् प्रभावित वस्तीहरुको स्थानान्तरण, विपद् प्रभावित क्षेत्रकी संरचनाहरुको पुन: निर्माण र विपद् बाट विस्थापितहरुको पुन:स्थापना कार्यक्रम	बिपदमा परी घर क्षति भएका ४०१ परिवारलाई घर निर्माणका लागि रू. ४,५९,६०,०००।०० उपलव्ध गराइएको
१७०	प्रदेश प्रहरीको संस्थागत सुदृढिकरण प्रहरी इकाई भवन निर्माण र सवारी साधन व्यवस्थापन	इलाका प्रहरी कार्यालय, बुटवल भवन, दाङको पुरनधारा प्रहरी चाौकी भवन, रूकुम पुर्वको जाङ प्रहरी चौकी भवन, प्युठानको चुजाठाटी प्रहरी चौकी भवन, पाल्पाको पिपलडाँडा प्रहरी चौकी भवन र कपिलवस्तुको गणेशपुर प्रही चौकी भवनको निर्माण सम्पन्न गरिएको। विभिन्न जिल्लामा ११ वटा प्रहरी चौकी भवनहरू निर्माणको बहुवर्षिय योजना स्वीकृत भई निर्माणको क्रममा रहेको।
१७३	कारागारको निर्माण र सुदृढीकरण तथा कैदिबन्दीहरुको व्यवसायिक सीप विकास	दाङ जिल्लामा महिला कारागार भवन निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको। आ.व. २०८०।०८१ मा सम्पन्न हुने।

८.१० आ.व. २०७९/८० स्वीकृत वार्षिक कायर्क्रमको वार्षिक प्रगति विवरण (रु. हजारमा)

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति			
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण %	खर्च	खर्च%
१	प्रदेश सरकार गतिविधि सम्वन्धमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	५००	०	०	०	०
२	अन्तर प्रदेश आन्तरिक मामिला तथा सञ्चार (कानून) मन्त्रालय स्तरीय अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम	१	१०००	१	१००	१०००	१००
३	गणतन्त्र दिवस	१	१०००	१	१००	१०००	१००
४	योजना/आयोजना कार्यन्वयन सम्वन्धमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	१०००	१	१००	२००	२०
	पदक	१	७०००	१	१००	६५६९	९३.५
५	संविधान दिवस	१	१०००	१	१००	८०६	८०.५
६	माघि पर्व	१	२०००	१	१००	८८३	४४.२
७	स्थापना दिवस	१	२०००	१	१००	९९५	३९.८
८	अन्य दिवस समारोह	१	५००	१	१००	१४५	३०

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	बार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति			
		परिणाम	बजेट	परिणाम	परिणाम %	खर्च	खर्च%
९	विकृति विसंगतीको विरुद्ध सामाजिक जागरण	१	१०००	०	०	०	०
१०	अन्य विविध उपकरण तथा मेसिनरी औजार (राजपत्र छपाई मेसिन)	१	२०००	०	०	०	०
११	भिडियो कन्फरेसन सिष्टम जडान	१	८००	०	०	०	०
१२	ए.सि, कुलर, वासिडमेसिन सोलार आदी	१	५००	१	१००	२००	४०
१३	कार्यालय सञ्चालनसँग सम्वन्धित यन्त्र उपकरण तथा मेसिन औजार, कम्प्युटर, ल्यापटप	१	५००	१	२०	१००	२०
१४	इन्भटर, युपिएस जडान	१	५००	१	१००	५००	१००
१५	कार्यालयको लागि फर्निचर, दराज, सोफासेट लोवेड, राउण्टेवल, कार्यालयको लागि फर्निचर-फिक्चर्स	१	१०००	१	१००	१०००	१००
१६	अफिस अटोमेसन खरिद	१	५००	०	०	०	०
१७	मन्त्रालयको संरचनात्मक सुधार	१	५००	१	६०	३००	६०
१८	विपद् पूर्वतयारी सम्वन्धी गोष्ठी	२	४००	१	५०	२००	५०
१९	प्रहरी जवान तथा जुनियर प्रहरी अधिकृतहरुका लागि विपद् खोज तथा उद्धार सम्वन्धी तालिम	२	२०००	०	०	०	०
२०	विपद्को जोखिममा रहेका स्थानीय तहलाई विपद् प्रतिकार्य तालिम संचालन	८	३२००	०	०	०	०
२१	बाँके ३(१) निर्वाचन क्षेत्र अन्तरगत संचारकर्मीलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम	१	१५००	०	०	०	०
२२	दलित सेवा संघ सञ्चार सामाग्री खरिद तथा सिमान्तकृत समुदायका युवाहरुका लागि विकास पत्रकारीता तालिम कोहलपूर	१	१०००	०	०	०	०
२३	सञ्चारीका समूह प्रदेशका लागि सक्रिय पत्रकारहरुलाई विकास, आर्थिक तथा लैङ्गिक सामाजिक समावेशी पत्रकारिता प्रशिक्षण	१	१०००	०	०	०	०
२४	समावेशि पत्रकारिता विकास कार्यक्रम (महिला, आदिवासी/जनजाती, दलित, मधेसी, मुस्लिम, अल्पसंख्यक)	१	२०००	०	०	०	०
२५	पत्रकारहरुको दुर्घटना विमा	१	१०००	१	१००	९७०	९७
२६	कानून तर्जुमा सम्वन्धमा सरोकारवालसँग अन्तर्क्रिया	१०	२०००	१०	७५	१५००	७५
२७	विपद् व्यवस्थापन कृतिम अभ्यास कार्यक्रम	२	१०००	२	१००	१०००	१००
२८	वातावरण संरक्षण पत्रकार पुरस्कार	१	२००	०	०	०	०
२९	प्रदेशको पहिचान झल्कने वृत्तचित्र निर्माण	५	२०००	०	०	०	०
३०	सामुदायिक सञ्चार विकास कार्यक्रम	१	१०००	०	०	०	०
३१	समृद्ध लुम्विनी प्रदेश सम्वन्धी टेलिभिजन कार्यक्रम	१	२०००	१	१००	२०००	१००
३२	सार्वजनिक सन्देश मुलक सामाग्री- PSA (रेडियो) कार्यक्रम उत्पादन	१	५००	१	१००	५००	१००
३३	कानून कार्यान्वयन सम्वन्धमा सरोकारवालासँग छलफल तथा अन्तरक्रिया	८	२०००	४	४०	८००	४०
३४	सञ्चारकर्मी सम्मान कार्यक्रम	१	५००	०	०	०	०

क.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति			
		परिणाम	बजेट	परिणाम	परिणाम %	खर्च	खर्च%
३५	FM मार्फत नेतृत्व विकास तालिम र जनचेतना मुलक जिङ्गल प्रशारण ठकुरबाबा १	१	५००	१	१००	५००	१००
३६	प्रदेशहरुका विभिन्न कार्यक्रमको लाइभ प्रशासरण	४	१०००	४	१००	१०००	१००
३७	लुम्विनी प्रदेशमा विज्ञापन बजार अनुसन्धान कार्यक्रम	१	८००	०	०	०	०
३८	प्रदेशका विपद् जोखिम क्षेत्रहरुको पहिचान र नक्साङ्कन कार्यक्रम	१	२०००	०	०	०	०
३९	नेपाल पत्रकार महासंघ रुपन्देहीद्वारा क्षमता अभिवृद्धि तथा संस्थागत विकास कार्यक्रम	१	५००	०	०	०	०
४०	सञ्चारिका समूहद्वारा महिलालाई खोजमुलक पत्रकारिता तालिम	१	१०००	१	१००	१०००	१००
४१	रिपोटर्स क्लब मार्फत सुशासन सम्वन्धमा साक्षरता कार्यक्रम	१	१२००	१	१००	१२००	१००
४२	संचारकर्मी कल्याणकारी कोष	१	२०००	०	०	०	०
४३	पत्रकारिता विकास कार्यक्रम संचालन गर्न पत्रकार महासंघ लुम्विनी प्रदेशलाई अनुदान	१	२०००	१	१००	२०००	१००
४४	प्रदेशमा सूचिकृत र आवद्ध छापा तथा अनलाइन संचार माध्यमसँग सहकार्य अनुदान	१	५०००	१	१००	५०००	१००
४५	प्रदेशमा सूचिकृत र आवद्ध टेलिभिजन कार्यक्रम संचालन सहकार्य अनुदान	१	५०००	१	१००	५०००	१००
४६	एफ एम रेडियो कार्यक्रम उत्पादन सहकार्य अनुदान	१	५००	१	१००	५००	१००
४७	एफ. एम रेडियो कार्यक्रम प्रशासण सहकार्य अनुदान	१	१००००	१	१००	१००००	१००
४८	सामुदायिक रेडियो पुर्वी रुकुम भवन निर्माण	१	२०००	१	१००	२०००	१००
४९	प्रदेश पत्रकार महासंघ निर्माणाधिन भवन	१	३०००	१	१००	३०००	१००
५०	पत्रकार महासंघ नवलपपरासी भवन मर्मत	१	१०००	१	१००	१०००	१००
५१	कृष्णसेश स्मृति प्रतिष्ठान भवन निर्माण अनुदान	१	२५००	१	१००	२५००	१००
५२	नेपाल पत्रकार महासंघ वर्दिया भवन मर्मत	१	१०००	१	१००	१०००	१००
५३	साझा टेलिभिजनका लागि उपकरण खरिद	१	१०००	१	१००	१०००	१००
५४	प्रदेश पत्रकार महासंघ फर्निचर खरिद अनुदान	१	५००	१	१००	५००	१००
५५	प्राचिन सिर्जनशिल आदिवासी समाजको थारु सास्कृतिक केन्द्र निर्माण बाँसगढी वर्दिया	१	२०००	१	१००	२०००	१००
५६	थारु थिएटर दाङ्गमा स्टुडियो निर्माण	१	२०००	१	१००	२०००	१००
५७	सामुदायिक रेडियो प्रतिबेध बाँके भवन निर्माण अनुदान	१	२०००	१	१००	२०००	१००
५८	मगर थिएटर रोल्पामा अतिथि गृह शौचालय निर्माण अनुदान	१	३०००	१	१००	३०००	१००
५९	सामुदायिक रेडियो कपिलवस्तुको भवन निर्माण अनुदान	१	१०००	१	१००	१०००	१००
६०	नेपाल पत्रकार महासंघ शाखा भवन स्तरोन्नती कपिलवस्तु ३	१	५००	१	१००	५००	१००
६१	रुपन्देही सामुदायिक सञ्चार तथा अध्ययन केन्द्र भवन निर्माण तिलोत्तमा ४	१	५०००	०	०	०	०
६२	प्रदेश डाटा सेन्टर डि.पि.आर. र निर्माण	१	५०००	०	०	०	०
६३	विपद् आश्रय स्थल निर्माण सुस्ता, नवलपरासी	१	२०००	१	१००	१६९३	८५
६४	सामुदायिक रेडियो प्यूठान उपकरण खरिद	१	५००	१	१००	४००	८०

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति			
		परिणाम	बजेट	परिणाम	परिणाम %	खर्च	खर्च%
६५	सामुदायिक रेडियो परिवर्तनको उपकरण खरिद	१	५००	१	१००	४००	८०
६६	सामुदायिक रेडियो मुक्तिनाथको उपकरण खरिद	१	५००	१	१००	४००	८०
६७	सामुदायिक रेडियो गुर्वावाको उपकरण खरिद	१	५००	१	१००	४००	८०
६८	सामुदायिक रेडियो मदपोखराको उपकरण खरिद	१	५००	१	१००	४००	८०
६९	मगर थिएटर उपकरण खरिद	१	५००	१	१००	४००	८०
७०	सामुदायिक रेडियो रामपुर उपकरण खरिद	१	५००	१	१००	४००	८०
७१	थारु थिएटर दाङ्ग उपकरण खरिद	१	५००	१	१००	४००	८०
७२	सामुदायिक रेडियोको लागि उपकरण खरिद	१	१०००	१	१००	८००	८०
७३	अन्य सञ्चार माध्यमलाई सञ्चार उपकरण खरिद	१	१०००	१	१००	१०००	१००
७४	प्रदेश डाटा सेन्टरको उपकरण खरिद र सञ्चालन	१	४५०००	०	०	०	०
७५	विपद् पूर्व सूचना प्रणाली विकास	१	१०००	०	०	०	०
७६	हेलिप्याड निर्माण	२	२०००	०	०	०	०
७७	इलाका प्रहरी कार्यालय नवलपरासी वेलटारी नवलपरासी दायित्व	१	१००००	१	१००	१००००	१००
७८	द्वन्द्व प्रभावित स्वरोजगार कार्यक्रम	१	५०००	०	०	०	०
७९	विशिष्ट व्यक्तिहरुको सुरक्षार्थ खटिने सूरक्षाकर्मीहरुको लागि तालिम	२	५००	०	०	०	०
८०	लागु औषध न्यूनिकरण शैक्षिक अभियान	१२	३६००	०	०	०	०
८१	शान्ति, सुशासन, सकारात्मक सोच संयुक्त अभियान	१	३६००	०	०	०	०
८२	आत्महत्या न्यूनिकरण कार्यक्रम	१२	३६००	०	०	०	०
८३	जिल्ला स्तरीय सुरक्षा व्यवस्थापन तथा अपराध नियन्त्रण सम्वन्धी अन्तरक्रिया तथा छलफल गोष्ठी	१२	१५००	१२	१००	१२००	८०
८४	प्रदेश स्तरीय सुरक्षा गोष्ठी	१	१५००	१	१००	९४४	६३
८५	सशस्त्र द्वन्द्वका क्रममा घाइते तथा अपाङ्ग भएकाहरुको उपचार	१	७२००	१	१००	२०००	२८
८६	जनयुद्ध, जनआन्दोलन तथा मधेश आन्दोलनका घाईते तथा अपाङ्गहरुको परिचयपत्र वितरण कार्यक्रम	१	५००	०	०	०	०
८७	कारागारमा उत्पादित वस्तुहरुकै बजारिकरण कार्यक्रम	१	५००	०	०	०	०
८८	प्रादेशिक ट्राफिक चेतना प्रवर्द्धन सम्वन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	५	२०००	०	०	०	०
८९	कारागारमा कैदी वन्दीको व्यवसायिक सीप विकास कार्यक्रम	४	१२००	०	०	०	०
९०	कारागारमा कैदी वन्दीको सकारात्मक सोच विकास कार्यक्रम	६	१२००	६	१००	९००	७५
९१	सशस्त्र प्रहरीबल मुख्यालय चन्द्रौटामा भान्साघर निर्माण	१	२०००	१	१००	१८	९०
९२	कारागार परिसर संरचना निर्माण	१	१००००	१	१००	१००००	१००
९३	प्रदेश प्रहरी ईकाइ भवनहरु निर्माण	५	३००००	५	१००	२००००	१००
९४	ट्राफिक प्रहरी चेकजाँच पोष्ट निर्माण	६	३०००	०	०	०	०
९५	पूर्व नेपाल प्रहरी संगठन जि.का.स. गुल्मी अधुरो भवन निर्माण रेसुङ्गा -९	१	१०००	०	०	०	०
९६	प्रहरी कार्यालयहरुको परिसरमा संरचना निर्माण	१	२००००	१	१००	२००००	१००

JobnameUntitled-1.job Sig12 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

क.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति			
		परिणाम	बजेट	परिणाम	परिणाम %	खर्च	खर्च%
९७	मोटरसाइकल	३३	१००००	०	०	०	०
९८	P.S.O. हरुकालागि भि.एच.एफ. सेट खरिद	२५	१०००	०	०	०	०
९९	स्वरोजगार तालिम प्राप्त द्वन्द्व प्रभावितलाई सामाग्री अनुदान	१	२०००	०	०	०	०
१००	सशस्त्र प्रहरीबल मुख्यालय चन्द्रौटाका लागि फर्निचर खरिद	१	५००	१	१००	५००	१००
१०१	V.M.S. सिष्टममा कम्प्याटिवल हुनेगरी बर्दघाट क्षेत्रमा CCTV प्रणालीको जडान	१	५०००	०	०	०	०
१०२	V.M.S. सिष्टममा कम्प्याटिवल हुनेगरी गुल्मी तम्घास वजार क्षेत्रमा CCTV प्रणालीको जडान	१	५०००	०	०	०	०
१०३	V.M.S. सिष्टममा कम्प्याटिवल हुनेगरी गणेशपुर देखि खैरापुर चोक वर्दियामा CCTV प्रणालीको जडान	१	५०००	०	०	०	०
१०४	सवारी साधन विधुतीय सूचना अभिलेख प्रणाली	१	७००	०	०	०	०
१०५	कारागार भवनको डि.पि.आर निर्माण	१	२०००	१	१००	२०००	१००
१०६	गौरा सिमा गेट निर्माण मायादेवी -४	१	२५००	१	१००	२०००	८०
१०७	वडा नं. १ र २ को सिमाना धम्बोझि चोकमा ट्राफिक लाइट जडान नेपालगञ्ज	१	१५००	०	०	०	०
१०८	बाँके जिल्ला कारागारको पर्खाल मर्मत, सैफ्टी टंकी निर्माण, विधुत ट्रान्सफरमर जडान र खेलकुद सामाग्री खरिद	१	२५०००	०	०	०	०
१०९	सुर्य बटुवा प्रहरी चौकी हाल वगनाहा पर्खाल निर्माण ठाकुराबाबा ३	१	५००	१	१००	५००	१००
११०	लुम्विनी प्रदेश प्रहरी तालिम केन्द्र बुटवल व्यारेक निर्माण दायित्व	१	१००००	१	१००	२४६४	२५
१११	लुम्विनी प्रदेश ट्राफिक प्रहरी कार्यालय परिसर महिला व्यारेक निर्माण	१	४०००	१	१००	६५	१६
११२	इलाका प्रहरी कार्यालय बुटवल भवन निर्माण दायित्व	१	११०००	१	१००	४६३१	८५
११३	प्रहरी चौकी शान्तिवजार गैडहवा, रुपन्देही भवन मर्मत सुधार	१	१०००	१	१००	१०००	१००
११४	प्रहरी चौकी हाटीवनगाई रुपन्देही दायित्व	१	१००००	१	१०० ००	१	१००
११५	इलाका प्रहरी कार्यालय बुटवलमा स्तनपान कक्ष सहितको समिक्षालय निर्माण	१	१०००	१	१०० ०	१	१००
११६	दंगा प्रहरी नियन्त्रण कार्यालय सुनवल नवलपरासी क्षेत्रमा तारवार र पर्खाल निर्माण	१	५०००	१	५०० ०	१	१००
११७	दंगा प्रहरी नियन्त्रण कार्यालय सुनवलमा डिउटी पोष्ट निर्माण	१	१५००	१	१५० ०	१	१००
११८	दंगा प्रहरी नियन्त्रण कार्यालय सुनवलका लागि वस खरिद	१	६०००	१	६०० ०	१	१००
११९	इलाका प्रहरी कार्यालय कृष्णनगर प्रि. फ्याब निर्माण	१	४०००	१	१००	४०००	१००
१२०	इलाका प्रहरि कार्यालय भवन निर्माण पकडी कपिलवस्तु	१	१००००	१	१००	७९६८	८०
१२१	प्रहरी चौकि पिपलडाडा भवन निर्माण	१	५५००	१	१००	४३८६	८०

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	बार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति			
		परिणाम	बजेट	परिणाम	परिणाम %	खर्च	खर्च%
१२२	पाल्पा जिल्ला प्रहरी कार्यालय परिसरमा संरचना सुधार	१	१०००	१	१००	१०००	१००
१२३	प्रहरी चौकी वल्ढेङ्गढी पाल्पा भवन निर्माण	१	१००००	१	१००	१००००	१००
१२४	कारागार कार्यालय अर्घाखाँचीको संरचनात्मक सुधार	१	३०००	०	०	०	०
१२५	कारागार कार्यालय गुल्मिको कम्पाउण्डवाल निर्माण	१	२०००	०	०	०	०
१२६	प्रहरी चौकी जाङ भवन निर्माण दायित्व	१	७०००	७०००	१	१००	२९०७
१२७	इलाका प्रहरी कार्यालय खुङ्ग्री भवन निर्माण	१	११०००	१	१००	५०११.१२	९९
१२८	प्रहरी चौकी नुवागाँउ रोल्पा	१	१००००	१	१००	६५००	६५
१२९	प्रहरी चौकी चुजाठाटी प्युठान भवन निर्माण	१	७००	१	१००	६६५	९५
१३०	प्रहरी चौकी मरन्ठा प्युठान दायित्व	१	१००००	१	१००	६५००	६५
१३१	प्रहरी चौकी पुरन्धारा भवन निर्माण दायित्व	१	८८६५	१	१००	४७५४.५०	५३.६३
१३२	महिला कारागार भवन निर्माण दाङ भवन निर्माण दायित्व	१	२८५००	१	१००	२८५००	१००
१३३	ईलाका प्रहरी कार्यालय भगबानपुर बाँके भवन निर्माण दायित्व	१	६३५०	१	१००	३८९५.५८	६१.३४
१३४	ईलाका प्रहरी कार्यालय धनौली बाँके दायित्व	१	१००००	१	१००	७८६२	७८.६२
१३५	जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालयका लागि उपकरण (लिडार गन र गोब्रो क्यामरा) खरिद	१	१५००	०	०	०	०
१३६	मध्यपश्चिम प्रहरी अस्पताल नेपालगंज, बाँकेको अपरेशन थिएटर (OT) भवन निर्माण दायित्व	१	२००००	१	१००	२००००	१००
१३७	कारागार कार्यालय बर्दियाको कम्पाउण्डवाल निर्माण	१	५०००	१	१००	५०००	१००
१३८	इलाका प्रहरी कार्यालय भुरीगाँउ बर्दिया भवन निर्माण	१	१८०००	१	१००	१८००	१००
१३९	इलाका प्रहरी कार्यालय जयनगर बर्दिया भवन निर्माण	१	१००००	१	१००	१००००	१००
१४०	प्रदेशमा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई कानून तर्जुमा सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि प्रशिक्षण	१	१०००	०	०	०	०
१४१	स्थानीय तहमा प्रदेश कानून लगायत विभिन्न कानूनहरुको सचेतना कार्यक्रम	१२	४८००	६	५०	१५००	३२
१४२	स्थानीय तहका न्यायिक समितिहरुको क्षमता विकास कार्यक्रम	५	३०००	४	८०	२००	६७
१४३	प्रदेश सभाका सदस्यहरुका लागि कानुन तर्जुमा विधान व्यवस्थापन तथा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	१	२०००	०	०	०	०
१४४	राजपत्र सम्पादन सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम	१	१०००	१	१००	१८०	१८
१४५	कानूनी राय लेखन सम्बन्धी क्षमता अनुशिक्षण कार्यक्रम	१	१०००	०	०	०	०
१४६	सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली सम्बन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम	१	२०००	०	०	०	०
१४७	माध्यमिक तथा उच्च माध्यमिक तहका विद्यार्थीहरुलाई कानूनी सचेतना कार्यक्रम	१२	२४००	८	६६.६६	१४४०	६०
१४८	प्रदेश कानून कार्यान्वयन सम्बन्धमा सरोकारवालहरुसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	२०००	१	१००	८००	४०
१४९	प्रदेश भित्रका बार एशोसियनसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	८००	०	०	०	०

JobnameUntitled-1.job Sig12 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति			
		परिणाम	बजेट	परिणाम	परिणाम %	खर्च	खर्च%
१५०	विभिन्न विधेयक निर्माण सम्बन्धमा सरोकारवालाहरुसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	२०००	१	६०	१२००	६०
१५१	हिंसा पिडित महिला र अन्य विपन्न व्यक्तिहरुका लागि निशुल्क कानूनी सहायता कार्यक्रम	१२	१८००	१२	१००	१८००	१००
१५२	प्रदेश ऐन संग्रहहरुको सम्पादन र प्रकाशन	१	१०००	१	१००	१०००	१००
१५३	प्रदेश सभा सदस्य र मन्त्रालयका पदाधिकारीहरुसँग प्रत्यायोजित व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	१०००	०	०	०	०
१५४	कानून दिवश लगायत विभिन्न दिवशिय कार्यक्रम संचालन	१	५००	०	०	०	०
१५५	मानव अधिकार संरक्षण र प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम	१	२५००		०	०	०
१५६	प्रदेशका कानूनहरुको विद्युतीय अभिलेखिकरण र प्रकाशनको लागि सफ्टवेयर निर्माण तथा खरिद	१	१०००	०	०	०	०
१५७	चारपाङ्ग्रे हलुका सवारी साधन खरिद	१	३५००	०	०	०	०
१५८	प्रतिष्ठानलाई चालु अनुदान		१२७००			१००००	७८.७४
१५९	प्रतिष्ठानलाई पूजिगत अनुदान		१२३००	०	०	११९००	९०.२४

स्रोत : गृह मन्त्रालय

८.११ आर्थिक वर्ष २०७९/८०मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान			
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान			
३	नेपाल सरकार समपुरक अनुदान			
४	नेपाल सरकार बिशेष अनुदान			
५	प्रदेश सरकार (राजस्व बाँडफाट समेत)	६३०२११	६७२७९९	४०२७७२.८५

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

८.१२ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विनियोजित वजेट तथा वार्षिक खर्च (रु हजारमा)

बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
चालु	२२२९९६	१३५९४५.३२	६०.९६
पुँजीगत	४०७२१५	२६६८२७.५३	६५.५२
जम्मा	६३०२११	४०२७७२.८५	६३.९१

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

८.१३ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को राजस्व संकलन (रु. हजारमा)

क्र.सं.	शीर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत	असार मसान्तसम्मको अनुमान
१	१४२२९		३२८०३६	१००	३२८०३६

स्रोत : गृह मन्त्रालय

८.१४ आ.व २०७९/८० सम्मको बेरूजु र फछर्यौटको अवस्था

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
गृह मन्त्रालय	नियमित गर्ने	२१,४८८,४०७	३,४०९,११५	१८,०७९,२९२
	असुल उपर	१,०२२,६३५	३१९,४०७	७०३,२२८
	पेश्की बाँकी			
	कुल बेरुजू	२२,५११,०४२	३,७२८,५२२	१८,७८२,५२०

स्रोत : गृह मन्त्रालय

८.१५ नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा देखिएका समस्या/कठिनाई

- मन्त्रालय मातहत प्रादेशिक इकाई तथा कार्यालयहरू कम हुँदा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा कठिनाई भएको
- कार्यक्रम संशोधन तथा बजेट अख्तियारी दिने वर्तमान प्रावधान/प्रक्रिया लामो रहेको
- प्रहरीको समायोजन भइ प्रदेश मातहतमा नआएकोले बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा समस्या देखिएको
- संघीय इकाइलाई अख्तियारी दिने प्रक्रिया घुमाउरो भएको हुँदा अख्तियारी ढिला प्रदान हुने जसले गर्दा कार्याक्रम कार्यान्वयनमा समस्या परेको

८.१६ माथि उल्लेखित समस्या समाधानका लागि चाल्नुपर्ने कदम

- प्रहरी समायोजनका लागि पहल गर्नु पर्ने।
- कार्यक्रम संशोधन तथा बजेट अख्तियारी दिने वर्तमान प्रावधान/प्रक्रिया सहज बनाउने।

८.१७ निश्कर्ष

- प्रदेश स्तरीय शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, नियमन, निर्देशन, सुपरीवेक्षण, मूल्याङ्कन र प्रतिवेदनका साथै कानून, न्याय तथा प्रदेश सभा मामिला लगायत मानवअधिकार, विपद् व्यवस्थापन लगायतका विषयहरूका साथै सञ्चार, सूचना प्रविधि एवं सहकारी यस मन्त्रालयको मुख्य जिम्मेवारी भित्र पर्दछन्।
- आ.व. २०७९/८० को वार्षिक स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रमहरूको पूर्ण कार्यान्वयनको लागि मन्त्रालयबाट भएको प्रयास बमोजिम विनीयोजित बजेटमध्ये चालु तर्फ ३९.४८ प्रतिशत र पूँजिगततर्फ ५९.६६ प्रतिशत रकम खर्च भएको छ। समग्रमा मन्त्रालयको ४९.५७ प्रतिशत रकम खर्च भएको छ।
- बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि मन्त्रालय मातहत प्रादेशिक इकाई तथा कार्यालयहरू कम हुनु, जनशक्तिको अभाव हुनु समस्याको रूपमा रहेका छन्। जसले गर्दा विनीयोजित बजेट निर्धारित समयभित्र खर्च नभई मन्त्रालयको लक्षित प्रगति हासिल गर्नमा कठिनाइ भएको हो।
- स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको कार्यान्वयन र विनीयोजित बजेटको परिचालनको लागि मन्त्रालयले लुम्बिनी प्रदेश प्रहरी कार्यालय, जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरू, जिल्ला प्रहरी कार्यालयहरू, शसस्त्र प्रहरी

बल, नेपाल, लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पतालसँग र स्थानीय तहसमेतको समन्वय र सहकार्यमा कार्यक्रम कार्यान्वयनलाई तिव्रताकासाथ अगाडि बढाएको छ।

- यसरी मन्त्रालयको आ.व. २०७९/८० को स्वीकृत वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय तहसँग समेत समन्वय गरी बजेट तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गरिएको छ। मन्त्रालयबाट भएको सफल कार्यक्रम कार्यान्वयन बाट प्रदेश स्तरीय शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था, कानून, न्याय तथा प्रदेश सभा मामिला, मानवअधिकार, विपद् व्यवस्थापन, सूचना तथा सञ्चार प्रवर्द्धन, सहकारी क्षेत्रको व्यवस्थापन र समन्वयमा प्रभावकारीता कायम गर्न सफल भएको विश्वास रहेको छ।

परिच्छेद-९

स्वास्थ्य मन्त्रालय

९.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानमा निःशुल्क आधारभूत तथा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवालाई मौलिक हकको रुपमा स्थापित गरेको छ। संघीयताको कार्यान्वयन संगै प्रदेशको मातहतका स्वास्थ्य क्षेत्रका संरचना तथा सेवा प्रणालीले पनि गुणस्तरीय तथा सुलभ स्वास्थ्य सेवाको प्रदान गर्नका लागि उचित रणनीतिहरु तय गरी कार्यान्वयनमा रहेको छ। गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सर्वव्यापी पहुँच पुऱ्याउनु प्रदेशको समेत दायित्व रहेको छ। जस अनुरूप प्रदेशवासीहरुमा सरल, गुणस्तरीय तथा सुलभ स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गर्न प्रदेश स्वास्थ्य नीति, २०७६ तयार गरिएको छ। संविधान बमोजिम विभिन्न तहले सम्पादन गर्ने कार्यहरुको अधिकार सूची, संघीय नीति तथा कार्यक्रमहरु, दिगो विकास लक्ष्य, नेपालले विभिन्न समयमा गरेका अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरु एवम् प्रदेशमा स्वास्थ्य क्षेत्र भित्रका समस्या तथा चुनौतीहरु, प्रदेश नीति, प्रदेशमा उपलब्ध साधन र स्रोत, तथ्य तथा प्रमाणहरुलाई समेत विश्लेषण गरी प्रदेशको स्वास्थ्य क्षेत्रमा प्राथमिकता तय गरिएको छ।

संघीयता कार्यान्वयनसँगै २०७४ सालमा स्थापना भएको प्रदेश सरकारको संगठन संरचना बमोजिम स्वास्थ्य, शिक्षा, समाजकल्याण, महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरीक, श्रम तथा रोजगार, भाषा, कला, संस्कृति, युवा तथा खेलकुद र सरसफाई जस्ता क्षेत्रहरुमा काम गर्नको लागि सामाजिक विकास मन्त्रालयको गठन भएकोमा २०७८ साल बैशाख ६ गते संशोधित कार्य विभाजन नियमावली अनुसार साविकको सामाजिक विकास मन्त्रालयबाट प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को निर्णयानुसार मन्त्रालयको नाम स्वास्थ्य, जनसङ्ख्या तथा परिवार कल्याण मन्त्रालय कायम भएकोमा २०७९ साउन १ गते प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को निर्णयानुसार मन्त्रालयको नाम स्वास्थ्य मन्त्रालय रहेको छ।

९.२ दीर्घकालीन सोचः

गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबै जनताको पहुँचमार्फत स्वस्थ्य र सवल नागरीकको विकास।

९.३ उद्देश्यः

- आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा समतामूलक पहूँच सुनिश्चित गराउनु।
- गुणस्तरीय प्रवर्द्धनात्मक, निरोधात्मक एवं उपचारात्मक सेवामा जनताको सहज पहूँच बनाउनु।
- स्वस्थ जीवन शैली प्रबर्द्धन, व्यवहार परिवर्तन र जनस्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर गर्ने कारक तत्वहरुलाई निरुत्साहित गर्नका लागि अनुकुल वातावरण सृजना गर्नु।
- विशेषज्ञ सेवा सहितको स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच पुऱ्याउनु।
- आपतकालीन र विपद्को अवस्थामा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह प्रभावकारी रुपमा अविच्छिन्न उपलव्ध गर्नु।
- स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापनमा अन्तर सरकारी, सामुदायिक तथा बहुपक्षीय समन्वय, साझेदारी र सहकार्य गर्ने साथै आवश्यकता अनुरुप निजी र गैरसरकारी क्षेत्रसँग समेत सहकार्य गर्नु।

- प्रदेशवासीको स्वास्थ्योपचारमा हुने खर्चलाई कम गर्दै स्वास्थ्य सेवालाई सुलभ बनाउनु।

९.४ रणनीतिहरुः

- प्रदेशभित्रका सबै तहका स्वास्थ्य संस्थाबाट निःशुल्क आधारभूत र आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिएको सुनिश्चित गर्ने।
- गुणस्तरीय विशेषज्ञ तथा विशिष्टिकृत स्वास्थ्य सेवालाई सुदृढीकरण गर्दै समतामूलक पहुँच वृद्धि गरी सामाजिक, आर्थिक, भौगोलिक, लैंगिक, धार्मिक र सांस्कृतिक हिसाबले पछाडि परेका समुदायको गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा पहुँच र उपयोग वृद्धि गर्ने।
- गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन, पूर्वाधार विकास, औषधि, औषधिजन्य सामग्री, औजार, उपकरण तथा निदानात्मक सेवाको व्यवस्था गर्ने।
- न्यूनतम सेवा मापदण्ड तथा राष्ट्रिय चिकित्सा मापदण्डका आधारमा प्रादेशिक मापदण्ड तयार गरी स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट गुणस्तरीय रुपमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने।
- आयुर्वेद तथा प्रदेशमा प्रचलित अन्य परम्परागत, प्राकृतिक चिकित्सा, योग लगायत वैकल्पिक चिकित्सा पद्धतिहरुको आधारभूत, विशेषज्ञ तथा विशिष्टिकृत स्वास्थ्य सेवा प्रभावकारी रुपमा उपलब्ध गर्ने।
- स्वास्थ्यवर्द्धक खाद्य पदार्थको उत्पादन, उपलब्धता र उपभोग बढाई पोषण स्थितिमा सुधार गर्ने।
- जीवनपथमा आधारित स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने अवधारणा अनुरुप किशोर किशोरी तथा महिलाको सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार सुनिश्चित गर्ने र विशेषगरी जेष्ठ नागरीक असहाय अपाङ्गहरुलाई घरघरमै स्वास्थ्य सेवा पुर्याउने।
- नसर्ने रोगहरुको रोकथाम तथा व्यवस्थापनको लागि प्रवर्दनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक, पुर्नस्थापनात्मक तथा प्रशामक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने।
- स्वस्थ जीवनशैली प्रवर्द्धनका लागि स्वस्थ सकारात्मक व्यवहार परिवर्तन, स्वास्थ्य शिक्षा र सूचना प्रवाह गर्दै अनुकुल वातावरण सुनिश्चित गर्ने।
- बढ्दो शहरीकरणबाट उत्पन्न हुने स्वास्थ्य समस्याहरुको व्यवस्थापनको लागि शहरी स्वास्थ्य प्रवर्द्धन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।
- विपद वा प्रकोपको समयमा पर्न सक्ने सम्भावित स्वास्थ्य असरहरु तथा महामारी न्यूनीकरण एवम् प्रतिकार्यको लागि वहुपक्षीय सहकार्य गर्ने।
- वातावरणबाट स्वास्थ्यमा पर्ने प्रतिकुल असरहरु न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने।
- विभिन्न कार्यस्थलहरुमा काम गर्ने कामदारहरुको पेशागत स्वास्थ्य सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।

९.५ कार्यक्षेत्रः

अस्पताल सुदृढीकरण र एकिकृत स्वास्थ्य तथा सरसफाई गरि मुख्य दुइ क्षेत्रहरु समेट्ने यस मन्त्रालयका निम्न लिखित बिस्तृतकार्यक्षेत्रहरु रहेका छन्

- स्वास्थ्य सेवा तथा पोषण सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून, मापदण्ड तथा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन।

- प्रदेशस्तरमा आवश्यक पर्ने प्रर्वद्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक तथा पुर्नस्थापनात्मक स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्थापन।
- स्वास्थ्य सेवा सम्वन्धी प्रदेशस्तरीय प्राज्ञिक, व्यवसायिक र पेसागत संघ संस्थाको दर्ता, सञ्चालन अनुमति र नियमन।
- प्रदेशस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर निर्धारण, अनुगमन र नियमन।
- राष्ट्रिय मापदण्ड बमोजिम औषधीजन्य तथा स्वास्थ्य प्रविधि सम्वन्धी सामग्रीको उत्पादन तथा संचय, अधिकतम खुद्रा मूल्य निर्धारण, अन्तिम बिसर्जन, गुणस्तर तथा मापदण्ड निर्धारण र त्यस्ता सामग्री उत्पादन गर्ने उद्योगको दर्ता, सञ्चालन, अनुमति र नियमन।
- राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरुप अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, निदान केन्द्र, उपचार केन्द्र र अन्य स्वास्थ्य संस्था तथा प्रयोगशालाको दर्ता, सञ्चालन, अनुमति र नियमन।
- राष्ट्रिय मापदण्ड बमोजिम स्वास्थ्य बीमा लगायतका सामाजिक स्वास्थ्य सुरक्षा कार्यक्रमको व्यवस्थापन तथा नियमन।
- प्रदेशस्तरीय स्वास्थ्य क्षेत्रको मानवस्रोत विकास र व्यवस्थापन।
- औषधी निगरानी (Pharmacovigilance), औषधिको उचित प्रयोग र सुक्ष्म प्रतिजैविक प्रतिरोध (Antimicrobial Resistance) न्यूनीकरण।
- खोप र परिवार नियोजन।
- संवेदनशील औषधी तथा अन्य स्वास्थ्य सामग्री खरिद तथा आपूर्ति व्यवस्थापन।
- प्रदेशस्तरमा स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी अध्ययन तथा अनुसन्धान तथा सूचना प्रणाली, स्वास्थ्य लेखा पद्धतिको संस्थागत व्यवस्थापन, सूचना प्रवाह।
- प्रदेशस्तरीय जनस्वास्थ्य निगरानी व्यवस्थापन।
- सूर्ति,मदिरा र लागुपदार्थजन्य वस्तुको मापदण्ड, नियन्त्रण तथा नियमन।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा आपत्कालीन अवस्था, विपद् र महामारी व्यवस्थापन,आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह, आपतकालीन अवस्थाका लागि औषधी तथा औषधीजन्य सामग्रीको प्रादेशिक बफर स्टक व्यवस्थापन।
- सरूवा तथा नसर्ने रोग नियन्त्रण तथा रोकथाम।
- राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरुप स्वास्थ्य सेवा सम्वन्धी भौतिक पूर्वाधार विकास तथा व्यवस्थापन।
- स्वास्थ्यजन्य फोहोर व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड निर्धारण, कार्यान्वयन र नियमन।
- आयुर्वेदिक, युनानी, आम्ची, होमियोप्याथिक, प्राकृतिक चिकित्सा लगायतका अन्य प्रचलित परम्परागत स्वास्थ्य उपचार सेवा सम्वन्धी प्रदेशस्तरीय मापदण्ड निर्धारण, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन।
- जनसंख्या, बसाइँ सराइ र परिवार नियोजन सम्बन्धी प्रादेशिक नीति,कानून तथा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन, अध्ययन तथा अनुसन्धान, सूचना प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन क्षमता अभिवृद्धि र राष्ट्रिय संस्थाहरुसँगको सम्पर्क र समन्व

९.६ कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरु:

यस मन्त्रालयद्धारा गत आ. व. सम्म तयार गरिएका ऐन नियमावली तथा कार्यविधिको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छः-

JobnameUntitled-1.job Sig13 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

- प्रदेश स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन, नवीकरण तथा स्तरोन्नति ऐन, २०७६ र सोको नियमावली, २०७७
- प्रदेश स्वास्थ्य नीति, २०७७
- आईसोलेसन सेन्टर स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७
- आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्साका माध्यामद्वारा कोरोना भाईरस महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७७
- प्रदेश स्वास्थ्य उपचार विशेष आर्थिक सुविधा निर्देशिका, २०७८
- स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन मार्गदर्शन, २०७८
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा सामुदायिक संस्थालाई पूँजिगत अनुदान वितरण निर्देशिका, २०७६
- विपन्न नागरिकहरुका लागि दम तथा ब्रोङ्काईटिस रोग उपचार आर्थिक सहुलियत निर्देशिका, २०७६
- प्रदेश स्वास्थ्य तालिम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७७
- ८४ बर्ष उमेर पुगेका ज्येष्ठ नागरिकहरुका लागि घरमा स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम सम्बन्धी निर्देशिका २०७६ र सोको संशोधन, २०७८
- Ayurveda Drug Manual for Health care workers in response to covid 19, 2077
- मनसून प्रतिकार्य योजना (स्वास्थ्य क्षेत्र)
- मधुमेह तथा उच्च रक्तचापको स्क्रिनिङ्ग कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७८
- कोभिड १९ महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रण सम्बन्धी प्रतिकार्य योजना, २०७७
- प्रदेश निःशुल्क रक्तसञ्चार कार्यविधि,२०७८
- प्रदेश स्वास्थ्य उपचार विशेष आर्थिक सुविधा (पहिलो संशोधन) निर्देशिका, २०७८
- प्रदेश स्वास्थ्य साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका,२०७८
- सिकल सेल तथा थालेसिमिया रोग रोकथाम तथा उपचार सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७८
- एन्टिजेन विधिद्वारा समुदायस्तरमा कोभिड १९ परीक्षण गर्ने कार्यविधी,२०७८

९.७ संगठन संरचना तथा जनशक्ति विवरण

प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) मिति २०७८ बैशाख ६ गतेको निर्णयानुसार प्रदेश सरकार कार्यविभाजन नियमावली २०७४ खारेज गरी २०७८ जारी गरेको छ। प्रदेश सरकार कार्यविभाजन नियमावली २०७८ अनुसार यस प्रदेशमा स्वास्थ्य क्षेत्र हेर्ने स्वास्थ्य, जनसङ्ख्या तथा परिवार कल्याण मन्त्रालय नयाँ स्थापना भएको छ। यस मन्त्रालयको संगठन संरचना तथा जनशक्ति संरचना अस्थायी स्वीकृत भै कर्मचारीहरु कार्यरत छन्।

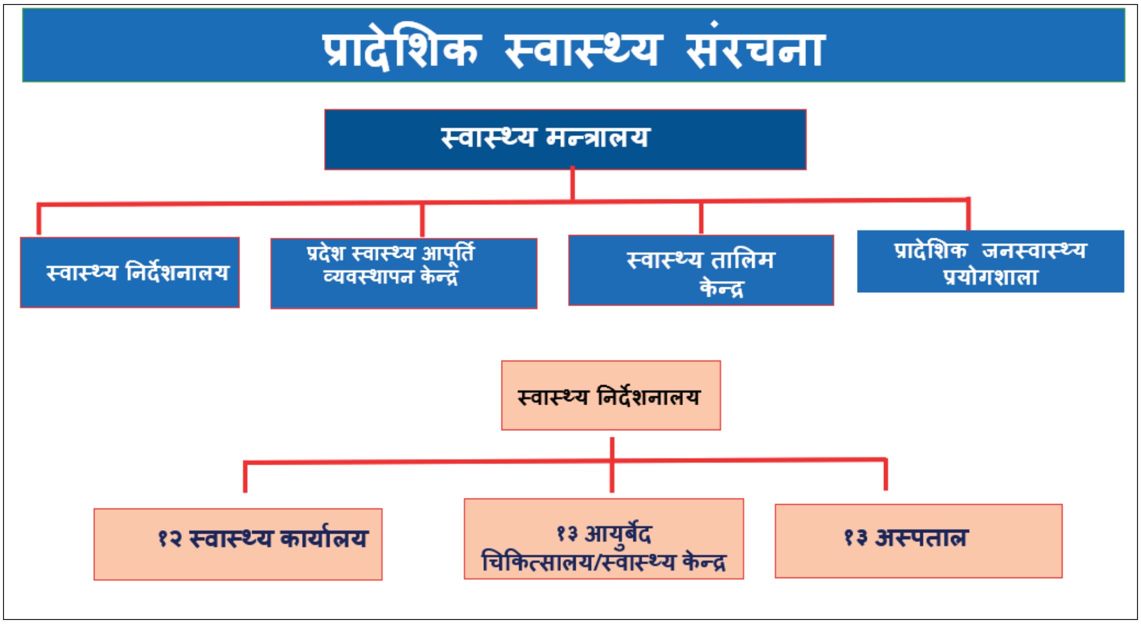

९.७.१ आ.ब. २०७९/८० असार मसान्त सम्मको जनशक्ती पदपुर्तिको अवस्था

नेपाल सरकारबाट स्वीकृत दरबन्दी	१२४२
प्रदेश सरकार स्वीकृत अस्थायी दरबन्दी	४७६
जम्मा स्वीकृत दरबन्दी (स्थायी+अस्थायी)	१७१८
कार्यरत स्थायी पदपूर्ती	६२१
करार पदपूर्ति	६९७
छात्रवृत्ति चिकित्सक र स्वास्थ्यकर्मी	१२५
जम्मा पदपूर्ति	१४४३
जम्मा रिक्त संख्या	२७५

नोटः जम्मा रिक्त प्रतिशत १६.० %, छात्रवृत्ति बाहेक जम्मा रिक्त प्रतिशत २३.३, करार र छात्रवृत्ति बाहेक जम्मा स्थायी पदमा रिक्त प्रतिशत ६३.९

९.८ आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को असार मसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरु

९.८.१ अस्पताल सुदृधिकरण तथा सेवा विस्तार

- भिम अस्पतालमा सिटी स्क्यान मेसिन खरिद भई २०७९ फाल्गुण १५ बाट पूर्ण रुपमा सेवा संचालनमा आएको।
- कपिलवस्तुको चन्द्रौटामा सरुवा रोग अस्पताल स्थापनाका लागि भवन निर्माण कार्यको सिलान्यास भएको।

JobnameUntitled-1.job Sig13 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

- राप्ति प्रादेशिक अस्पताल, बर्दिया र कपिलवस्तु अस्पतालमा डाइलासिस सेवा संचालन गर्न थप जनशक्तिको व्यवस्था गर्न प्रक्रिया अगाडी बढेको।
- प्रदेश सरकारको लगानीमा लमही स्थित अस्पालको क्षेत्र भित्र ट्रमा सेन्टर स्थापनाका लागि भवन निर्माण भइरहेको।
- राप्ती प्रादेशिक अस्पतालको बाल चिकित्सा भवन को लागि बजेट बिनियोजन भइ काम भैरहेको
- सबै अस्पतालहरूमा प्रयोगशाला, रेडियोलोजी र फार्मेसीको २४ सै घण्टा संचालन भैरहेको।
- निःशुल्क रक्तसञ्चार सेवा संचालन भइ १८८३३ जनालाई निःशुल्क सेवा प्रदान गरिएको।
- प्रदेशका १३ अस्पतालमध्ये १२ अस्पतालले सीई ओ एन सी प्रसूति सेवा सञ्चालन गर्दै आएका छन् भने पाल्पा अस्पताललाई आगामी वर्षमा विस्तार गर्दै लगिने।
- प्रदेशका सबै अस्पतालहरुबाट आँखा, दाँत, कान, नाक, घाँटीको उपचार सेवा, फिजियोथेरापी सेवा, २४ सै घण्टा प्रयोगशाला तथा फार्मेसी, नियमित भिडियो एक्सरे, रक्त परीक्षण, नियमित खोप तथा पोषण सेवासहित ५० शय्यामा स्तरोन्नति गरिएको
- प्रादेशिक अस्पताल, जिल्ला अस्पताल र पालिकाका अस्पतालहरुलाई अल्ट्रासाउण्ड मेसिन, अक्सिजन कन्सन्ट्रेटर, अक्सिजन सिलिन्डर, एक्सरे फिल्म भ्यु, भेन्टिलेटर, ओटी लाईट, examination टेबल, आइसियु बेड, इसिजी, Bipap, patient monitor महत्वपूर्ण मेडिकल सामाग्री हस्तान्तरण गरिएको।
- अस्पतालको न्युनतम सेवा मापदण्डको स्कोरमा सुधार भएको, लुम्बिनी प्रदेशका ४ ओटा अस्पतालहरु देशकै उत्कृष्ठ दश अस्पतालमा परेका
- नवौं तहका विशेषज्ञ चिकित्सकहरु को स्थायी दरबन्दी पूर्ति नहुन्जेल सम्म अस्थायी पदपूर्तिको व्यवस्था गर्न प्रक्रिया अगाडी बढेको।
- BSL-II Standard मा सेवा बिस्तार सहित प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला संचालनमा आएको
- प्रदेश सरकारको लगानीमा निर्माण भैरहेका स्वास्थ्य पूर्वाधारहरुको निर्माणमा उल्लेख्य प्रगति हासिल भएको।
- प्रादेशिक अस्पताल लगायत अन्य अस्पतालहरुमा अध्यक्ष तथा सदस्यहरुको नियुक्त गरिएको।

९.८.२ एकीकृत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह

- घरदैलोमा डाक्टर कार्यक्रमबाट हालसम्म २०५८ जना सेवाबाट लाभान्वित भएका
- ७० वर्षभन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरिकलाई घरमै स्वास्थ्य सेवा करिव ५०००० जना ७० वर्ष पुगेका नागरिकहरुले सो सेवा लिएका
- बाँके, बर्दिया, दाङ, कपिलवस्तु, रुपन्देही र नवलपरासी पश्चिमका स्वास्थ्य कार्यालयहरूमार्फत थारु समुदायमा सिकलसेल तथा थालेसेमिया परीक्षण तथा जनचेतना अभियान सञ्चालन भइरहेको छ। तराईका ६ जिल्लाका ८ वटा सरकारी अस्पतालबाट सिकलसेल र थालेसेमिया रोगको निदान र उपचारका लागि सिकलसेल परामर्श केन्द्र स्थापना गरिएको छ।
- यस प्रदेशका १२ वटै जिल्ला पूर्ण खोपयुक्त घोषित

- प्रदेशका विपन्न नागरिकका लागि स्वास्थ्य उपचार आर्थिक सहजीकरण कार्यक्रम मार्फत मुटुको भल्भ प्रतिस्थापन, मिर्गौला प्रत्यारोपण र क्यान्सर उपचारको लागि २३६४ जनालाई सिफारिस गरिएको।
- सुरक्षित मातृत्व सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन चालू आ व मा थप ३० जनालाई ग्रामिण अल्ट्रासाउन्ड प्रदान गरि मेसिन हस्तान्तरण गरिएको।
- प्रदेशलाई पूर्ण संस्थागत प्रसुती सेवायुक्त प्रदेश घोषणाको लागि कार्यविधि निर्माण भएको।
- विभिन्न जिल्लाहरुमा एकिकृत स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिएको।
- कोभिड १९ बाट मृत्यु भएका परिवारले पाउने १ लाख रकमको व्यवस्था गरि वितरण भएको।
- स्वास्थ्यकर्मीहरुका लागि विभिन्न किसिमका क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- प्रदेशलाई पूर्ण संस्थागत प्रसुती सेवायुक्त प्रदेश घोषणाको लागि कार्यविधि निर्माण भएको।
- जिल्ला तथा स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा अनुगमन तथा सहयोगी सुपरिवेक्षण गरिएको।
- ग्रामिण क्षेत्रमा गर्भवती महिलाहरुको जतिलता पत्ता लगाउन नर्सिंग कर्मचारीहरुलाई ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड तालिम प्रदान गरि मेसिन समेत वितरण गरिएको।

९.८.३ आयुर्वेद तथा बैकल्पिक चिकित्सा कार्यक्रम

- नवलपरासी र रुकुम पूर्वमा आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना भइ सेवा प्रवाह भैरहेको
- प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय बिजौरीबाट विशेषज्ञ सेवा प्रवाहस्वरुप शल्यचिकित्सा सेवा एवं पञ्चकर्म सेवा सुचारु भई स्तरोन्नति गरिएको
- लुम्बिनी आयुर्वेद चिकित्सालयलाई १५ शैयाको आयुर्वेद अस्पतालमा स्तरोन्नति भैरहेको
- सबै आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट अभियानमूलक ढङ्गले स्वस्थकर जीवनशैली प्रवर्द्धनमा गृहणीहरुका लागि भान्सा सुधार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको
- प्रदेशका थप ४२ स्थानीय तहबाट स्थानबाट निरोगी नेपालको अवधारणा बमोजिम नागरिक आरोग्य केन्द्र स्थापना भई स्वस्थ प्रवर्द्धनात्मक र उपाचारात्मक सेवा विस्तार भएको र हाल प्रदेश भरिमा १०१ वटा आयुर्वेद चिकित्सालय/स्वास्थ्य केन्द्र/औषधालय/ नागरिक आरोग्य केन्द्रबाट आयुर्वेद सेवा प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाईएको।

९.९ आ. व. २०७९/८० मा निर्माण भएका कानुनी/ प्राविधिक दस्तावेजहरु

- सुत्केरीका लागि पोषण खाद्य आहार वितरण सम्बन्धि कार्यविधि, २०७९
- वित्तिय व्यवस्थापन सुधार योजना (२०७९/८० – २०८३/८४)
- औषधि तथा औषधिजन्य सामग्रीको खरिद सुधार योजना (२०७९/८० – २०८३/८४)
- प्रदेश जनस्वास्थ्य ऐनको मस्यौदा तयार भएको
- स्वस्थकर जीवनशैलीका लागि गृहणीहरुका लागि भान्सा सुधार सम्बन्धी म्यानुअलको मस्यौदा तयार भएको

९.१० चालु आ. व. २०७९/८० को बार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण:

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्रगतिको बिधमान अवस्था
२७	सबै नागरिकलाई कोभिड १९ बिरुद्धको खोप लगाई लुम्बिनी प्रदेशलाई पूर्ण खोप सुनिस्चित प्रदेश घोषणा गरिनेछ।	यस प्रदेशका १२ वटै जिल्ला पूर्ण खोपयुक्त घोषित भई प्रदेशलाई पूर्ण खोप सुनिस्चित प्रदेश घोषणा गरिएको
२८	लुम्बिनी प्रादेशिक आस्पताललाई मुलुककै नमुना अस्पताल र प्रादेशिक मेडिकल कलेजको रुपमा विकास गरि संचालन गरिनेछ।	प्रादेशिक अस्पतालको सुदृढीकरणको कार्य भैरहेको
२९	लुम्बिनी र रास्ति प्रादेशिक अस्पतालमा क्यान्सर र मुटु रोगको प्रभावकारी उपचार सेवा उपलब्ध गराइनेछ। लुम्बिनी र रास्ति प्रादेशिक आस्पतालमा ओ. पी. डी र जेनेरल बेड सेवा निःशुल्क गरिनेछ।	लुम्विनी प्रादेशिक अस्पतालमा क्याथ ल्याब संचालनको अन्तिम तयारीमा रहेको र लुम्बिनी र रास्ति प्रादेशिक आस्पतालमा ओ. पी. डी र जेनेरल बेड सेवा निःशुल्क गरिएको
३०	लालमटिया स्वास्थ्य चौकीलाई सुबिधा सम्पन्न ५० शय्याको आस्पतालको रुपमा विकास गरिनेछ गरिनेछ।	अस्पतालको लागि नेपाल सरकारबाट प्रस्ताव पेश हुन स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयमा कार्यार्थ पठाईएको
३१	न्यूनतम सेवा मापदण्डको (MSS) प्रगतिको आधारमा अस्पतालको सेवामा थप सुधार गरिनेछ।	अस्पतालको न्युनतम सेवा मापदण्डको स्कोरमा सुधार भएको, लुम्बिनी प्रदेशका ४ ओटा अस्पतालहरु देशकै उत्कृष्ठ दश अस्पतालमा परेका
३२	स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई सहज र सरल बनाइनेछ। बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपले संचालन गरिनेछ।	स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम बिस्तार गर्ने कार्य भइरहेको
३३	प्रदेश भरिका अस्पताल मा सिकलसेल परामर्श इकाई संचालन गरिनेछ।	थारु समुदायमा सिकलसेल तथा थालेसेमिया परीक्षण तथा उपचारका लागि ८ वटा सरकारी अस्पतालबाट सिकलसेल र थालेसेमिया रोगको निदान, परामर्श र उपचारका कार्य भइरहेको।
३४	सडक दुर्घटना सम्भावित क्षेत्रका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आकस्मिक स्वास्थ्य सेवालाई थप सुदृढ गरि प्रेषण व्यवस्थापनको लागि प्रादेशिक प्रेषण केन्द्र सँग जोड्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।	लमही ट्रमा सेन्टर भवन निर्माण कार्य भइरहेको र श्री स्वास्थ्य निर्देशनालय मार्फत प्रादेशिक प्रेषण केन्द्र संचालन भइरहेको
३५	महिलाहरुको पाठेघरको मुखको क्यान्सर परिक्षण प्रत्येक स्थानीय तहमा बिस्तार गरिनेछ।	विभिन्न स्थानीय तहहरुको समन्वयमा शिबिर संचालन भएको
३५	क्यान्सर, किड्नी फेर्ने, मुटुको भल्ब फेर्ने बिरामीहरु लाई प्रदेश सरकार बाट २ लाख उपचार सहुलियत कार्यक्रमको	मुटुको भल्भ प्रतिस्थापन, मिर्गौला प्रत्यारोपण र क्यान्सर उपचारमा सहुलियतका लागि २३६४ जनालाई सिफारिस गरिएको।
३६	प्रदेशका बिद्यालयहरुमा स्वेयंसेवकको रुपमा स्वास्थ्यकर्मी परिचालन गरिनेछ।	प्रदेशका बिद्यालयहरुमा विधालय नर्स परिचालन भइरहेको

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्रगतिको बिधमान अवस्था
३६	स्वास्थ्य सेवाको सूचना प्रणाली लागि डीजीटल प्रणाली मार्फत "एकिकृत स्वास्थ्य सूचना प्रणाली" को रुपमा विकास गरिनेछ।	चालु आ. व. मा बजेट बिनियोजन भएको
३७	सुत्केरी पोषण आहार निः शुल्क वितरण गरिनेछ।	सुत्केरीका लागि पोषण आहार वितरणका लागि पोषण आहार खरिद गरी करिव २८००० सुत्केरी आमाहरु लाभान्वीत भएको।
३८	जटिल अवस्थाको गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरुको थप उपचारको लागि निःशुल्क हवाई उद्धार र निः शुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गरिनेछ।	निः शुल्क हवाई उद्धार र निः शुल्क एम्बुलेन्स सेवा संचालन भइरहेको
३८	प्रदेशमा सुबिधासम्पन्न बाल अस्पताल स्थापनाको लागि अध्ययन गरिनेछ।	अध्ययन हुन नसकेको
३९	प्रदेशका सबै आयुर्वेद केन्द्र/ चिकित्सालयहरुमा पंचकर्म सेवा बिस्तार गरिनेछ।	प्रदेशका १० वटा आयुर्वेद केन्द्र/ चिकित्सालयहरुमा पंचकर्म सेवा बिस्तार भइरहेको।
४०	निजि क्षेत्रबाट संचालित स्वास्थ्य संस्थाहरु बाट प्रदान गर्ने सेवाहरुलाई गुणस्तरीय र सेवामुखी बनाउन प्रोत्साहन र प्रभावकारी अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।	अनुगमन एवं नियमनको कार्य भइरहेको

९.११ चालु आ. व. २०७९/८० को बजेट वक्तब्य अनुसारको प्रगति विवरणः

बजेट बक्तब्यको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्रगतिको बिधमान अवस्था
३६	संक्रमण प्रभावको आधारमा कोभिड१९ को रोकथाम, नियन्त्रण, निदान तथा उपचारको लागि आवश्यक स्वास्थ्य सामग्री, जनशक्ति तथा लक्षित वर्गका कोभिड बिरुद्धको खोपको सुनिस्चिता हुने व्यवस्था	कोभिड खोपको पहिलो डोज ९१ प्रतिशत, दोश्रो डोज ९४ प्रतिशत र पहिलो बुस्टर डोज ४८ प्रतिशत लक्षित जनसंख्यालाई दिईएको
३७	"प्रदेश सरकारको अपेक्षितः प्रसुति महिलाको सुरक्षा " कार्यक्रम अन्तर्गत एक स्थानीय तह एक एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराउन एम्बुलेन्स भएका स्थानीय तहमा गर्भवती एवम् प्रसुति महिलालाई प्राथमिकतामा राखी सेवा उपलब्ध गराउन आवश्यक बजेट बिनियोजन	एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध नभएका स्थानीय तहसंग छलफल भइरहेको।
३८	प्रदेशका सरकारी तथा सामुदायिक अस्पतालहरूमा निःशुल्क रक्त संचार सेवा उपलब्ध गराउन व्यवस्था। बिपन्न नागरिकको क्यान्सर, मुटुको भल्भ फेर्न र मृग्ला प्रत्यारोपण रोगको उपचारमा सहयोग गर्न प्रति व्यक्ति रू. २ लाखका दरले उपलब्ध गराइने आर्थिक सहुलियतलाई निरन्तरता।	निशुल्क रक्तसंचार सेवा संचालनमा आई १८८३३ जनाले निःशुल्क सेवा लिएका। प्रदेशका विपन्न नागरिकका लागि स्वास्थ्य उपचार आर्थिक सहजीकरण कार्यक्रम मार्फत मुटुको भल्भ प्रतिस्थापन, मिर्गौला प्रत्यारोपण र क्यान्सर उपचारको लागि २३६४ जनालाई सिफारिस गरिएको।
३९	संघ सरकारसँगको समन्वयमा लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताललाई प्रादेशिक मेडिकल कलेजमा स्तरोन्नती। सशस्त्र द्वन्द्वका क्रममा घाईते भएका व्यक्तिहरुको	प्रादेशिक अस्पताललाई मेडिकल कलेजको रुपमा स्तरोन्नति गर्न संघिय सरकारसंग छलफल भइरहेको।

बजेट बक्तव्यको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्रगतिको बिधमान अवस्था
	उपचार सेवालाई बिस्तार गरी नेपालगन्जको भेरी अस्पताल र दाङ्कको राप्ति प्रादेशिक अस्पतालबाट समेत सेवा उपलब्ध गराउने व्यवस्था।	
४०	प्रदेशको स्थायी राजधानीमा रहेको लालमटिया स्वास्थ्य चौकीलाई ५० शैय्याको अस्पतालमा स्तरोन्नती गरि गुरुयोजना तथा वस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयारी र निर्माण एवम् सेवा संचालनको लागि समेत रू.१ करोड ५० लाख बिनियोजन	लालमटिया स्वास्थ्य चौकीलाई ५० शैयामा स्तरोन्नति गर्ने निर्णय भइसकेको। बिस्तृत परियोजना प्रतिबेदनको कार्य भइरहेको।
४१	लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पतालमा पेटसम्बन्धि रोगको निदानको लागि अत्याधुनिक इन्टेरोस्कोपी सेवा संचालन गर्ने र अत्याधुनिक मेसिन मार्फत अस्पतालबाट उत्पादन हुने फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि रू. ८ करोड ५० लाख एवम् नयाँ प्रसुति भवनबाट सेवा संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि रू. १५ करोड बिनियोजन	मेशिन खरिद कार्य अगाडी बढेको
४२	राप्ति प्रादेशिक अस्पताल, तुल्सीपुर दाङ्कको नवनिर्मित भवनमा प्रसुति एवम् नवजात शिशुको उपचार सेवा संचालन गर्न रू. १ करोड र अत्याधुनिक ल्याप्रोस्कोपी सेवा बिस्तार गर्न राप्ति प्रादेशिक अस्पताल र प्युठान अस्पतालको लागि रू. २ करोडका दरले रू. ४ करोड बिनियोजन	कार्य संचालन भइरहेको
४३	गुल्मी, प्युठान, बर्दिया र पृथ्वीचन्द्र अस्पतालमा डी.आर.एक्सरे संचालनको लागि रू. १ करोड ४० लाख र प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, दाङ्कमा अयुर्वेद औषधी उत्पादन केन्द्रबाट औषधी उत्पादनका लागि रू. ३ करोड बिनियोजन	अस्पतालहरूमा रेडियोलोजी सेवा संचालन भइरहेको।
४४	थारु समुदायमा हुने सिकलसेल एनिमिया लगायत रगतजन्य बंशाणुगत रोगको स्क्रिनिंग, रोकथाम तथा उपचारका लार्ग रू. ३ करोड ३० लाख बिनियोजन	बाँके, बर्दिया, दाङ, कपिलवस्तु, रुपन्देही र नवलपरासी पश्चिमका स्वास्थ्य कार्यालयहरूमार्फत थारु समुदायमा सिकलसेल तथा थालेसेमिया परीक्षण तथा जनचेतना अभियान सञ्चालन भइरहेको। तराईका ६ जिल्लाका ८ वटा सरकारी अस्पतालबाट सिकलसेल र थालेसेमिया रोगको निदान र उपचारका लागि सिकलसेल परामर्श केन्द्र स्थापना गरिएको।
४५	पाठेघरको मुख र स्तनको क्यान्सर परीक्षणलाई हरेक स्थानीय तहसम्म बिस्तार गर्न आवश्यक बजेट बिनियोजन। सुत्केरी महिला र नवजात शिशुको पोषण सुधार गर्न निःशुल्क सुत्केरी पोषण आहार" बितरण कार्यक्रमको लागि रू. ५ करोड बिनियोजन गरेको	बिभिन्न स्थानहरुमा पाठेघरको मुखको क्यान्सर परिक्षण गर्न शिविर संचालन गरिएको। सुत्केरीका लागि पोषण खाद्य आहार वितरण सम्बन्धि कार्यविधि, २०७९ अनुसार पोषण आहार खरिद गरी वितरण भइरहेको
४६	लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल र राप्ति प्रादेशिक अस्पतालमा ओ.पी.डी. टकट र जेनरल बेड निःशुल्क गर्ने व्यवस्था	ओ. पि. डी. र जनरल बेड निशुल्क गरी सेवा संचालन भइरहेको

बजेट बक्तब्यको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्रगतिको बिधमान अवस्था
४७	प्रादेशिक अस्पताल सुदृढीकरण कार्यक्रम	प्रदेश सरकारको लगानीमा निर्माण भैरहेका स्वास्थ्य पूर्वाधारहरुको निर्माण कार्य भइरहेको। प्रादेशिक अस्पताल, जिल्ला अस्पताल र पालिकाका अस्पतालहरुलाई महत्वपूर्ण मेडिकल सामाग्री खरिद गरे हस्तान्तरण गरिएको।
४८	पृथ्वीचन्द्र अस्पताल नवलपरासी, कपिलवस्तु अयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र, भिम अस्पताल भैरहवा, लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पतालको क्यान्सर विभागको भवन, एकीकृत अयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा शिक्षण अस्पताल बेलझुण्डी दाङ्ग, रुकुम पूर्व अस्पताल, ट्रमा सेन्टर लमही दाङ्ग, प्युठान अस्पताल प्युठान लगायत प्रदेश सरकार अन्तर्गतका अस्पतालहरु र स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाहरूको सुदृढीकरण र भवन निर्माणका लागि रू ६७ करोड २० लाख बिनियोजन	भिम अस्पतालमा सिटी स्क्यान मेसिन खरिद भई सेवा संचालनमा आएको। लमही स्थित अस्पालको क्षेत्र भित्र ट्रमा सेन्टर स्थापनाका लागि भवन निर्माण भइरहेको। प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय बिजौरीमा ५० शैया क्षमता विस्तार गर्ने कार्य भइरहेको र लुम्बिनी आयुर्वेद चिकित्सालय बुटवलमा अन्तरंग सेवा सहित १५ शैयामा स्तररोन्नति गरिएको। स्वास्थ्य पूर्वाधारहरुको निर्माण भइरहेको।
४९	पहुच नभएका क्षेत्र एवम् समुदाय केन्द्रित र अपाङ्ग तथा सहयोगापेक्षी स्वास्थ्य सेवा बिशेष कार्यक्रम। स्थानीय तहसाँगको समन्वयमा गर्भवती महिलाहरुको घर घरमै स्वास्थ्यकर्मी परिचालन गरि भिडियो एक्सरे तथा स्वास्थ्य परीक्षण। ज्येष्ट नागरिकसाँग डाक्टर कार्यक्रमलाई निरन्तरता।	घरदैलोमा डाक्टर कार्यक्रमबाट हालसम्म २०५८ जना सेवाबाट लाभान्वित भएका। ७० वर्षभन्दा माथिका ज्येष्ठ नागरिकलाई घरमै स्वास्थ्य सेवा करिव ५०००० जना नागरिकहरुले सो सेवा लिएका। सुरक्षित मातृत्व सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन चालू आ व मा थप ३० जनालाई ग्रामिण अल्ट्रासाउन्ड प्रदान गरि मेसिन हस्तान्तरण गरिएको।
५०	प्रदेश स्तरीय बाल अस्पताल स्थापनाको लागि जग्गा प्राप्ति र विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयारीको कामलाई आगाडी बढाउने व्यवस्था	अध्ययन गर्ने कार्यका लागि छलफल भइरहेको

JobnameUntitled-1.job Sig14 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

९.१२ आर्थिक बर्ष २०७९/८० को स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रमको असार मसान्तसम्मको प्रगति विवरण

क्र.स.	बजेट उपशीर्षक	बजेट (रु.हजारमा)			खर्च			खर्च प्रतिशत		
		चालु	पुँजीगत	जम्मा	चालु	पुँजीगत	जम्मा	चालु	पुँजीगत	जम्मा
१	स्वास्थ्य,जनसंख्या तथा परिवार कल्याण मन्त्रालय	४३१७६	४५००	४७६७६	२४०००	२७९७	२६७९७	५५.५९	६२.१६	५६.२१
२	एकीकृत स्वास्थ्य तथा सरसफाई कार्यक्रमहरु	४१५६९३	८५०००	५००६९३	३५४२९५	२५३६२	३७९६५६	८५.२३	२९.८४	७५.८३
३	प्रादेशिक अस्पताल सुदृढीकरण कार्यक्रम	४६२४४६	१४२१९४०	१८८४३८६	३९७१७१	३६३८९७	७६१०६८	८५.८८	२५.५९	४०.३९
४	स्वास्थ्य निर्देशनालय	२६३०५	११००	२७४०५	१९४७८	४७७	१९९५४	७४.०५	४३.३२	७२.८१
५	प्रादेशिक अस्पतालहरु	८३६६५९	४०३५	८४०६९४	७१४९८२	३००६	७१७९८८	८५.४६	७४.५	८५.४
६	स्वास्थ्य कार्यालयहरु	१६३३५२	१०६५०	१७४००२	१३५४०२	९२८६	१४४६८८	८२.८९	८७.१९	८३.१५
७	आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्थाहरु	१०९५७८	२८७५	११२४५३	७८०८०	२४११	८०४९१	७१.२६	८३.८८	७१.५८
८	स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	१३८१६	२००	१४०१६	१०३१२	६२	१०३७४	७४.६४	३०.९९	७४.०१
९	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	२०८४८	३००	२११४८	१२८५०	९	१२८५९	६१.६४	२.८३	६०.८
१०	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	१५७४२	७००	१६४४२	९९८५	४६०	१०४४५	६३.४३	६५.६६	६३.५२
११	क्षयरोग नियन्त्रण(संघ सशर्त अनुदान)	५३७००	०	५३७००	२५७८५	०	२५७८५	४८.०२		४८.०२
१२	एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण(संघ सशर्त अनुदान)	२५६००	०	२५६००	१९१४६	०	१९१४६	७४.७९		७४.७९
१३	स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	३३३००	०	३३३००	२५१३४	०	२५१३४	७५.४८		७५.४८
१४	राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा,सूचना तथा संचार केन्द्र(संघ सशर्त अनुदान)	७५००	०	७५००	४७०४	०	४७०४	६२.७२		६२.७२
१५	उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	५७०००	०	५७०००	३२०२३	०	३२०२३	५६.१८		५६.१८
१६	नर्सिङ तथा सामाजकि सुरक्षा सेवा कयिक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	९४९००	०	९४९००	६८५१२	०	६८५१२	७२.१९		७२.१९
१७	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	८८५००	०	८८५००	८६८२३	०	८६८२३	९८.१		९८.१
१८	अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	१०१००	०	१०१००	५५५६	०	५५५६	५५.०१		५५.०१
१९	परिवार कल्याण कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	६५३०५०	२०००	६५५०५०	४७१६४३	१५५४	४७३१९७	७२.२२	७७.७	७२.२४
२०	महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	१०७२३७	०	१०७२३७	८३२२४	०	८३२२४	७७.६१		७७.६१
२१	राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र(संघ सशर्त अनुदान)	७८००	०	७८००	४९४४	०	४९४४	६३.३९		६३.३९
कुल जम्मा		३२४६३०१	१५३३३००	४७७९६०१	२५८४०४९	४०९३२१	२९९३३६८	७९.६	२६.७	६२.६३

स्रोत: *PLMBIS Lumbini Province (Budget & Expenditure data)*

९.१३ आर्थिक बर्ष २०७९/८० मा विनियोजित बजेट तथा बित्तिय प्रगति असार मसान्तसम्म (रु हजारमा)

बजेट शीर्षक	शुरु विनियोजित बजेट	२०७९ असार मसान्त सम्मको खर्च	प्रतिशत
चालु	३०८०७९९	२५८४०४७.७८	८३.८८
पुँजीगत	१५००८६०	४०९३१९.२७	२७.२७
जम्मा	**४५८१६५९**	**२९९३३६७.०५**	**६५.३३**

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

९.१४ आर्थिक बर्ष २०७९/८० मा असार मसान्तसम्मको मन्त्रालयको श्रोतगत आय र व्ययको विवरण

(रु हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान	४५१७००	४५१७००	३९५५०५.१३
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान	११४०६८७	११४०६८७	८२९०४६.९९
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान	१०९०००	१०९०००	२७५५०.०१
४	नेपाल सरकार विशेष अनुदान	२५६५००	२५६५००	१२८५३२.३२
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँट समेत)	२७०२६५९	२८२१७१४	१६१२७३२.५९
	जम्मा	**४६६०५४६**	**४७७९६०१**	**२९९३३६७.०५**

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

९.१५ चालु आ. व.मा भएको रोजगारी सृजनाको विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रमको नाम	जम्मा रोजगारी संख्या
१	अस्पताल सेवा विस्तार कार्यक्रम	५२
२	विद्यालय नर्सिंग सेवा कार्यक्रम	८
३	प्रसुती सेवाका लागि नर्सको व्यवस्थापन	८
४	डाइलाईसिस सेवा विस्तार	२७
५	MCH Clinic संचालन	३९
८	प्रयोगशाला सेवा विस्तार	४
९	आयुर्वेद सेवा विस्तार	६
	जम्मा	१४४

स्रोत : स्वास्थ्य मन्त्रालय

JobnameUntitled-1.job Sig14 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

९.१६ बेरुजू फर्छयौट विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
स्वास्थ्य मन्त्रालय	नियमित गर्ने	१,२१२,९९२,८१२	९२७,४७०,०३५	२८५,५२२,७७७
	असुल उपर	३८,१५०,८५७	३,४१२,८६०	३४,७३७,९९७
	पेश्की बाँकी	९८,८८१,९४०	६९,०९७,०१७	२९,७८४,९२३
	कुल बेरुजू	**१,३५०,०२५,६०९**	**९९९,९७९,९१२**	**३५०,०४५,६९७**

स्रोत : स्वास्थ्य मन्त्रालय

९.१७ कार्यक्रम कार्यान्वयनमा विगतमा देखा परेका समस्याहरुः

- राप्ति प्रादेशिक अस्पताल, बर्दिया र कपिलवस्तु अस्पतालमा डाइलासिस सेवा संचालन गर्न जनशक्तिको अभाव भएको
- विशेषज्ञ चिकित्सकहरु (नवौं तह) को स्थायी दरबन्दी पूर्ति नभएको
- होल्डिङ सेन्टरको लागि जग्गा व्यवस्थापनमा कठिनाई परेको
- कोभिड मृतकको थप ३९८ जना कोभिड १९ संक्रमित मृतकका परिवारलाई राहत रकम उपलब्ध गराउनका लागि रकम अभाव भएको
- ज्येष्ठ नागरिक महिला तथा वाल अस्पताल र स्वास्थ्य विज्ञानमा स्नात्कोत्तर शिक्षा सञ्चालनको सम्भाव्यता अध्ययनको लागि उपयुक्त स्थान एकिन नभएक

९.१८ समस्या समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरु

- राप्ति प्रादेशिक अस्पताल, बर्दिया र कपिलवस्तु अस्पतालमा डाइलासिस सेवा संचालन गर्न थप जनशक्तिको व्यवस्था गर्न प्रक्रिया अगाडी बढाइएको।
- नवौं तहका विशेषज्ञ चिकित्सकहरु को स्थायी दरबन्दी पूर्ति नहुन्जेल सम्म अस्थायी पदपूर्तिको व्यवस्था गर्न प्रक्रिया अगाडी बढाइएको।
- होल्डिङ सेन्टरको लागि जग्गा व्यवस्थापनमा पहल भएको
- कोभिड १९ बाट मृत्यु भएका ३४०७ जना व्यक्ति मध्ये मृतकका परिवारले पाउने रु. १/१ लाख दरले हालसम्म ३०७९ जना मृतकका परिवारलाई राहत रकम उपलब्ध गराउन सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा निकासा गरिएको र नपुग ३९८ जनाका लागि आर्थिक मामिला समक्ष रकम माग गरिएको।
- स्वास्थ्य क्षेत्रको रणनैतिक योजनाको लागि अर्थ मन्त्रालयवाट सहमतिको लागि पहल भएको
- बिशेष अनुदान बाट प्राप्त एकिकृत चिकित्सा भवन निर्माण (नेपाल संस्कृत विश्वबिद्यालय बेल्झुन्डी) र लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल को १०० शैया को क्यान्सर रोग भवन निर्माणमा सहजीकरणको लागि पहल भएको

९.१९ लुम्बिनी प्रदेशको मुख्य स्वास्थ्य सुचांकको अवस्था

क.सं.	मुख्य सचकहरु	प्रगति		
		२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०
१	सस्थागत सुत्केरी प्रतिशत	७९	९१	९६
२	पूर्ण खोप पाएका एक बर्ष मुनिका बच्चाको प्रतिशत	८३	९७	९४
३	मापदण्ड अनुसार चार पटक गर्भ जाँच गर्ने प्रतिशत	६१	७९	८८
४	क्षयरोग उपचार पूरा गरेको दर	९०	९१	९३
५	परिवार नियोजन साधन नँया प्रयोग दर	२८	३१	३२
(स्रोतः DHIS/HMIS Data)				

९.२० निष्कर्षः

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे अनुसार स्वास्थ्य सेवा लाई प्रभाकारी रुपमा संचालन गर्न प्रदेशमा स्वास्थ्य मन्त्रालयको स्थापना भएको छ। आ.व. २०७९/०८० को नीति तथा कार्यक्रममा समाबेश भएका तथा बार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटमा भएका क्रियाकलापहरु विद्यमान् स्रोत साधन र समयको अधिक्तम उपयोग गरी संचालन गरिएको र आ. ब. २०७९/८० मा पूरा गर्न नसकिएका कार्यहरु यस आ. ब. २०८०।८१ मा समयमै सम्पन्न गर्न यस मन्त्रालय र मातहतका निकायहरु प्रतिबद्ध रहेको व्यहोरा अवगत गराउन चाहान्छौं।

परिच्छेद-१०

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

१०.१ पृष्ठभूमी

नेपालको संविधानले लुम्बिनी प्रदेशमा वन वन्यजन्तु जैबिक बिबिधता तथा वातावरण क्षेत्रको विकास, विस्तार र समृद्धि गर्ने जिम्मेवारी रहेको यस मन्त्रालय स्थापना भई सञ्चालनमा रहेकोछ। प्रदेश भित्रको वातावरणीय संरक्षण तथा स्वच्छता सम्बन्धी प्रविधि विकास र व्यवस्थापन, वन, वनस्पति,वन्यजन्तु,जैविक विविधता,जलाधार व्यवस्थापन सम्बन्धी नियमन र व्यवस्थापन, वातावरणीय क्षेत्रको अध्ययन, अनुसन्धान, क्षमता अभिवृद्धि र नियमन गर्ने यस मन्त्रालयको मुख्य जिम्मेवारी रहेको छ।

१०.२ दीर्घकालीन सोच

वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्दै रोजगारी र आयआर्जन हुनेगरी वनको दिगो व्यवस्थापन गर्दै जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वनपैदावारको व्यावसायिक उत्पादन तथा प्रशोधन मार्फत अर्थतन्त्रमा योगदान।

लक्ष्य

वनपैदावारहरूको समूचित प्रयोग, जैविक विविधता र जलाधारको समुचित संरक्षण, व्यबस्थापन र सदुपयोगबाट वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्दै रोजगारी र आयआर्जनमा वृद्धि गर्ने।

जडिबुटी तथा तथा गैह्रकाष्ठ वनपैदावारको व्यावसायिक उत्पादन तथा प्रवर्द्धन गर्नुका साथै आय र रोजगारी बढाउने।

उद्देश्यहरु

- वन सम्बर्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापनद्वारा वन क्षेत्रको उत्पादकत्व र वन पैदावारको उत्पादन वृद्धि गर्नु।
- जैविक विविधता र स्रोतको संरक्षणलगायत वातावरणीय सेवाबाट प्राप्त हुने लाभ वृद्धि गर्दै न्यायोचित वितरण सुनिश्चित गर्नु।
- जडिबुटीहरूको तथा गैह्रकाष्ठ वनपैदावारको व्यावसायिक खेती गरी उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि सहित रोजगारी सिर्जना गर्नु।
- जडिबुटी तथा तथा गैह्रकाष्ठ वनपैदावारमा आधारित उद्योगहरूको स्थापना, मूल्य अभिवृद्धि तथा निर्यात प्रवर्द्धन गर्नु।
- दीगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न वातावरण संरक्षण गराउनु।
- वनजन्य वस्तुको उत्पादन विस्तार र यसमा आधारित उद्योगहरू स्थापना गरी रोजगारी सिर्जना गर्नु।
- भू-स्खलन नियन्त्रण र भू-संरक्षण कायम गर्दै वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्नु।
- जलवायू परिवर्तनका नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण तथा अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका उपाय अवलम्बन गर्दै जल, जलस्रोत तथा भूमिको संरक्षणबाट भूमिको उत्पादकत्व वृद्धि गर्न जलाधार क्षेत्रको एकिकृत संरक्षण र व्यवस्थापन गर्नु।

- हरित विकासको अवधारणा अनुरूप मानवीय क्रियाकलाप र विकास प्रक्रियालाई जलवायू परिवर्तन अनुकूलित गराउनु।
- बढ्दो सहरीकरणबाट उत्सर्जित प्रदुषण न्यूनीकरण गराउनु।

१०.३ रणनीति

- वनसम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून र उपयुक्त संरचना बनाउने।
- विद्यमान वनक्षेत्र कायम राखीउत्पादकत्व वृद्धिका लागि वनको सहभागितामूलक, दिगो एवम् वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्ने।
- जैविक विविधता र जलाधारको दिगो व्यवस्थापन र उपयोगमा स्थानीय समुदायको पहुँच वृद्धि गर्ने एवम् पर्यापर्यटनका आधार क्षेत्रहरूलाई पुन:स्थापना तथा पुन:निर्माण गर्ने।
- जलवायु परिवर्तनका असर तथा वायू प्रदुषणलाई मध्यनजर राख्दै वातावरण संरक्षण गर्ने।
- निजी तथा कृषि वन विकास तथा विस्तार गरी जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणमा योगदान गर्नुका साथै कृषकको आम्दानी तथा रोजगारीमा वृद्धि गर्ने।
- भौगोलिक विशेषता अनुरूप जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वनपैदावारको व्यावसायिक खेतीलाई प्रोत्साहन गर्ने।
- जडीबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वनपैदावारको लागि आन्तरिक र बाह्य बजार प्रवर्द्धन गर्ने।

१०.४ कार्यक्षेत्र

प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली अनुसार यस मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र अनुसारका कार्य मुख्य जिम्मेवारीहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्।

- प्रदेशस्तरमा वन क्षेत्रको नीति, कानून, मापदण्ड तथा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- वन्यजन्तु र वन पैदावार ओसारपसारसम्वन्धी नियमन र अपराध नियन्त्रण
- वन, वनस्पति, वन्यजन्तु र जैविक विविधतासम्बन्धी प्रादेशिक सङ्ग्रहालय व्यवस्थापन
- प्रदेशस्तरमा संरक्षण क्षेत्र र चरन क्षेत्रको व्यवस्थापन
- जैविक विविधता पार्क,हात्तीसार तथा चिडियाखानाको व्यवस्थापन
- जडिबुटी खेती प्रविधि प्रर्वद्धन, विस्तार तथा बजारीकरण सम्बन्धी नीति तथा कानून तर्जुमा, तथा कार्यान्वयन र नियमन, अध्ययन अनुसन्धान तथा तथ्याङ्क संकलन
- वन तथा वातावरणसम्बन्धी बिषयमा प्राविधिक सूचना तथा सेवा प्रबाह
- वन अतिक्रमण तथा वन डढेलो नियन्त्रण तथा रोकथाम सम्वन्धी नीति, समन्वय र सहयोग
- प्रदेशस्तरका वनस्पति उद्यान तथा हर्वेरीयमहरुको व्यवस्थापन र वनस्पति पहिचान तथा अभिलेखीकरण सम्वन्धी नीति र व्यवस्थापन
- प्रदेशस्तरमा जैविक विविधताको अध्ययन, अनुसन्धान, व्यवस्थपन, नियमन, संरक्षण एवम् लाभांश बाँडफाँट
- प्रदेशस्तरमा जलाधार संरक्षण तथा जलउपयोग नीति, प्रविधि विकास, व्यवस्थापन

- प्रदेशभित्र भूस्खलन नियन्त्रण
- प्रदेशस्तरमा वातावरणीय संरक्षण तथा स्वच्छता सम्बन्धी प्रविधि विकास र व्यवस्थापन
- प्रदेशस्तरमा वातावरण सम्वन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- प्रदेशस्तरमा वातावरणीय सूचना प्रणालीको स्थापना
- प्रदेशस्तरमा वातावरणीय जोखिमका लागि तयारी तथा उद्धार
- प्रदेशस्तरमा वातावरणीय प्रयोगशालाको स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापन
- प्रदेशस्तरमा ठोस, वायु, तरल, जल, ध्वनि तथा बिद्युतीय लगायत प्रदुषणको मापदण्ड निर्धारण, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियन्त्रण
- प्रदेशस्तरमा न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास प्रक्रिया र हरित क्षेत्र प्रवर्द्धन
- प्रदेशस्तरमा वातावरणीय संरक्षण क्षेत्र तथा प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण र सम्वर्द्धन
- प्रदेशभित्र वातावरणीय क्षेत्रको अध्ययन, अनुसन्धान, क्षमता अभिबृद्धि, वातावरणीय सुशासन तथा परीक्षण
- भूपरिधि क्षेत्र तथा वन क्षेत्रको पहिचान, बर्गीकरण, संरक्षण र व्यवस्थापन
- संरक्षण क्षेत्र पहिचान र व्यवस्थापकीय पद्धति निर्धारण
- अन्तरप्रदेशीय नदी उकास तथा सडक किनार वृक्षरोपण व्यवस्थापन
- वृक्षरोपणको लागि दिगो तथा गुणस्तरीय बीउ उत्पादन, बीउबगैंचा स्थापना र व्यवस्थापन
- प्रदेशभित्र वृक्षरोपण तथा सम्भार सम्वन्धी नीति, कानून तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- प्रदेशभित्र जडिबुटि तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी व्यवस्थापन
- वन्यजन्तु र चराचुरुङ्गी सम्वन्धी प्रादेशिक नीति, कानून तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन आदी।

१०.५ संगठन संरचना तथा जनशक्ति विवरण

सि.नं.	मन्त्रालय/कार्यालयकोनाम/ठेगाना	स्वीकृत दरवन्दी संख्या	पदपूर्ति	रिक्त
१	वन वातावरण तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय,लुम्बिनीप्रदेश	४३	२८	१५
३	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र बुटवल	१०	८	२
४	वन निर्देशनालय भैरहवा	२८	२२	६
५	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय पाल्पा	१७	१६	१
६	भूतथा जलाधार व्य.का.दाङ्ग	१७	१४	३
७	डिभिजन वन कार्यालय वाँके	९४	९१	३
८	डिभिजन वन कार्यालय वर्दिया	७८	७४	४
९	डिभिजन वन कार्यालय दाङ्ग)दाङ्ग(	११०	७०	४०
१०	डिभिजन वन कार्यालय रुकुम पूर्व	३४	१९	१५
११	डिभिजन वन कार्यालय रोल्पा	५५	४१	१४
१२	डिभिजन वन कार्यालय प्यूठान	४५	३७	८

सि.नं.	मन्त्रालय/कार्यालयकोनाम/ठेगाना	स्वीकृत दरवन्दी संख्या	पदपूर्ति	रिक्त
१३	डिभिजन वन कार्यालय कपिलवस्तु)कपिलवस्तु(	९५	९०	५
१४	डिभिजन वन कार्यालय रुपन्देही	९५	८५	१०
१५	डिभिजन वन कार्यालय परासी	७८	६४	१४
१६	डिभिजन वन कार्यालय गुल्मी	४५	४१	४
१७	डिभिजन वन कार्यालय अर्घाखाँची	५०	४५	५
१८	डिभिजन वन कार्यालय पाल्पा	६०	५४	६
१९	डिभिजन वन कार्यालयदाङ्ग देउखुरी	११०	७१	३९
२०	डिभिजन वन कार्यालय कपिलवस्तु)गौतमबुद्ध(	९४	८९	५

२- तयार भएका ऐन, नियम तथा कार्यविधिको सूचि

- वातावरण संरक्षण ऐन २०७७
- प्रदेश वन ऐन २०७८
- वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७
- प्रदेश वन नियमावली २०७९
- नदीजन्य पर्दाथ व्यवस्थापन कार्यविधि २०७५
- वार्षिक कार्यक्रम संचालन कार्यविधि २०७५
- वार्षिक कार्यक्रम संचालन कार्यविधि
- जगदिशपुर वर्ड स्याङ्गचुरी व्यवस्थापन योजना २०७९
- वन पैदावर आपूर्ती सिमित सञ्चालन कार्यविधि २०७९
- वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन मापदण्ड २०७९

१०.६ बार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विद्यमान अवस्था
१२६ र १२७	वन क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व बढाई प्रदेशलाई वन पैदावारमा आत्मनिर्भर बनाइनेछ। वन उपभोक्ता समूहको क्षमता अभिवृद्धि गरी उनिहरूको कार्य र क्रियाकलापमा सुशासन कायम गरिनेछ।वन डढेलोको प्रकोप नियन्त्रण गरिनेछ "एक स्थानीय तहः एक नमूना कृषि वन" कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। नदी उकास क्षेत्र सार्वजनिक तथा निजी जमनि खोलाकिनारा लगायत खाली क्षेत्रमा वृक्षारोपण अभियान सञ्चालन गरिनेछ।	वन क्षेत्रको सघन व्यवस्थापनका लागी नितिगत रुपमै वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारीत वन व्यवस्थापन लागू गरि कार्यन्वयन गरिएको छ।हाल सम्म ३१५ वटा सामुदायिक वन र ४ वटा साझेदारी वनहरुमा वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारीत वन व्यवस्थापन शुरु भइ ४२ लाख घ.फिट काठ तथा ५३० चट्टा दाउरा उत्पादन भएको।स्थानिय वन समुहको क्षमता अभिबृद्धि गर्न उपभोक्ता स्तरमा ४२ वटा प्राबिधिक तथा लेखा व्यवस्थापनका तालीम सन्चालन भएका तथा नितिगतरुपमै समुहका कार्यक्रमहरुको

JobnameUntitled-1.job Sig15 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विद्यमान अवस्था
		व्यवस्थित अनुगमन गरि शुसासन कायम गर्न लागी सुशासन समितीको व्यबस्था गरिएको छ। वनक्षेत्रमा हुने वन डढेलो नियन्त्रणका लागी सबै जिल्लामा वन डढेलो नियन्त्रण दस्ता निर्माण भइ रु ४२ लाख बजेट बिनियोजन गरी वन डढेलो नियन्त्रणक सम्पन्न भएको। प्रदेशका कम वनक्षेत्र रहेका ३८ वटा पालिका मध्ये तराईका ३२ वटा स्थानीय तहमा कृषि वन कार्यक्रम सञ्चालन भई २०० हेक्टर निजी जग्गामा कृषि वन विस्तार भएको। नदी उकास क्षेत्र सार्वजनिक तथा निजी जमिन खोलाकिनारा लगायत खाली क्षेत्रको ६६९ हेक्टरमा वृक्षारोपण भएको।
१२८.	प्रदेशका जिल्लाहरूमा जडीबुटी पकेट क्षेत्रको विकास गरी "एक जिल्लाः एक नमूना जडीबुटी उत्पादन " कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। 'टिमुर' र 'तेजपात' लाई प्रदेशको मुख्य चिनारी जडीबुटीको रुपमा विकास, विस्तार र प्रवर्द्धन गरिनेछ। जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको दिगो संकलन व्यवस्थापन, बजारीकरण र उद्यम विकासको माध्यमबाट स्थानीय तहमा रोजगारी सिर्जना र प्रादेशिक अर्थतन्त्रमा योगदान पु-याइनेछ।	जडिबुटीको उपलब्धताका आधारमा पकेटक्षेत्र बिभाजन गरि रुकुम पूर्व,रोल्पामा अल्लो प्रवर्द्धन कार्यक्रम,रुकुम पुर्व,रोल्पा र प्यूठानमा उच्च पहाडी क्षेत्रमा ओखर विकास कार्यक्रम त्यस्तै अर्घाखाँची,गुल्मी र प्यूठानमा टिमुर खेति विकास तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम र पाल्पामा तेजपात खेति विकास कार्यक्रम कार्यन्वयनमा भएको। रुकुम पुर्बमा १६११० वटा टर्किस ग्राफटिङ ओखर रोपण भएको। रोल्पामा १० हजार ओखर बिरुवा उत्पादन गरि रोपण भएको।प्यूठानमा ४३०० ओखर बिरुवा रोपण भएको।गत आ.ब.मा रोपण भएको ओखरहरुको अनुगमन तथा कृषकलाई प्राबिधिक सहयोग उपलब्ध भएको।
१२९	वन नर्सरीहरूको गुणस्तरलाई अभिवृद्धि गर्दै वन प्रजातिहरूको बहुवर्षीय बिरुवा उत्पादनलाई व्यापक बनाइने छ। स्थानीय तहको साझेदारीमा "एक स्थानीय तहः एक वन नर्सरी" कार्यक्रम अभियानको रुपमा सञ्चालन गरिनेछ।	वन नर्सरीहरुको गुणस्तर बृद्धि गर्दै क्रमश सबै नर्सरीहरुमा बहुवर्षिय बिरुवाहरु उत्पादन गर्ने लक्ष्य सहित १४ लाख बहुबर्षिय बिरुवाहरु नर्सरी नाईके राखी व्यबस्थापन भएको। स्थानीय तहको साझेदारीमा "एक स्थानीय तहः एक वन नर्सरी" कार्यक्रम १६ पालिकामा नर्सरीहरु निर्माण तथा बिरुवा उत्पादन कार्य सम्पन्न भएको।प्रदेश भरी एक वर्षिय तथा वहुवर्षिय गरी जम्मम २० लाख ६५ हजार बिरूवा उत्पादन भइ वितरण कार्य भएको।
१३०	जलाधार व्यवस्थापन गरी नदी कटान, बाढी, पहिरो, भू-क्षय जस्ता प्राकृतिक प्रकोपको न्यूनीकरण र नियन्त्रण गरिनेछ। वनक्षेत्र भित्रका खोला खहरेको व्यवस्थापन गरिनेछ। पर्यावरणीय सन्तुलन कायम गर्न सुरई खोला, धान खोला, अर्जुन खोला तथा रिहारमा जलाशयहरू निर्माण गरिनेछ। "एक वडा एक पोखरी" कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	गल्छी पहिरो तथा खहरे नियन्त्रण,आकस्मिक पहिरो व्यवस्थापन,ग्रामिण सडकसँग भू-संरक्षण कार्यक्रम मार्फत जलाधार व्यबस्थापन एवं प्राकृतिक प्रकोपको न्यूनीकरण र नियन्त्रणका कार्यहरु सम्पन्न भएको। ४ वटा कार्यालयहरु मार्फत भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रममा रु १७ करोड ३४ लाख

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विद्यमान अवस्था
		बजेटका कार्यक्रमहरु कार्यन्वयनमा भएको। भुक्षय भएको ८ स्थानको ४.२ हेक्टर क्षेत्रमा कम खर्चिलो भु संरक्षण प्रविधिहरू (ब्रस लेयरिङ, फेसिन निर्माण, पालिसेड) मार्फत कम खर्चिला भु संरक्षण कार्यक्रम कार्यान्वियन भएको। ८५ वटा वडामा ७६ हजार ५ सय घनमिटर जल भण्डारण गर्ने क्षमता भएको ८५ बहुउद्देश्यीय पोखरी निर्माण भएको
१३१ र १३२	चितुवा, बाँदर, निलगाई, बनेल र दुम्सी जस्ता वन्यजन्तुहरूको मानवसँगको द्वन्द्व कम गर्न उनिहरूको बासस्थान व्यवस्थापन र बहन क्षमताका आधारमा नियमन गर्ने उपायहरू अवलम्बन गरिने छ। वन्यजन्तुको अवैध व्यापारलाई कडाईका साथ नियन्त्रण गरिनेछ। "पीडितसँग प्रदेश सरकार" भन्ने भावनाका साथ वन्यजन्तुबाट पीडित परिवारलाई राहत उपलब्ध गराईनेछ। मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व कम गर्न वन्यजन्तुले गर्ने क्षतिको बिमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ।	पीडितसँग प्रदेश सरकार कार्यक्रम मार्फत चालु आवमा मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन कार्यक्रम सन्चालनमा ३ जना मृतक, २४ जना घाइते तथा विभिन्न घटना वापत माग गरिएको क्षतिपुर्ति रकम रु ४८५३२५४ प्रदान गरिएको २१ वटा केज, १० वटा डिभिजनस्तरमा वन्यजन्तु उद्दार केन्द्र निर्माण तथा सञ्चालन भएको। बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा ५३९ मिटर छेकवार लगाई वन्यजन्तु सुरक्षित गाउँबस्ती निर्माण।यस अबधीमा वन्यजन्तुको अखेटोपहरालाई अवैध ओसारपसार गर्ने कार्यमा कडाई गरि यस सम्बन्धि १२ वटा मुद्धाहरु दायर भएका।
१३३	जैविक विविधता संरक्षण तथा जैविक मार्ग लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। प्रदेश भित्रका लोपोन्मुख, रैथाने वनस्पति एवं जैविक विविधता संरक्षण तथा अनुसन्धानका लागि "प्रादेशिक वनस्पति उद्यान" सञ्चालन गरिनेछ।	संकटापन्न तथा लोपोन्मुख वनस्पति, वन्यजन्तुको बास स्थान संरक्षण कार्यक्रम कार्यन्वयनमा रहि संकटापन्न तथा लोपोन्मुख जैबिक बिबिधताहरुको ब्यबस्थापन र संरक्षणका कार्यहरु सबै जिल्लाहरुमा भैरहेको। दाङको रासि, रोल्पाको जिवाङमा वनस्पति उद्यान तथा रूकुमपूर्वको पुथा उत्तरगँगामा र अर्घाखाँचीको शितगँगामा जडिबुटी उद्यानको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार भई निर्माण कार्य प्रारम्भ।
१३४	वन क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापनमा अग्रपङ्तिमा रहने वनरक्षकहरूको सामाजिक सुरक्षाको लागि "वनरक्षक दुर्घटना बिमा कार्यक्रम" सञ्चालन गरिनेछ।	वन क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापनमा अग्रपङ्तिमा रहने वनरक्षकहरूको सामाजिक सुरक्षाका लागी "वनरक्षक दुर्घटना बिमा कार्यक्रम" सम्झौता भइ ८३ जना वन रक्षकहरुको विमा गरिएको।
१३५	संघ तथा स्थानीय तहसँग समन्वय गरी प्रदेशभित्र रहेका निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षित र सिमसार क्षेत्रमा पर्यापर्यटनको कार्यक्रम सञ्चालन गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ।	निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षित र सिमसार क्षेत्रमा पर्यापर्यटनको कार्यक्रम सञ्चालन गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न भू तथा जलाधार ब्यबस्थापन कार्यालयहरुबाट सिमसार व्यवस्थापनका कार्यहरु भएको।पर्यापर्यटनमा आधारित होमस्टेहरुको अनुगमन तथा पृष्टिपोषणका कार्यहरु मन्त्रालयबाट भएको। गुल्मीको मदाने, रेसुङ्गा र थाप्ले, प्युठानको गौमुखी, रोल्पाको जलजला र बर्दियाको खाता क्षेत्रमा संरक्षित वन विकास तथा

JobnameUntitled-1.job Sig15 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विद्यमान अवस्था
		पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम मार्फत बैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन, विपन्न वर्गलाई आयमूलक कार्यक्रम, मानव वन्यजन्तु सहअस्तित्व प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन।
१३६	जगदिशपुर र बढैया ताल एवं आसपासका क्षेत्र समेटी "चरा आरक्ष क्षेत्र" घोषणा गरी चराको शिकार गर्न निषेधित पर्यापर्यटनमार्फत गरिनेछ। चराहरूको संरक्षण र स्थानीय रोजगारी सिर्जना र जीविकोपार्जनमा सहयोग गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। वन अतिक्रमण पूर्णरुपमा निषेध गरिनेछ। वन सम्पदाको संरक्षणलाई सबैको साझा दायित्वको रुपमा स्थापित गरिनेछ।	जगदीशपुर बर्ड स्याङ्चुरी स्थापना तथा सञ्चालन भई ५२६.२ वर्गमिटर पैदल मार्ग, कार्यालय भवनको व्यवस्थापन, पर्यटकहरूको लागि खानेपानीको व्यवस्था बर्दियाको बढैयाताल क्षेत्रलाई चरा आरक्ष क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न। बढैयाताल क्षेत्रमा चरा आरक्ष तथा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन पर्याप्त सम्भावना भएको।
१३७	प्रदेश भित्रका महत्वपूर्ण जलाधार क्षेत्रहरू राप्ती, बबई,तिनाउ, दानव, तुरीया, बाणगंगा, उत्तरगंगा लगायत नदी प्रणालीहरूको संरक्षण, व्यवस्थापन र सदुपयोगको माध्यमबाट जल सञ्चय वृद्धि, प्राकृतिक विपद् तथा जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण गर्न बृहत् रुपमा कार्यक्रम विस्तार गरिनेछ। रूपन्देहीको रोहिणी नदीमा एकीकृत रुपमा संरक्षण, संवर्द्धन र पर्यापर्यटनको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	राप्ती, बबई,तिनाउ, दानव, तुरीया, बाणगंगा, उत्तरगंगा लगायत नदी प्रणालीमा आधारित जलाधार क्षेत्र उन्मुख कार्यक्रमहरु भू तथा जलाधार व्यवस्था कार्यालयवाट सन्चालन भएको।
१३८ र १३९	हाम्रा अग्रज पुर्खाहरूको कठोर मेहनतले रोपी हुर्काई संरक्षण गरेका प्रदेशमा नमूनाकै रुपमा रहेका सार्वजनिक क्षेत्रका "आँप", "वर", "पिपल" का बगैंचा जस्ता सम्पदा र वंशाणु स्रोतको दिगो संरक्षण र अभिलेखीकरण गरिनेछ। प्रदेश भित्र पहाडी क्षेत्रका उपयुक्त स्थानमा लालिगुराँस, चिउरी र काफलको प्रवर्द्धन गरिनेछ। जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रादेशिक कार्य योजना तयार गरी कार्यान्वियन गरिनेछ। वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था गरिनेछ।	रैथाने वगैचाहरुको अभिलेखीकरण र संरक्षण)आँप, वर, पिपल लगायत (कार्यक्रम कार्यन्वयनमा रहि तिनिहरुका वंशाणु स्रोतको दिगो संरक्षण र अभिलेखीकरण भएको।पाल्पामा चिउरीको पकेट क्षेत्र घोषणा भइ यसको प्रवर्द्धनका कार्यक्रम सन्चालन भएको। प्रदेशस्तरमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि सचेतनामुलक कार्यक्रमहरु कार्यन्वयन भईरहेका।वातवरण संरक्षण ऐन र नियमावली कार्यन्वयन गरिएको।
१४० र १४१	हरित विकासको अवधारणा र जलवायु उत्थानशील विकासलाई टेवा पुर्‍याउने गरी हरित रोजगारी सिर्जना गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। संघ र स्थानीय तहसँगको समन्वयमा ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थ एवं प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, व्यवस्थापन र उपयोगका लागि नीतिगत, कानूनी र संस्थागत प्रबन्ध मिलाइनेछ।	बार्षिक कार्यक्रम कार्यन्वयन,वन व्यवस्थापनका कार्यहरुबाट १६ लाख बढी श्रमदिन रोजागर सृजना भएको। वनक्षेत्र भए बग्ने खोलाहरुको व्यवस्थापन गरि नदीजन्य पदार्थ संकलन एवं बिक्रिबाट प्रदेशको आम्दानी बढाउन कार्यक्रम सन्चालन। तराई तथा मधेशका ७ डि.व.का.बाट वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार तथा स्वीकृत भई कार्य प्रारम्भडि.व.का. रूपन्देही, कपिलवस्तु (कपिलवस्तु) र अर्घाखाँची जिल्लाका संवेदनशील खोला खोल्सीको फिल्डस्तरमै व्यवस्थापन सुरुवात डि.व.का.

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विद्यमान अवस्था
		कपिलवस्तु)कपिलवस्तु(बाट ५ लाख ८ हजार ७०१ घनफिट नदीजन्य पदार्थ बिक्री भई रकम रू ४५ लाख ९८ हजार ५०० प्रदेश सञ्चिक कोषमा दाखिला। ७,६४,४३९ घ.फिट नदीजन्य पदार्थ संकलन भएको

४- बार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

ब.व.को बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विद्यमान अवस्था
७१	व्यवस्थापन योग्य वन क्षेत्रलाई वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट ५० हजार हेक्टर वन क्षेत्रमा सघन वन व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ	▪ ३१५ वटा सामुदायिक वनको ४९५५४ हे. र ४ वटा साझेदारी वनको १०६३० हे. गरी जम्मा ६०१८४ हे. वन क्षेत्रमा वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन। ▪ ४२ लाख १३ हजार २५९ घनफिट काठ र २८ हजार ५२० चट्टा दाउरा उत्पादन ▪ ३१५ वटा सामुदायिक वनको ४९५५४ हे. र ४ वटा साझेदारी वनको १०६३० हे. गरी जम्मा ६०१८४ हे. वन क्षेत्रमा वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन। ▪ ४२ लाख १३ हजार २५९ घनफिट काठ र २८ हजार ५२० चट्टा दाउरा उत्पादन ▪ १२ लाख ७२ हजार श्रमदिन रोजगारी सिर्जना (५०९० बर्ष व्यक्ति) ▪ सङ्घीय सञ्चित कोषमा रू. ७,४२,२८,४११।-, प्रदेश सञ्चित कोषमा रू.१४,३६,०४,०३८।- लाख, उपभोक्ता कोषमा रू. ३७,७८,६३,६६३।– जम्मा।
७२	वन क्षेत्रबाट बग्ने नदी, खोला र खोल्सीहरूमा थुप्रिएका ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थहरूको कारण हुन सक्ने वन क्षयीकरण र बस्ती जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् तथा व्यवस्थापन गरिनेछ।	▪ तराई तथा मधेशका ७ डि.व.का.बाट वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार तथा स्वीकृत भई कार्य प्रारम्भ ▪ डि.व.का. रूपन्देही, कपिलवस्तु (कपिलवस्तु) र अर्घाखाँची जिल्लाका संवेदनशील खोला खोल्सीको फिल्डस्तरमै व्यवस्थापन सुरूवात ▪ डि.व.का. कपिलवस्तु)कपिलवस्तु(बाट ५ लाख ८ हजार ७०१ घनफिट नदीजन्य पदार्थ बिक्री भई रकम रू ४५ लाख ९८ हजार ५०० प्रदेश सञ्चिक कोषमा जम्मा ▪ ७,६४,४३९ घ.फिट नदीजन्य पदार्थ संकलन
७३	सामुदायिक तथा कबुलियती वन विकास कार्यक्रम" का माध्यमबाट २ लाख हेक्टर सामुदायिक वनको व्यवस्थापन गरिनेछ। वन अतिक्रमण रोकथाम कार्यक्रमका साथै सबै जिल्लाका डढेलो जोखिम वन क्षेत्रभित्र रहेका पातपतिङ्गर र स्याउलाबाट प्राङ्गारिक मल उत्पादन उद्यम सञ्चालन गरी मलको आपूर्ति र डढेलो न्यूनीकरण गरिनेछ।	▪ ३३१५ वटा सामुदायिक वनको वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा वन व्यवस्थापन कार्ययोजना तयार तथा कार्यान्वयन। ▪ प्रदेशभर ४०३३ सामुदायिक वनमा ९,३४,०५२ घरधुरी संलग्न भई ४,३७,३४३ हेक्टर वन क्षेत्र समुदायद्वारा व्यवस्थापन। ▪ ६५ वटा सामुदायिक वनको घना रूपमा रहेको पोल स्तरको ८८२ हेक्टर वन क्षेत्रमा थिनिङ कार्य सम्पन्न भई २१ हजार पोल र १२१५ चट्टा दाउरा उत्पादन (६९३३ घरधुरी

ब.व.को बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विद्यमान अवस्था
		लाभान्वित)। ▪ ६१.५ हेक्टर अतिक्रमित वनक्षेत्रबाट अतिक्रमण हटाई वन क्षेत्रमा पुनस्थापना। ▪ २७ स्थानमा पातपतिङ्गर र स्याउलाबाट प्राङ्गारिक मल उत्पादन उद्यम सञ्चालन भई ३०० हेक्टर भन्दा बढी वनक्षेत्रको पतपतिङ्गर संकलन र व्यवस्थापन
७४	वनक्षेत्रको डढेलो नियन्त्रण तथा वन अतिक्रमण र चोरी निकासी नियन्त्रणका लागि "वनसँग सेलिब्रेटी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। वनको सुरक्षा र संरक्षणमा खटिने वन रक्षकहरूको शारिरीक तन्दुरूस्तीका लागि सबै डिभिजनस्तरमा खुल्ला जिम सञ्चालन र दुर्घटना बीमा गरिनेछ।	▪ १४ स्थानमा वनसँग सेलिब्रेटी कार्यक्रम सञ्चालन भई १८ जना लब्ध प्रतिष्ठित तथा चर्चित कलाकारहरूबाट ५५८२० व्यक्तिहरूमा प्रत्यक्ष रूपमा वनक्षेत्रको डढेलो नियन्त्रण तथा वन अतिक्रमण र चोरी निकासी नियन्त्रण सम्बन्धमा जनचेतना अभिवृद्धी। ▪ १० वटा डिभिजन वन कार्यालयहरूमा खुल्ला जिम तथा व्यायामशाला व्यवस्थापन भई वन कार्यालयका सुरक्षा तथा वन कर्मचारीहरूले नियमित व्यायामको सुरूवात।
७५	"पीडितसँग प्रदेश सरकार" कार्यक्रम मार्फत सबै जिल्लामा मानव र वन्यजन्तु बिचको द्वन्द्व व्यवस्थापन, वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको बीमा, राहत तथा उद्धार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। संघ सरकारसँगको सहयोग र समन्वयमा बाँके र बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा छेकवार लगाई "वन्यजन्तु सुरक्षित गाउँबस्ती कार्यक्रम सञ्चालन गरी क्षति न्यूनीकरण गरीनेछ।	▪ पीडितसँग प्रदेश सरकार कार्यक्रम मार्फत चालु आवमा मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन कार्यक्रम सन्चालनमा ३ जना मृतक, २४ जना घाइते तथा विभिन्न घटना वापत माग गरिएको क्षतिपुर्ति रकम रु ४८५३२५४ प्रदान गरिएको ▪ २१ वटा केज, १० वटा डिभिजनस्तरमा वन्यजन्तु उद्दार केन्द्र निर्माण तथा सञ्चालन। ▪ बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा ५३९ मिटर छेकवार लगाई वन्यजन्तु सुरक्षित गाउँबस्ती निर्माण।
७६	तालतलैया तथा सीमसार क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन तथा चरा संरक्षण कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ। कपिलवस्तुको जगदीशपुर ताल क्षेत्रलाई "चरा आरक्ष क्षेत्र" घोषणा गरिनेछ। बर्दियाको बढैयाताल क्षेत्रलाई चरा आरक्ष क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।	▪ जगदीशपुर बर्ड स्याङ्चुरी स्थापना तथा सञ्चालन भई ५२६.२ वर्गमिटर पैदल मार्ग, कार्यालय भवनको व्यवस्थापन, पर्यटकहरूको लागि खानेपानीको व्यवस्था ▪ बर्दियाको बढैयाताल क्षेत्रलाई चरा आरक्ष क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न। बढैयाताल क्षेत्रमा चरा आरक्ष तथा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन पर्याप्त सम्भावना भएको।
७७	“कृषि, वन तथा वृहत्तर हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम" लाई विशेष अभियानको रूपमा अगाडि बढाउन निजी तथा सार्वजनिक क्षेत्रमा वृक्षारोपणका लागि आवश्यक ४ लाख बहुवर्षीय र १३ लाख एक वर्षे बिरुवा उत्पादन गरिनेछ। २० वटा स्थानीय तहमा “एक स्थानीय तह, एक वन नर्सरी कार्यक्रम" कार्यान्वयन गरिनेछ	▪ २० लाख ६५ हजार विरूवा उत्पादन। ▪ १६ वटा स्थानीय तहमा ▪ ६६९ हेक्टर वन क्षेत्रमा बृक्षारोपण ▪ ७७ हेक्टरमा पुनरोपण ▪ १९७ हेक्टरमा गोडमेल
७८	वन क्षेत्रमा पानीको स्रोतको पुनर्भरणका लागि “एक वडा, एक पोखरी कार्यक्रम "मार्फत क्रमशः सबै वडास्तरमा विस्तार गर्ने गरी अभियानका रूपमा ८५ वटा पोखरी निर्माण गरिने छ	▪ ८५ वटा वडामा ७६ हजार ५ सय घनमिटर जल भण्डारण गर्ने क्षमता भएको ८५ बहुउद्देश्यीय पोखरी निर्माण भएको
७९	भू-संरक्षण तथा नदी किनारा वन क्षेत्रमा समूह, समुदाय तथा सरकारी	▪ रूपन्देहीको तिलोत्तमा वडा नं.-१,२ र १०, बाँकेको कोहलपुर वडा नं.-१०, र दाङको राप्ती वडा नं.-४ मा रहेको शहरी

ब.व.को बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्रासीको विद्यमान अवस्था
	निकायद्वारा बाँस, निगालो, अम्रिसो रोपणमा प्रोत्साहन रकम सहित बृक्षारोपण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। "लुम्बिनीको चाहनाः हरित बस्तीको कामना" कार्यक्रम मार्फत स्थानीय तह तथा सडक सम्बन्धी निकायहरू समेतको सहकार्यमा मुख्य सडकहरूमा सुगन्धित, सदावहार र फूल फुल्ने प्रजातिको वृक्षारोपण गरिनेछ। मुख्य पर्यटकीय स्थल पुग्ने सडक मार्गलाई प्राथमिकतामा राखी कार्यान्वयन गरिनेछ।	सडकहरूको कुल ४७५६ मिटर खण्डमा सौन्दर्यप्रदायक बिरुवाहरु ट्री गार्ड सहित रोपण। ▪ राइजोम सहितको ३० हजार बाँस रोपण ▪ ७२ हजार अम्रिसोको स्लिप कबुलियती वनमा रोपण
८०	तराई क्षेत्रको ३८ वटा स्थानीय तहमा "एक स्थानीय तहः एक नमुना कृषि वन "कार्यक्रम सञ्चालन गरी ३०० हेक्टर निजी जग्गामा नमुना कृषि वनको विस्तार गरिनेछ	▪ तराईका ३२ वटा स्थानीय तहमा कृषि वन कार्यक्रम सञ्चालन भई २०० हेक्टर निजी जग्गामा कृषि वन विस्तार
८१	लोपोन्मुख र रैथाने वनस्पति तथा जैविक विविधता संरक्षणका लागि २ वटा वनस्पति उद्यान र २ वटा जडीबुटी पार्क निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ। काष्ठ उद्योग तथा काष्ठकला उद्योगलाई प्राथमिकतामा राखि उद्योग सञ्चालकलाई प्रोत्साहन गरिनेछ	▪ दाङको रासि, रोल्पाको जिवाङमा वनस्पति उद्यान तथा रूकुमपूर्वको पुथा उत्तरगँगामा र अर्घाखाँचीको शितगँगामा जडिबुटी उद्यानको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार भई निर्माण कार्य प्रारम्भ। ▪ नबिनतम प्रबिधि भित्र्याउने एवं नरम प्रजातीका काष्ठहरुको गुणस्तर प्रबर्धन गर्न काष्ठजन्य ३ वटा उद्यमहरुलाइ सहयोग गरीएको।
८२	रूकुम पूर्व, रोल्पा र प्यूठान जिल्लामा ओखर खेती विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने। टिमुर, अल्लो, दालचिनी, चिउरी, मालागिरी लगायतका जडीबुटीको वृहत्तर खेती विस्तार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। दाङ, बाँके र सबै पहाडी जिल्लाहरूमा जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम कार्यन्वयन गरिनेछ।	▪ रुकुम पुर्बमा १६११० वटा टर्किस ग्राफटिङ ओखर रोपण भएको। रोल्पामा १० हजार ओखर बिरुवा उत्पादन गरि रोपण भएको। प्यूठानमा ४३०० ओखर बिरुवा रोपण भएको। गत आ.ब.मा रोपण भएको ओखरहरुको अनुगमन तथा कृषकलाई प्राबिधिक सहयोग उपलब्ध भएको। ▪ टिमुर, अल्लो, दालचिनी,चिउरी,मालागिरी र श्रीखण्ड को पकेटक्षेत्र छनोट भई पकेटक्षेत्रस्तरमा पाल्पामा चिउरी र दालचिनी,रुकुम र रोल्पामा अल्लो तथा दाङ र प्यूठानमा मालागिरी र श्रीखण्डको रोपण तथा खेतिबिस्तार भएको। ▪ जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास एवं प्रबर्धनका लागी १२ वटा उद्यम सन्चालमा वस्तुगत सहयोग गरिएको।
८३ र ८४	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यलाई नदी प्रणालीमा आधारित बनाइनेछ। बायो- ईन्जिनियरिङ प्रणाली अन्तर्गत सो प्रविधिका बिरुवा रोपण गर्दै दिगो भू तथा जलाधार व्यवस्थापन गर्न ब्रस लेयरिङ, फेसिन निर्माण, पालिसेड जस्ता कम खर्चिला कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ। गुल्मीको मदाने, रेसुङ्गा र थाप्ले, प्युठानको गौमुखी, रोल्पाको जलजला र बर्दियाको खाता क्षेत्रमा संरक्षित वन व्यवस्थापन र वन क्षेत्र भित्र रहेका ऐतिहासिक तथा मनोरम प्राकृतिक भू-भागमा	▪ भुक्षय भएको ८ स्थानको ४.२ हेक्टर क्षेत्रमा कम खर्चिलो भु संरक्षण प्रविधिहरू (ब्रस लेयरिङ, फेसिन निर्माण, पालिसेड) मार्फत कम खर्चिला भु संरक्षण कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको। ▪ गुल्मीको मदाने, रेसुङ्गा र थाप्ले, प्युठानको गौमुखी, रोल्पाको जलजला र बर्दियाको खाता क्षेत्रमा संरक्षित वन विकास तथा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम मार्फत बैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन, विपन्न वर्गलाई आयमूलक कार्यक्रम, मानव वन्यजन्तु सहअस्तित्व प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन।

ब.व.को बुँदा नं	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तीको विद्यमान अवस्था
	पर्यापर्यटन गरिने छ।	
८५ र ८६	स्वच्छ र सफा प्रदेश बनाउन प्रदेशका मुख्य नगरमा प्लास्टिकजन्य पदार्थ नियन्त्रण तथा पुनः प्रयोग, कार्यालय सौन्दर्यीकरण तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। उद्योगहरूको प्रदुषणको अवस्था र स्वीकृत वातावरणीय अध्ययनको अनुगमनलाई तीव्रता दिइनेछ। वातावरण संरक्षण र सम्वर्द्धनका लागि "एक घर दुई विरुवा रोपण" को नीति कार्यान्वियन गरिनेछ।	▪ मन्त्रालय तथा मातहतका २० वटा कार्यालयहरूको कार्यालय परिसर सौन्दर्यकरण गरिएको। ▪ १० वटा स्थानियतह हरुमा प्लास्टिकजन्य पदार्थ नियन्त्रण तथा पुनः प्रयोग सम्बन्धि अन्तकृया गरि फोहोर व्यवस्थापनका लागी आवश्यक सामाग्री बितरण भएको। ▪ २१ वटा उद्योगहरुको वातावरणीय अनुगमन गरि उद्योगको स्थति बारे प्रतिवेदन तयार भएको। ▪ शहरी एवं घना बस्ति भएका ८ वटा पालिकाहरुका ५१०५ घरहरुमा बहुबर्षे बिरुवा रोपण भएको।

१०.७ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान	२७००००	२७००००	0
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान	५७९०५५	५७९०५५	३०७८१८.८९
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान	०		०
४	नेपाल सरकार विशेष अनुदान	०		०
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँड समेत)	११९०४००	११९१९३८.५	९७८७१७.०२

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

१०.८ बेरुजू फर्छयौट विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
वन तथा वातावरण मन्त्रालय	नियमित गर्ने	१५१,९७०,१०५	४,२१४,७४७	१४७,७५५,३५८
	असुल उपर	२४,०३६,३९३	४,८२७,४२९	१९,२०८,९६४
	पेश्की बाँकी	३६,१५९,२७०	२४९,२३४	३५,९१०,०३६
	कुल बेरुजू	२१२,१६५,७६८	९,२९१,४१०	२०२,८७४,३५८

स्रोत : वन तथा वातावरण मन्त्रालय

१०.९ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को विनियोजित बजेट तथा वित्तिय प्रगति (रु हजारमा)

बजेट शिर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
चालू	९०५५७१	७६८७७१.४५	८४.८९
पूँजीगत	१११५१२९	७६७५५.१९	६८.८३
जम्मा	२०२०७००	१५३६३२६.६५	७६.०३

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

१०.१० आर्थिक वर्ष २०७९/८० को स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	कार्यक्रम	वजेट	खर्च	खर्च प्रतिशत
१	वन, वन्यजन्तु, जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	२४१५५५	२०४८६४	८४.८१
२	जडिवुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम	४२१००	३६०११	८५.५४
३	भु-संरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम	२२६६९०	२२००४५	९७.०७
४	वन क्षेत्र भित्रका खोल्सा खोल्सी व्यवस्थापन कार्यक्रम	७५००	४४८५	५९.८
५	वातावरण तथा जलवायु अनुकुलन कार्यक्रम	६०५०	४३४०	७१.७४
६	वन उद्यम र पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४४५००	३७४३०	८४.११
७	कृषि वन तथा बृहत्तर हरियाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१३८२२०	१२०१०५	८६.८९
८	वन निर्देशनालय	१९६९०	१४२७१	७२.४८
९	डिभिजन वन कार्यालयहरु	६४७३६५	५१९६०६	८०.२६
१०	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरु	३२२४४	२४३२६	७५.४४
११	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	१०४४३	९२२३	८८.३२
१२	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	१३४००	५१८५	३८.७
१३	सम्वृद्धिका लागि वन(संघ सशर्त अनुदान)	२५३२००	३३२४२	१३.१३
१४	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	८२६००	६९०२३	८३.५६
१५	जडिबुटी विकास कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	२९०००	१५५२०	५३.५२
१६	वन तथा भू-संरक्षण विभाग(संघ सशर्त अनुदान)	६०३६२	५३६६१	८८.९
१७	वातावरण विभाग(संघ सशर्त अनुदान)	३२५००	३०३१४	९३.२७
१८	डिभिजन वन कार्यालयहरु (वन सुरक्षा सैनिक समेत)(संघ सशर्त अनुदान)	६४९९३	६०१००	९२.४७
१९	जलाधार संरक्षण तथा सीमसार ब्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	४३०००	४०७७४	९४.८२
२०	वन, वातावरण तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	४५५८१.५	३३८०२	७४.१६
	कुल जम्मा	२०४०९९३.५	१५३६३२७	७५.२७

स्रोत : वन तथा वातावरण मन्त्रालय

१०.११ आ.व. २०७९/८० को राजश्व संकलन विवरण (रु हजारमा)

सि. नं.	विवरण	काठ	दाउरा	अन्य जडिवुटी	खोटो	नदीजन्य पदार्थ	कुल जम्मा
१	अल्या परिमाण	२६००६२.२	७४६.३	२००००.०	१८४६९५.०	१०२८७०१	
२	उत्पादन परिमाण	३६२२४००.५	६९६४.५	१३४६१३९.९	३३६७७६४.५	२४२९६१.५	
३	विक्री वितरण परिमाण	२८१२०८८.२	४३४७.७	१३४२१९४.४	३२९५८८४.५	५०८७२१	

JobnameUntitled-1.job Sig16 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

सि. नं.	विवरण	काठ	दाउरा	अन्य जडिवुटी	खोटो	नदीजन्य पदार्थ	कुल जम्मा
४	बिक्री वितरणबाट प्राप्त समूहको कोषमा जम्मा भएको आम्दानी रु.	३४६६८५१५७.२	१८४४८३२.०	८८८५.०	२८९३०२८९.३		३७७४६९१६३.५
५	राजश्व (सङ्घीय सञ्चित कोष) रु.						७४२२८४११
६	राजश्व प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा भएको रकम रु.	१३९००५५३८.४				४५९८५००	१४३६०४०३८.४
७	VAT रकम रु.	१०७८९१६९९.९	९५२१०८५.५	४८२६५५३.०	५००९७६०.०	९९४५९२	१२८२४३६९०.४
	मौज्दात परिमाण	१०७०३७४.५	३३६३.०	२३९४५.५			

स्रोत : वन तथा वातावरण मन्त्रालय

१०.१२ विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरुबाट सिर्जित रोजगारीको विवरण र लाभांन्वित जनलसंख्या

सि.नं.	कार्यालय	श्रमदिन
१	डि.व.का. दाङ (देउखुरी)	५०२००
२	डि.व.का. रूपन्देही	१५४२२७
३	डि.व.का. गुल्मी	२२०००
४	डि.व.का. रूकुमपूर्व	२५०००
५	डि.व.का. पाल्पा	६९२२०
६	डि.व.का. परासी	४९२००
७	डि.व.का. कपिलवस्तु	१९३६४७
८	बाँके	१३३८६३
९	बर्दिया	३२७८०
१०	प्यूठान	६५०००
११	रोल्पा	२५८३२३
१२	भू तथा ज.व्य.का. रोल्पा	३५९५४
१३	भू तथा ज.व्य.का. पाल्पा	४३९८०
१४	भू तथा ज.व्य.का. दाङ	७५६३०
जम्मा		१६०३२४०

स्रोत : वन तथा वातावरण मन्त्रालय

१०.१३ समस्या तथा चुनौतीहरु

- फाजिल फरेष्टरहरूको प्रदेशमा दरबन्दी व्यवस्थापन नभएको।
- काठको राजश्व दर बढि भई काठ बिक्रिबितरणमा समस्या भैरहेकाले राजश्व दरमा पुनर्विचार हुनुपर्ने
- भूमि आयोगले १० बर्ष बसोबास गरेकालाई वनक्षेत्र प्रदान गर्न सकिने भन्ने व्यवस्था र वन ऐनमा अतिक्रमण हटाई वनक्षेत्र कायम गर्ने प्रबाधान भएकाले कानुनी दुबिधा भएको

- वन्यजन्तु पालन सम्वन्धि अधिकार प्रदेशलाई हुने गरि कार्यबिधि जारी नभएको
- राजस्व दर तोक्दा प्रदेशवाट सिफारिस हुने व्यवस्था हुनुपर्ने। (उदाहरण श्रीखण्डको राजश्व ८०० बाट १०० कायम भएको)
- वनक्षेत्रबाट बग्ने खोला खोल्सी व्यवस्थापनबाट संकलन हुने नदिजन्य पदार्थको बिक्रिबितरण र व्यवस्थापन कार्य डिभिजन वन कार्यालयबाट हुने व्यवस्था ऐन र नियमावलीमा समाबेश हुनुपर्ने।
- जलाधार संरक्षण निती हालसम्म जारि नभएको।
- संघिय वन ऐन २०७६ अनुरुप मुद्धा हेर्ने अधिकारीको बिषयमा दुबिधा रहेको हुँदा मुद्दाको निरुपण समयमा नहुँदा न्याय निरुपणको कार्यमा ढीलाइ भइ रहेको।
- वन ऐन, २०७६ बमोजिमको वन अपराधहरु नियन्त्रणको लागि सशस्त्र वन रक्षकहरुको परिचालनको कार्य विद्यमान डिभिजन वन कार्यालयहरुको प्रमुख डिभिजनल वन अधिकृतहरुबाट कानूनी रुपमा चेन अफ कमाण्ड प्रणालीमा नभएको।
- संघिय वन ऐन २०७६ र प्रदेश वन ऐन २०७८ बीचका वाझिएका विषयहरुको कार्यान्वियनमा व्यवहारिक कठिनाइ रहेको।
- १२ जिल्लाहरुमा केवल ४ वटा मात्र भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय रहेको छ। सेवा विस्तार तथा गुणस्तरीय सेवाको लागि उपयुक्त माग बमोजिमको सेवा प्रवाह गर्न नसकिएको।
- वन व्यवस्थापनको कार्य प्राविधिक विषय भएकोले प्राविधिक जनशक्तीको पुनर्ताजगी अभिमुखीकरण हुन नसक्दा वन व्यवस्थापन कार्ययोजनाहरुको गुणस्तरमा अपेक्षित सुधार हुन नसकेको।
- ३ वटा डिभिजन वन कार्यालयको आफ्नै भवन नभएको, ५ वटा डिभिजन वन कार्यालयको भवन जिर्ण रहेको। २७ वटा सव डिभिजनको आफ्नै भवन नभएको, ४० वटा सव डिभिजन कार्यालयको भवन जिर्ण रहेको।
- मानव वन्यजन्तु द्धन्द व्यवस्थापनमा प्रदेश तहका कार्यालयहरुको संरचना नभएको तथा क्षमता पनि नभएको
- भू स्खलन ठुला पहिरो नियन्त्रणको बजेट र क्षमताको अभाव।
- वन डढेलो व्यवस्थापन तथा नियन्त्रणको लागि आवश्यकप्रविधि तथा क्षमता उपभोक्ता स्तरमा नहुँदा वन डढेलो व्यवस्थापनको कार्य व्यवस्थित हुन नसकेको।
- वन उद्यमको विकासको लागि सहजिकरण गर्न वन क्षेत्रको कर्मचारीहरुमा क्षमताको विकास नभएको
- शसस्त्र वन रक्षक व्यवस्थापन सम्बन्धी नियमावली (पदपुर्ति, का.स.मु., क्याम्प व्यवस्थापन) हुनुपर्ने

१०.१४ समस्या समाधानका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरु

- वन ऐन २०७६ मा भएको व्यवस्था अनुसार डिभिजनल वन अधिकृत नेपाल सरकारको हुने भन्ने हुदा वन अपराधको अनुसन्धान र न्याय निरुपणको बिषय अन्योल रहेकाले सँघबाट समायोजना भइ गएका कर्मचारीहरुलाइ उक्त अधिकार प्रत्यायोजित गर्न नितिगत निर्णय हुनुपर्ने।
- फाजिल फरेष्टरहरूको प्रदेशमा दरबन्दी व्यवस्थापन गर्ने गरि संघबाट समायोजन गर्न आवश्यक निर्णय गरिनु पर्ने।

JobnameUntitled-1.job Sig16 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

- शसस्त्र वन रक्षक व्यवस्थापन सम्बन्धी नियमावली (पदपुर्ति, का.स.मु., क्याम्प व्यवस्थापन) प्रदेशको अधिकार भित्र हुने निर्णय हुनुपर्ने।
- काठको राजश्व दर बढि भई काठ बिक्रिबितरणमा समस्या भैरहेकाले राजश्व दरमा पुनर्विचार हुनु संघसँग आवश्यक समन्वयका लागि आवश्यक निर्णय हुनुपर्ने।
- भूमि आयोगले १० बर्ष बसोबास गरेकालाई वनक्षेत्र प्रदान गर्न सकिने भन्ने व्यवस्था गरेको तर वन ऐनमा अतिक्रमण हटाई वनक्षेत्र कायम गर्ने प्रबाधान भएकाले कानुनी दुबिधा हटाउन आवश्यक पहल हुनुपर्ने।
- वन अतिक्रमण नियन्त्रण आयोगको गठन र व्यवस्थापन हुनुपर्ने।

१०.१५ आगामी कार्यदिशा

- वन उद्यम बिकासबाट रोजगारी सृजना गर्ने तथा दिगो वन व्यवस्थापनमा टेवा पुर्याउने।
- प्रदेश स्तरमा प्राकृतिक स्रोतको सदुपयोग तथा प्रदेश आत्मनिर्भरको अवसरमा वन क्षेत्रको योगदान अभिवृद्धि गर्ने।
- जलबायू परिवर्तन अनुकुलनमा योगदान तथा कार्बन उत्सर्जन न्यूनिकरणमा योगदान गर्नुको साथै वातावरणीय सेवाको गुणस्तरमा अभिवृद्दी गर्ने।
- जडिबुटी तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको उत्पादकत्व बुद्धि तथा व्यवसायिकरण
- जलाधार क्षेत्रको संरक्षण तथा व्यवस्थापनबाट भौतिक पूर्वाधारहरुको दिगो संरक्षणमा योगदान गर्ने अवसर।
- पर्यापर्यटनको विकास र स्थानीय रोजगारीको सृजना
- प्रदेश ऐन नियमावली अनुसार कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने। जस्तै साझेदारी वनको राजश्व बाँडफाँटमा ५० प्रतिशत उपभोक्ता समूह तथा ५० प्रतिशत प्रदेश सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने प्रावधान लागु गर्नु पर्ने।
- बँदेलको शिकार गर्न अनुमति दिनको लागि मापदण्ड तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्ने
- सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन मापदण्ड अनुसार दिगो वन व्यवस्थापनका लागि एकरुपता तथा प्रभावकारी बनाउन Excel based सफ्टवेयर तयारीका लागि कपिलवस्तुमा निर्माण गरिएको सफ्टवेयरलाई मन्त्रालयले स्वामित्व लिई सबै डिभिजन वन कार्यालयहरुमा कार्यान्वयनका लागि आवश्यक व्यवस्था गर्नु पर्ने
- वन व्यवस्थापन सूचना प्रणाली पद्धति (Forest Management Information System-FMIS) विकास गरी प्रदेश भरीका वनसंग सम्बन्धि तथ्याङ्क व्यवस्थापनका लागि सफ्टवेयर निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने
- निर्माण गरिएका सफ्टवेयरलाई अनलाइन गर्नका लागि प्रदेशकै सूचना प्रविधि प्राधिकरणको सर्भरमा लिङ्क गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्ने

१०.१६ निष्कर्ष

वन तथा वातावरण मन्त्रालय प्रचुर सम्भावना बोकेको क्षेत्र हो। समग्र प्रदेशको समृद्धि अभिवृद्धिका लागि धेरै फराकिलो क्षेत्र छन्। वन क्षेत्र भित्रका खोल्साखोल्सी व्यवस्थापनबाट प्रदेशको राजश्व अभिवृद्धिमा ठूलो योगदान दिन सकिन्छ।यसका लागि जनशक्तिको कमी रहेको अवस्था विद्यमान छ। वन अतिक्रमण नियन्त्रण एवम् व्यवस्थापनलाई अभियानकै रुपमा लगेमा मात्र वनको दिगो व्यवस्थापन भई प्रदेशको समृद्धिमा टेवा पुग्न सक्छ। प्रदेश सरकारबाट स्विकृत ऐन नियमावलीको कार्यान्वयन तर्फ विशेष ध्यान दिनु पर्दछ। वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्विकृत गरिएका IEE र EIA प्रतिवेदनको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउन योजनाबद्ध अनुपालना अनुगमन (Compliance Monitoring) अत्यावश्यक रहेको छ।

प्रदेशको वन क्षेत्रको राजश्व अत्यन्त संभावनायुक्त पनि रहेको छ। लुम्विनी प्रदेशमा विकास प्रक्रियालाई गति दिन वन तथा वातावरण मन्त्रालयको आन्तरिक राजस्व परिचालन व्यवस्थित, प्रभावकारी र परिणाममुखी वनाउन सकिने देखिन्छ। वन तथा वातावरण मन्त्रालयको आन्तरिक राजश्व श्रोत विशेष गरी सामुदायिक तथा साझेदारी वनवाट आउने कर तथा वन पैदावार (काठ, दाउरा, जडिवुटी, खोटो, ढुंगा गिट्टी, बालुवा) को बिक्रीवाट आम्दानी र दण्ड जरिवाना एवं सेवा शुल्कहरु रहेका छन। यस वन क्षेत्रको राजश्व व्यवस्थित गर्न सकेमा प्रदेश सरकार संचालनको मुल आधारको रुपमा यस क्षेत्रको राजश्व हुन जान्छ।

परिच्छेद- ११

उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय

११.१ पृष्ठभूमि:

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति क्षेत्रको विकास, विस्तार र समृद्धि गर्ने जिम्मेवारी रहेको साविकको उद्योग बाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय अन्तर्गत उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय र १२ वटा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरु, प्रदेशभित्रका पर्यटन पूर्वाधारजस्ता आयोजनाहरुको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अध्ययन, अनुसन्धान, अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्थापकीय कार्य गर्नका लागि साविकको पर्यटन, ग्रामीण तथा शहरी विकास मन्त्रालय अन्तर्गतको पर्यटन विकास परिषद् र २ वटा पर्यटन डिभिजन कार्यालयहरु, प्रदेशस्तरीय श्रम, रोजगार, सामाजिक सुरक्षा, यातायात व्यवस्था सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना निर्माण, कार्यान्वयन, नियमन लगायतका कार्य गर्ने जिम्मेवारी भएको साविक श्रम तथा याताया व्यवस्था मन्त्रालय अन्तर्गतका ९ वटा यातायात व्यवस्था कार्यालय/सेवा कार्यालयहरु तथा संस्कृति तथा पूरातत्व संरक्षण, योजना निर्माण, कार्यान्वयन, नियमन लगायतको काम गर्ने जिम्मेवारी भएको साविकको महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको पाल्पा दरबार संग्रहालयसमेत हेर्नेगरी लुम्बिनी प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७९।१०।२८ को निर्णयानुसार प्रदेश सरकार (कार्यविभाजन) नियमावली, २०७८ को नियम ७ को अनुसूची १ र २ बमोजिम यस मन्त्रालयको नाम उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय राखिएको छ।

११.२ दीर्घकालीन सोच:

- ❖ उद्योग, बाणिज्य तथा पर्यटन प्रवर्द्धन र दिगो व्यवस्थापनबाट समावेशी समृद्धि हासिल गर्दै "समृद्ध लुम्बिनी: आत्मनिर्भर प्रदेश" प्रादेशिक लक्ष्य पूरा गर्न योगदान पुऱ्याउने।
- ❖ ऐतिहासिक, पुरातात्विक र धार्मिक क्षेत्रहरुको पहिचान, संरक्षण, सम्बर्द्धन गरी प्रदेशको समग्र पुरातात्विक धरोहरहरुको प्रबर्द्धनमार्फत प्रदेशको पर्यटन क्षेत्रको विकास गरी आर्थिक उन्नतिमा टेवा पुऱ्याउने।
- ❖ मर्यादित श्रम र रोजगारको सिर्जना तथा प्रभावकारी यातायात व्यवस्थापन गर्ने।

११.३ लक्ष्य:

- ❖ प्रदेशभित्रको श्रमशक्ति व्यवस्थापन र सुरक्षित रोजगारीको सिर्जना, सामाजिक सुरक्षासहितको उन्नत जीवनयापन।
- ❖ वैज्ञानिक, सर्वशुलभ एवं सहुलियतपूर्ण सार्वजनिक यातायात सेवा र अनुशासित यातायात प्रणालीको स्थापना।
- ❖ प्रदेशका साँस्कृतिक सम्पदा तथा भाषिक सम्पत्तिको संरक्षण।
- ❖ पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण एवं विकास।

- ❖ उद्योग र वाणिज्य क्षेत्रको व्यवस्थापन, अनुगमन र नियमन गर्नुका साथै नयाँ उद्योग स्थापना, प्रबर्द्धन र सञ्चालनमा प्रोत्साहन।

११.४ उद्देश्य:

- ❖ उद्योग क्षेत्रको उत्पादन बृद्धि गरी कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा योगदान बढाउनु,
- ❖ उद्योगको विकास प्रवर्द्धनका लागि लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गर्नु,
- ❖ औद्योगिक वस्तुहरुको निर्यात बृद्धि गरी व्यापार घाटामा कमी ल्याउनु,
- ❖ रोजगारको संख्या र गुणस्तरमा अभिवृद्धि गर्नु,
- ❖ आन्तरिक व्यापार प्रवर्द्धन गर्दै स्थानीय कच्चापदार्थ र सीप बढी प्रयोग हुने बस्तुको निकासी प्रबर्द्धनमार्फत प्राप्त हुने लाभलाई स्थानीय तहसम्म विस्तार गर्नु,
- ❖ तुलनात्मक लाभका बस्तु तथा सेवाको मूल्य र गुणस्तरलाई प्रतिस्पर्धी बनाई व्यापार घाटा कम गर्नु,
- ❖ उपभोक्ताको हकहित संरक्षण गर्दै दैनिक उपभोग्य बस्तु तथा सेवा नियमित र सहज रुपमा आपूर्ति हुने व्यवस्था मिलाउनु।
- ❖ प्रदेशभित्रै रोजगारीको वातावरण सिर्जना गरी श्रमशक्तिको सहज व्यवस्थापन गर्दै सामाजिक सुरक्षालाई प्रभावकारी बनाउने र सार्वजनिक यातायातलाई व्यवस्थित गर्दै यातायात क्षेत्रको सुरक्षा, व्यवस्थापन र नियमन मार्फत यातायात क्षेत्रलाई चुस्त बनाउने।
- ❖ प्रदेशभित्रका पर्यटन पूर्वाधारजन्य आयोजनाहरुको तर्जुमा, कार्यान्वियन, अध्ययन अनुसन्धान तथा नियमन सम्बन्धी व्यवस्थापकीय कार्य गर्ने।
- ❖ प्रदेशका साँस्कृतिक सम्पदा तथा भाषिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने।

११.५ रणनीतिहरु:

- ❖ उद्योगलाई आवश्यक पर्ने पूर्वाधार तयार, नीति निर्माण र कार्यान्वयनमा जोड दिने।
- ❖ स्थानीय स्रोत सीपको उपयोग गरी लघु, घरेलु, साना, मझौला र ठूला उद्योगको स्थापना र सञ्चालनलाई प्रभावकारी बनाउने।
- ❖ लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गर्न आवश्यक नीतिगत, संस्थागत, कानूनी तथा प्रक्रियागत सुधार गर्ने।
- ❖ गुणस्तरयुक्त एवं प्रतिस्पर्धात्मक औद्योगिक बस्तुको निर्यातलाई बढावा दिने।
- ❖ दैनिक उपभोग्य बस्तु तथा सेवालाई सुलभ बनाउन नियमित रुपमा बजार अनुगमन तथा बजार नियमन गर्ने।
- ❖ पर्यटन पूर्वाधारको विकासलाई रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने माध्यमको रुपमा प्रयोग गर्ने।
- ❖ स्थानीय श्रम, सीप, श्रोत, साधन र प्रविधिको उपयोगलाई प्राथमिकता दिई जनसहभागिता र जनस्वामित्त्वमा पूर्वाधारहरुको विकास गर्ने।
- ❖ लोपोन्मुख, सीमान्तकृत र विपन्न घरपरिवारको परम्परागत पेशा, व्यवसायको पुनरुत्थान तथा प्रवर्द्धन गरी रोजगारमूलक बनाउने।
- ❖ प्रदेशका भाषा संस्कृति तथा धार्मिक सम्पदाहरुको अभिलेखीकरण, प्रचारप्रसार गरी तिनीहरुको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्ने।

- यातायात प्रशासनमा नवीनतम् प्रविधिको प्रयोग गरी एकद्वार प्रणालीको माध्यबाट बैज्ञानिक (Faceless & Paperless) बनाउने।
- नागरिकमैत्री यातायात सेवा सञ्चालन तथा यातायात क्षेत्रका समस्या न्यूनीकरणका आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

११.६ कार्यक्षेत्र:

- सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा मापदण्डको निर्माण तथा कार्यान्वयन, कोष व्यवस्थापन, नियमन, राष्ट्रिय र प्रादेशिक निकाय तथा संघ संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य
- श्रमिक एवं श्रमिकको सामाजिक सुरक्षा तथा ट्रेड युनियन सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड र नियमन
- श्रमशक्ति, श्रम बजार सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान र श्रमशक्ति योजना
- औद्योगिक विवाद समाधान, श्रम सम्बन्धमा सुधार र न्यायिक निरुपण
- कार्यस्थल सुरक्षा, कारखाना निरीक्षण तथा नियमन
- प्रदेशस्तरको यातायात सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, अध्ययन, अनुसन्धान र नियमन
- प्रदेशभित्रको सवारी दर्ता र नवीकरण, चालक अनुमति र नवीकरण
- प्रदेशभित्र सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, मापदण्ड, गुणस्तर र भाडा दर निर्धारण र अनुगमन तथा नियमन
- वातावरणमैत्री, अपाङ्गतामैत्री र लैङ्गिकमैत्री यातायात प्रणालीको प्रवर्द्धन
- प्रदेश तहमा यातायात सुरक्षा र सवारी प्रदुषण नियन्त्रण सम्बन्धी योजना निर्माण र कार्यान्वयन
- व्यापार/ वाणिज्य र प्रतिस्पर्धा सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड तथा योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन एवं नियमन र सिन्डिकेट तथा कार्टेलिङ नियन्त्रण
- प्रादेशिक व्यापार सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण, प्रवर्द्धन, सहजिकरण, वजार अनुगमन, समन्वय, तथ्याङ्क प्रणाली, वौद्धिक सम्पत्ति संरक्षण, अध्ययन तथा अनुसन्धान र नियमन
- ढुवानी/परिवहन प्रणाली तथा कार्गो व्यवस्थापन
- नेपाल सरकारको सहमतिमा आर्थिक तथा औद्योगिक विषयका करारजन्य सम्झौता
- व्यापारिक फर्महरुको दर्ता, नविकरण, खारेजी र नियमन
- खानी तथा खनिज पदार्थको अन्वेषण सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड र योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र नियमन एवं पूर्वाधार विकास, अनुसन्धान, सर्वेक्षण, लगत संकलन, अभिलेखाङ्कन, अन्वेषण, उत्खनन्, प्रादेशिक प्रयोगशालाको स्थापना तथा संचालन र संघसँग समन्वय
- भौगोलिक अध्ययन तथा अनुसन्धान र नक्सा सम्बन्धी
- कलकारखाना र औद्योगिकरण सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- उद्योग दर्ता, अनुमति, नविकरण एवं खारेजी र औद्योगिक विकास तथा औद्योगिक व्यवसायको प्रवर्द्धन र नियमन

- प्रदेशस्तरको उद्योग क्षेत्रको भौतिक पूर्वाधार विकास सम्बन्धी योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन तथा औद्योगिक क्षेत्र र विशेष आर्थिक क्षेत्रको स्थापना, संचालन र विस्तार
- औद्यगिक वस्तुको निर्यात प्रवर्द्धन
- सार्वजनिक सेवा, अत्यावश्यक सेवा र वस्तु आपूर्ति सम्बन्धी नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- उपभोक्ता हक अधिकार संरक्षण तथा प्रर्वद्धन, उपभोक्ता जागरण कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन
- मुल्य र कालोबजारी तथा कृत्रिम अभाव नियन्त्रण एवं नियमन
- संघीय मापदण्ड अनुसार स्टयाण्डर्ड वर्गिकरण, गुणस्तर परिक्षण र नियमन
- अत्यावश्यक वस्तुहरुको प्रादेशिक माग र आपूर्ति व्यवस्था र आपूर्तिमा अन्तरप्रादेशिक र स्थानीय तहवीच समन्वय
- उपभोक्ता अदालत र संचालन
- लक्षित क्षेत्र र वर्गका लागि एजेन्सी सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन
- संघसँगको समन्वयमा कम्पनी स्थापना सम्बन्धी नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, नियमन र कम्पनी प्रशासन
- दामासाहिमा परेका उद्योग, व्यवसायिक कम्पनी तथा फर्म व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन
- प्रदेशस्तरमा हानिकारक पदार्थहरुको नियमन तथा व्यवस्थापन
- प्रदेशस्तरमा इन्धनको गुणस्तर अनुगमन
- प्रदेश भित्रका उद्योगहरु र साना, मझौला, घरेलु तथा लघु उद्योगहरु स्थापना र प्रवर्द्धन सम्वन्धमा नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- औद्योगिक तथा व्यापार प्रदर्शनी आयोजना तथा व्यवस्थापन
- उद्योगमा श्रममुलक प्रविधि र स्वदेशी श्रमिकको उपयोग
- संघीय कानुन बमोजिम क्यासिनो तथा चिठ्ठा दर्ता, अनुमति र नियमन सम्बन्धी
- पर्यटकिय होटल, रिसोट लज ट्राभल तथा ट्रेकिङ ऐजेन्सी, गाईड, र्‍याफ्टिङ आदिको दर्ता, अनुमति, नविकरण र नियमन
- स्वरोजगारको लागि उद्यमशिलता विकास, प्रशिक्षण, सहुलियत कर्जा र व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा सहायता.
- पर्यटन विकास तथा प्रवर्द्धन
- सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा मापदण्डको निर्माण तथा कार्यान्वयन, कोष व्यवस्थापन, नियमन, राष्ट्रिय र प्रादेशिक निकाय तथा संघ संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य
- श्रमिक एवं श्रमिकको सामाजिक सुरक्षा तथा ट्रेड युनियन सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड र नियमन
- श्रमशक्ति, श्रम बजार सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान र श्रमशक्ति योजना,
- औद्योगिक विवाद समाधान, श्रम सम्बन्धमा सुधार र न्यायिक निरुपण,
- कार्यस्थल सुरक्षा, कारखाना निरीक्षण तथा नियमन

JobnameUntitled-1.job Sig17 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

- ❖ प्रदेशस्तरको यातायात सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वियन, अध्ययन, अनुसन्धान र नियमन
- ❖ प्रदेशभित्रको सवारी दर्ता र नवीकरण, चालक अनुमति र नवीकरण
- ❖ प्रदेशभित्र सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, मापदण्ड, गुणस्तर र भाडा दर निर्धारण र अनुगमन तथा नियमन
- ❖ वातावरणमैत्री, अपाङ्गतामैत्री र लैङ्गिकमैत्री यातायात प्रणालीको प्रवर्द्धन
- ❖ प्रदेश तहमा यातायात सुरक्षा र सवारी प्रदुषण नियन्त्रण सम्बन्धी योजना निर्माण र कार्यान्वयन
- ❖ भाषा, लिपि, संस्कृति, ललितकला र धर्मको संरक्षण र प्रयोग सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून, मापदण्ड तथा योजना तर्जुमा कार्यन्वयन र नियमन
- ❖ ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक एवं कलात्मक दृष्टिकोणले महत्व बोकेका प्रदेशस्तरका दरवार हरुको संरक्षण, संभार, अध्ययन, अनुसन्धान तथा व्यवस्थापन
- ❖ प्रदेशस्तरका संग्रहालयहरुको स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन
- ❖ प्रदेशस्तरका पुरातात्विक महत्वका स्थल, ऐतिहासिक र धार्मिक सास्कृतिक सम्पदाहरु, प्राचिन स्मारकहरु, संग्रहालय, सांस्कृतिक धरोहर संरक्षण, संभार तथा पुनर्निर्माण सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड तथा योजना तर्जुमा र सम्पदाहरुको मर्मत संभार, अध्यायन अनुसन्धान उत्खनन तथा पुनर्निर्माण
- ❖ धर्म परम्परा अनुसार चलिआएका विभिन्न जात्रा तथा पर्वहरुको संचालन र व्यवस्थापन

११.७ मन्त्रालय मातहतका कार्यालयहरु:

१. उद्योग, बाणिज्यत तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय
२. पर्यटन विकास परिषद्, रुपन्देही
३. पाल्पा दरबार संग्रहालय, पाल्पा
४. यातायात व्यवस्था कार्यालय, सवारी चालक अनुमति पत्र, बुटवल, रुपन्देही
५. यातायात व्यवस्था कार्यालय, सवारी, मणिग्राम, रुपन्देही
६. यातायात व्यवस्था कार्यालय, दाङ्ग
७. यातायात व्यवस्था कार्यालय, नेपालगंज, बाँके
८. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, पाल्पा
९. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, भैरहवा
१०. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, भालुवाङ
११. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, नवलपरासी (ब.सु.प.)
१२. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, कपिलवस्तु
१३. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, नवलपरासी (बसुप)
१४. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, रुपन्देही
१५. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, पाल्पा
१६. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, गुल्मी

१७. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, अर्घाखाँची
१८. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, कपिलबस्तु
१९. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, प्यूठान
२०. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, रोल्पा
२१. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, दाङ
२२. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, रुकुमपूर्व
२३. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, बाँके
२४. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, बर्दिया
२५. पर्यटन डिभिजन कार्यालय, रुपन्देही
२६. पर्यटन डिभिजन कार्यालय, बाँके

११.८ संगठन संरचना तथा जनशक्ति विवरण:

क्र.सं.	पदनाम	सेवा	समूह/ उपसमूह	श्रेणी/तह	कूल दरबन्दी	पदपूर्ति संख्या	रिक्त संख्या
१	सचिव	ने. प्रशासन	सा.प्र.	रा.प.प्रथम	१	१	०
२	अधिकृत	प्रशासन	सा.प्र.	अ.नवौं/दशौं	१५	१२	३
३	अधिकृत	प्रशासन	सा.प्र.	अ.सातौं/आठौं	४४	३०	१४
४	अधिकृत	प्रशासन	लेखा	अ.सातौं/आठौं	५	२	३
५	कानून अधिकृत	ने.न्याय	कानून	अ.सातौं/आठौं	३	२	१
६	इन्जिनियर	इन्जिनियरिङ	सिभिल ई.	अ.सातौं/आठौं	४	३	१
७	कम्प्यूटर इन्जिनियर	विविध	-	अ.सातौं/आठौं	१	०	१
८	मे. इन्जिनियर	इन्जिनियरिङ	मेकानिकल	अ.सातौं/आठौं	५	१	४
९	पुरातत्त्व अधिकृत	शिक्षा	पुरातत्व	अ.सातौं/आठौं	१	०	१
१०	प्रशिक्षण अधिकृत	शिक्षा	पुरातत्त्व	अ.सातौं/आठौं	२	०	२
११	अधिकृत/सहायक	प्रशासन	सा.प्र.	स.पाँचौ/अ.छैटौं	६९	४५	२४
१२	अधिकृत/सहायक	प्रशासन	लेखा	स.पाँचौ/अ.छैटौं	२०	१२	८
१३	क. अधिकृत/क.अपरेटर	विविध	-	स.पाँचौ/अ.छैटौं	१९	१९	०
१४	मेकानिकल सुपरभाइजर	इन्जिनियर	मे.ज.मे.	स.पाँचौ/अ.छैटौं	११	९	२
१५	प्राविधिक सहायक	शिक्षा	पुराततव	स.पाँचौ/अ.छैटौं	१	१	०
१६	पथ प्रदर्शक	शिक्षा	पुराततव	स.पाँचौ/अ.छैटौं	१	०	१
१७	प्रमुख शिक्षक	शिक्षा	पुराततव	स.पाँचौ/अ.छैटौं	१०	०	१०
१८	सब-इन्जिनियर	इन्जिनियरिङ	सिभिल	स.पाँचौ/अ.छैटौं	९	७	२
१९	सहायक	प्रशासन	सा.प्र.	स.चौथो/पाँचौं	३०	२१	९

JobnameUntitled-1.job Sig17 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

क्र.सं.	पदनाम	सेवा	समूह/ उपसमूह	श्रेणी/तह	कूल दरबन्दी	पदपूर्ति संख्या	रिक्त संख्या
२०	स.क.अ.	विविध		स.चौथो/पाँचौं	१२	८	४
२१	उद्यम विकास सहजकर्ता			स.चौथो/पाँचौं	१२	१०	२
२२	शिक्षक	विविध		स.चौथो/पाँचौं	२	०	२
२३	लेखा सहायक	प्रशासन	लेखा	स.चौथो/पाँचौं	१०	९	१
२४	ग्यालरी सहायक	शिक्षा	पुरातत्व	स.चौथो/पाँचौं	१	०	१
२५	तथ्याङ्क सहायक	विविध		स.चौथो/पाँचौं	१	१	०
२६	ह.स.चा.	ईन्जिनियरिङ	मे.ई.	श्रेणीविहीन	१५	१५	०
२७	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन	सा.प्र.	श्रेणीविहीन	७४	७१	३
जम्मा					३७८	२७९	९९

११.९ तयार भएका ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिको सूची:

- खानी अन्वेषण र व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, २०७५
- औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७५
- प्रदेश पर्यटन ऐन, २०७६
- प्राइभेट फर्म दर्ता ऐन, २०७६
- साझेदारी ऐन, २०७६
- बजार नियमन तथा प्रतिर्ष्पधा प्रर्वद्धन ऐन, २०७७
- प्राइभेट फर्म दर्ता नियमावली, २०७६
- साझेदारी नियमावली, २०७६
- उद्यम विकास कोष संचालन नियमावली, २०७७
- प्रदेश पर्यटन ऐन, २०७६
- पर्यटन विकास परिषद नियमावली २०७८
- सडक सवारी, यातायात तथा परिवहन ऐन, २०७६
- व्यावसायिक तथा सीपमूलक तालीम संचालन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७९
- श्रम बजार अध्ययन, कार्यस्थल सुरक्षा तथा कारखाना निरीक्षण सम्वन्धी कार्यविधि, २०७८
- पाल्पा दरबार संग्रहालय विकास समिति गठन आदेश, २०७८
- चुनवाङ्ग शान्ति संग्रहालय विकास समिति गठन आदेश, २०७९
- तिला जनयुद्ध संग्रहालय विकास समिति गठन आदेश, २०७९
- संग्राहालय, पुरातात्विक, साँस्कृतिक तथा धार्मिक स्थल (निर्माण तथा संरक्षण) कार्यविधि, २०७८
- ऐतिहासिक र पुरातात्विक सम्पदा (संरक्षण तथा मर्मत संभार) तथा संग्रहालय (व्यवस्थापन तथा संरक्षण) कार्यविधि, २०७८

११.१० वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	श्रम तथा यातायाततर्फ	
१२०	बेरोजगारलाई रोजगारः साथमा छ प्रदेश सरकार भन्ने नाराका साथ गरिखाने कार्यक्रम अन्तर्गत बेरोजगार युवाशक्ति, सामाजिक, आर्थिक तथा विविध कारणले पछि परेका समुदायका नागरिक एवं द्वन्द्व पीडित तथा बेपत्ता नागरिकका परिवारलाई सीप मूलक तालिमको माध्यमबाट रोजगारी सिर्जना गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।	लक्षित वर्गलाई सीप मूलक तालिम सञ्चालन ३० वटा गाउँपालिकाहरुमा ३० प्रकारका तालिमहरु
१२१	स्थानीय तहसँगको समन्वयमा सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरिनेछ। प्रदेश स्तरीय सीप प्रतिष्ठान स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ। श्रम तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा कानून तर्जुमा गरिनेछ। श्रम क्षेत्रमा उत्पन्न हुने विवाद समाधान गर्न तथा व्यवसायजन्य सुरक्षालाई प्रभावकारी बनाउन विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। संघीय सरकारसँगको समन्वयमा सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।	श्रम तथा रोजगार नीति मस्यौदा तयार गरिएको मन्त्रालय, रोजगारदातासँग श्रम सम्बन्धी गोष्ठी सञ्चालन
१२२	निर्माण, सेवा तथा उद्योग क्षेत्रमा स्वदेशी कामदार आकर्षिक हुने वातावरण बनाउन क्षमता विकास तथा संरक्षणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। पूँजीगत खर्चलाई रोजगारी सिर्जनासँग आबद्ध हुने गरी अनौपचारिक क्षेत्रमा रहेको रोजगारीलाई औपचारिक क्षेत्रमा रुपान्तरण गरिनेछ।	यस विषयमा सम्बोधन हुनेगरी श्रम तथा रोजगार नीति प्रस्ताव गरिएको
१२३	वैदेशिक रोजगारीमा जाने नागरिकलाई आवश्यक पर्ने तालिम तथा सीप विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिको सीप र अनुभवको उपयोग गर्न लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।	लक्षित वर्गलाई सीप मूलक तालिम सञ्चालन ३० वटा गाउँपालिकाहरुमा ३० प्रकारका तालिमहरु
१२४	यातायात सेवालाई प्रभावकारी बनाउन नीतिगत, कानूनी र संस्थागत सुधार गरिनेछ। प्रदेश भित्रका समग्र सवारीको विद्युतीय अभिलेखीकरण र व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाइनेछ। सवारी चालक अनुमती पत्रको वितरण गर्ने कार्यलाई छिटो, छरितो, पारदर्शी, प्रविधि मैत्री र अनुमान योग्य बनाइनेछ। यातायात व्यवस्था कार्यालयहरुको संस्थागत सुदृढीकरण र क्षमता विकास गरिनेछ।	EVRS System मा यातायात सँग सम्बन्धित तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने कार्यको थालनी
१२५	प्रदेशका प्रमुख सहर जोड्ने रुटहरुमा विद्युतीय बस सेवा सञ्चालन एवं यातायात सेवालाई सुव्यवस्थित बनाउनको लागि यातायात कम्पनी स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ। डिजिटल ट्रायल सेन्टरको स्थापना तथा सञ्चालन गरिनेछ। रुट इजाजत प्रणालीलाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ। सम्भाव्यताका आधारमा सहरी क्षेत्रका प्रादेशिक सडकहरुमा साइकल लेनको निर्माण गरिनेछ।	पटके तथा कर संकलनका लागि अन्तर्गतका निकायहरुमा अधिकार प्रत्यायोजन गरी कार्य व्यवस्थित गरिएको
	पर्यटन तथा संस्कृतितर्फ	
१०१.	प्रदेश भित्रका ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, पुरातात्विक स्थलहरुको संरक्षण, संवर्द्धन र विकास गरिनेछ। ऐतिहासिक महत्वपूर्ण सम्पदाहरुको संरक्षण एवं जीर्णोद्धार गरिनेछ। प्रदेश भित्र रहेका धार्मिक स्थल तथा मठमन्दिर, मस्जिद, गुम्बा एवं ऐतिहासिक सम्पदाहरुको एकीकृत तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिनेछ। कपिलवस्तुको तिलौराकोटलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गर्न संघीय सरकारसँग समन्वय गरिनेछ।	स्थानीय तह र डिभिजन पर्यटन कार्यालयमार्फत योजनाहरु कार्यान्वयन भएको। कपिलवस्तुको तिलौराकोटलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गर्न संघीय सरकारसँग समन्वय गरिएको।
१०२.	प्रदेशमा भाषा, साहित्य, कला, सङ्गीत र संस्कृतिको विकास एवं प्रवर्द्धनका लागि कानूनी, संस्थागत तथा संरचनागत व्यवस्था गरिनेछ। प्रादेशिक भाषा, साहित्य	गठन आदेश र विधेयक तयार भइसकेको।

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	तथा कला प्रतिष्ठानको स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ।	
१०३.	प्रदेशमा बोलिने भाषा एवं संस्कृतिको जगेर्ना गर्न सबै समुदायको संस्कृति झल्काउने चलचित्र, वृत्तचित्र, नृत्य एवं नाटक प्रदर्शन गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।	पाल्पा दरबार संग्रहालयमार्फत कार्यक्रमहरु सञ्चालन।
१०४.	पाल्पा दरबार संग्रहालयलाई थप सौन्दर्यकरण गरी व्यवस्थित बनाउदै लगिनेछ। पाल्पाको श्रीनगर र नुवाकोट सांस्कृतिक डबलीको सञ्चालन र व्यवस्थापन गरिनेछ। रोल्पाको तिला जनयुद्ध संग्रहालय र पूर्वी रुकुमको चुनवाङ शान्ति संग्रहालयको स्तरोन्नति गरिनेछ।	सौन्दर्यकरण, सञ्चालन, व्यवस्थापन र स्तरोन्नतिको कार्य गरिएको।
९३.	धार्मिक, सांस्कृतिक, साहसिक, मनोरञ्जनात्मक, माइस, स्प्रिच्यूअल, कृषि, शैक्षिक, ग्रामीण, व्यापारिक, पर्यापर्यटन, पर्वतारोहण तथा पदयात्रा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्दै स्थानीय उत्पादन सँग अग्र र पृष्ठ सम्बन्ध भएको गुणस्तरीय पर्यटन सेवाको विस्तार गरी रोजगारी सिर्जना, गरिबी न्यूनीकरण र प्रदेश अर्थतन्त्रको आधारशिला निर्माण गरिनेछ।	पर्यटन डिभिजन कार्यालय र पर्यटन विकास परिषद्मार्फत कार्यक्रमहरु सञ्चालन।
९४.	भगवान गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीलाई केन्द्र विन्दु बनाइ "**बृहत् बुद्ध सर्किट**" तथा प्रदेशका सबै जिल्लाका पर्यटकीय गन्तव्यहरु जोडिने गरी ऐतिहासिक "**बाइसे चौबिसे पर्यटकीय सर्किट**" निर्माणको प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ।	-
९५.	नेपाल पर्यटन बोर्ड सँगको समन्वयमा नयाँ पर्यटकीय गन्तव्य सहितको पर्यटन विकासको प्याकेज तयार गरी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रचार प्रसारको माध्यमबाट परिमाणात्मक तथा गुणात्मक रुपमा पर्यटन आगमनलाई अभिवृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ। पर्यटन विकास परिषद्को क्षमता विकास र संस्थागत सुदृढीकरण गरिनेछ।	पर्यटन विकास परिषद्को क्षमता विकास र संस्थागत सुदृढीकरणको कार्य गरिएको।
९६.	विश्व सम्पदा सूचीमा परेका र प्रसिद्ध धार्मिक, सांस्कृतिक, पारम्परिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक तथा जैविक विविधता समेतका दृष्टिले मनोरम प्राकृतिक क्षेत्रहरु गुफा, पाटन, ताल तलैया, झरना, गढी, दरबार जस्ता महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थलहरुको विकास गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ। सम्भाव्य स्थानहरुमा हिल स्टेशनको विकासका लागि निजी क्षेत्रलाई लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।	महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थलहरुको पूर्वाधार निर्माणका योजनाहरु सञ्चालन गरेको।
९७.	पाहुनाघर (होमस्टे) को विकास मार्फत ग्रामीण पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ। पाहुनाघर (होमस्टे) लाई स्थानीय संस्कृति, भेष-भूषा, मौलिकता र परम्परागत पेशा, अर्गानिक तथा घरेलु उत्पादन सँग आबद्ध गरिनेछ।	स्थानीय संस्कृति, भेषभूषा, मौलिकता र परम्परागत पेशा, अर्गानिक तथा घरेलु उत्पादनसँग आबद्ध गर्ने कार्य गरिएको।
९८	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सञ्चालनमा आए सँगै लुम्बिनी क्षेत्र पर्यटनको अन्तर्राष्ट्रिय गन्तव्य बन्ने सम्भावनालाई दृष्टिगत गरी पर्यटन पूर्वाधार विकासको लागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। विमानस्थल नजिकको क्षेत्रमा प्रदेशमा उत्पादित प्रदेशको पहिचान झल्किने वस्तु वा सामग्रीको "**कोसेली घर**" सञ्चालन गर्न निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।	"कोसेली घर" सञ्चालन गरिएको।
९९	प्रदेश भित्रका विभिन्न जातजातिको परम्परागत खानाको संरक्षण गरिनेछ। विभिन्न जातजातिको भेष-भूषा तथा संस्कृतिको संरक्षण तथा विकासका लागि **एक जिल्लाः**	एक जिल्लाः एक सांस्कृतिक ग्राम निर्माणमा लागि प्रक्रिया अगाडि

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	एक सांस्कृतिक ग्राम निर्माणको अवधारणा अघि बढाइनेछ।	बढाइएको।
१००	साहसिक जलयात्राको लागि प्रदेश भित्रका सम्भाव्य नदी खण्डहरुमा जलयात्रा प्रवर्द्धनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	जलयात्रा प्रवर्द्धनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्तितर्फको		
८०	उद्यमशीलताको विकास, साना, मझ्यौला र ठूला उद्योगहरुको स्थापना र विस्तारमार्फत उपभोग्य वस्तु, निर्माण सामाग्री, कृषि प्रशोधन र अन्य उद्योगहरुलाइ चाहिने कच्चा पदार्थको आपूर्ति प्रदेश भित्रबाट व्यवस्था गरी उद्योग क्षेत्रको अग्र सम्बन्ध स्थापना गरिने छ।	-
८१	प्रदेशको अर्थतन्त्रको विकासका लागि राष्ट्रिय उद्योगधन्दा र साधन र स्रोतको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ। स्वदेशी उत्पादनको व्यापार एवं वजार प्रवर्द्धन गर्न सूचना प्रविधि तथा इ-कमर्शको उपयोगका लागि कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ।	-
८२	संघिय सरकारको समन्वयमा तामा, सिसा, सुन जस्ता प्रदेश भित्र सम्भावना भएका बहुमूल्य धातु उत्खननका लागि खानीहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।	-
८३	वेरोजगार युवाहरुलाई उद्यमशीलताको विकास सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि गरी स्वदेशमै उद्यम स्थापना गर्न सिपविकास तालिमको व्यवस्था गरिने छ।	१२ वटै जिल्लाबाट उद्यमशीलता विकास तथा सीप विकास तालिम प्रदान गरी उद्यम स्थापना तथा रोजगार सिर्जनामा प्रोत्साहन गर्न सीप तथा प्रविधि हस्तान्तरण जस्ता कार्यक्रम सन्चालन गरिएको छ।
८४	रोल्पा र रुकुम (पूर्व) लाइ अल्लो र कम्मल प्यूठानलाइ अल्लो, दाङलाइ छालाजन्य वस्तु, गुल्मीलाइ कफी, पाल्पालाइ ढाका र करुवा, बर्दियालाई बेतवास, नवलपरासी(व.सु.प.) लाई उखु र केराको हवको रुपमा विकास गर्दै लगिनेछ।	तत् तत् जिल्लाहरुमा सब्बन्धित विषयहरुका सीप विकास तालिम र प्रविधिमा सहयोग कार्यक्रम सन्चालन गर्न वजेट विनियोजन भइ कार्यक्रम सन्चालन भएको।
८५	नेपाल सरकारसँगको समन्वय र सहकार्यमा रुपन्देहीको मोतिपुर, बाँकेको नौवस्ता र दाङको लक्ष्मीपुरमा औद्योगिक क्षेत्र निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिने।	नेपाल सरकारसँग समन्वय गरिएको।
८६	नेपाल सरकार संग समन्वय र सहकार्य गरी स्थानीय तहमा औद्योगिक पूर्वाधार निर्माण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। साना तथा मझ्यौला उद्योगहरु मार्फत रोजगारी सिर्जना गर्ने र क्षेत्रिय असन्तुलन कम गर्दै जाने नीति अनुरुप “एक निर्वाचन क्षेत्र एक औद्योगिक ग्राम" कार्यक्रमलाइ निरन्तरता दिइनेछ।	नेपाल सरकारबाट घोषणा भएका ५ वटा औद्योगिक ग्रामको पूर्वाधार निर्माणमा सहयोगका लागि वजेट विनियोजन भएको र स्थानीय पालिका मार्फत कार्य अगाडी बढाउनेगरी निकासाको लागि पेश भएको।
८७	बुद्धकालीन र बुद्ध संस्कृतिमा आधारित काष्ठकला, ललितकला र मुर्तिकला सम्बन्धी शिल्पकार उत्पादन गर्न विशेष कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ।	कपिलबस्तु जिल्लामा बुद्धकला र बुद्ध संस्कृतिमा आधारित मुर्तिकला सम्बन्धित तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको।

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
८८	पूजीको अभावमा उद्योग स्थापना, सन्चालन तथा स्तरोन्नति गर्न नसकेका लघु, घरेलु तथा साना उद्यमीहरुलाइ उद्यम विकास कोषको परिचालन गरी सुलभ तरिकाले कर्जा प्रवाह एवं व्याजमा अनुदान दिने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।	नेपाल बैक लिमिटेड प्रादेशिक कार्यालय लुम्बिनी प्रदेशसँग सम्झौता गरी १२ वटै जिल्लाबाट उद्यमलाइ प्रवाह भएको कर्जामा व्याज अनुदानको कार्यक्रम सन्चालन गरिएको।
८९	विप्रेषणको अधिकांश हिस्सा उपभोगमा खर्च भइरहेको वर्तमान सन्दर्भमा विप्रेषण आयको उल्लेखनिय अश लगानीमा रुपान्तरण गर्न विशेष कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ।	-
९०	खाद्य उद्योगहरुको उत्पादनको गुणस्तर परीक्षण गर्न प्रदेशस्तरमा खाद्यवस्तु गुणस्तर मापन प्रयोगशाला स्थापना गरीनेछ।	भैरहवामा गुणस्तरमापन प्रयोगशाला स्थापनाको लागि वजेट विनियोजन भएकोमा कार्यान्वियनमा समस्या देखिएको।
९१	कालाबजारी, एकाधिकार, कृतिम अभाव, कार्टेलिङ्ग, सिण्डिकेट तथा प्रतिष्पर्धा नियन्त्रण गर्ने जस्ता कार्यको अन्त्य गर्दै प्रदेशको अर्थतन्त्रलाई प्रतिष्पर्धी बनाइ व्यापारिक स्वच्छता र शुसासन कायम गरिनेछ।	निर्देशनालय र पत्येक जिल्लामा कार्यालयहरुबाट बजार अनुगमन भएको, जसबाट अखाद्य पदार्थ तथा अवधि नाघेका खाद्यसामग्री नष्ट गरिएको तथा जरिवाना गरिएको।
९२	प्रदेश भित्रको आपूर्ति व्यवस्थालाई सहज र व्यवस्थित बनाइनेछ। संघिय र स्थानीय सरकारसंगको समन्वयमा दुर्गम क्षेत्र तथा विपन्न वर्गका लागि सुपथ मूल्यमा खाद्यान्न आपुर्ति गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।	प्रदेशको दुर्गम जिल्ला रुकुम (पूर्व) जिल्लामा स्थानीय सरकारसँगको समन्वयमा सस्तो पसल सन्चालन गरिएको।

११.११ वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

ब. व. को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	श्रम तथा यातायात तर्फ	
९८	बेरोजगारलाई रोजगारः साथमा छ प्रदेश सरकार भन्ने नीति अनुरुप श्रम बजारमा रोजगारीका अवसर तथा सम्भावनाको अध्ययन गरी बेरोजगार युवा शक्ति, लक्षित वर्ग र द्वन्द्व प्रभावित परिवारलाई माग र आवश्यकतामा आधारित सीपमूलक तालिम र वस्तुगत सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रु ३ करोड ४८ लाख विनियोजन गरेको छु।	लक्षित वर्गलाई सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरिएको। ३० वटा गाउँपालिकाहरुमा ३० प्रकारका तालिमहरु।
९९	शहीद चुनुमाया महिला उत्थान कार्यक्रम अन्तर्गत आर्थिक, सामाजिक रुपले पछाडि परेका महिलाहरुको व्यावसायिक सीप विकासका माध्यमबाट आयमूलक व्यवसायमा आबद्ध गराउन विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ र सोको लागि आवश्यक बजेट प्रस्ताव गरेको छु। विषयगत निकायहरुका महिला लक्षित सीप विकास कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न शहीद चुनुमाया महिला उत्थान कार्यक्रम कार्यान्वयन एकीकृत कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।	-

ब. व. को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१००	गुणस्तरीय पाठयक्रम, दक्ष प्रशिक्षक, प्रभावकारी शिक्षण विधि र सीप परीक्षणका माध्यमबाट गुणस्तरीय तालिम सञ्चालन गर्न प्युठानमा ल्याब सहितको सीप प्रतिष्ठान स्थापना गर्न रु १ करोड विनियोजन गरेको छु।	लक्षित वर्गलाई सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरिएको। ३० वटा गाउँपालिकाहरुमा ३० प्रकारका तालिमहरु
१०१	प्रदेश सरकारका निकायहरुबाट सञ्चालन गरिने सीपमूलक तालिम कार्यक्रमका लागि एकीकृत कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ। तालिम र सीप प्राप्त व्यक्तिहरुको एकीकृत अभिलेख राखी निजी क्षेत्रको समन्वयमा रोजगारीको व्यवस्था मिलाइने छ।	
१०२	वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरुलाई कामसँग सम्बन्धित तालिम तथा सीप विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरुको सीप परीक्षण गरी सीपसँग सम्बन्धित पेशा व्यवसायमा आबद्ध गराउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।	
१०३	प्राविधिक शिक्षालयहरुसँग सहकार्य गरी कोभिड- १९ महामारीका कारण रोजगारी गुमाएका युवाहरुको सीप स्तरोन्नति तालिम तथा युवा स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेट विनियोजन गरेको छु।	-
१०४	गर र सिक कार्यक्रम अन्तर्गत सीप सिक्न चाहने व्यक्तिहरुका लागि निजी क्षेत्रको सहकार्यमा औद्योगिक तथा व्यावसायिक स्थलमा गई काम गरेर सिक्नको लागि प्रोत्साहन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।	-
१०५	बालश्रम निषेध गर्न उद्योग, कलकारखाना तथा व्यवसायको नियमित अनुगमन तथा सचेतना मूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	-
१४१	सार्वजनिक यातायातको भाडा र बुकिङ विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी हुने गरी क्रमशः नगद रहित बनाउन आवश्यक पहल गरिनेछ। सवारी सम्बन्धी अभिलेखलाई सफ्टवेयर प्रणालीमा आधारित बनाउन रु १ करोड व्यवस्था गरेको छु।	-
१४२	प्रदेश भित्र विद्युतीय सवारी साधनको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्न प्रदेश यातायात कम्पनी स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ। कम्पनी मार्फत प्रदेशका प्रमुख शहर जोड्ने रुटहरुमा विद्युतीय बस सेवा सञ्चालन गरिनेछ। सो कम्पनीको शेयर पुँजीका लागि रु ५ करोड विनियोजन गरेको छु।	विद्युतीय वस सञ्चालनका लागि स्थायी राजधानी भएको राप्ती गाउँपालिकाले इच्छा व्यक्त गरेको, छलफल कार्य अगाडि बढेको, पटके तथा कर संकलनका लागि अन्तर्गतका निकायहरुमा अधिकार प्रत्यायोजन गरी कार्य व्यवस्थित गरिएको
१४३	पूर्व पश्चिम राजमार्गमा निर्माणाधीन पुनर्ताजगी केन्द्र (रिफ्रेस सेन्टर) हरु मध्ये सैनामैना, शिवराज र बर्दघाटका केन्द्रहरुको निर्माण सम्पन्न गरी सञ्चालन गर्न रु ३ करोड ५० लाख विनियोजन गरेको छु।	-
१४४	रुपन्देहीको बेलबासमा डिजिटल ट्रायल सेन्टर निर्माणका लागि सम्भाव्यता अध्ययन तथा विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन निर्माणका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु। यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, पाल्पाबाट दुई पाङ्ग्रे सवारी साधनको सवारी चालक अनुमति पत्रको प्रयोगात्मक परीक्षा सञ्चालन हुने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।	-

JobnameUntitled-1.job Sig18 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

ब. व. को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	पर्यटन तथा संस्कृति तर्फ	
१२३.	प्रदेशमा रहेका पाशी, चमार, हरिजन, तेली, धोवी, चिडिमार, कुमाल, नटुवा, गन्धर्व, कुसुण्डा, वादी लगायत लोपोन्मुख, सीमान्तकृत परम्परागत पेशा एवम् संस्कृतिको अध्ययन अनुसन्धान र समस्याको पहिचान गरी संरक्षण, सम्वर्द्धन र सशक्तीकरण कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि रु १० करोड ८० लाख विनियोजन गरेको छ।	पर्यटन डिभिजन कार्यालय रुपन्देहीबाट TOR तयार गरी स्वीकृतिको चरणमा रहेकोमा बजेट रोक्का भएको।
१२४.	ग्रामीण क्षेत्रमा रहेको समुदायको पहिचान झल्कने परम्परागत पेय पदार्थ र मौलिक खानाको उत्पादन, गुणस्तर परीक्षण, बजारीकरण र ब्रान्डिङ गरी व्यावसायिक उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ। पेटेन्ट अधिकार प्राप्तिको लागि संघीय सरकारसँग समन्वय गरिनेछ।	परम्परागत पेय पदार्थ र मौलिक खानाको उत्पादन, गुणस्तर परीक्षण, बजारीकरण र ब्रान्डिङ गरी व्यावसायिक उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गर्ने कार्य अगाडि बढाइएको। पेटेन्ट अधिकार प्राप्तिको लागि संघीय सरकारसँग समन्वयको कार्य जारी रहेको।
१२५.	थारु समुदायमा रहेको परम्परागत ज्ञान र सीपको पहिचान, परीक्षण, क्षमता विकास र बजारीकरण गर्न **"बडघर- महतवा- बैदवा ग्रामीण कार्यक्रम"** सञ्चालन गर्न रु १ करोड ३० लाख विनियोजन गरेको छ।	बडघर- महतवा- बैदवा ग्रामीण कार्यक्रम" सञ्चालन भइरहेको।
१२६.	अन्तर प्रदेश समन्वयमा लुम्बिनी- मानसरोवर पर्यटकीय सर्किटको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ। विश्व सम्पदा सूचीमा परेका र प्रसिद्ध धार्मिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक, पुरातात्त्विक तथा मनोरम प्राकृतिक क्षेत्रहरुको विकास गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ। रोल्पाको होलेरी र प्युठानको बड् डाँडा लगायतका स्थानहरुमा हिल स्टेशनको सम्भाव्यता अध्ययन गरी विकासका लागि निजी क्षेत्रलाई लगानी गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ। यसका लागि रु २ करोड विनियोजन गरेको छ।	-
१२७.	ग्रामीण पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न होमस्टेलाई स्थानीय संस्कृति, भेषभुषा, मौलिकता र परम्परागत पेशा, अर्गानिक तथा घरेलु उत्पादनमा आबद्ध गर्न सञ्चालकहरुको क्षमता विकास र सहरी पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि "टुरिज्म जोन" घोषणा गरी प्रदेशका प्रमुख पर्यटकीय स्थललाई राष्ट्रियस्तरको पर्यटन गन्तव्यको रुपमा विकास गरिनेछ।	टुरिज्म जोन घोषणा गर्ने कार्यको आधार निर्माण गरिएको।
१२८.	लुम्बिनी गुरुयोजना अनुरुप अन्तराष्ट्रिय बौद्ध विहार क्षेत्र (मायादेवी मन्दिरको उत्तरतर्फ) माइक्रो रेल सञ्चालनको लागि विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ। स्वर्गद्वारी गुरुयोजना अनुरुपका कार्यहरुलाई निरन्तरता दिँदै अधुरो धर्मशाला निर्माण कार्य सम्पन्न गर्न बजेट विनियोजन गरेको छ। साथै प्रभु महाराजले स्नान गर्ने कुण्डको संरक्षण गर्ने व्यवस्थाका लागि आवश्यक बजेट छुट्याएको छ।	कुण्डको संरक्षण गर्ने व्यवस्था गरिएको।
१२९.	विभिन्न जातजातीको धर्म र मौलिक संस्कृतिको संरक्षण, विकास र पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि "एक जिल्लाः एक साँस्कृतिक ग्राम" को अवधारणा अनुसार साँस्कृतिक ग्राम निर्माण कार्यका लागि रु ३ करोड विनियोजन गरेको छ। कपिलवस्तुलाई साँस्कृतिक राजधानीको रुपमा विकास गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।	पर्यटन डिभिजन कार्यालय रुपमन्देहीबाट DPR तयार भै प्रतिवेदन प्राप्त भएकामध्ये अर्घाखाँची र नवलपरासी जिल्लाका सांस्कृतिक ग्रामको प्रकृया अगाडि बढाइएको।

ब. व. को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१३०.	प्रदेशको स्थायी राजधानीमा प्रदेशको इतिहास, कला, संस्कृति एवम् अन्य मौलिक विशेषता समेटिएको वृहत संग्रहालय स्थापनाको लागि जग्गा प्राप्ति र विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयारीको कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ।	-
१३१.	दिवंगत पूर्व प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालाको सम्झनामा प्रदेशको राजधानी राप्ती गाउँपालिकामा "सुशील कोइराला स्मृति पार्क" निर्माणका लागि गुरुयोजना सहित विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरी निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ। यसका लागि रु १ करोड विनियोजन गरेको छु।	स्मृति पार्कको निर्माण कार्य गरिएको।
१३२.	नदी सभ्यतामा आधारित पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यलाई निरन्तरता दिएको छु। "बुद्ध र प्रभु महाराजका विचारः लुम्बिनी प्रदेशको उपहार" को मर्म बमोजिम लुम्बिनी तथा स्वर्गद्वारी क्षेत्रमा स्थानीय तहको सहकार्यमा सो क्षेत्रको माटो, पानी तथा अन्य स्थानीय वस्तुको प्रयोग गरी स्थानीय हस्तकलामा आधारित चिनोको रुपमा विभिन्न कलात्मक सामग्रीहरु निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी चिनो उद्योगको स्थापना गरिनेछ। उत्पादित वस्तुको व्यापार प्रवर्द्धन गर्न गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल परिसरमा एउटा चिनो (सोभेनियर) हल स्थापना गरिनेछ।	कार्यविधि नभएकोले कार्यान्वयनमा लैजान नसकिएको।
१३३.	रुकुम पूर्व, रोल्पा र प्युठानका मगर जातिको भाषा, संस्कृति तथा रहन-सहनको अध्ययन अनुसन्धान गरी संरक्षण, संवर्द्धन र विकासको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने प्रबन्ध मिलाएको छु।	मगर भाषा, संस्कृति, रहन सहनको अध्ययन अनुसन्धान गरी संरक्षण, संवर्द्धन र विकासको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
१३४.	भगवान गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीसँग बर्दियाको कृष्णसार, बाँकेको वागेश्वरी, दाङ्गको बाहकुने, रोल्पाको जलजला, प्युठानको स्वर्गद्वारी, गुल्मीको रेसुङ्गा, पाल्पाको रानीमहल, अर्घाखाँचीको सुपादेउराली, रुपन्देहीको मर्चवारीमाई, कपिलवस्तुको शिवगढी, नवलपरासीको गौतमबुद्ध स्तुपा र रुकुम पूर्वको ढोरपाटनलाई ऐतिहासिक, धार्मिक र प्राकृतिक बाइसे चौबिसे सर्किटका गन्तव्य स्थलको रुपमा विकास गर्न बजेट विनियोजन गरेको छु।	रेसुङ्गाको सिद्धबाबा मन्दिरमा रु २० लाख बजेट विनियोजन भएकोमा निर्माण कार्य भएको।
१३५.	गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल भैरहवा र नेपालगञ्ज विमानस्थल आसपासका क्षेत्रमा एग्रो मार्ट स्थापना गरी सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।	एग्रो मार्ट स्थापना र सञ्चालनको व्यवस्था भएको।
१३६.	भैरहवा देखि बुटवलसम्म जोड्ने राजमार्ग आसपासका क्षेत्रमा सञ्चालित व्यवसाय तथा सो क्षेत्रको निश्चित स्थानमा रात्रीकालीन बजार सञ्चालनको लागि सुरक्षा र सहज आवागमनको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।	रात्रीकालीन बजार सञ्चालनको लागि सुरक्षा र सहज आवागमनको व्यवस्था गरिएको।
१३७.	पर्यटन विकास परिषद् मार्फत पर्यटन क्षेत्रको विकास, प्रवर्द्धन र प्रचार प्रसारका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रु ६ करोड विनियोजन गरेको छु। ग्रामीण क्षेत्रहरमा प्रचलनमा रहेका संस्कृतिलाई जगेर्ना गर्न साँस्कृतिक क्लवहरु स्थापना र प्रवर्द्धन गरी पाल्पाको श्रीनगर र नुवाकोटका साँस्कृतिक डबली मार्फत ग्रामीण संस्कृतिको प्रदर्शन तथा प्रचार प्रसार गरिनेछ।	पाल्पाको श्रीनगर र नुवाकोट साँस्कृतिक डबलीको निर्माण कार्य सम्पन्न भएकोमा योजना निर्माणकर्ता कम्पनीलाई आवश्यक मर्मतसुधार गरी कार्यालयलाई योजना हस्तान्तरण लागि पत्रमार्फत ताकेता गरिएको।

JobnameUntitled-1.job Sig18 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

ब. व. को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्रासिको विद्यमान अवस्था
१३९.	पाल्पा दरबार संग्रहालयलाई सौन्दर्यीकरण गरिनेछ। रोल्पाको तिला जनयुद्ध संग्रहालय र रुकुम पूर्वको चुनवाङ्ग शान्ति संग्रहालय लगायत प्रदेश भित्रका गढी, कोट तथा दरबारको एकीकृत गुरुयोजना तयारी, संरक्षण र स्तरोन्नतिका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छ।	संग्रहालयको सौन्दर्यीकरण, संरक्षण र स्तरोन्नतिको कार्य गरिएको।
१४०.	विभिन्न मठ, मन्दिर, मस्जिद, कब्रस्थान, चर्च, शवदाह गृह, क्रियापुत्री भवन, इदगाह जस्ता संरचनाहरुको निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरिनेछ। काष्ठकला, धातुकला, प्रस्तरकला तथा ललितकलाको विकास र अन्य लोपोन्मुख भाषा, कला र संस्कृतिहरुको संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छ।	योजनाहरु स्थानीय तह र डिभिजन पर्यटन कार्यालयमार्फत सञ्चालन भएका।
	उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्ति तर्फ	
५८	महिला, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, मुक्त कमैया सोनाही, माझी, कुमाल, चुदारा, बादी, चिडिमार, कुसुण्डा, गन्दर्भ एवम् लोपोन्मुख तथा सीमान्तकृत समुदायलाइ सीप विकास र उद्यमशिलता प्रवर्द्धन गरी रोजगार सिर्जना सिप विकास तथा प्रविधि हस्तान्तर कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ।	१२ वटै जिल्लामा कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
५९	प्रत्येक उपोक्तालाइ गुणस्तरीय वस्तु उपलव्ध गराउने नीति अनुरुप खाद्यबस्तु तथा औद्योगिक उत्पादनको गुणस्तर मापन गर्न नमुना परियोजनाको रुपमा बाकेको नेपालगंजमा गुणस्तरमापन प्रयोगशाला स्थापना गरी सन्चालनमा ल्याइनेछ। वजारमा गुणस्तरीय बस्तुको आपूर्ति सुनिस्चितताको लागि बजार अनुगमन कार्यलाइ प्रभावकारी गराइने छ।	१२ वटै जिल्लामा नियमित रुपमा वजार अनुगमन गरिएको।
६०	दलित समुदायले अगाल्दै आएको परम्परागत शिल्प व्यवसायको प्रवर्द्धन गर्न (भगतसर्वजित सिपविकास कार्यक्रमलाइ) निरन्तरता दिएको छ।	१२ वटै जिल्लामा वजेट विनियोजन भइ कार्यक्रम सन्चालन भएको।
६१	विपन्न तथा सिमान्तकृत वर्गका नव उद्यमीहरुलाई लघु, घरेलु तथा मझ्यौला उद्योग स्थापना तथा संचालनको लागि आवस्यक पूजीको अभाव हुन नदिन उद्योगिहरुले लिने ऋणमा सहुलियत प्रदान गर्न उद्यम विकास कोष मार्फत सो ऋणको व्याजमा अनुदान दिइनेछ।	नेपाल बैंक लिमिटेड प्रादेशिक कार्यालय लुम्बिनी प्रदेशसँग नयाँ सम्झौता गरी १२ वटै जिल्लामा कार्यान्वयनमा आएको।
६२	परम्परागत कृषि औजार, आरन, हाते कागज, बेतवाँस उद्योग, उनी कम्मल, गलैचा, गुन्द्री, ढकिया एवं थाकल लगायतका व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने।	परम्परागत कृषि औजार, आरनको आधुनिकिकरण तथा सिप तथा प्रविधका लागि प्यूठान, रोल्पा, रुकुम दाङ्ग जिल्लामा वजेट विनियोजन भइ कार्य सम्पादन भएको। बेतवासका लागि नवलपरासी र बर्दियामा वजेट विनियोजन भइ कार्य सम्पादन भएको।
६३	रोल्पा, प्यूठान र रुकुम पूर्वमा रहेको अल्लो व्यवसाय प्रवर्द्धन गरी रोजगारी र आय आर्जान वृद्धि गर्न सो को उत्पादन, प्रशोधन तथा कपडा तयारीका लागि सहयोग गर्ने।	रोल्पा, प्यूठान र रुकुम पूर्वमा वजेट विनियोजन भइ तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरणको कार्य भएको।

ब. व. को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
६४	गौतमबुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल संचालनमा आए सगै हाम्रो प्रदेशको गरिमा बढेको छ। यसले स्थानीय उत्पादनहरुको अन्तराष्ट्रिय स्तरमा बजारीकरणको अवसर समेत सिर्जना गरेको सन्दर्भमा गौतमबुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल नजिक प्रदर्शनी एवं विक्री कक्ष (कोशेली घर) सन्चालन गर्ने यस्तै प्रकारका कोशेली घर नेपालजंग विमानस्थल नजिकमा समेत सन्चालनमा ल्याइनेछ।	रुपन्देही, बाँके लगायत बाकी १० जिल्लामा समेत वजेट विनियोजन भइ कार्यान्वियनमा आएको।
६५	एक निर्वाचन क्षेत्रः " एक औद्योगिक कार्यक्रम" अन्तरगत विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न भएका तथा घोषित औद्योगिक ग्रामहरुको पूर्वाधार निर्माण गर्ने।	नेपाल सरकारबाट घोषणा भएका १० वटा औद्योगिक ग्रामहरुको पूर्वाधार निर्माणका लागि रकम हस्तान्तरणका लागि आर्थिक मामिला मन्त्रालयमा पेश भएको।
६६	उद्योग व्यवसायको प्रवर्द्धन गरी औद्योगिक बस्तुको उत्पादन र बजारीकरण गर्न प्रदेश भित्रका आर्थिक विकासका सम्भावना भएका क्षेत्रहरुको पहिचान गरि निजीक्षेत्रको लगानी आकर्षिक गर्दै लगिने छ। पिउने पानीको उत्पादन गरी निर्यात गर्न नीजि क्षेत्र संगको सहकार्यमा सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।	-
६७	कपिलबस्तुमा कपिल कागज उद्योग स्थापनाको कार्य अगाडी बढाइनेछ। संघ सरकार संगको समन्वय र सहकार्यमा बुटवल धागो कारखाना र नवलपरासीको चिनी मिल पुन संरचना गरि सन्चालनमा ल्याउन र खजुराको कपासखेतिलाई बिस्तार गर्न संभाव्यता अध्ययन गरी आवस्यक कार्य प्रारम्भ गरिनेछ।	-
६८	संघ सरकार संगको समन्वयमा रुपन्देहीको मोतिपुर, बाँकेको नौवस्ता र दाङको लक्ष्मीपुरमा उद्योग स्थापनाको लागि प्रोत्साहित गरिनेछ। अन्य औद्योगिक क्षेत्रहरुलाइ प्रदेश मातहत सन्चालन गर्न पहल गरिनेछ।	आवस्यक समन्वय भइ रहेको।
६९	स्थायी राजधानीमा मन्त्रालयहरु स्थानान्तरण हुदा प्रदेशका सवै सरकारी निकायहरुले कार्यालय सन्चालनका लागि आवस्यक सामाग्रीहरु खरिद गर्दा स्थानीय तथा स्वदेशी उत्पादनलाई प्राथमिकता दिने नीति अवलम्वन गरिने छ।	-
७०	सुस्ता पारीका वासिन्दाहरुको आवागनम तथा पारवाहन सुविधा सहज बनाउन नारायणी नदीमा फेरी सन्चालन गर्ने।	फेरी सञ्चानका लागि विनियोजित बजेट सुस्ता पालिकामार्फत कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रकम हस्तारन्तरणाका लागि आर्थिक मामिला मन्त्रालयमा पेश गरिएको।

११.१२ आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु. हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	प्राप्त रकम	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान	१२९३०५	९६२३९.३१
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान	४६००	१४०६.४१
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान	–	–
४	नेपाल सरकार बिशेष अनुदान	५००००	०.०
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँट समेत)	११०२२६०३५	६४२९५५.२७
	जम्मा बजेट	**१२८६१६५.३५**	**७४०६००.९९**

स्रोत : उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय

११.१३ आ.व.२०७९/८० मा बेरुजू फछर्यौटको विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय	नियमित गर्ने	८५,७०५,१२५	२,३४०,६८९	८३,३६४,४३६
	असुल उपर	४,६०१,९७४	४४७,४६०	४,१५४,५१४
	पेश्की बाँकी	२,१३७,४८०	-	२,१३७,४८०
	कुल बेरुजू	९२,४४४,५७९	२,७८८,१४९	८९,६५६,४३०

स्रोत : उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय

११.१४ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

बजेट शीर्षक	विनियोजित बजेट	२०७९ असार मसान्त सम्मको खर्च	प्रतिशत
चालु	१०२००७७८.१०	८३२२६२३.४२	८१.५९
पूँजीगत	१९८८८९९.५४	१४६४१०१.३४	७३.६१
जम्मा	१२१८९६७७.६८	९७८६७२४.७५	८०.२३

स्रोत : उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय

११.१५ आ.व.२०७९/८० को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण %	बजेट	बजेट खर्च %	
	श्रम तथा यातायाततर्फ							
१	कर्मचारीहरुको क्षमता विकास तालिम	१	५००	०	०	०	०	
२	७ वटै प्रदेशका श्रम तथा यातायात क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालयबीच अन्तरमन्त्रालय अन्तर्क्रिया तथा छलफल कार्यक्रम	३	१५००	०	०	०	०	
३	चौमासिक र बार्षिक कार्यप्रगति समीक्षा कार्यक्रम	३	४८०	२	६७	१४३	३०	
४	विविध कार्यक्रम	३	३६०	०	०	०	०	
५	चारपाङ्ग्रे सवारीसाधन खरिद	१	३५००	०	०	०	०	
६	मोटरसाइकल/स्कूटर	५	१५००	३	१००	८६४	५८	
७	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन औजार कम्प्यूटर तथा ल्यापटप	५	१०००	५	१००	८२६	८३	
८	फर्निचर तथा फिक्चर्स खरिद	१०	७००	१०	१००	४९९	७१	
९	मोटरसाइकल/स्कूटर	२	६००	२	१००	५७८	९६	
१०	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन औजार कम्प्यूटर तथा ल्यापटप	१०	५००	७	७०	३५०	७०	
११	कार्यालयको लागि फर्निचर टेबल खाट कुर्सी स्टुल इत्यादि	५	१५०	३	६०	९०	६०	
१२	सेवाग्राहीका लागि प्रतिक्षालय (ट्रष्ट निर्माण)	१	५००	०	०	०	०	
१३	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन औजार कम्प्यूटर तथा ल्यापटप	१०	५००	१०	१००	४७७	९५	
१४	टोकन मेसिन खरिद	२	१०००	२	१००	९८६	९९	
१५	कार्यालयको लागि फर्निचर दराज सोफासेट लोबेड राउण्ड टेबल(कार्यालयको लागि फर्निचर फिक्चर्स)	१०	५००	१०	१००	५००	१००	
१६	प्रयोगात्मक परीक्षास्थल र कार्यालय परिसरमा सेवाग्राही प्रतिक्षालय (ट्रष्ट निर्माण)	१	१०००	१	१००	९२९	९३	
१७	मोटरसाइकल/स्कूटर	५	१५००	३	६०	९७४	६५	
१८	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन औजार कम्प्यूटर तथा ल्यापटप	१०	५००	१०	१००	४९८	१००	
१९	कार्यालयको लागि फर्निचर दराज सोफासेट लोबेड राउण्ड टेबल(कार्यालयको लागि फर्निचर फिक्चर्स)	१०	५००	१०	१००	४९९	१००	

क्र.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
२०	कार्यालय भवन पार्टिसन तथा मर्मत	१	१०००	१	१००	९७५	९८	
२१	मोटरसाइकल/स्कूटर	१	३००	१	१०००	३००	१००	
२२	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन औजार कम्प्यूटर तथा ल्यापटप	५	२५०	२	४०	१०५	४२	
२३	कार्यालयको लागि फर्निचर टेबल खाट कुर्सी स्टुल इत्यादि	३	१५०	०	०	०	०	
२४	मोटरसाइकल/स्कूटर	२	६००	२	१००	५७३	९६	
२५	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन औजार कम्प्यूटर तथा ल्यापटप	१०	५००	९	९०	४१५	८३	
२६	कार्यालयको लागि फर्निचर टेबल खाट कुर्सी स्टुल इत्यादि	१०	५००	०	०	०	०	
२७	मोटरसाइकल/स्कूटर	१	३००	१	१००	२९७	९९	
२८	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन औजार कम्प्यूटर तथा ल्यापटप	४	२००	१	२५	३८	१९	
२९	कार्यालयको लागि फर्निचर टेबल खाट कुर्सी स्टुल इत्यादि	३	१५०	०	०	०	०	
३०	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन औजार कम्प्यूटर तथा ल्यापटप	१०	५००	३	३०	१५४	३१	
३१	कार्यालयको लागि फर्निचर दराज सोफासेट लोबेड राउण्ड टेबल (कार्यालयको लागि फर्निचर फिक्चर्स)	१०	५००	०	०	०	०	
३२	तुलसीपुरस्थित ट्रायल सेन्टरमा तारबार गर्ने कार्य	१	४००	१	१००	४८८	१२२	
३३	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन औजार कम्प्यूटर तथा ल्यापटप	२	१००	२	१००	७२	७२	
३४	कार्यालयको लागि फर्निचर टेबल खाट कुर्सी स्टुल इत्यादि	२	१००	२	१००	१००	१००	
३५	मोटरसाइकल/स्कूटर	२	६००	२	१००	६००	१००	
३६	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी यन्त्र, उपकरण तथा मेशिन औजार कम्प्यूटर तथा ल्यापटप	१०	५००	९	९०	४४३	८९	
३७	कार्यालयको लागि फर्निचर दराज सोफासेट लोबेड राउण्ड टेबल (कार्यालयको लागि फर्निचर फिक्चर्स)	१०	५००	९	९०	४६१	९२	
३८	कोहलपुरस्थित ट्रायल सेन्टरमा तारबार गर्ने कार्य	१	४००	१	१००	३२०	८०	
३९	चालक सचेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम	८	१६००	८	१००	१५०७	९४	
४०	यातायात सम्बन्धी नीति निर्माण	६	६००	१	१६	६०	१०	
४१	बिजुलीबस निर्माणका लागि कम्पनी स्थापना तथा शेयर लगानी खर्च	२	५००००	०	०	०	०	

क्र.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
४२	सवारी दुर्घटना न्यूनीकरण र सवारी व्यवस्थापन	३	१२००	०	०	०	०	
४३	यातायात सम्बन्धी सचेतनामूलक रेडियो कार्यक्रम सञ्चालन	१२	४००	१२	१००	१०	२।५	
४४	रुपन्देहीको बेलबासमा डिजिटल ट्रायल सेन्टर निर्माणको लागि डिपिआर निर्माण	१	१५००	०	०	०	०	
४५	अभिलेख व्यवस्थापन (कम्प्यूटर इन्ट्री)	१	५०००	०	०	०	०	
४६	अभिलेख व्यवस्थापन (कम्प्यूटर इन्ट्री)	१	२५००	०	०	०	०	
४७	अभिलेख व्यवस्थापन (कम्प्यूटर इन्ट्री)	१	२५००	०	०	०	०	
४८	बेरोजगार युवाशक्ति लक्षित वर्ग र द्वन्द्वप्रभावित परिवारका लागि सीपमूलक कार्यक्रम सञ्चालन ३ महिने	३०	२४०००	३०	१००	०	०	
४९	बेरोजगार युवाशक्ति लक्षित वर्ग र द्वन्द्वप्रभावित परिवारका लागि सीपमूलक कार्यक्रम सञ्चालन ६ महिने	६	१०८००	०	०	०	०	
५०	श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी सचेतनामूलक रेडियो कार्यक्रम सञ्चालन	१२	४००	१२	१००	०	०	
५१	श्रमिक र रोजगारदाताबीच सामाजिक सुरक्षा श्रम सम्बन्धी समन्वयात्मक कार्यक्रम	६	१२००	०	०	०	०	
५२	बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरुको सीप परीक्षण	१००	४००	०	०	०	०	
५३	श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी ऐन, कानून, निर्देशिका निर्माण र प्रकाशन	१०	९००	०	०	०	०	
५४	मन्त्रालयबाट ६ महिने तालिम लिई सीप परीक्षण उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिहरुका लागि प्रविधि हस्तान्तरण (बस्तुगत टेवा)	१००	१२००	०	०	०	०	
५५	बालश्रम निषेध सम्बन्धी सचेतना अभिबृद्धि	१२	८००	०	०	०	०	
५६	सीप प्रतिष्ठान (Skill Academy) स्थापना तथा सञ्चालन	१	१००००	०	०	०	०	
५७	निर्वाचित प्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई बैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी प्रशिक्षण तथा नीति निर्देशिका, कार्यविधि निर्माण कार्य साथै स्थानीय तहसँगको सहकार्यमा सुरक्षित बैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना प्रवाह लगायतका कार्यक्रम	३	१२००	०	०	०	०	
	पर्यटन तथा संस्कृतितर्फ							
१	पर्यटन विकास र प्रवर्द्धन कार्यक्रम तर्फ		८०८२९८.२३			६३७२५४.६७	७८.८४	
२	पर्यटन विकास परिषद् तर्फ		५००००			१९८७१.१८	५९.११	
३	भाषा तथा संस्कृति कार्यक्रम तर्फ		३५३०७१.२०			२५०३२८	७०.९	
४	पाल्पा दरबार संग्रहालय तर्फ		३१२२६			१८२६	५.८४	

JobnameUntitled-1.job Sig19 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

क्र.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
उद्योग प्रबर्द्धन कार्यक्रम								
१	दिवस समारोह र सम्मान	१	१५००	१	१००	११८८.२१४	७९.२१	
२	११.४.२२.४३३ घोषित औद्योगिक ग्रामहरुको पूर्बाधार निर्माणमा सहयोग	१	२५०००	–	–	०	०.००	
३	११.६.२१.३ उद्योगको सफ्टवेयर सञ्चालन	१	५००	१	१००	४८७.१२८	९७.४३	
४	११.६.२२.६१ घोषित औद्योगिक ग्रामहरुको डि.पि.आर तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन समेत	२	१२००	२	१००	११९३.००२	९९.४२	
५	लघु तथा घरेलु उत्पादनलाई व्यवस्थापन/प्रवर्द्धन	१	५०७००	१	१००	३०४१४.०३४	५९.९९	
६	२.६.४.१०० पटेर/थाकलबाट गुन्द्री ढकिया लगायत हस्तकलाका सामाग्री उत्पादन तालिम	५	२५००	५	१००	२३७४.१६	९४.९७	
७	२.६.४.१०१ स्थानिय कच्चा पदार्थमा आधारित बस्तु सामाग्री उत्पादन तालिम र प्रविधिमा सहयोग	१२	६०००	१२	१००	५४४०.४१	९०.६७	
८	२.६.४.१०२ प्रारम्भिक तालिम प्राप्त गरी सकेका व्यक्तिहरुका लागि स्तरउन्नती तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग	१२	१८०००	१२	१००	१६४०४.३१४	९१.१४	
९	२.६.४.१०३ महिला उद्यमशिलता सिप विकास तालिम तथा प्रविधिमा हस्तान्तरण	१२	१२०००	१२	१००	११३३१.१७	९४.४३	
१०	२.६.४.१०६ छालाजन्य बस्तु उत्पादन र बजारीकरणमा सहयोग	१	१०००	१	१००	९५६.१४१	९५.६१	
११	२.६.४.१०७ उखु क्रसिङ्ग एंव प्याकेजिङ्गको लागि तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग	१	२०००	१	१००	१०२.८३	५.१४	
१२	२.६.४.१०८ स्लेट ढुङ्गा सम्बन्धी तालिम तया प्रविधिमा सहयोग	२	२०००	२	१००	१२११.९८८	६०.६०	
१३	२.६.४.१०९ करुवा निर्माण तालिम तथा प्रविधि सहयोग/प्रवर्द्धनमा सहयोग	१	१०००	१	१००	४९२.०१६	४९.२०	
१४	२.६.४.११० ढाकाजन्य बस्तुको उत्पादन/बजारीकरण तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग	१	२०००	१	१००	१६०९.८४७	८०.४९	
१५	२.६.४.१११ सेरामिक्सका सा्ामाग्री उत्पादन तालिमप्रविधि तथा बजारीकरणमा सहयोग	२	४०००	२	१००	३६७९.९३	९२.००	
१६	२.६.४.११२ अल्लोजन्य बस्तुको उत्पादन/व्यवसायीकरण सम्बन्धी तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग	३	४५००	३	१००	३७०६.५३१	८२.३७	
१७	२.६.४.११३ खुकुरी तथा परम्परागत कृषि औजार निर्माण सम्बन्धी तालिम/प्रवर्द्धन तथा प्रविधि सहयोग	३	२४००	३	१००	२२९५.२४८	९५.६४	
१८	२.६.४.११४ बेतवाँसबाट सजावटका सामाग्री निर्माण सम्बन्धी तालिम/पर्वद्धन तथा प्रविधि सहयोग	२	२०००	२	१००	११३४.१५	५६.७१	

क्र.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
१९	२.६.४.११५ फाइबर व्याग तथा मास्क निर्माण तालिम सन्धिखर्क न.पा.	१	५००	१	१००	४९९.७७४	९९.९५	
२०	२.६.४.११६ सिपमुलक तालिम स्वरोजगार तथा उद्यमशिलता कार्यक्रम संचालन घोराही-१५	१	५००	१	१००	४९९.७३९	९९.९५	
२१	२.६.४.११७ सिलाइ कटाई तालिम (महिला विपन्न जनजाती दलित एवम् सिमान्तकृत समुदाय) दंगिशरण गापा	१	५००	१	१००	४८६.७२४	९७.३४	
२२	२.६.४.११८ महिलाहरुका लागि गुडिया व्युटीपार्लर लगायत सीपमूलक तथा व्यवसायीक तालिम र पुरुषहरुका लागि हाउस वायेरिङ्ग तथा मोवाइल मर्मत तालिम राप्ती सोनारी र नरैनापुर गापा	२	७०००	२	१००	५९५०.५३९	८५.०१	
२३	२.६.४.११९ भगत सर्वजित सीप विकास तालिम सैनामैना-६	१	५००	१	१००	४९७.४९६	९९.५०	
२४	२.६.४.१२० सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सीपमूलक तालिम शुद्धोधन- २	१	१०००	१	१००	७०१.५८३	७०.१६	
२५	२.६.४.१२१ कमैया महिला जागरण संस्था- कमैया कमलहरी तथा विपन्न महिलाहरुको लागि व्यवसायिक ढकिया बुनाई तालिम तथा सामाग्री सहयोग कार्यक्रम गेरुवा गा.पा र राजापुर न.पा.	१	१५००	१	१००	१०९१.५७५	७२.७७	
२६	२.६.४.१२३ थारु संस्कृति संरक्षण केन्द्र दाङ महिला उद्यमी तालिम तथा सामाग्री खरिद	१	६०००	-	-	०	०.००	
२७	२.६.४.१२४ मौसमी वेतवास लघु उद्योग तालिम संचालन राजापुर ४	१	५००	१	१००	५००	१००.००	
२८	२.६.४.१२५ मधेशी/मुस्लिम/दलित/पिछडा वर्ग/महिला तथा उद्यमसीप विकास तालिम तथा प्रविधिक सहयोग शुद्धोधन गा.पा.-४ क.व.	१	५००	-	-	०	०.००	
२९	२.६.४.१२६ गरिब अपङ्ग तथा विपन्न उद्यमशीलता विकास सीपविकास र प्रविधिक सहयोग शुद्धोधन गा.पा.-३ क.व.	१	५००	-	-	०	०.००	
३०	२.६.४.१२८ मोटर साइकल मर्मत तालिम	१	५००	१	१००	५००	१००.००	
३१	२.६.४.१२९ संगर्घशील बाल क्लब शुद्धोधन-१ पतरीया किशोरी आत्मरक्षा विकास तालिम	१	५००	-	-	०	०.००	
३२	२.६.४.७६ विपन्न तथा मुक्त कमैया माझी कुमाल चुनारा एवम् लोपोन्मुख सिमान्तकृतहरूलाई सिपमुलक तथा प्रविधि हस्तान्तरण तालिम	१२	३६००	१२	१००	३३६२.५५६	९३.४०	
३३	२.६.४.८४ भगत सर्वजित सिप विकास प्रवर्धन कार्यक्रम (दलित लक्षित)	१२	१२०००	१२	१००	१११७५.६६६	९३.१३	
३४	२.६.४.९२ मधेशी/ मुस्लिम/पिछडा वर्ग महिला उद्यमीलाइ सिप र प्रविधि हस्तान्तरण	६	३०००	६	१००	२८४४.६७९	९४.८२	
३५	२.६.४.९४ नेपाली नागरिकबाट सैलुन सन्चालन गर्न सीप विकास तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग	६	३०००	६	१००	२७९५	९३.१७	

JobnameUntitled-1.job Sig19 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

क्र.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
३६	२.६.४.९८ केराबाट चिप्स बनाउने तालीम तथा प्रविधि सहयोग	१	१०००	१	१००	१५५.३१७	१५.५३	
३७	२.६.४.९९ बुद्धकालिन र बुद्ध संस्कृतिमा आधारित मुर्तिकला सम्बन्धी तालिम तथा प्रविधि सहयोग	१	१०००	१	१००	९७०	९७.००	
३८	२.७.१२.४ प्राकृतिक विपत्ति सहायता कोष	१	१००००	१	१००	१००००	१००.००	
३९	२.७.२३.१० आरनलाई आधुनिकीकरण गर्न सिप तथा प्रविधिमा सहयोग	३	१८००	३	१००	१७९४.७४५		
४०	२.७.२३.११ नेपाली हाते कागज उद्योग स्थापना/स्तरोन्नतीमा सहयोग	१	५००	-	-	०	०.००	
४१	२.७.२३.१३ ढाका उद्योग सञ्चालन शिवशक्ती महिला बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था प्यूठान-१	१	५००	-	-	०	०.००	
४२	२.७.२३.१४ सावुन उद्योग प्रवर्द्धका लागि सहयोग कार्यक्रम भूमे-३	१	१०००	१	१००	१०००	१००.००	
४३	२.७.२३.७ नेपाली हाते कागज कारखाना स्थापनाका लागि अनुदान	१	५००	१	१००	४४२.५	८८.५०	
४४	२.७.२५.११४ आधुनिक प्रविधि भित्राउने उद्योगलाई अनुदान	१२	२४०००	१२	१००	४६७९.७८३	१९.५०	
४५	२.७.२५.१३० विभिन्न दिवस समारोह प्याकेज	१३	१३००	१३	१००	११८८.२१४	९१.४०	
४६	२.७.२५.१३१ भगत सर्वजित उत्कृष्ट उद्यमी सम्मान प्याकेज	१	२००	-	-	०	०.००	
४७	२.७.२५.१३२ स्थानीय उत्पादनमा आधारित कोसेली घर सञ्चालनमा सहयोग	१२	५०००	१२	१००	४४३७.८९४	८८.७६	
४८	२.७.२५.१५३ वाणिज्य तथा उद्योग सम्बन्धी कानून कार्यविधी निर्देशिका र तालिम पाठ्यक्रम निर्माण तथा परिमार्जन	१	१००	१	१००	७२	७२.००	
४९	२.७.२५.१६५ ठेकी एवम् काष्ठजन्य भाँडाकुडा बाध्यबादन र उपहार सामाग्री सम्बन्धी तालिम तथा प्रविधि सहयोग	३	१५००	३	१००	४९९.२५२	३३.२८	
५०	२.७.२५.१७२ उद्यम विकास कोष व्यवस्थापन (लघु घरेलु तथा साना उद्योग) (प्याकेज)	१	१००००	१	१००	१००००	१००.००	
५१	२.७.२५.१७७ मझौला तथा ठुला उद्योगको प्रशासन तथा व्यवस्थापन	१	५००	-	-	०	०.००	
५२	२.७.२५.१७८ गलैचा सम्बन्धी अभिवृद्धी तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग (रोल्पा रुकुमपूर्व प्याकेज))	१	२०००	१	१००	१६१४.१४७	८०.७१	
५३	२.७.२५.१८० घुरिनडाँडा ठुलाचौर दलित आयआर्जन कार्यक्रम बवई-२	१	८००	१	१००	७९८.३१	९९.७९	
५४	२.७.२५.१८१ हलेदो उद्योग प्रवर्द्धन एवम् संरक्षण त्रिवेणी-७	१	१०००	-	-	०	०.००	
५५	२.७.२५.१८२ सुस्तापारीका नागरिकको सहज आगमनको लागि फेरी खरिद तथा हस्तान्तरण	१	१००००	-	-	०	०.००	
५६	२.७.२५.१८३ किशोर किशोरीहरुलाई ३ महिने सीपमूलक सिलाई कटाई कार्यक्रम सञ्चालन	१	५००	१	१००	५००	१००.००	

क्र.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
५७	२.७.२५.१८४ शुद्धोधन–३ दलित गरिब तथा विपन्न वर्गका माहिलाहरुलाई आयमूलक एवम् सीपमूलक कार्यक्रम	१	५००	–	–	०	०.००	
५८	२.७.२५.१८५ त्रिवेणी रोल्पाली ढाका कपडा बुनाई लघुउद्यम समूह तथा साबुन उद्योग उपकरण तथा गाडी सहयोग कार्यक्रम त्रिवेणी-७ तिला रोल्पा	१	२५००	–	–	०	०.००	
५९	२.७.२५.१८६ नेटुवा समुदायलाई उद्यम सीपमूलक तथा प्रविधि सहयोग शुद्धोधन गा.पा.–३ क.व.	१	५००	–	–	०	०.००	
६०	२.७.२५.१८७ वन पैदावरमा आधारित भेनेयर प्लाइ उत्पादन उद्योगहरुलाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम प्युठान नपा ८ प्युठान	१	७००	–	–	०	०.००	
६१	२.७.२५.१८८ तौलिहवा नगरपालिकामा कुशन तथा डल बनाउने तालिम	१	४००	१	१००	३०५.२	७६.३०	
६२	२.७.२५.१८९ यशोधरा गाउँपालिकामा सिलाई कटाई तालिम	१	४००	१	१००	३४९.५	८७.३८	
६३	२.७.२५.१९० विजयनगर गाउँपालिकामा-३ मा ब्यूटीपार्लर तालिम	१	४००	१	१००	३२९.५	८२.३८	
६४	२.७.२५.१९१ राजपुर गाउँपालिकामा ब्यूटीपार्लर तालिम दाङ	१	४००	–	–	०	०.००	
६५	२.७.८.६ योजना तर्जुमा गोष्ठी (मन्त्रालय)	१	६००	–	–	०	०.००	
६६	२.७.८.७ चौमासिक र बार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी (निर्देशनालय)	१	९००	१	१००	३६६.९०९	४०.७७	
६७	२.७.८.८ लघु घरेलु तथा साना उद्योगहरुको अनुगमन निरीक्षण सहजीकरण र प्रतिवेदन	१	३०००	१	१००	१५९४.९०४	५३.१६	
६८	२.७.८.९ उद्यमीहरूलाई व्यवसायीक योजना तयारी र ऋण प्राप्ति प्रकृया सम्बन्धी सहजीकरण कार्यक्रम	१	१२००	१	१००	७५६.५	६३.०४	
६९	२.७.९.४ उत्पादित बस्तुको गुणस्तर र लेवलिङ्ग सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	१२००	१	१००	४९७.४९८	४१.४६	
७०	२२५१२ सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१	९७०००	१	१००	८२७६९.३८	८५.३३	
७१	२२५२२ कार्यक्रम खर्च	१	८३९००	१	१००	४१२२६.८६	४९.१४	
७२	उद्योगको सफ्टवेयर सञ्चालन	१	५००	१	१००	४८७.१२८	९७.४३	
७३	३११३४ कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	१	५००	१	१००	४८७.१२८	९७.४३	
७४	३११३५ पूँजीगत परामर्श खर्च	१	१२००	१	१००	११९३.००२	९९.४२	
७५	३११५९ अन्य सार्वजनिक निर्माण	१	२५०००	–	–	०	०.००	
७६	सिप विकास तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम	१	६२१००	१	१००	५५६५६.७	८९.६२	
७७	प्रदेश चिनारी विशेष उत्पादन उद्यमलाई सहयोग	१	१५६५०	१	१००	११८२७.८९	७५.५८	
७८	योजना तर्जुमा प्रगति समिक्षा र अनुगमन	१	४३५०	१	१००	१८५३.३१३	४२.६०	
७९	सुशासन अभिबृद्धि कार्यक्रम	१	६००	१	१००	७२	१२.००	

३०७०००१६ वाणिज्य तथा आपुर्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम								
१	११.३.२२.४ खाद्यवस्तु तथा अन्य औद्योगिक उत्पादनको गुणस्तर मापन प्रयोगशाला सञ्चालन	१	५	१	१००	४.०९६	८१.९२	
२	२.७.२५.१५४ उद्योग तथा वाणिज्य फर्मको तथ्याङ्कहरुको अपडेट	१	३०००	१	१००	२४८०.०९३	८२.६७	
३	२.७.२५.१७१ स्थानीय तह सँगको सहकार्यमा जिल्लाको कुनै एक दुर्गम स्थानीय तहमा सस्तो पसल संचालनमा सहयोग	१	६०००	१	१००	५९६३.०९३	९९.३८	
४	२.७.२५.३८ उद्योग तथा बाणिज्य प्रशासन	१	४०००	१	१००	३२३६.७४६	८०.९२	
५	२.७.२५.९० प्रदेश स्तरीय आपूर्ति संयन्त्र संचालन र माग आपूर्ति विश्लेषण	१	५००	-	१००	०	०.००	
६	२.७.५.१६ उद्योग तथा वाणिज्य सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धी कार्यक्रम (बुलेटिन ब्रोसर पम्पलेट टेलिभिजन रेडियो पत्रपत्रिका आदि)	१	२४००	१	१००	१६७९.१५५	६९.९६	
७	२.७.५.१७ उद्योग तथा वाणिज्य मेला प्रदर्शनी	१	२९००	१	१००	१९९०.५२५	६८.६४	
८	२.७.५.१८ विद्यालय तथा समुदायस्तरमा उपभोक्ता शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	१	३६००	१	१००	३११७.४९	८६.६०	
९	२.७.६.१ वाणिज्य वजार अनुगमन (बजार खाद्य वस्तु औषधी तथा प्रयोगशाला एग्रोभेट पेट्रोलपम्प लगायत)	१	४७००	१	१००	३०६७.४८५	६५.२७	
१०	२.७.८.१५ उद्योग तथा वाणिज्य फर्मसँग गुणस्तरीय वस्तु र सेवा विषयक कार्यशाला	१	१२००	१	१००	५९५.२५४	४९.६०	
११	३११२२ मेशिनरी तथा औजार	१	५	१	१००	४.०९६	८१.९२	

स्रोत : उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय

११.१६ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को असार मसान्त सम्म प्रदेशमा जम्मा हुने राजस्व संकलनको विवरण

क्र.सं.	शीर्षक	शीर्षकको नाम	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत	कैफियत
१	१४२१२	सरकारी सम्पत्तिको विक्रीबाट प्राप्त		४४७८००		
२	३३३४१	सवारीसाधन कर		२५९४८९२२०५		
३	१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवाशुल्क		४९९९४३२।४		
४	१४२५६	सवारी नवीकरण		३०५३९०९८८		
५	१४२२४	सवारीचालक अनुमति पत्र		४११४९२२२०		
६	१४२२५	यातायात क्षेत्रको आम्दानी		८०४९४२३४		
७	११११९	आयकर		११२४७०९८०		
८	१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत		१६४३००४		
९	११४५४	सडक दस्तुर		५२२९७८३५५		
१०	१४४२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी		२९४१३००		
११	१४२५३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर		७३६६४३४३।१७		
१२	१४२१३	अन्य विक्रीबाट प्राप्त रकम		१८८४३५		
१३	१४३१३	धरौट सदरस्याहा		६४६०११		
जम्मा राजश्व संकलन				४११२२४९३०७।५७		

स्रोत : उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय

११.१७ विकास योजना तथा कार्यक्रमहरुबाट सिर्जित रोजगारीको विवरण

लाभान्वित जनसंख्या उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्तितर्फ सिर्जित रोजगारीको विवरण

जिल्ला	महिला	पुरुष	जम्मा	कैफियत
नवलपरासी वसुप	१२३४	९२९	२१६३	
रुपन्देही	२४०३	२२४५	४६४८	
कपिलवस्तु	९११	२१६३	३०७४	
दाङ	९८४	१५६९	२५५३	
बाँके	१३७१	२१२७	३४९८	
बर्दिया	४०२	६९६	१०९८	
पाल्पा	३९३	४८८	८८१	
गुल्मी	२३७	३३२	५६९	
अर्घाखाँची	२४५	३१५	५६०	
प्यूठान	८५	१३९	२२४	
रोल्पा	१३५	१४३	२७८	
रुकुमपूर्व	१८३	२०८	३९१	
कूल जम्मा	८५८३	११३५४	१९९३७	

स्रोत : उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय

११.१८ समस्या तथा चुनौतिहरु

क) समस्याहरु

मन्त्रालयसँग सम्बन्धित समस्याः

- ❖ मन्त्रालयहरु समय-समयमा गाभिने र टुक्रिने हुँदा खर्चमा बृद्धि हुनुका साथै Institutional Memory नै नहुने समस्या
- ❖ दरबन्दी अनुसारका कर्मचारीहरुको पदपूर्ति नहुनु।
- ❖ मन्त्रालयका लागि आवश्यक कक्षहरुको अभाव।
- ❖ प्रदेश राजधानीमा स्थानान्तरण पश्चात् व्यवस्थापकीय कार्यमा समस्या।
- ❖ आयोजनाको अत्यधिक माग तर बजेट सिलिङमा ह्रास
- ❖ मन्त्रालयको कार्य जिम्मेवारी अनुसारको कार्यमा दक्ष हुनेगरी आवश्यक तालिमहरुको व्यवस्था हुन नसक्नु।
- ❖ समयमै कार्यविधि र दिग्दर्शन तयार हुन नसक्नु। योजना छनौट प्रणालीको विकास हुन नसक्नु।
- ❖ वजेट व्यवस्था जिल्लाको चाप र कार्य अनुसार हुनुपर्ने।
- ❖ प्रगति प्रतिवेदन अनुसार कामको मूल्याङ्कन हुन नसक्नु।
- ❖ जनशक्तिको कमी (स्वीकृत दरवन्दी अनुसार पदपूर्ति नहुनु)
- ❖ स्थान तोकेर कार्यक्रम तथा वजेट विनियोजन हुनु।
- ❖ लाभ र लागतको विश्लेषणबाट योजना छनौट गर्ने पद्दतिको विकास हुन नसक्नु।
- ❖ सरुवा / पदस्थापन भई आएका कर्मचारीको छिटोछिटो सरुवा भइराख्दा स्थायित्व नहुनु।

यातायात तथा सवारी क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरुः

१. नीतिगत तथा कानूनी समस्याः

- ➢ प्रदेशको यातायात सम्बन्धी ऐनलाई पूर्ण कार्यान्वयनमा ल्याउन प्रदेशको आफ्नै नियमावली तथा कार्यविधि नहुनु।
- ➢ कानूनहरुमा समसामयिक सुधार हुन नसक्नु।
- ➢ प्रदेशको यातायात कानूनमा भएका व्यवस्था अनुकुल यातायात सम्बन्धी सेवा प्रवाहमा प्रयोग हुने सफ्टवेयर नभएको।

२. सवारी चालक अनुमतिपत्र सँग सम्बन्धित समस्याः

- ➢ सवारीचालक अनुमतिपत्रको Software Operating system मा प्रदेशको Access नभएकोले कार्यालयबाट सामान्य प्राविधिक समस्या पनि समाधान गर्न नसकिएको।
- ➢ लामो समयसम्म पनि लाइसेन्स प्रिन्ट भएर नआउनु।
- ➢ EDLVRS System मा प्रदेश सरकारको कानून/निर्णय बमोजिम स.चा.अ.प. सम्बन्धी शुल्क तथा दस्तुरहरु निर्धारण गर्न नसक्दा प्रदेश सरकारका कानून तथा निर्णयहरु कार्यान्वयनमा जटिलता भएको।
- ➢ प्रयोगात्मक परीक्षा सञ्चालन सम्बन्धी जारी भएको नयाँ निर्देशिका बमोजिम परीक्षा गर्न जनशक्ति अभाव रहेको।

३. सवारीसँग सम्बन्धित समस्याहरु:

- EDLRS मा जस्तो VRS प्रणालीमा शुल्क तथा सवारी करको निर्धारण प्रचलित कानूनहरुको आधारमा System बाट Automatically गणना हुने गरी प्रणालीको विकास नहुँदा यातायात कार्यालयहरुद्धारा निर्धारण गरिएको कर तथा दस्तुरको सम्बन्धमा सेवाग्राहीको विश्वसनियता कम भएको तथा शुल्क तथा कर निर्धारण गर्न समय बढी लाग्दा कार्यसम्पादनमा बढी समय लाग्ने गरेको।
- सवारी दर्ताको अभिलेख प्रणाली व्यवस्थित हुन नसकेको
- VRS लाई अनलाइनमा रुपान्तरण गर्न नसक्नु।
- यातायात सम्बन्धी सेवा प्रवाह VRS प्रविधिमा आधारित रहेको तथा सबै कर्मचारीहरु प्रविधिमैत्री नहुँदा कार्यसम्पादनमा प्रभावकारी हुन नसकेको।

४. सार्वजनिक यातायातसँग सम्बन्धित:

- विद्युतीय सवारी साधनको प्रयोग बढाउन नसक्नु।
- सार्वजनिक यातायात जनमैत्री, सुरक्षित र भरपर्दो नहुनु।
- रात्रीकालिन प्रदेशस्तरीय सार्वजनिक यातायात संचालन गर्न नसक्नु।
- ट्राफिक व्यवस्थापन प्रभावकारी नहुनु।
- सार्वजनिक सडकमा छाडा गाई बस्तु चौपाया नियन्त्रण गर्न नसक्दा दुर्घटना बढ्दै जानु।
- ट्याक्सीहरुमा मिटर जडान नभएको तथा कुनै निश्चित भाडा कायम नभएको।
- मालवाहक सवारीले तोकिएको भन्दा अधिक भारवहन गरी यात्रा गर्ने गरेको।
- भारतबाट आउने भारतीय यातायातका साधनको नेपालमा हुने निर्वाध प्रवेश रोक्न नसकियको।
- – ई-रिक्सा तथा टेम्पो आदिलाई व्यवस्थीत गर्न नसकिएको।

पर्यटन तथा संस्कृतितर्फका समस्याहरु

- संस्कृतितर्फका कार्यक्रम सञ्चालनको लागि कार्यसञ्चालन स्तरमा कार्यालय नभएको।
- साना र टुक्रे आयोजनामा बजेट विनियोजन हुने।
- विस्तृत आयोजना प्रतिवेदनको गुणस्तरीयता र दोहोरापनाको समस्या।
- गुरुयोजना निर्माण गरी पर्यटन पूर्वाधारको दिगो व्यवस्थापन र विकास गर्नुपर्नेमा सो हुन नसकेको।
- पर्यटन डिभिजन कार्यालयहरुमार्फत कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि करारमा कार्यरत प्राविधिक जनशक्तिहरुलाई काम अनुसारको सीप र दक्षता अभिबृद्धि तालिमको अभाव।

उद्योग तथा बाणिज्य क्षेत्रका समस्याहरु

- उद्योग अनुगन तथा निरीक्षणमा संघ र प्रदेशको अधिकारबीच द्विविधा उत्पन्न।
- उद्योग तथा बाणिज्य फर्महरुको अनुगमनका लागि आवश्यक पर्ने ल्यावजन्य सामग्रीको अभाव।
- उद्योग तथा प्रतिष्ठानहरुबाट उत्सर्जित फोहरको दिगो व्यवस्थापनको कठिनाई।
- दक्ष श्रमिकको अभाव।
- प्रविधि हस्तान्तरण विविधिकरण हुन नसक्नु, एकै प्रकृतिको प्रविधि माग।
- सीपमूलक तालिम र रोजगारबीच तादम्यता नहुनु।

JobnameUntitled-1.job Sig20 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

चुनौतीहरु:

श्रम तथा सामाजिक सुरक्षातर्फः

- ❖ श्रम क्षेत्रसँग सम्बन्धित प्रदेश नीति, ऐन, कानुन तथा कार्यविधिहरु तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु गराउनु।
- ❖ सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी नीति, मापदण्ड तथा कार्याविधि तयार गरी सामाजिक सुरक्षाको विषयमा रोजगारदाता, श्रमिक र सरकारबीच सुमधुर श्रम सम्बन्ध कायम गर्नु।
- ❖ प्रदेशभित्रै रोजगारी सिर्जना गर्ने गरी श्रम तथा सीपमूलक व्यवसायिक तालीम, स्वरोजगार सिर्जना लगायतका विषयमा युवाहरुलाई जागरुक बनाई आन्तरिक श्रममा विश्वस्त गराउनु।
- ❖ वैदेशिक रोजगारीमा जाने क्रम घटाउनुका साथै वैदेशिक रोजगारीबाट स्वदेश फिर्ता भएका जनशक्तीको सीप प्रयोग गरी उत्पादनमुलक क्षेत्रमा क्रियाशिल गराउनु।
- ❖ उद्योगधन्दा, कलकारखाना लगायतका क्षेत्रलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र मर्यादित बनाउँदै कार्यस्थल सुरक्षामा प्रभावकारिता कायम गर्नु।
- ❖ अनौपचारिक क्षेत्रमा काम गर्ने श्रमशक्तिलाई अद्यावधिक गरी उनीहरुको श्रमको मूल प्रवाहीकरण गर्दै सामाजिक सुरक्षासँग आवद्ध गराउनु।

यातायात व्यवस्थापन तर्फः

- ❖ प्रदेशस्तरको यातायात सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, अध्ययन अनुसन्धान र नियमन गर्नु।
- ❖ प्रदेशभित्रको सवारी दर्ता र नवीकरण, चालक अनुमति र नवीकरण गर्नु।
- ❖ प्रदेशभित्र सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, मापदण्ड, गुणस्तर र भाडा दर निर्धारण र अनुगमन तथा नियमन गर्नु।
- ❖ वातावरणमैत्री, अपाङ्गतामैत्री र लैङ्गिकमैत्री यातायात प्रणालीको प्रवर्द्धन गर्नु।
- ❖ प्रदेश तहमा यातायात सुरक्षा र सवारी प्रदुषण नियन्त्रण सम्बन्धी योजना निर्माण र कार्यान्वयन गर्नु।

पर्यटन तथा संस्कृतितर्फ

- ❖ पर्यटन डिभिजन कार्यालयहरुमार्फत कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि करारमा कार्यरत प्राविधिक जनशक्तिहरुलाई काम अनुसारको सीप र दक्षता अभिबृद्धि तालिमको अभाव
- ❖ साना तथा टुक्रे आयोजनामा बजेट विनियोजन हुने हुँदा पर्यटन क्षेत्रको विकासमा उल्लेख्य प्रगति नहुनु।
- ❖ पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण गर्दा प्राचीन कला, स्थानीय सामग्री तथा मौलिकताको जगेर्ना हुनेगरी नहुनु।
- ❖ पूरातात्विक तथा ऐतिहासिक धरोहरको संरक्षणको लागि पर्याप्त अध्ययन गरी गुरुयोजना अनुसार बजेट विनियोजन हुनुपर्नेमा हचुवाका भरमा बजेट विनियोजन हुनु।

उद्योग तथा बाणिज्यतर्फ

- ❖ उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति जस्ता क्षेत्रलाई समेट्न आवश्यक सबै कानूनहरुको निर्माण चुनौतीपूर्ण हुनु।
- ❖ प्रदर्शनी स्थलको सम्भाव्यता अध्ययन, औद्योगिक ग्राम र औद्योगिक क्षेत्रकोडि पि आर निर्माण र भौतिक संरचना निर्माण नहुनु।
- ❖ तालिम संचालन सम्बन्धि पाठ्यक्रम, निर्देशिका निर्माण नहुनु।
- ❖ क्रसर वालुवा र खानी उद्योगको मापदण्ड सम्बन्धि समस्याका कारण नविकरण हुन नसक्नु।
- ❖ उद्यम विकास कोषको अख्तियारी रकम एकिन र प्रशासनिक खर्च व्यवस्थापन सम्बन्धि समस्या रहेको।
- ❖ बैंकहरुले उद्योगीहरुलाई लगानी गर्न हिचकिचाउने साथै समय समयमा ब्याज रकम वृद्धि हुनु।
- ❖ उत्पादित बस्तुको बजारीकरणको समस्या। व्यवसाय सम्बर्द्धनको कार्यक्रम सञ्चालन हुन नसक्नु।
- ❖ एकद्धार प्रणालीवाट उद्योगीका काम हुन नसक्नु।
- ❖ आवश्यकता अनुसार विषय विज्ञ कर्मचारी व्यवस्थापन हुन नसक्नु।
- ❖ सस्तो पसलको लागि फर्महरुको लागि सेवा सुविधा नहुनु।
- ❖ छोटो र लामो अवधिको तालिम सञ्चालन मापदण्ड तथा कार्यविधि नहुनु,
- ❖ सवारी साधनको अभाव (बजार अनुगमन तथा कार्यक्रम सञ्चालन)
- ❖ प्रविधि हस्तान्तरण विविधिकरण हुन नसक्नु, एकै प्रकृतिको प्रविधि माग,
- ❖ सीपमूलक तालिम र रोजगारबीच तादम्यता नहुनु,
- ❖ कार्यालय भवनको भाडामा रकम कम भएको।
- ❖ गुँड उत्पादन र प्याकेजिङ्गका लागि तालिम लिएका प्रशिक्षार्थीहरु उद्यमी बन्न प्रेरित नभएको हुँदा उक्त कार्यक्रमका लागि छुट्टिएको रकम खर्च हुन नसकेको
- ❖ लघु, घरेलु तथा साना उद्योगीहरुलाई प्रविधि हस्तान्तरणका लागि स्वीकृत बजेट र मागका बिच ठुलो खाडल रहेको
- ❖ तालिमका कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि दक्ष प्रशिक्षकको अभाव
- ❖ विभिन्न निकायहरुबाट संचालन हुने तालिममा सहभागीहरुले पाउने सेवा सुविधामा देखा परेको भिन्नताले गर्दा सहभागीहरुको मनोबलमा ह्रास।
- ❖ तालिम प्राप्त गरेपछि प्रविधिको माग धैरे हुने गरेको र माग बमोजिम बजेट अभावको कारणले पूर्ति गर्न नसकिएको।
- ❖ एकै किसिमको कार्यक्रम/योजना संघ, प्रदेश र स्थानीय निकाय गरी तीनै तहबाट वजेट विनियोजन हुने गरेको।
- ❖ सवारी साधानको अभावले तालिम समाग्री तालिम स्थल सम्म पुऱ्याउन कठिनाई।
- ❖ लक्षीत बर्गलाई भनेर आएको कार्यक्रम संचालन गर्दा कतिपय जिल्लामा लक्षीत बर्ग नै नभेटिनु सो रकम लाई अन्य पिछडिएको वर्ग लाई सिप बिकास तालिममा सम्बोधन गर्नु पर्ने।
- ❖ कतिपय स्थानीय निकायहरुले समन्वयमा खासै महत्त्व नदिएको,

JobnameUntitled-1.job Sig20 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

- अधिकांश व्यवसायीहरुमा न्यूनतम कानूनी चेतनाको अभाव भएको पाइयो।

११.१९ समस्या समाधानका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरु

- श्रम, रोजगार र यातायात व्यवस्थापन सम्बन्धी विषयमा विभिन्न नीतिहरु तर्जुमा गरी कानूनी प्रक्रिया मार्फत यस प्रदेशको श्रम व्यवस्थापन, आन्तरिक रोजगारी सिर्जना, वैदेशिक रोजगारीलाई क्रमशः न्यूनीकरण गर्दै स्वदेशमै श्रमशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने।
- श्रम सम्बन्ध, सामाजिक सुरक्षा, कार्यस्थल सुरक्षा समेतलाई व्यवस्थित गर्दै प्रभावकारी श्रम व्यवस्थापन गर्ने।
- प्रदेशमा यातायात सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र योजना तर्जुमा गर्ने तथा सवारी दर्ता र नवीकरण, रुट व्यवस्थापनका कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने।
- सार्वजनिक यातायातलाई व्यवस्थापन र नियमन गर्दै यातायात क्षेत्रमा रहेका समस्याहरुको समाधान गरी चुस्त र वातावरणमैत्री सवारी व्यवस्थापन गर्ने।
- सवारीचालक अनुमति पत्र वितरण प्रणालीलाई सरल पारदर्शी र समय सापेक्ष बनाउँदै व्यवस्थित गर्ने।
- स्वीकृति दरवन्दी अनुसार कर्मचारी पदपूर्तीको व्यवस्था हुनुपर्ने।
- आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।
- कर्मचारी सरुवा पदस्थापनलाई निश्चित समयको लागि स्थायित्व कायमगर्ने।
- आवश्यक कानूनहरु निर्माणको लागि विषय विज्ञहरु समेतको व्यवस्था गरी कार्य गर्ने।
- मन्त्रालयलाई सहज हुने गरी आवश्यक भौतिक संरचनाहरुको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।
- समयमै कार्य विधी र दिग्दर्शन तयार हुन पर्ने।
- नियामक निकायमा उद्योग मैत्री व्यवस्थापन (ऐन, नियम आदी)समयमा निर्माण हुनुपर्ने।
- देशको श्रमशक्ति देशमै खपत हुने वातावरण निर्माण हुनुपर्ने।
- बैदेशिक लगानी भित्रीने वातावरण निर्माण हनुपर्ने।
- औद्योगिक ग्राम र क्षेत्रको भौतिक पूर्वाधार निर्माण हुनु पर्ने।
- व्यवसाय सम्बर्द्धन कार्यक्रमले नवप्रवर्द्धनात्मक र श्रृजनशिल युवाहरुलाइ आकर्षित गर्नु पर्ने।
- जिल्लाको चाँप अनुसार वजेट व्यवस्था हुनु पर्ने।
- स्विकृत दरवन्दी अनुरुपको पद पुर्ति गर्नु पर्ने।
- एड्भान्स लेवलका तालिम सञ्चालन गरी तलिमलाई रोजगारी र अभिवृद्धि सँग Tie-up गर्नु पर्ने।
- छोटो र लामो अवधिको तालिमको लागि तालिम सञ्चालन कार्यविधि तथा मापदण्ड तर्जुमा गर्नु पर्ने।
- Need Base तालिम सञ्चालन गर्नु पर्ने।
- प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम अन्तर्गत ५०/५० अनुदान व्यवस्था लागु गर्नु पर्ने।
- उद्योग र वाणिज्य प्रशासन संचालनका लागि संशोधित मापदण्ड (प्राईभेट फर्म सम्बन्धी मापदण्ड २०७१) तयार गर्ने।
- उद्यमीहरुलाई व्यवसायिक योजना तयारी प्रकृया सम्बन्धी सहजिकरण तालिमको अवधि कम्तिमा १ हप्ते हुनु पर्ने।

- ❖ कार्यालयमार्फत् तालिम चल्ने हुँदा तालिमका लागि पर्याप्त बजेट छुट्याउनुपर्ने देखिन्छ।
- ❖ बर्दिया जिल्लाको घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालको भवन निर्माणका लागि यस वर्ष बजेट एक करोड रुपैंया विनियोजित भएकोमा सो पर्याप्त नहुँदा थप बजेट छुट्याउनुपर्ने देखिन्छ। सो का लागि आवश्यक फर्निचर र फर्निसिंमा बजेट छुट्याउनुपर्ने देखिन्छ। मेसिनरीमा पनि बजेट छुट्टाउनुपर्ने हुन्छ।
- ❖ कोभिड– १९ का माहामारीका कारण उद्योगी व्यवसायी मारमा परेको हुँदा अनुदान लगायत सहुलियत कर्जाको व्यवस्था गर्नुपर्ने देखिन्छ।
- ❖ उद्योग तथा वजार अनुगमनका लागि पर्याप्त बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने देखिन्छ।
- ❖ उद्योगीहरुलाई भ्रमण कार्यक्रममासमेट बजेट छुट्याउनुपर्ने देखिन्छ।

११.२० आगामी कार्यदिशा

- ❖ प्रदेशस्तरीय श्रम नीति, कानून तथा मापदण्डहरुको तर्जुमा गर्ने।
- ❖ श्रम तथा सीपमूलक तालिममार्फत व्यवसायिक, उद्यमशीलता तथा स्वरोजगारी सिर्जना गर्न जोड दिने।
- ❖ आन्तरिक रोजगारी सिर्जनाका लागि युवाहरुमा सचेतना जगाउँदै स्वालम्बनमा प्रोत्साहन गर्ने।
- ❖ मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका यातायात व्यवस्था कार्यालय तथा सेवा कार्यालयहरुलाई स्तरोन्नति तथा आधुनिक प्रविधिक युक्त बनाउँदै यातायात क्षेत्रको सेवाप्रवाह चुस्त र प्रविधिमैत्री बनाउने।
- ❖ यातायात क्षेत्रमा देखिएका समस्या तथा चुनौतिको छिटो छरितो रुपमा सम्बोधन गरी सेवाग्राहीबाट प्राप्त गुनासोहरुको यथाशीघ्र सम्बोधन गर्ने व्यवस्था मिलाउने।
- ❖ उद्योगमैत्री वातावरण बनाउनेः
- ❖ उद्योग दर्ता (विदेशी समेतलाई) प्रकृया सहज बनाउने।
- ❖ कर छुट लगायतका सेवा सुविधा दिने।
- ❖ उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने।
- ❖ निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने उद्योगलाई प्रोत्साहन गर्ने।
- ❖ स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित, प्रविधिमा आधारित उद्योगलाई प्रोत्साहन गर्ने।
- ❖ आश्विन मसान्तभित्र यातायात नियमावली पारित गर्नेगरी अगाडि बढाइएको
- ❖ कार्ययोजना अनुसार कार्य भए/नभएको अनुगमनका लागि भरपर्दो व्यवस्था मिलाइएको।
- ❖ कार्यसम्पादन करार गरी सेवा प्रवाहलाई चुस्त र दुरुस्त बनाउने।
- ❖ स्थानीय निकाय र जिल्ला प्रशासनसँग सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रम लागू गर्न भाद्र मसान्तभित्र MOI गर्ने।
- ❖ उद्यम विकास कोषबाट प्रवाह भएको ब्याज अनुदान सदुपयोग सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने।
- ❖ यातायात व्यवसायीहरुसँग कम्पनीहरुको सहकार्यमा भाडा भुक्तानी प्रणालीलाई अनलाइन गर्नेगरी कार्य अगाडि बढाइने।

११.२१ मन्त्रालय अन्तर्गतका मुख्यमुख्य समस्याहरु, समस्या, कारण र समाधानका लागि गरिएको प्रयास

क्र.सं.	समस्या	समस्या उत्पन्न हुनुको मुख्य कारण	समस्या समाधानका प्रयास
१	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच अधिकार	तीनै तहका सरकारहरुको अधिकारभित्र पर्ने भएकोले	पत्राचार, समन्वय र सहकार्य गरिएको
२	अन्तर प्रदेशीय रुट इजाजत	समानान्तर संघीय कार्यालय खोल्दा प्रदेश राजश्वमा कमी हुनुका साथै प्रदेशको अधिकारमाथि हस्तक्षेप	मुख्यमन्त्री एवं विभागीय मन्त्रीस्तरीय निर्णय गरी कार्यान्वयनका लागि पत्राचार गरिएको
३	प्रदेशको आफ्नै सवारी सम्बन्धी सफ्टवेयर नहुनु र हालको सफ्टवेयरमा प्रदेशको पहुँच नहुनु	सानोतिनो समस्या पनि विभागको भर पर्नुपर्ने, विभागले समयमा समाधान नगरिदिँदा नागरिकले दिने दोष प्रदेश सरकारले खेप्नुपर्ने अवस्था	प्रदेशको आफ्नै सफ्टवेयर अभिलेखलाई विद्युतीकरण गर्न प्रयासरत
४	राजश्व भुक्तानीको लागि अनलाइन प्रणालीको विकास हुन नसक्नु	अभिलेख हस्तलिखित हुनु, बजेट विनियोजन नहुनु	नमूनाको रुपमा संघ सरकारले गण्डकी प्रदेशमा लागू गरेको सफ्टवेयरलाई लागू गर्न अनुरोध गरिएको।
५	स्मार्ट लाइसेन्स	प्रिन्ट भई समयमा प्राप्त हुन नसक्नु। सानोतिनो विवरण फरक परेमा संशोधन गर्न कठिन रहेको।	विभागसँग समन्वय गरी नागरिकका समस्या समाधान गर्ने गरिएको।
६	तीनपाङ्ग्रे सवारीसाधनको कर र अनुमतिपत्र सम्बन्धमा कानूनी जटिलता सिर्जना भएको र संवोधन हुन नसकेको अवस्था	यथेष्ट कानूनको अभाव	नियमावली मस्यौदाको चरणमा
७	दरबन्दी र पदपूर्ति	कार्यचाँपमा बृद्धि र पूरानो संगठन संरचना रहनु	मन्त्रालयबाट परामर्श शीर्षकबाट दरबन्दी विना कर्मचारी करारमा लिने प्रबृत्ति निरुत्साहित गरी कार्यचाँपको आधारमा अस्थायी दरबन्दी सिर्जनाका लागि प्रस्ताव गरिएको।
८	उद्योग प्रशासनसँग सम्बन्धित समस्या	अधिकार र कार्यक्षेत्रमा द्विविधा उत्पन्न भएकोले	समन्वय र सहकार्य गरिएको
९	ओधोगिक ब्यबसाय ऐन, २०७६ मा भएको ब्यबस्थाले २०७६ भन्दा अगाडी दर्ता भएका अनुमति लिनुपर्ने उद्योगहरु को हकमा नबिकरण ठाउसारी लगाएकत कार्य मा दुबिधा भएको	ओधोगिक ब्यबसाय ऐन, २०७६ को ब्यबस्था अनुसार	संघीय मन्त्रालयलाई पत्राचार गरिएको
१०	नवीकरण फेल भएको उद्योगको	समयमा उद्योगीहरुले नवीकरण गर्न	जरिवाना दस्तुर लिई सधै भरी

क्र.सं.	समस्या	समस्या उत्पन्न हुनुको मुख्य कारण	समस्या समाधानका प्रयास
	कारबाही सम्बन्धमा	नआएकाले	नवीकरण गर्ने व्यबस्थाका लागि राजश्व परामर्श समितिमा पेश गरेको
११	ठूला उद्योगहरुको नियमित अनुगमन नहुनु र वातावरण शुल्क कार्यान्वयन नहुनु	ठूला उद्योगमा हुने श्रम व्यवस्थापन अनुगमन गर्न संघले अवरोध सिर्जना गरेका कारण तथा ठूला उद्योगहरुको अटेरीपन	समस्या निराकरणका लागि संघीय मन्त्रालयलाई पत्राचार गरिएको।
१२	दोहोरो योजना तथा वजेट विनियोजन भएको	स्थानिय आवश्यकता र मागमा आधारित योजना छनोट नभएको।	कार्यालयलाई जानकारी भएसम्मका दोहोरो देखिएका योजना कार्यान्वयन नगरिएको।
१३	जग्गा सम्बन्धी समस्या	अधिकांस योजनाहरु वन क्षेत्रसंग सम्बन्धित रहेको	सम्बन्धित वन उपभोक्ता समिति र वन कार्यालयसंग समेत समन्वय गरि कार्य सम्पादन गर्ने गरेको
१४	स्थान स्पष्ट नतोकिएका योजनाहरु कार्यान्वयनमा जटिलता	वार्षिक विकास कार्यक्रममा विनियोजित कार्यक्रम तथा बजेटमा स्थान स्पष्ट नतोकिनु	आवश्यकता र प्रथामिकताका आधारमा वजेट वाडफाँटको निर्णय स्वीकृत गराइएको
१५	ग्रामीण विकास कार्यक्रम संचालनमा समस्या	विज्ञ जनशक्ति को अभाव तथा स्पष्ट क्रियाकलाप नभएको/ लक्षित समुह पहिचानमा जटिलता	तथ्यांक संकलन गर्ने प्रयास गरेको

११.२३ निश्कर्ष

स्थानीय कच्चा पदार्थ, प्रविधि, सीपको उपयोग गरी औद्योगिक उत्पादन र उपादकत्व वृद्धि गर्दै निर्यातलाई प्रवर्द्धन गरी आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने, प्रदेशभित्र रहेका ठूला बजारहरुको अनुगमन गरी उपभोक्तालाई सहुलियत तथा गुणस्तरयुक्त सामान उपभोग गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउने, उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रमा रहेका विभिन्न प्रकारका नीतिगत, प्रक्रियागत र संरचनागत समस्याहरुको समाधान गरी उद्योग र वाणिज्य क्षेत्रलाई प्रदेशको राजस्व वृद्धिमा उल्लेख्य योगदान पुर्याउने राजस्वको श्रोतको रुपमा विकास गर्ने, पर्यटन पूर्वाधार निर्माण एवं पर्यटन प्रबर्द्धन गर्नुका साथै ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक धरोहरहरुको संरक्षण एवं संबर्द्धन तथा कलासाहित्यको संरक्षण र विकास गर्ने, श्रम सम्बन्धको विकास, बालश्रमको अन्त्य, सामाजिक सुरक्षाको प्रबन्ध र सीपमूलक तालिम प्रदान गरी श्रमबजारको विकास र प्रबर्द्धन गर्ने र यातायात क्षेत्रको विकास, यातायातजन्य सुरक्षाका साथै यातायात व्यवस्थापनमार्फत सर्वसुलभ, सहज र भरपर्दो एवं विश्वसनीय यातायात प्रणालीको सञ्चालन एवं व्यवस्थापन गर्ने कार्यजिम्मेवारी रहेको यस मन्त्रालयले कार्यक्षेत्र अनुसारका कार्यविवरणहरुमा आफ्ना कार्यक्रमहरु सञ्चालन, व्यवस्थापन, निरीक्षण/अनुगमन र नियमन लगायतको कार्य गर्दै आइरहेको छ।

परिच्छेद-१२

खानेपानी, ग्रामिण तथा शहरी विकास मन्त्रालय

१२.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा लामो समयदेखि कायम रहेको एकात्मक राज्य व्यवस्थालाई विस्थापित गर्दै नेपालको संविधानले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन पद्दतिको अवलम्बनसँगै तीन तहको सरकारः संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको व्यवस्था रहेको छ। नेपालको संविधानले तीनै तहका सरकारको अधिकार सहितको कार्यविभाजन अनुसूचीमा व्यवस्था गरेको छ भने लुम्बिनी प्रदेश, प्रदेश सरकारको कार्यविस्तृतीकरण अनुसार यस मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने प्रदेशभित्रका खानेपानी, आवास, भवन, शहरी विकास र ग्रामिण पूर्वाधारजस्ता आयोजनाहरुको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अध्ययन, अनुसन्धान, अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्थापकीय कार्य गर्ने उद्देश्यले खानेपानी ग्रामीण तथा शहरी विकास मन्त्रालयको स्थापना भएको हो।

१२.२ दीर्घकालीन सोच

गरिबी निवारण र दिगो शान्ति स्थापनाका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधार विकासको माध्यमबाट आर्थिक तथा सामाजिक समृद्धि हासिल गरी प्रदेशको "समृद्ध लुम्बिनीः आत्मनिर्भर प्रदेश" को लक्ष्यमा टेवा पुऱ्याउनु नै यस मन्त्रालयको दीर्घकालीन सोच रहेको छ।

१२.३ उद्देश्य

प्रदेशभित्रका खानेपानी, आवास, भवन, शहरी विकास तथा ग्रामिण विकास जस्ता आयोजनाहरुको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अध्ययन अनुसन्धान तथा नियमन सम्बन्धी व्यवस्थापकीय कार्य गर्ने उद्देश्यले स्थापना भएको छ।

१२.४ रणनीतिहरु

पूर्वाधार विकासका लागि अवलम्वन गरिएका रणनीतिहरुः

- भौतिक पूर्वाधारको विकासलाई रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने माध्यमको रुपमा प्रयोग गर्ने।
- भौतिक पूर्वाधारको विकासलाई नागरिक एवम् वातावरणमैत्री बनाउने।
- विपन्न र सीमान्तकृत वर्ग तथा जोखिममा रहेका नागरिकका लागि सुरक्षित, किफायती र वातावरणमैत्री आवास बनाउने।
- सबै प्रकारका विपद् जोखिम न्यूनीकरण हुनेगरी पूर्वाधारहरुको विकास र विस्तार गर्ने।
- शहर गाउँ अन्तर-सम्बन्धलाई सुदृढीकरण गर्ने गरी पूर्वाधारहरुको विकास र विस्तार गर्ने।
- प्रदेश सरकारको एक घर एक धारा नितिलाई कार्यान्वयन गर्ने।

१२.५ कार्यक्षेत्र

१. भवन, आवास,ग्रामिण तथा सहरी विकास

२. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता

१२.६ संगठन संरचना तथा जनशक्ति विवरण

तालिका नं.-१.१ दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था (मातहत कार्यालय समेत)

क्र.सं.	पद	सेवा	सेवा/समूह/ उपसमूह	श्रेणी / तह	जम्मा	पदपुर्ती	स्थाई रित्त
१	सचिव	ईन्जि	ई/सि.	रा.प.प्रथम	१	१	०
२	सि.डि.ई.	ईन्जि	ई./सि./स्या.	नवौं/दशौं	७	४	३
३	सि.डि.ई.	ईन्जि	ई./सि./वि.आ.	नवौं/दशौं	६	२	४
४	ईञ्जिनियर	ईन्जि	ई./सि./स्या.	सातौं/आठौं	२२	१४	८
५	ईञ्जिनियर	ईन्जि	ई./सि./जनरल	सातौं/आठौं	२	०	२
६	ईञ्जिनियर	ईन्जि	ई./सि./वि.आ.	सातौं/आठौं	१७	६	११
७	सब-ईञ्जिनियर	ईन्जि	ई./सि./स्या.	पाँचौं/छैठौं	२७	५	२२
८	सब-ईञ्जिनियर	ईन्जि	ई./सि./वि.आ.	पाँचौं/छैठौं	१६	१	१५
९	सब-ईञ्जिनियर	ईन्जि	ई./सि./जनरल	पाँचौं/छैठौं	१	०	१
१०	खा.पा.स.टे./अधिकृत	ईन्जि	ई./सि./स्या.	पाँचौं/छैठौं	२४	११	१३
११	खा.पा.स.टे. द्वितिय	ईन्जि	ई./सि./स्या.	चौथो/पाँचौं	१२	१	११
१२	अधिकृत/सहायक	ने.प्र.	ने.प्र./सा.प्र.	नवौं/दशौं	२	०	२
१३	अधिकृत/सहायक	ने.प्र.	ने.प्र./सा.प्र.	सातौं/आठौं	३	१	२
१४	अधिकृत/सहायक	ने.प्र.	ने.प्र./सा.प्र.	छैठौं	१	०	१
१५	अधिकृत/सहायक	ने.प्र.	ने.प्र./सा.प्र.	पाँचौं/छैठौं	१७	९	८
१६	अधिकृत/सहायक	ने.प्र.	ने.प्र./सा.प्र.	चौथो/पाँचौं	८	५	३
१७	अधिकृत/सहायक	ने.प्र.	ने.प्र./लेखा	सातौं/आठौं	१	१	०
१८	अधिकृत/सहायक	ने.प्र.	ने.प्र./लेखा	पाँचौं/छैठौं	१२	१०	२
१९	अधिकृत/सहायक	ने.प्र.	ने.प्र./लेखा	चौथो/पाँचौं	४	३	१
२०	कानून अधिकृत		न्याय/कानून	रा.प.तृतीय	१	१	०
२१	क.अ./अधिकृत		विविध	पाँचौं/छैठौं	१०	६	४
२२	महिला कार्यकर्ता		विविध	पाँचौं/छैठौं	६	४	२
२३	ह स चा				१९	१	१८
२४	का स				३०	४	२६
				जम्मा	२४९	९०	१५९

JobnameUntitled-1.job Sig21 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

१२.७ तयार भएका ऐन नियम कार्यविधीको सूची

- प्रदेश भवन ऐन २०७५
- प्रदेश भवन नियमावली, २०७६
- जनता आवास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५(प्रथम संशोधन सहित)
- खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता (वास) कार्यविधि, २०७६
- विपद् प्रभावित क्षेत्रमा एकीकृत वस्ती तथा पूर्वाधार विकास कार्यक्रम कार्यविधि, २०७६
- बार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०७८
- खानेपानी तथा सरसफाइ ऐनको मस्यौदा तयारीको चरणमा

१२.८ वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
बुँदा नं २४	प्रदेशको राजधानी व्यवस्थापन (राप्ती उपत्यका, देउखुरी लाई प्रादेशिक गौरवको आयोजनाको रुपमा विकास गरिनेछ।	प्रदेश सरकारका लागि भौतिक संरचना निर्माणको ठेक्का सम्झौता भई मुख्यमन्त्री कार्यालय सहित ७ वटा भवनहरुको प्रथम तल्लाको ढलान कार्य सम्म सम्पन्न भएको।
बुँदा नं १११	प्रदेश सरकारको "एक घरः एक धारा" को संकल्पलाई पूरा गर्न सबै स्थानीय तहमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना (वास प्लान) सम्पन्न गरी खानेपानी आयोजनाहरूको कार्यान्वयन गरिनेछ।	प्रदेशको सबै १०९ पालिकामै वास सम्बन्धी तथ्यांक संकलन कार्य एकै साथ सुरु भएकोमा सबै पालिकामा तथ्यांक संकलनको कार्य सम्पन्न भई १५ वटा पालिकाको प्रतिवेदन समेत तयार भएको र बाँकी पालिकाको प्रतिवेदन तयारी भैरहेको।
बुँदा नं ११२	प्रदेश भित्र पूर्व पश्चिम राजमार्गमा निर्माणाधिन पुनर्ताजगि केन्द्रहरुको निर्माण कार्य सम्पन्न गरि सम्बन्धित स्थानीय तह वा नीजि क्षेत्रको समन्वयमा संचालनमा ल्याईनेछ।	रुपन्देही सैनामैना स्थित पुनर्ताजगि केन्द्रको प्रथम चरणको निर्माण सम्पन्न भई हस्तान्तरणको चरणमा रहेको। अन्यमा निर्माण जारी रहेको।
११३	सघन सहरी क्षेत्रमा उपभोक्ताहरुको सहलगानीमा पार्क,सहरी सडक, ढल निर्माण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिईनेछ।प्रदेश भित्रका सहर उन्मुख क्षेत्रका पूर्वाधारको विकास गरिनेछ। जनता आवास कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।	उक्त कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न निर्माण कार्यहरु जारी रहेको, जनता आवास तर्फ प्राप्त ७४१६ आवास मध्य गत आव सम्म ५३३६, यस आव मा ८६३ वटा गरी जम्मा ६१९९ आवास निर्माण सम्पन्न भैसकेको अवस्था छ।

१२.९ वार्षिक बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

ब. व.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
बुँदा १०	प्रदेशको राजधानी व्यवस्थापन (राप्ती उपत्यका ,देउखुरी लाई प्रादेशिक गौरवको आयोजनाको रुपमा विकास गरिनेछ।	प्रदेश सरकारका लागि भौतिक संरचना निर्माणको ठेक्का सम्झौता भई मुख्यमन्त्री कार्यालय सहित ७ वटा भवनहरुको प्रथम तल्लाको ढलान कार्य सम्म सम्पन्न भएको।
बुँदा ९०	प्रदेश सरकारको "एक घरः एक धारा" को संकल्पलाई पूरा गनु सबै स्थानीय तहमा खानेपानी, सरसफाइ तथा	प्रदेशको सबै १०९ पालिकामै वास सम्बन्धी तथ्यांक संकलन कार्य एकै साथ सुरु भएकोमा सबै पालिकामा तथ्यांक

ब. व.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	स्वच्छता योजना (वास प्लान) सम्पन्न गरी खानेपानी आयोजनाहरूको कार्यान्वयन गरिनेछ।	संकलनको कार्य सम्पन्न भई १५ वटा पालिकाको प्रतिवेदन समेत तयार भएको र बाँकी पालिकाको प्रतिवेदन तयारी भैरहेको।
बुँदा १४३	प्रदेश भित्र पूर्व पश्चिम राजमार्गमा निर्माणाधिन पनर्ताजगि केन्द्रहरुको निर्माण कार्य सम्पन्न गरि सम्बन्धित स्थानिय तह वा निजि क्षेत्रको समन्वयमा संचालनमा ल्याईनेछ।	रुपन्देही सैनामैना स्थित पुनर्ताजगि केन्द्रको प्रथम चरणको निर्माण सम्पन्न भई हस्तान्तरणको चरणमा रहेको। अन्यमा निर्माण जारी रहेको।
बुँदा १५६	प्रदेश सरकार, स्थानीय तह र नेपाल सरकारको समन्वयमा नमुनाका रुपमा चारवटा नगरपालिकामा सहरी पूर्वाधार विकास निर्माण कार्य संचालन सम्भाव्यता अध्ययन तथा विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयारीको लागि विनियोजना गरेको छ।	डि पि आर तयार भई ,वहुवर्षिय योजना स्विकृत भएको बोलपत्र आव्हान भई मुल्याङ्कनको प्रकृयामा रहेको।

१२.१० आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	प्राप्त अनुदान	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान	१५५३२००	१४४५२३४.६
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान	१३७६५००	११९४५५१.७
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान	१०००००	६७०१.७३
४	नेपाल सरकार विशेष अनुदान	०	०
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँड समेत)	२४१३९६०	२०७८११३.६

स्रोत: खानेपानी, ग्रामिण तथा शहरी विकास मन्त्रालय

१२.११ बेरुजू फछौंट विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
खानेपानी ग्रामिण तथा सहरी विकास मन्त्रालय	नियमित गर्ने	९९९,५२९,०००	१४४,०१२,०००	८५५,५१७,०००
	असुल उपर	१८,६४४,०००	६,२९८,०००	१२,३४६,०००
	पेश्की बाँकी	१७५,०४४,०००	७९,५३३,०००	९५,५११,०००
	कुल बेरुजू	१,१९३,२१७,०००	२२९,८४३,०००	९६३,३७४,०००

स्रोत: खानेपानी, ग्रामिण तथा शहरी विकास मन्त्रालय

१२.१२ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को विनियोजित बजेट तथा वित्तिय प्रगति (रु हजारमा)

बजेट शिर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
चालू	२६५३६५	१७६७२२	६६.६०
पुंजीगत	५१७८२९४.९३९	४५४७३१०	८७.८१
जम्मा	५४४३६५९.९३९	४७२४०३२	८६.७८
स्रोत: खानेपानी ग्रामिण तथा शहरी विकास मन्त्रालय			

JobnameUntitled-1.job Sig21 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

१२.१३ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	कार्यक्रम क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष		भौतिक प्रगति		वित्तिय प्रगति		कैफियत
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण %	खर्च	खर्च %	
१	पर्यटन, ग्रामिण तथा शहरी विकास मन्त्रालय		८८५३१			४५३३२	५१.२०	
२	पर्यटन, ग्रामिण तथा शहरी विकास मन्त्रालय		४२४००			१५४७८	३६.५०	
३	भवन तथा शहरी विकास कार्यालयहरु		७०६७७			४२४८२	६०.११	
४	भवन तथा शहरी विकास कार्यालयहरु		१०००			७९८	७९.८०	
५	आवास व्यवस्था तथा वस्ती विकास कार्यक्रम	२५४	५७१७२२	२५१	९९	४८६१४२	८५.०३	
६	भवन तथा सभाहल निर्माण कार्यक्रम	१११	३१७०२६	१०६	९५	२४२५९७	७६.५२	
७	शहरी पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	९७	१२४३२३३	९५	९८	१०५१८१८	८४.६०	
८	आवास, भवन मर्मत सुधार	८४	९६०५५	८२	९८	८०२३५	८३.५३	
९	खानेपानी कार्यालयहरु		१०६१५७			८८९०८	८३.७५	
१०	खानेपानी कार्यालयहरु		१५००			१४६१	९७.४०	
११	सघन खानेपानी विकास आयोजना	९८४	१४०८३१२	७७७	७९	१३६६४१०	९७.०२	
१२	सरसफाई तथा ढल व्यवस्थापन कार्यक्रम	३१	३२१४८	२२	७१	३१०१८	९६.४९	
१३	खानेपानी आयोजना गुणस्तर अभिवृद्धि तथा श्रोत संरक्षण कार्यक्रम	२४	२९४५५	२१	८८	२४८६७	८४.४२	
१४	खानेपानी आयोजना मर्मत सुधार तथा विस्तार कार्यक्रम	८८	५८९४४	७९	९०	५२६३४	८९.२९	
१५	खानेपानी तथा गुणस्तर सुधार कार्यक्रम (संघ सशर्त अनुदान)	१	४५००	१	१००	४४३६	९८.५८	
१६	जलवायु अनुकुलित वृहत खानेपानी आयोजना (संघ सशर्त अनुदान)	३३५	६५१३४६	३१७	९५	६१४३९७	९४.३३	
१७	खानेपानी तथा सरसफाई सह-लगानी कार्यक्रम (संघ सशर्त अनुदान)	१	११७००	१	१००	१०८०३	९२.३३	
१८	तराई-मधेश खानेपानी सुधार कार्यक्रम (संघ सशर्त अनुदान)	१३७	२३०९५४	११७	८५	२१४२८०	९२.७८	
१९	आवास व्यवस्था कार्यक्रम (संघ सशर्त अनुदान)	१८५७	४७८०००	१७०७	९२	३४९९३६	७३.२१	
	कुल जम्मा	४००४	५४४३६६०	३५७६	८९	४७२४०३२	८६.७८	

१२.१४ विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरुवाट सिर्जित रोजगारीको विवरण

क्र.सं.	लाभान्वित सङ्ख्या	रोजगारी सङ्ख्या(श्रमदिन)
१	२७४०६७	७८७३३८

१२.१५ समस्या तथा चुनौतीहरु

सि.नं.	समस्या	समस्या समाधानको लागी गरिएको प्रयास	समस्या समाधानको लागी गरिएको अपेक्षा
१	न्यून बजेट बिनियोजनका कारण सशर्त तर्फको खा. पा. आ. हरु लामो समयदेखि सम्पन्न हुन नसकेको।	आन्तरिक रकमान्तर गरी सम्पन्न हुन सक्ने आयोजनालाई प्राथमिकतामा राखिएको	समयमै थप एवं पर्याप्त बजेट निकासा हुनुपर्ने।
२	समानीकरण तर्फ अत्याधिक योजना संख्याका कारण कम बजेट विनियोजन हुँदा अधिकांश योजना कार्यान्वियनमा लान नसकिएको।	थप बजेट विनियोजनको लागि माग गरिएको।	समयमै थप बजेट निकासा हुनुपर्ने।
३	दरबन्दीअनुसारको जनशक्ति अत्यन्तै न्युन रहेको	करार तथा ज्यालादारीबाट कार्य गराईरहेको	दरबन्दी अनुसारको पदपूर्ति हुनुपर्ने

१२.१६ आगामी कार्य दिशा

- हरेक जिल्लामा १/१ वटा नमुना वस्ती विकास गर्ने।
- पहाडमा २ र तराइमा २ वटा शहर उन्मुख बजारको पूर्वाधार विकास गरी वरपरका वासिन्दालाई आकर्षित गर्न सक्ने गरी समुन्नत शहरको विकास गर्ने।
- आपसमा गाभिई प्रयोगमा नआएका विध्यालय भवन तथा अन्य सरकारी संरचनाहरुलाई मर्मत सम्भार गरी आपतकालिन अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिने बनाउने।
- आगामी आ.व. भित्रै WASH PLAN निर्माण सम्पन्न गर्ने।
- जमिनको पानीको सतह बढाउन ठाउँ ठाउँ मा Recharge Pond निर्माण थालनी गर्ने।
- खानेपानी गुणस्तर अभिवृद्दि को कार्यहरु थालनी गर्ने।
- कपिलबस्तुमा निर्माण सम्पन्न पानी परिक्षण प्रयोगशालालाई प्रयोगमा ल्याई नागरिकले उपभोग गरिरहेको खानेपानीको गुणस्तरमा सुधारमा सहयोग गर्ने।

१२.१७ निष्कर्ष

आ.व. २०७९/८० मा खानेपानी तथा सरसफाई तर्फ ४५७७८ घरधुरीहरु खानेपानी बाट लाभान्वित भएका छन।एक घर एक धारा प्रणाली मार्फत खानेपानी पहुँच पुर्याई लक्ष प्राप्तीमा अग्रसर रहेको छ।शहरि विकास तर्फ ५२ कि मी ढल निर्माण २४ किमी ग्रावेल सडक ,१४ कि मी पिच सडक ६ कि मी पि सि सि सडक, ८ वटा सरकारी भवन निर्माण ,९९ वटा सरकारी भवनहरु मर्मत र जनता आवस तर्फ ८६३ घर निर्माण गरी आवास व्यवस्था तथा वस्ती विकास तथा शहरी पूर्वाधार निर्माण मा टेवा पुर्याईएको छ। आगामी आ वहरुमा एक जिल्ला एक नमुना बस्ती ,शहरउन्मुख क्षेत्रमा स्तरीय शहरीकरण गर्ने गरी कार्यक्रम अगाडि बढाईएको छ।जनशक्ती व्यवस्थापन ,पर्याप्त बजेटको उपलब्धता र कार्यक्रम अनुसारको योजना छनोट बिधि अबलम्वन गर्न सके उल्लेख्य प्रगति हासिल गर्न सकिनेछ।

परिच्छेद-१३

सामाजिक विकास मन्त्रालय

१३.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधमन २०७२ ले परिकल्पना गरेको संघीयता कार्यान्वयनका लागि २०७४ सालमा स्थापना भएको प्रदेश सरकारको संगठन संरचना बमोजिम स्वास्थ्य, शिक्षा,समाजकल्याण, महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरीक, श्रम तथा रोजगार, भाषा, कला, संस्कृति, युवा तथा खेलकूद र सफाई जस्ता क्षेत्रहरुमा काम गर्नको लागि सामाजिक विकास मन्त्रालयको गठन भएकोमा २०७८ साल बैशाख ६ गते लुम्बिनी प्रदेश सरकारको संशोधित कार्य विभाजन अनुसार यस मन्त्रालयसको नाम शिक्षा तथा सामाजिक विकास मन्त्रालय भएको तथा २०७८ साल श्रावण २६ गते संशोधित कार्य विभाजन अनुसार यस मन्त्रालयलको नाम शिक्षा, विज्ञान, युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय हुन गएको थियो। प्रदेश सरकारको मिति २०७९।३।३१ को संशोधित कार्यविभाजन नियमावली अनुसार यस मन्त्रालयलाई शिक्षा तथा खेलकुद मन्त्रालय नामाकरण गरिएकोमा मिति २०७९।१०।२९ गतेबाट यस मन्त्रालयको नाम पुनः सामाजिक विकास मन्त्रालय राखिएको छ।

१३.२ दीर्घकालिन सोच

- ❖ समतामूलक गुणस्तरीय शिक्षाको माध्यमबाट सक्षम, जुझारु र उत्पादनशील जनशक्तिको विकास गर्नु (शिक्षा)।
- ❖ खेलकूदका माध्यमबाट युवाहरूको व्यक्तित्व विकास गर्दै प्रादेशिक तथा राष्ट्रिय पहिचान निर्माण गर्ने(खेलकुद)।
- ❖ नवप्रवर्तन, विज्ञान तथा प्रविधिको प्रचुर विकास : प्रदेशको समृद्धिमा योगदान (विज्ञान प्रविधि)।
- ❖ महिला बालबालवालिका जेष्ठ नागरिक तथा सीमान्तीकृत वर्गको वृहत्तर हीत तथा सशक्तीकरण। (सामाजिक विकास)

१३.३ उदेश्य

- ❖ शिक्षा (पद्दति, पाठ्यक्रम र पेडागोजी) को गुणस्तरीयता वृद्धि गर्ने (शिक्षा)।
- ❖ स्थानीय तहसँगको समन्वयमा समग्र शिक्षा क्षेत्रमा सुशासन प्रवर्धन गर्ने (शिक्षा)।
- ❖ बजारको मागअनुसारको दक्ष जनशक्तिको उत्पादन अभिवृद्धि गर्ने (शिक्षा)।
- ❖ प्रदेश र स्थानीय तहहरूमा खेलकूद पूर्वाधारहरूको विकास र व्यवस्थापन गर्नु (खेलकुद)।
- ❖ युवा र बालबालिकाहरूलाई खेल क्षेत्रमा अवसर सिर्जना गर्दै खेलकूदको समग्र विकास गर्नु (खेलकुद)।
- ❖ विज्ञान तथा प्रविधिको विकास, विस्तार र समुचित प्रयोग गरी प्रदेशको समृद्धीको आधार तय गर्नु (विज्ञान प्रविधि)
- ❖ व्यवहारिक विज्ञान शिक्षा, नवीनतम विज्ञान तथा प्रविधिको ज्ञानलाई अंगीकार गर्दै आधारभूत सेवा प्रवाहमा समुचित उपयोग गर्नु (विज्ञान प्रविधि)।
- ❖ सामाजिक न्याय र समता विकासका लागि सरोकारवाला र सबै तहका सरकारको समन्वय गर्नु।

१३.४ रणनीतिहरु

- ❖ वर्तमान शिक्षा प्रणालीलाई बजारको माग, उत्पादन र उद्दमसँग जोडेर प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षामा रुपान्तरण गर्ने।
- ❖ विद्यालय छाड्ने दरलाई घटाउँदै लगी विद्यार्थीलाई माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य सम्पन्न गर्ने व्यवस्था गर्ने।
- ❖ शिक्षामा सबैको पहुँच एवम् गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने।
- ❖ निजी शैक्षिक संस्थाहरूको नियमन गर्दै सामाजिक उत्तरदायित्व बहन गराउने।
- ❖ आवश्यकता अनुसार नयाँ विश्वविधालयहरूको स्थापना गर्ने।
- ❖ खेलकुद विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरु निर्माण गर्ने।
- ❖ खेलकुद विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरु निर्माण गर्ने।
- ❖ प्रदेशस्तरीय खेलकुद प्रतियोगिताहरु सञ्चालन गर्दै खेलाडिहरुको बृतिविकास गर्ने।
- ❖ विज्ञान तथा प्रविधिको नीतिगत सुधार एवम् समाजमा विज्ञानको भूमिका, महत्व र समाज विकास एवम् समृद्धिको आधार सम्बन्धमा वैज्ञानिक चेतना एवम् विश्लेषण गर्न प्रोत्साहन गर्ने।
- ❖ प्रयोगशाला, अनुसन्धान केन्द्र, प्रतिष्ठानहरूको स्थापना गर्ने।
- ❖ विभिन्न प्रविधि एवम् नवप्रबर्तनबाट आर्जन हुने लाभलाई जनमानसमा पुर्याई प्रदेशको समृद्धि गर्ने।
- ❖ निजी क्षेत्र र विश्वविद्यालयसँग सहकार्य गरी अनुसन्धानमा उल्लेख्य लगानी गर्ने।
- ❖ परम्परागत र स्थानीय ज्ञान तथा प्रविधिको आवश्यकतासम्बन्धी संरक्षण संवर्द्धन र आधुनिकीकरण गर्ने।
- ❖ प्राज्ञिक क्षेत्रमा हुने अनुसन्धानलाई औद्योगिक उत्पादनसँग संयोजन गर्ने र वैज्ञानिक तथा प्राविधिक जनशक्तिमा उद्यमशीलताको विकास गर्ने।
- ❖ सामाजिक न्याय र समता विकासका लागि सरोकारवाला र सबै तहका सरकारको समन्वय गर्ने।

१३.५ कार्यक्षेत्र

२०७९।१०।२७ को प्रदेश राजपत्रमा प्रकाशित सूचना अनुसार यस मन्त्रालयको कार्य विभाजन यस प्रकार रहेको छः

- ❖ प्रदेशस्तरको विश्वविद्यालय तथा उच्च शिक्षा सम्वन्धी नीति, कानून तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वियन र नियमन।
- ❖ शैक्षिक परामर्श सेवाको मापदण्ड निर्धारण, अनुमति तथा नियमन।
- ❖ प्रदेशस्तरमा पुस्तकालय, संग्रहालय, अभिलेखालय सम्वन्धी नीति, कानून तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वियन र नियमन।
- ❖ प्रादेशिक शिक्षा, प्राविधिक तथा व्यवसायिक तालिम र छात्रवृत्ति सम्वन्धी नीति, कानून तथा मापदण्ड निर्धारण, कार्यान्वियन र नियमन तथा पाठ्यक्रम, पाठ्य पुस्तक तथा पाठ्यसामाग्री निर्माण, उत्पादन र वितरण।
- ❖ प्रदेशस्तरको मानव संसाधनको आवश्यकता प्रक्षेपण तथा शैक्षिक योजना निर्माण र कार्यान्वियन।

- प्रदेशस्तरमा विद्यालय तहको शिक्षकको सेवा शर्त, योग्यता, क्षमता र शिक्षक व्यवस्थापनको मापदण्ड निर्धारण र नियमन।
- माध्यामिक तहको परिक्षा व्यवस्थापन।
- प्रदेशस्तरमा प्राज्ञिक अनुसन्धान तथा शैक्षिक तथ्याङ्क व्यवस्थापन।
- युवा सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून तथा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- खेलकूद सम्वन्धी प्रादेशिक नीति, कानून तथा मापदण्ड निर्धारण, कार्यान्वयन र नियमन, खेलकूद तथा खेलकूद पूर्वाधारको विकास र प्रवर्द्धन।
- खेलकूद प्रशासन र संघसंस्थाको समन्वय र नियमन।
- राष्ट्रिय र प्रादेशिक खेलकूद प्रतियोगिता तथा कार्यक्रम आयोजना र सहभागिता।
- प्रदेशस्तरमा विज्ञान प्रविधिको विकास तथा विस्तार, सो सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन र सर्वेक्षण तथा जनशक्ति विकास र उपयोग
- वैज्ञानिक अध्ययन अनुसन्धान एंव विज्ञान र प्रविधिको आविष्कार, उन्नयन र विकास एवम् नव प्रवरद्धनात्मक वैज्ञानिक कार्य र युवा वैज्ञानिक जनशक्ति प्रोत्साहन
- विज्ञान संग्रहालय र प्लानेटोरियमको स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापन
- पारिवारिक मामिला (विवाह, सम्पत्ती हस्तान्तरण, सम्बन्ध विच्छेद, टुहरा, धर्मपुत्र, धमपुत्री उत्तराधिकार र संयक्तु परिवार) सम्बन्धि नीति, कानून र मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन।
- महिला अधिकार सम्बन्धि प्रादेशिक नीति, मापदण्ड तथा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन।
- लैङ्गिक हिंसा, मानव बेचविखन तथा ओसारपसार तथा नियन्त्रण सम्बन्धि नीति तथा कार्ययोजना तर्जुमा र कायान्वयन, निरोधात्मक र संरक्षणात्मक उपाय र पुनस्थापना
- महिला सशक्तीकरण तथा लैङ्गिक समानता सम्बन्धि अध्ययन, अनुसन्धान, लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट र लैङ्गिक परीक्षण
- ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र वालवालिकाको हकहित संरक्षण सम्बन्धि प्रादेशिक नीति, मापदण्ड तथा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन
- प्रदेशस्तरमा ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र वालवालिकाको अधिकार सम्बन्धि अन्तराष्ट्रिय सन्धि, सम्झौता र प्रतिवद्धताको कार्यान्वयन।

१३.६ संगठन संरचना तथा जनशक्ति विवरण

तालिका नं. १.१ दरबन्दी र पदपुर्तिको अवस्था (मातहत कार्यालय समेत)

क्र.सं.	पद	सेवा	समूह	श्रेणी/तह	कूल दरवन्दी संख्या	पदपूर्ति संख्या	रित्त
१	प्रदेश सचिव	प्रशासन	प्रशासन	राप प्रथम	१	१	
२	निर्देशक	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	अधिकृत एघारौ	१	०	१
३	उपसचिव	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	अधिकृत नवौ/दशौ	३	३	०
४	उपसचिव	प्रशासन	प्रशासन	अधिकृत नवौ/दशौ	१	०	१
५	प्रमुख महिला विकास अधिकृत	विविध		अधिकृत नवौ/दशौ	१	१	

क्र.सं.	पद	सेवा	समूह	श्रेणी/तह	कूल दरवन्दी संख्या	पदपूर्ति संख्या	रिक्त
६	उपनिर्देशक	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	अधिकृत नवौं/दशौं	४	३	२ संघवाट कामकाज
७	तालिम प्रमुख	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	अधिकृत नवौं/दशौं	१	१	
८	डिभिजन प्रमुख	शिक्षा/प्रशासन	शिक्षा प्रशासन	अधिकृत नवौं/दशौं	६	१	१ कामकाज काज
९	शाखा अधिकृत	प्रशासन	प्रशासन	सातौं/आठौं	३	१	२
१०	प्रशिक्षक	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	सातौं/आठौं	६	३	३
११	शाखा अधिकृत	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	सातौं/आठौं	१४	१०	४ ५ जना काजमा
१२	लेखा अधिकृत	प्रशासन	लेखा	सातौं/आठौं	१	०	१
१३	कानून अधिकृत	न्याय	कानून	रा प तृ. सातौं/आठौं	१	१	कामकाज
१४	महिला विकास अधिकृत	विविध		सातौं/आठौं	२	२	१ जना काजमा गएको
१५	प्राविधिक सहायक	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	पाचौं/छैठौं	१६	२	१४
१६	प्राविधिक सहायक	शिक्षा	शिक्षा प्रशासन	पाचौं/छैठौं	६	०	अस्थायी दरबन्दी
१७	अधिकृत सहायक	प्रशासन	प्रशासन	पाचौं/छैठौं	३	१	२
१८	कम्प्युटर अपरेटर	विविध		पाचौं/छैठौं	३	१	२
१९	महिला विकास निरीक्षक	विविध		पाचौं/छैठौं	२	२	
२०	सह लेखापाल	प्रशासन	लेखा	चौथो /पाचौं	१	१	
२१	ड्राइभर	प्रशासन		श्रेणी विहिन	९	८	१
२२	पियन	प्रशासन		श्रेणी विहिन	१४	१३	१
२३	ड्राइभर	प्रशासन		श्रेणी विहिन	६	६	अस्थायी दरबन्दी
२४	पियन	प्रशासन		श्रेणी विहिन	६	६	अस्थायी दरबन्दी
		जम्मा दरबन्दी			९८	६६	
				अस्थायी	३६	२४	

JobnameUntitled-1.job Sig22 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

१३.७ यस मन्त्रालयबाट तयार भएका कानुनहरु

आ.ब.२०७५/७६ मा बनेका ऐन कानुनहरु

क्र.सं.	विधाको नाम	विधा	कैफियत
१	प्रदेश नं ५, प्रदेश स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन, नवीकरण तथा स्तरोन्नती गर्न बनेको ऐन	ऐन	प्रदेश सभाबाट
२	प्रदेश नं. ५ बालबालिकाको हक अधिकार संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन	ऐन	प्रदेश सभाबाट
३	प्रदेश नं. ५, खेलकूद विकास सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन	ऐन	प्रदेश सभाबाट
४	ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिकतथा पुरातात्विक महत्त्वका स्थलहरूको मर्मत संहार तथा पुर्ननिर्माणका लागि आर्थिक सहयोग सम्बन्धी निर्नेशिका, २०७५	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
५	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७६	कार्यविधि	मन्त्रिपरिषदबाट
६	प्रदेश श्रम सल्लाहकार परिषद् गठन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६	कार्यविधि	मन्त्रिपरिषदबाट
७	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार कार्यान्वयनका लागि प्रादेशिक समिति गठन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६	कार्यविधि	मन्त्रिपरिषदबाट
८	महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुलाई एड्भान्स तालिम निर्देशिका २०७६	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
९	खेल सम्बन्धी इन्डोर तथा आउटडोर संरचना निर्माण साझेदारी कार्यक्रम व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
१०	रंगशाला मर्मत अनुदान कार्यविधि, २०७५	कार्यविधि	मन्त्रीस्तरबाट
११	रंगशाला मर्मत कार्यक्रम व्यवस्थापन निर्देशिका,२०७५	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
१२	संग्राहलय सवलीकरण अनुदान निर्देशिका, २०७५	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
१३	मुख्यमन्त्री रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता सञ्चालन निर्देशिका, २०७५	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
१४	महिला बालबालिका तथा समाजकल्याण क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थालाई दिइने अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५	कार्यविधि	मन्त्रीस्तरबाट

आ.ब. २०७६/७७ मा बनेका ऐन नियमहरु

क्र.सं.	विधाको नाम	विधा	कैफियत
१	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकार कार्यान्वयनका लागि प्रदेशस्तरीय समितिका सदस्य मनोनयन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६	मापदण्ड	मन्त्रीस्तरबाट
२	अर्घाखाँची अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश),२०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
३	कपिलवस्तु अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश),२०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
४	गुल्मी अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश),२०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
५	पाल्पा अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश),२०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
६	पृथ्वीचन्द्र अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश),२०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
७	प्यूठान अस्पताल विकास समिति, (गठन आदेश), २०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
८	बर्दिया अस्पताल विकास समिति, (गठन आदेश), २०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
९	भीम अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश), २०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
१०	रामपुर अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश),२०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
११	रुकुम-पूर्व अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश),२०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट

क्र.सं.	विधाको नाम	विधा	कैफियत
१२	रोल्पा अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश),२०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
१३	लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश),२०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
१४	रासी प्रादेशिक अस्पताल विकास समिति (गठन आदेश),२०७६	गठन आदेश	मन्त्रिपरिषदबाट
१५	प्रदेश स्तरमा यूवा प्रतिभा खोजी तथा प्रोत्साहन कार्यक्रम व्यवस्थापन निर्देशिका २०७६	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
१६	उच्च शिक्षामा विपन्न लक्षित छात्रवृत्ति व्यवस्थापन निर्देशिका ,२०७६	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
१७	विद्यालयका लागि मेरो एक दिन अभियान	बुकलेट	मन्त्रीस्तरबाट
१८	उत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कारसम्बन्धी निर्देशिका, २०७६	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
१९	प्रदेश भित्रका उत्कृष्ट खेलाडी प्रोत्साहन गर्न निर्देशिका, २०७६	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
२०	सामुदायिक क्याम्पस गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि पूर्वाधार विकास सहयोग निर्देशिका, २०७६	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
२१	धार्मिक विद्यालय तथा उच्च शिक्षा हासिल गर्ने धार्मिक संस्थाहरुलाई शैक्षिक व्यवस्थापन तथा गुणस्तर वृद्धि कार्यक्रम संचालन निर्देशिका , २०७६	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
२२	आय आर्जनका लागि व्यावसायिक संरचना निर्माणका लागि विद्यालयलाई पूँजिगत अनुदान निर्देशिका,	निर्देशिका	मन्त्रीस्तरबाट
२३	विशेष शिक्षा तथा स्रोत कक्षा संचालन भएका विद्यालयहरुमा सहयोग व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७६	निर्देशिका	मन्त्रिस्तरबाट
२४	पाठ्यक्रम तथापाठ्यसामग्रीविकास कार्यविधि,२०७६	कार्यविधि	मन्त्रिपरिषदबाट
२५	खेलकूद प्रवर्द्धनका लागि साझेदारी व्यवस्थापन निर्देशिका २०७६	निर्देशिका	
२६	सिकलसेल तथा थालासेमिया रोगको सचेतना, स्क्रिनिङ, निदान, उपचार तथा सहयोगकार्यक्रमसञ्चालन मार्गदर्शन, २०७६	मार्गदर्शन	मन्त्रीस्तरबाट
२७	बर्थिङ्ग सेन्टरहरुको विस्तार, औजार-उपकरण वितरण तथा दक्ष प्रसूतिकर्मी उत्पादन कार्यक्रमसञ्चालन मार्गदर्शन, २०७६	मार्गदर्शन	मन्त्रीस्तरबाट
२८	उत्कृष्ट महिला सहकारी संस्था छनौट सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६	मापदण्ड	मन्त्रीस्तरबाट
२९	प्रदेश स्वास्थ्य नीति,२०७७	नीति	मन्त्रिपरिषदबाट
३०	प्रदेश स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन, नवीकरण तथा स्तरोन्नती नियमावली, २०७७	नियमावली	मन्त्रिपरिषदबाट
३१	आइसोलेसन केन्द्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७	मापदण्ड	मन्त्रिपरिषदबाट
३२	लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्था र परिचालन कार्यविधि, २०७७	कार्यविधि	मन्त्रिपरिषद्बाट

आ.ब २०७७/७८ मा बनेका ऐन कननुनहरु

क्र.सं.	नाम	प्रकार	स्वीकृत मिति	कैफियत
१	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि२०७७	कार्यविधि	२०७७।४।२२	मन्त्रिपरिषद
२	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुका लागिसमुदायमा आधारित पुनर्स्थापना कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७७	कार्यविधि	२०७७।६।१३	मन्त्रिस्तर
३	प्रदेश दिवा शिशु स्याहार केन्द्र स्थापना र संचालन कार्यविधि, २०७७	कार्यविधि	२०७७।१३	मन्त्रिस्तर
४	स्टेम शिक्षा व्यवस्थापन निर्देशिका,२०७७	निर्देशिका	२०७७।६।१३	मन्त्रिस्तर
५	प्रदेश बालकोष (स्थापना र संचालन) ननियमावली, २०७७	नियमावली	२०७७।९।३	मन्त्रिपरिषद
६	व्यावसायिक तथा सीपमूलक तालिम संचालन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७	मापदण्ड	२०७७।१०।४	मन्त्रिस्तर
७	सामाजिक विकास सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन मार्गदर्शन	मार्गदर्शन	२०७७।८।२६	मन्त्रिस्तर

JobnameUntitled-1.job Sig22 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

क्र.सं.	नाम	प्रकार	स्वीकृत मिति	कैफियत
८	स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन मार्गदर्शन	मार्गदर्शन	२०७७।७।१२	मन्त्रिस्तर
९	युवा ,भाषा, खेलकुद तथा लिपी सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन मार्गदर्शन	मार्गदर्शन	२०७७।५।९	मन्त्रिस्तर
१०	स्थानीय तहमार्फत उपलब्ध गराइने अनुदान रकमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न बनाइएको संक्षिप्त मार्गदर्शन,२०७७	मार्गदर्शन	२०७७।८।२६	मन्त्रिस्तर
११	उत्कृष्ट शिक्षक, कर्मचारी तथा शैक्षिक संस्थाहरुलाई प्रोत्साहन कार्यक्रम संचालन मार्गदर्शन, २०७८	मार्गदर्शन	२०७८।१।४	मन्त्रिस्तर
१२	प्रदेश विश्वविद्यालयको स्थापना, सञ्चालन नियमन र व्यवस्थापन गर्न वनेको विधेयक	ऐन	२०७८।३।८	प्रदेश सभा
१३	सेवाकेन्द्र तथा पुनर्स्थापना केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन र सेवा तथा पुनर्स्थापना कोष सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	ऐन	२०७८।३।८	प्रदेश सभा

आ.ब. २०७८/७९ मा बनेका ऐन नियमहरु

क्र.सं.	नाम	प्रकार	स्वीकृत मिति	कैफियत
१	प्रदेश खेलकूद विकास नियमावली, २०७८	नियमावली	२०७८।४।१२	मन्त्रिपरिषद
२	लुम्बिनी प्रदेश स्वयंसेवक परिचालन कार्यविधि,२०७८	कार्यविधि	२०७८।८।१	मन्त्रिपरिषद
३	प्रदेशस्तरीय मदरसा शिक्षा व्यस्थापन कार्यविधि पहिलो संशोधन २०७८	कार्यविधि	२०७८।११।१५	मन्त्रिपरिषद
४	प्रदेश खेलकूद विकास (पहिलो संशोधन) अध्यादेश,२०७८	अध्यादेश	२०७८।१०।२४	प्रदेश प्रमुख
५	प्रदेश खेलकूद विकास (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७८	नियमावली	२०७८।१२।१	मन्त्रिपरिषद
६	विश्वविद्यालय नियमावली,२०७८	नियमावली	२०७८।१२।११	मन्त्रिपरिषद
७	प्रदेश युवा परिषद् विकास समिति गठन आदेश, २०७८	गठन आदेश	२०७८।१२।२५	मन्त्रिपरिषद

आ.ब. २०७९/८० मा बनेका ऐन नियमहरु

क्र.सं.	नाम	प्रकार	स्वीकृत मिति	कैफियत
१	उच्च शिक्षामा मुक्तकमैया, कम्लहरी, मुस्लिम र सिमान्तकृत छात्रवृत्ति वितरण कार्यविधि, २०७९	कार्यविधि	२०७९।६।२४	मन्त्रिपरिषद्
२	प्रदेश खेलकूद विकास (पहिलो संशोधन) ऐन,२०७९	ऐन	२०७९।१।४	प्रदेश सभा
३	लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालयको विधान,२०७९	विधान	२०७९।९।२४	मन्त्रिपरिषद्

१३.८ वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको २०७९/८०को प्रगति विवरण

नीति तथा कार्यक्रम बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
४३	• शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यवसायिक, सीपमूलक, रोजगारमूलक एवं जनमुखी बनाउँदै सक्षम, प्रतिस्पर्धी एवं नैतिकवान् जनशक्ति तयार गरिने • गुणस्तरीय शिक्षामा सर्वसुलभ पहुँच, प्रविधि मैत्री, रोजगारमूलक	• औद्योगिक प्रशिक्षणमा ४०० विद्यार्थीहरु अध्ययनरत। • प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षाका तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन भइरहेको।

नीति तथा कार्यक्रम बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	र जीवनपयोगी शिक्षाको विकास र विस्तार गर्ने गरी कार्यक्रम	• मानवीय मुल्यबारे ५० जना शिक्षकको तालिम
४४	• वर्तमान शिक्षा प्रणालीलाई बजारको माग, उत्पादन र उद्यमसँग सम्बन्धित प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षामा रुपान्तरण।	• प्रदेश शिक्षा नीति तयारी भइरहेको • प्रदेश प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम सम्बन्धि रणनीतिको तयारी
४५	• प्रदेश विश्वविद्यालय स्थापना • ईञ्जिनियरिङ, कृषी र वन विज्ञान विषयलाई प्राथकितामा राखी पठन पाठनको व्यवस्था मिलाईने।	• लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालय स्थापना • २ विषयमा कक्षा सञ्चालनको भर्ना सूचना जारी भएको।
४६	• मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रम • नमुना विद्यालय • वैकल्पिक शिक्षण सिकाई प्रणालीको विकास र विस्तार	• मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको। • विषयगत नमुना विद्यालयको सुरुवात • बैकल्पिक सिकाइका लागि पूर्वाधार तयारी
४७	• गणित र विज्ञान विषयको नतिजामा सुधार • सार्वजनिक शिक्षालाई प्रदेशको विकासको लागि आवश्यक मानव पूँजी निर्माण गर्ने संयन्त्	• विद्यालय तहमा गणित र विज्ञान विषयको नतिजामा सुधार ल्याउन गणित र विज्ञान विषय शिक्षकहरुको तालिम कार्यशाला तथा अन्तर्क्रियाहरु सञ्चालन
४८	❖ माध्यमिक तह (SEE) परीक्षा संचालन	१२ वटै जिल्लामा माध्यमिक तह (SEE) परीक्षालाई व्यवस्थित एवं प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन
४९	• मुस्लिम समुदायका छात्राहरूको शिक्षामा सहभागिता	• मदरसा शिक्षा व्यवस्थापन समिति गठन भइ समितिलाई क्रियशिल • विभिन्न १०० भन्दा बढी मदरसाहरुको पूर्वाधार निर्माण कार्य।
५०	• रासी प्राविधिक शिक्षालयलाई गढवा गाउँपालिकाको सरस्वती माध्यामिक विद्यालयमा स्थानान्तरण • प्राविधिक शिक्षालयहरुमा समेत पूर्वाधार र औजार उपकरणको व्यवस्था गर्न सहयोग	• गाउँपालिकाको सरस्वती माध्यामिक विद्यालयमा स्थानान्तरण गरी भौतिक पूर्वाधार विकासको कार्य भइरहेको अन्य प्राविधिक शिक्षालयहरुमा पूर्वाधार र औजार उपकरणको सहयोग।
५१	• अनुसन्धानमा आधारित गुणस्तरीय शिक्षाको विकास, • विशिष्ट प्रतिभाहरूको संरक्षण, उत्पादनमूलक क्षेत्रमा नवप्रवर्तन प्रविधिको प्रयोग।	बजेट रोक्का भएकोले नभएको।
५२	• युवा उद्धमशीलता • युवा सांसद • युवा उद्धमशिलता पुरस्कार	• २० जना युवा उद्धमशिलता ताला • युवा संसद संचालन • युवा सचेतना तथा र युवा दिवस कार्यक्रम
५३	• युवा प्राविधिक सीप तालिम • वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरूको सीप स्तरोन्नति तालिम • प्रदेशमा सीपको नक्साङ्कन • युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	• वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरुको सीप विकासका तालिम सञ्चालन भएको • गत बर्षको भुक्तानी बाकी र। बजेट रोक्काका कारण नभएका
५४	• खेलकुद पूर्वाधारको विकास,	• विभिन्न खेल संरचनाको निर्माण भएको।

नीति तथा कार्यक्रम बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
५५	• मुख्यमन्त्री रनिङसिल्ड नेत्रलाल अभागी रंगशाला, दाङ र उजिरसिंह रंगशाला, रुपन्देही • लाई अन्तर्राष्ट्रिय रंगशालाको रुपमा विकास • एक स्थानीय एक खेलकुद संरचना • प्रदेश खेलकुद परिषद	• प्रदेश खेलकुद परिषद बाट लुम्बिनी पीस म्याराथुन प्रतियोगिता • राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियो गितामा सहभागिता। • राष्ट्पति रनिङ सिल्ड प्रतियोगिता • रंगशाला निर्माणको लागि जग्गा प्राप्तिको प्रक्रिया • एक स्थानीय तह एक खेलकुद संरचना निर्माण
५६	• खेलाडी सम्मान	• क्रिकेट बिजेता खेलाडीहरुलाई नगद पुरस्कार सहित सम्मान
५७	• प्रदेशमा स्काउट	• २२४ जना स्काउट शिक्षकहरुका लागि तालिम संचालन।
५८	• उदीयमान प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन र नव-प्रवर्तनलाई प्रवर्द्धन सहयोग	• बजेट रोक्का कारण नभएको
१८१	• लैंगिक हिंसामुक्त प्रदेश • बेसहारा महिला, बालबालिका, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, यौनिक तथा लैंगिक अल्पसंख्यक र अति विपन्नहरुका लागि लक्षित कार्यक्रमहरु • हिंसा प्रभावित महिलाहरुका लागि एकीकृत सेवा सहितको पुनर्स्थापना केन्द्र निर्माण • प्रादेशिक लैंगिक समानता नीति	• ADB र प्रदेश सरकारको सह लगानीमा पुनर्स्थापना केन्द्र निर्माण आयोजना प्रक्रियामा • प्रादेशिक लैंगिक समानता नीति तर्जुमाको मस्यौदा तयार।
१८२	• बञ्चितिमा परेका सबै समुदायका महिला तथा किशोरीको आय-आर्जन ,क्षमता विकास र सशक्तिकरण	• आय-आर्जन ,क्षमता विकास र सशक्तिकरणका ७वटा जिल्लामा ८ वटा कार्यक्रम संचालन भएको।
१८३	• बालगृह, बालसुधार गृह, निगरानी कक्ष तथा अस्थायी संरक्षण सेवामा रहेका बालबालिकाको खानपान, स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको प्रबन्ध एवं बाल विवाह, बाल श्रम, बालबालिका बिरुद्धको हिंसा, बाल यौन दुर्व्यहार, बालबालिका बेचबिखन, तथा गैर कानूनी ओसारपसार नियन्त्रणका लागि विशेष कार्यक्रम	• बेचबिखन तथा गैर कानूनी ओसारपसार बिरुद्धका कार्यक्रमहरु सीमाबर्ति जिल्लाहरुमा संचालन गरिएको।
१८५	• बालमैत्री प्रदेशको अवधारणा • प्रदेशस्तरीय बालसंरक्षण गृहको निर्माण	• बालबालिकाहरुको उद्दार र संरक्षणका लागि रु ५० लाखको बाल कोष स्थापना। • वालगृहको निर्माणमा जग्गा प्राप्ति।
१८६	• मानव बेचविखन तथा घरेलु हिंसा पीडितको सुरक्षा र संरक्षण, मनोसामाजिक परामर्श र उद्धार संयन्त्र, पुनर्स्थापना केन्द्र र सेवा केन्द्र	• सेवा तथा पुनर्स्थापना कोषको लागि रु ५० लाखको बाल कोष स्थापना गरिएको।
१८७	• लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरण, लैङ्गिक वजेट तथा लैङ्गिक परिक्षण	• लैंगिक समानता नीति तर्जुमाको मस्यौदा तयार
१८८	• सहयोगापेक्षी सडक मानवमुक्त प्रदेश • ज्येष्ठ नागरिक ग्राम र अपाङ्गता नागरिक ग्रामको निर्माण	• ज्येष्ठ नागरिक ग्राम र अपाङ्गता नागरिक ग्रामको निर्माण कार्यका लागि जग्गा

नीति तथा कार्यक्रम बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	• पुनर्स्थापना केन्द्रको सुदृढीकरण र सञ्चालनमा	प्राप्तिको लागि समन्वया तथा पहल शुरु गरिएको
१८९	• लक्षित वर्गबाट भएका उत्पादनलाई बजार प्रबर्द्धन	• बजेट बिनियोजन नभएको
१९०	• विपदमा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक लगायतका वर्गको संरक्षणका लागि विषेश संरक्षण समूह	• सह नेतृत्वदायी सँस्थाहरु र सरोकारवाला सँस्थाहरुको समन्वयमा योजना मस्यौदा तयार।
१९१	• लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा र मानबबेचबिखन पिडित तथा विपद लगायत अन्य जोखिममा परेका महिलाहरुको तत्काल संरक्षण र सुरक्षाका लागि प्रत्येक स्थानीय तहलाई सुरक्षित आवास गृह निर्माण	• बजेट बिनियोजन नभएको
१९२	• ज्येष्ठ नागरिकका लागि स्याहार सुसार हेरचाह र औषधोपचारका लागि कार्यक्रम	• विभिन्न स्थानीय तहहरु मार्फत कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा रहेको।
१९३	• मनोसामाजिक परामर्श	• मनोसामाजिक परामर्शकर्ताहरुको क्षमता विकासका लागि विभिन्न सँस्थाहरुको समन्वयमा कार्यक्रमहरु संचालन भएको।
१९४	• प्रदेश भित्र रहेका लोपोन्मुख, सीमान्तकृत र अल्पसंख्यक समुदायको आर्थिक सामाजिक सशक्तिकरणका लागि विशेष लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन	• सचेतना सम्बन्धी कार्यक्रमहरु स चालन गरिएको

१३.९ बजेट वक्तव्यको प्रगति विवरण

ब.व. को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
५१	❖ मानव बेचबिखन प्रभावित तथा हिंसा पिडितहरुको राहत तथा पुनर्स्थापना सेवाको लागि पुनर्स्थापना केन्द्र तथा सुरक्षित आवासीय गृह संचालनमा सहयोग ❖ लैङ्गिक हिंसा र मानव बेच बिखन तथा ओसार पोसार प्रभावितका लागि दाङ्गको घोराहीमा पुनर्स्थापना गर्न केन्द्र निर्माण	❖ ५० लाखको कोष स्थापना। ❖ पुनर्स्थापना केन्द्र निर्माण आयोजनाको लागि दाङको घोराही १६ मा जग्गा प्राप्तिको प्रकृया अगाडी बढीरहेको।
५२	महिला उद्यमी पुरस्कार	बजेट रोक्का भएकोले नभएको।
५३	❖ सामाजिक अन्धविश्वास , कुसंस्कार, दुर्व्यसन लगायतका विकृति, विसंगति विरुद्ध सुधार अभियान संचालन	❖ सामाजिक सुधार अभियान संचालन अन्तर्गत बैठक गोष्ठी संचालन गरिएको
५४	❖ अपाङ्गता भएका महिला र लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकहरुको सशक्तीकरण ❖ सामुदायिक विद्यालयका किशोरीलाई आत्मरक्षा तालिम कार्यक्रम	❖ तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन ❖ १२ वटा जिल्लाहरुमा आत्मरक्षा तालिममा संचालन।
५५	❖ आपातकालीन बाल उद्धार तथा संरक्षण ❖ दिवा शिशु स्याहार केन्द्र सञ्चालन ❖ असहाय, अनाथ र सडक बालबालिकाको लागि आवासीय विद्यालयमा छात्रावृत्ति	❖ ५० लाखको कोषको व्यवस्था ❖ विद्यालय मार्फत छात्रावृत्ति

ब.व. को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
५६	❖ समुदायमा आधारित पुनर्स्थापना कार्यक्रम ❖ सञ्चालन अपाङ्गता सहायता सामग्री निःशुल्क वितरण	❖ १२ वटा सँस्थाहरुबाट माग पेशभइ प्रक्रियामा रहेको।
५७	❖ ज्येष्ठ नागरिकहरुको दिवा मिलन केन्द्रको रुपमा "बाजे-बज्जै चौतारी ❖ प्रदेशस्तरीय ज्येष्ठ नागरिक ग्राम निर्माण	❖ दिवा मिलन केन्द्र कार्यक्रम ❖ ज्येष्ठ नागरिक ग्रामको निर्माण कार्यका लागि जग्गा प्राप्तिको लागि समन्वय तथा पहल।
१०६.	❖ "मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रम" लाई निरन्तरता	❖ "मुख्यमन्त्री शैक्षिक सुधार कार्यक्रम" अन्तर्गत १०९ स्थानीय तहमा शैक्षिक सुधारका कामहरु।
१०७	❖ लुम्विनी प्राविधिक विश्वविद्यालयको स्थापना गरी पठनपाठन शुरु ❖ सामुदायिक क्याम्पसहरुको पूर्वाधार निर्माण ❖ नया विषयमा अध्यापन शुरु गरेका विश्वविद्यालय र क्याम्पसलाई दिईदै आएको सहायतालाई निरन्तरता।	❖ लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालय स्थापना भइ भर्ना सुचना गरेको। ❖ ३२ वटा सामुदायिक क्याम्पसहरुको पूर्वाधार निर्माण कार्यक्रमहरु संचालनमा रहेको। ❖ पद्मोदय क्याम्पस दाङमा विज्ञान र लुविविमा ५ बर्षे बी.ए.एल.एल.बी कक्षा सञ्चालन।
१०८	❖ उच्च शिक्षामा विपन्न लक्षित छात्रवृत्तिलाई निरन्तरता दिदै यसमा विस्तार गरी बादी, मुसहर, अति सिमान्तकृत, सोनाहा,दलित, मुस्लिम, अल्पसंख्यक समुदायका छात्रछात्राहरुलाई समेत छात्रवृत्ति।	❖ १९४ जना मुक्त कमैया, कम्लहरी, मुस्लिम र सिमान्तकृत छात्रा,
१०९	❖ सामुदायिक विद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधार सुधार कार्यक्रम।	❖ ८२ विद्यालयमा पूर्वाधार निर्माण, १६ वटा पुस्तकालय निर्माण तथा सहयोग, ५९ वटा खेलमैदान निर्माण, ६० वटा
११०	❖ विद्यार्थीहरुका लागि "एक विद्यार्थी एक सीप कार्यक्रम"।	❖ नभएको।
१११	❖ सबै सबै तहका शिक्षकहरुको पेशागत क्षमता विकास र शिक्षण सिकाईमा सूचना प्रविधिको उपयोग सम्बन्धी तालिम कार्यक्रम।	❖ शिक्षा तालीम केन्द्र मार्फत ६३६ शिक्षकहरुको पेशागत क्षमता विकास र ४० जनाको शिक्षण सिकाईमा सूचना प्रविधिको उपयोग सम्बन्धी तालिम र ४०० जना विभिन्न शैक्षिक मुद्धाहरुमा तालिम।
११२	❖ बुटवबुटवलको कान्ति माध्यमिक विद्यालयलाई प्रदेशको विज्ञान विषय अध्ययन गर्ने हबको रुपमा विकास गर्न सुविधा सम्पन्न शैक्षिक तथा आवासीय भवन। ❖ जनसजनसंख्याको चाप भएका स्थान र सिमावर्ती क्षेत्रका विद्यालयहरुको निर्माण कार्य	❖ कान्ति माध्यमिक विद्यालयको भवन सम्पन्न। रुपन्देहीको मर्चवारमा वृहद विद्यालय निर्माणको काम सुरु
११३	❖ द्वन्द द्वन्द तथा आन्दोलाका शहिद, घाइते, बेपत्ता एवं विपन्न परिवारका बालबालिकाहरुको पठन-पाठनका लागि सहयोग।	❖ बुटवलमा २३ जनावालवालिकाहरु अध्ययनरत।
११४	❖ "छोरीहरुको पहुँचमा विज्ञान शिक्षा कार्यक्रम" कक्षा ११ र १२ र बीएस्सी अध्ययनरत छात्रालाई छात्रबृत्ती	❖ कक्षा ११ र १२ मा २१९१ र विएस्सीमा ९०९ छात्रा छात्रबृति।

ब.व. को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
११५	❖ मदरसा शिक्षालाई आधुनिक शिक्षा प्रणाली संग आवद्ध गराउन आवश्यक कानूनी तथा संरचनागत व्यवस्था। ❖	❖ ६२ वटा मदरशाहरुलाई पूर्वाधार विकास लगायतका कार्यका लागि अनुदान सहयोग। ❖ मदरसा समन्वय समितिको गठन र संचालन।
११६	❖ "छोरीहको शिक्षाः प्रदेश सरकारको प्राथमिकता" मुस्लिम, दलित र पिछडा वर्गका कक्षा ११ र १२ मा अध्ययनरत छात्राहरुलाई छात्रवृत्ति। ❖ प्रदानमुस्लिम छात्रा लक्षित छात्रावासको सुदृढीकरण	❖ कक्षा ११ र १२ मा अध्ययनरत छात्राहरुलाई छात्रबृति वितरण। ❖ ३ मदरसामा छात्रावास निर्माण समेत १२ छात्रावास निर्माण।
११७	❖ अपाङ्गता भएका व्यक्तिका लागि सहयोग सहयोग कार्यक्रम र अटिजम विद्यालयहरु निर्माणका लागि बजेट	❖ २ वटा अटिजम विद्यालयलाई सहयोग
११८	❖ रुकुम पूर्वको भुमे र दाङ्गको तुल्सीपुरमा बहुप्राविधिक शिक्षालय निर्माण ❖ विज्ञान प्रविधि तथा बहुप्राविधिक प्रतिष्ठान स्थापना ❖ रुपन्देहीको मर्चबारमा अवध बहुप्राविधिक शिक्षालय, वर्दियाको गेरुवामा थारुवान बहुप्राविधिक शिक्षालय र प्यूठानमा मगरात बहुप्राविधिक शिक्षालय स्थापना	❖ रुकुम पूर्वको भुमे र दाङ्गको तुल्सीपुरमा बहुप्राविधिक शिक्षालयको भौतिक संरचना निर्माण कार्य सम्पन्न। ❖ ऐन नबनेकाले प्रथिष्ठान स्थापना भएन ❖ गत वर्षको भुक्तानी बाकीका कारण प्राविधिक शिक्षालयहरु निर्माण हुन नसकेको।
११९	❖ ईनोभेसन स्न्टर स्थापना ❖ आविष्कार सहयोग कार्यक्रम	❖ गत वर्षको भुक्तानी बाकीका स्थापना र सहयोग हुन नसकेको।
१२०	❖ मुख्यमन्त्री रनिङ्ग शिल्ड ❖ राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगितामा भाग लिने,पदक प्राप्त गर्ने खेलाडीलाई सम्मान ❖ निर्माणाधीन नेत्रलाल अभागी रंगशाला र उजीर सिंह रंगशाला ❖ "एक स्थानीय तहः एक खेलकुद संरचना"	❖ लुम्बिनी पीस म्याराथुन प्रतियोगिता संचालन ❖ नवौं राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगितामा सहभागिता ❖ राष्ट्पति रनिङसिल्ड प्रतियोगिता संचालन ❖ रंगशाला निर्माणको लागि जग्गा प्राप्तिको प्रक्रिया ❖ एक स्थानीय तह एक खेलकुद संरचना निर्माण क्रमस भैरहेको।
१२१	❖ खुल्ला व्यायामशाला	❖ नभएको
१२२	❖ विद्यालयमा स्काउट तालिम	❖ विद्यालयका स्काउट शिक्षकहरुको तालिम संचालन गरिएको।

१३.१० आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	प्राप्त अनुदान	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान		
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान		
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान		
४	नेपाल सरकार विशेष अनुदान		
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँड समेत)		

JobnameUntitled-1.job Sig23 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

१३.११ बेरुजू फर्छयौट विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
सामाजिक विकास मन्त्रालय	नियमित गर्ने	९७,७१५,०८६	४६४,५५८	९७,२५०,५२८
	असुल उपर	१०,८८४,०७०	१,५१९,०२९	९,३६५,०४१
	पेश्की बाँकी	१४,०२०,८७८	१,९५०,०००	१२,०७०,८७८
	कुल बेरुजू	१२२,६२०,०३४	३,९३३,५८७	११८,६८६,४४७

स्रोत : सामाजिक विकास मन्त्रालय

१३.१२ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को विनियोजित बजेट तथा वित्तिय प्रगति (रु हजारमा)

बजेट शिर्षक	विनियोजित बजेट	खर्च	प्रतिशत
चालू	२१५१७१३	१६००३३४	७४.३७
पूँजीगत	८६०८७४	४७१२८५	५४.७
जम्मा	३०१२५८७	२०७१६१९	६८.७७

स्रोत : सामाजिक विकास मन्त्रालय

१३.१३ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को स्वीकृत बार्षिक कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु हजारमा)

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति	
		परिमाण	बजेट	परिमाण	%	खर्च	खर्च %
१	वालअधिकार तथा सामाजिक न्याय कार्यक्रम	४१	१३०७००	२२	५३.६	१९४७४.३	१४.९
२	शैक्षिक विकास तथा प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रम	७८५	१००४३००	६०५	७७	७५३६२६.७	७५.०४
३	लैगिक सशक्तिकरण तथा मूलप्रवाहीकरण कार्यक्रम	६८	४९४००	२०	२९.४	१२६९६	२५.७
४	युवा तथा खेलकुद कार्यक्रम	१७६	३०१०००	११९	६७.६	१३५४५०	४५
५	उच्च शिक्षा कार्यक्रम	५७	२०९८००	१७	८९	१५६०९१	७४.४
६	नमुना विद्यालय र विशेष शिक्षा कार्यक्रम	९३	२१०३००	६८	७३.१	१३७७४७	६५.५
७	विज्ञान तथा प्रविधि विकास कार्यक्रम	७	२६८००	०	०	०	०
८	शिक्षा, विज्ञान, युवा तथा खेलकुद मन्त्रालय	१	७०६००	१	१००	४२३६०	६०
९	शिक्षा तथा सामाजिक विकास निर्देशनालय	१	३३८००	१	-	१५८८६	४७
१०	सामाजिक विकास कार्यालयहरु	६	४९८००	६	-	३४८६०	६७.४
११	शिक्षा तालिम केन्द्र	१	२२६००	१	-	१५८२०	७०
१२	राष्ट्रिय युवा परिचालन कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	७५	३२४००	४७	६२.६	१३३३६	४१.१६
१३	राष्ट्रिय खेलकुद परिषद्(संघ सशर्त अनुदान)	१८	२४८००	१४	७७.७	१८३६७	७४.०६
१४	राष्ट्रिय युवा परिषद्(संघ सशर्त अनुदान)	५	१९००	२.३	४६	८०५	४२.३५
१५	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम- जिल्ला स्तर(संघ सशर्त अनुदान)	५	९०१००	४	८०	६७०३४	७४.४
१६	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड(संघ सशर्त अनुदान)	२	४७२००	२	१००	४७१५३	९९.९
१७	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ सशर्त अनुदान)	१३	७०७१००	१२	९२	६१३७६३	८६.८

स्रोत : सामाजिक विकास मन्त्रालय

१३.१४ आ.व. २०७९/८० को राजश्व संकलन विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	शिर्षक	लक्ष्य	प्राप्त रकमा	प्रतिशत	कैफियत
१	१४२२३ शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	नतोकिएको	१४०००		
२	१४२२४ परीक्षा शुल्क	ऐ	६००		
३	१५१११	ऐ	८५००		
	जम्मा		२३१००		

स्रोत : सामाजिक विकास मन्त्रालय

१३.१५ विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरुबाट सिर्जित रोजगारीको विवरण र लाभांन्वित जनसंख्या:

सामाजिक विकास मन्त्रालयबाट प्रत्यक्ष रुपमा रोजगारी सिर्जना हुने नभए पनि स्वयमसेवक परिचालनबाट १०० भन्दा बढी प्राविधिक जनशक्तिले प्रत्यक्ष रोजगारीमा छन्। यस मन्त्रालयबाट शिक्षण संस्था तथा सामाजिक संघसंस्थाको निर्माण हुदा ठुलो संख्यामा प्रदेशका दुरदराजमा रोजगारी सिर्जना भएको छ। झण्डै एक अरब २० करोडको निर्माण कार्य सम्पादन गर्ने यस मन्त्रालयले २० प्रतिसत मात्र पनि स्थानीय दक्ष र अदक्ष जनशक्तिको प्रयोग गर्दा २ लाख ५० हजार दिन सिजनल रोजगारी सिर्जना हुने देखिन्छ।

१३.१६ समस्या तथा चुनौतीहरु

- सङ्घिय सरकारले निर्माण गर्नुपर्ने ऐन नियमहरु नबन्दा प्रदेशले आफ्ना कानुन बनाउन नपाउँदा कतिपय कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न नसकिएको। जस्तैः शिक्षा ऐन,
- प्रदेशमा बर्सेनी परिवर्तन हुने कार्यक्रम र प्राथमिकताले कार्यक्रम संचालनमा सहयोगी हुने कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरु पूर्ण रुपमा निर्माण नभैसकेको कारण कार्यक्रम कार्यान्वियनमा ढिलाई।
- खरिद प्रक्रिया परामर्श सेवा अनुसन्धान जस्ता बिषयको प्रक्रिया लामो हुदा समयमा काम गर्न नसक्नु
- कार्यान्वियन तहमा रहेर कार्य सम्पादन गरेको जनशक्तिलाइ नीति निर्माण तहको कार्य सम्पादन गर्ने सीप तथा क्षमता विकासका तालिम गोष्ठिको कमी
- कार्यन्वयन गर्ने संरचना ढिलो स्थापना हुनु र स्थापित निकायमा कर्मचारी पदपुर्ति समयमा हुन नसक्नु
- कतिपय क्षेत्रमा बजेटको अभाब तथा बजेट निर्माण हुदा बस्तुगत बनाउन नसकिएको कारणले समेत कार्यक्रम संचालनमा कठिनाई।
- कार्यक्रम सञ्चालनको मानक न्युन हुनु र कार्यक्रमकै गुणस्तर घट्नु।
- निर्माण गरिने संरचनाहरुको विस्तृत लागत अनुमान तथा EIE नहुनु।
- निर्माण गरिने संरचनाको जग्गा प्राप्तिमा समस्या।

१३.१७ समस्या समाधानका लागि चाल्नुपर्ने कदमहरु

- सङ्घिय सरकारले निर्माण गर्नुपर्ने ऐन नियमहरु समयमा निर्माणको लागि संघीय सरकारलाई अनुरोध गर्ने।
- खरिद प्रक्रिया परामर्श सेवा अनुसन्धान जस्ता बिषयको प्रक्रिया लामो हुदा समयमा काम गर्न कठिन भएकोले समयानुकुल परिमार्जनका लागि पहल गर्ने।
- कार्यन्वयन गर्ने संरचना स्थापना गर्ने र स्थापित निकायमा कर्मचारी पदपुर्ति समयमा गर्ने।

JobnameUntitled-1.job Sig23 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

- ❖ कार्यक्रम सञ्चालनको मानक समय अनुसार अपडेट गर्ने। ।
- ❖ जग्गा प्राप्ति विना आयोजनाहरुको बजेट विनियोजन नगर्ने।

१३.१८ आगामी कार्यदिशा

प्रदेशको पहिलो पञ्चबर्षीय योजनाको मूल्याङ्कन गरी आगामी आ.ब.को नीति तथा कार्यक्रमको आधार र यस मन्त्रालयलाई प्राप्त हुने कार्यक्षेत्रमा सीमित स्रोत तथा साधन भए पनि ती साधन र स्रोतको उच्चतम उपलब्धि लिन सक्ने गरी कार्य योजना निर्माण गरी कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरी उच्चतम प्रतिफल प्राप्त गर्न सक्नु पर्दछ र समृद्ध लुम्बिनीः आत्निर्भर प्रदेशको नारालाई सफलीभुत पार्नु पर्दछ। यी कुराहरुका अलावा शिक्षामा हुन सक्ने आगामी कार्य दिशा निम्नानुसार रहेको छः

- ❖ शिक्षालाई गुणस्तरीय बनाउनको लागि भौतिक पूर्वाधारमा सुधार गर्दै शिक्षक तालिमका माध्यमबाट कक्षाकोठामा शिक्षक र विद्यार्थी बीचको अन्तरक्रियालाई सिकारु मैत्री बनाउने।
- ❖ उद्यमशील/स्वरोजगार उन्मुख नागरिकको विकासबाट प्रदेशलाई आत्मनिर्भर बनाउन सकिने हुनाले प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमको ब्यवस्थापनलाई सहयोग पुग्ने संरचनाको निर्माण र विकास गर्ने।
- ❖ लुम्बिनी प्राविधिक विश्वविद्यालयबाट कम्तिमा २ विषयको पढाई अगाडी बढाउने।
- ❖ विज्ञान प्रविधिको क्षेत्रको समुचित विकास गरी प्रदेशमा नै नवप्रवर्तन केन्द्रको स्थापना गरी नवप्रवर्तन केन्द्र र उद्योगी बीच सहकार्य गरी उद्योगहरुको विकास गर्दै जाने।
- ❖ बालबालिकाहरुलाई विद्यालय तहदेखि नै रुची र क्षमता अनुरूपको खेलमा अभ्यास गर्ने अवसर प्रदान गर्न विद्यालयको साझेदारीमा खेल संरचनाको निर्माण गर्ने र स्थानीय तह, जिल्ला तह र प्रदेश तहमा आवश्यक खेल संरचनाहरुको निर्माण तथा स्तरबृद्धि गर्दै उत्कृष्ट खेलाडी उत्पादन गर्ने।
- ❖ युवाहरुलाई आफ्नो भविष्यका पेशा तथा ब्यवसायका बारेमा जानकार गराई संभावित कुलतबाट जोगाउदै इच्छित पेशा ब्यवसायमा संलग्न हुने वातावरण तयार गर्न विद्यालयबाट नै बृत्ति मार्गनिर्देशन (Carrier Counselling) कार्यक्रम सञ्चालन गरी आवश्यकता अनुरुप सीप विकास सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने।

१३.१९ निष्कर्षः

आर्थिक बर्ष २०७९/८० को स्वीकृत बार्षिक योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनबाट विभिन्न महत्वपूर्ण उपलब्धीहरु हासिल भएका छन्। यस आ.ब.मा संस्था पूर्वाधार निर्माण ८ वटा, बाल उद्यान २ वटा, मदरसा पूर्वाधार निर्माण ६२ वटा, विद्यालय पूर्वाधार निर्माण ८४ वटा, आमा समुह सामुदायिक भवन निर्माण १६ वटा, पुस्तकालय निर्माण तथा सहयोग १६ वटा, खेलमैदान निर्माण ५९ वटा, कभर्डहल निर्माण २७ वटा, विद्यालय कम्पाउण्डवाल निर्माण ६० वटा, विद्यालय भवन निर्माण ८९ वटा, शौचालय निर्माण १७ वटा, विद्यालय/क्याम्पस मर्मत १६ वटा, विद्यालयमा ICT ल्याब १० वटा, छात्राबास निर्माण १२ वटा, विद्यार्थी बस ८ वटा, क्याम्पस पूर्वाधार निर्माण २२ वटा, क्याम्पस भवन निर्माण १२ वटा, २४० जनालाई स्काउट प्रशिक्षक प्रशिक्षण, ११ वटा विद्यालय खेल मैदान, छुवाछुत विरुद्धको अभियान, ५० लाखको बालउद्धार कोष, २०४

जनालाई किशोरी आत्मरक्षा तालिम, ८२६४ जनालाई विभिन्न किसिमको छात्रबृत्ती, १८३०० जनाको एसईई ग्रेडवृद्धि परीक्षा व्यवस्थापन, एसईईमा ७०४८१ जनाको परीक्षा व्यवस्थापन र उत्तरपुस्तिका परीक्षण, ९५० जनाको एसईई परीक्षामा त्रुटि सच्चाउने काम भएको छ। यसै आर्थिक बर्षमा लुम्बिनी प्राबिधिक विश्व विद्यालयको स्थापना भइ पदाधिकारीहरुको नियुक्ति भएको पाठ्यक्रम निर्माण तथा कक्षा संचालनको पुर्व तयारी, खेलकुद परिषदबाट विभिन्न खेलकुद प्रतियोगिता संचालन तथा सहभागि भएको र प्रदेश युवा परिषद क्रियाशिल भएको छ। साथै सामुदायिक/सार्वजनिक भवनहरु निर्माण र विद्यालयमा आईसीटी सहयोग गरिएको, धार्मिक विद्यालयहरुलाई सहयोग गरिएको, सामुदायिक विद्यालयहरुमा स्वच्छ खानेपानीका लागि अनुदान सहयोग उपलब्ध गरिएको, सामुदायिक क्याम्पसहरुमा पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कार्यहरु भएको क्याम्पसमा सुचना प्रविधिको प्रयोगका लागि सहयोग गरिएको, वटा सामुदायिक क्याम्पसमा फर्निचर/उपकरण सहयोग गरिएको, क्याम्पसमा कम्पाउण्डवाल निर्माण शौचालय निर्माण पुस्तकालय सहयोग ८९ जना भन्दा बढी स्वयमसेवकहरु विभिन्न क्षेत्रमा परिचालन गरिएको, शिक्षकहरुको विभिन्न मोडुलका तालिमहरु सञ्चालन गरिएको, शिक्षकहरुको बढुवा परीक्षा संचालन र अन्तरवार्ता सम्पन्न गरिएको विद्यार्थीहरुको एसईई परीक्षा व्यवस्थापन र संचालन गरिएको छ।

परिच्छेद- १४
कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

१४.१ पृष्ठभूमि

लुम्बिनी प्रदेश सरकार प्रदेश सरकार (कार्यविभाजन नियमावली, २०७९" बमोजिम कृषि, पशुपन्छी तथा भूमि व्यवस्थासँग सम्बन्धित कार्यजिम्मेवारी यस मन्त्रालयको मुख्य जिम्मेवारी रहेको छ। "समृद्ध लुम्बिनी, आत्मनिर्भर प्रदेश" बनाउने आकांक्षालाई अङ्गीकार गर्दै यस मन्त्रालयले कृषि, पशुपालन, मत्स्य, भूमि क्षेत्रको वैज्ञानिक व्यवस्थापन, विकास तथा प्रवर्द्धनको अभिभाराका साथ लिएको छ। कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा २७ प्रतिशत योगदान रहेको र ६०.४ प्रतिशत जनसङ्ख्या आबद्ध भएको कृषि क्षेत्र आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने मूल आधार हो। कृषि क्षेत्रमा प्रचुर सम्भावना भएको यस प्रदेशमा तराई र भित्री मधेस सहित एक तिहाइ खेतीयोग्य भूमि रहेको अवस्थामा उपलब्ध भूमिको वैज्ञानिक ढंगले समुचित प्रयोग गरी कृषि र कृषिजन्य उद्योगको विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता छ। प्रदेशको प्रथम आवधिक योजनाको अन्त्यसम्ममा कृषि उत्पादनका क्षेत्रमा आत्मनिर्भर बनाई निर्यात मूलक अवस्थामा पुर्याउने सोच अनुरूप नै यस क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकतामा राखिएको छ। उपलब्ध श्रम र सीपको पहुँच विस्तार गरी रोजगार सिर्जना गर्दै कृषिमा आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण र यान्त्रिकीकरण माध्यमबाट कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने लक्ष्य रहेको छ।

१४.२ दीर्घकालीन सोच

प्रदेशको समग्र कृषि क्षेत्रको विकास तथा भू-उपयोग नीतिलाई आत्मसात गर्दै कृषि एवं पशुपन्छीजन्य उत्पादन/उत्पादकत्वको दिगो वृद्धि, यान्त्रिकीकरण, व्यावसायिकीकरण, बजारीकरण, विविधिकरण र आधुनिकीकरणका माध्यमबाट तुलनात्मक लाभ र प्रतिस्पर्धात्मक अवस्थाको सृजना गरी यस क्षेत्रको रूपान्तरण गर्दै खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको सुनिश्चितता र रोजगारीको अवसर सृजना गर्ने।

१४.३ उद्देश्य

- कृषि उत्पादन, उद्यम प्रवर्द्धनका लागि प्रविधि र प्राविधिक सेवाको व्यावसायिक क्षमतामा विकास र सेवा प्रवाहमा विस्तार गरी प्रदेशको दिगो र समतामूलक आर्थिक सामाजिक रूपान्तरणमा योगदान पुर्याउने।
- कृषि क्षेत्रमा गुणस्तरीय उत्पादन सामाग्री र आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गर्दै प्रतिष्पर्धात्मक क्षमता हासिल गरी उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्नका साथै कृषिजन्य उद्योगलाई प्रवर्द्धन गर्ने।
- पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनमा प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्दै व्यवसायिक, प्रतिस्पर्धी एवं स्वच्छ, स्वस्थ पशुपन्छी उत्पादनको सुनिश्चितता एवं पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भरता हासिल गरी यस क्षेत्रलाई आय आर्जनका साथै रोजगारीको माध्यमका रूपमा विकास गर्ने।
- भूमिको वैज्ञानिक व्यवस्थापन, वर्गीकरण र समुचित उपयोग, संरक्षण र दिगो व्यवस्थापन गरी चक्लाबन्दी मार्फत व्यवसायिक कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा टेवा पुर्याउने।

१४.४ रणनीति

- ❖ कृषि उपजको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी खाद्य सुरक्षा र प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता विकास गर्ने।
- ❖ कृषि क्षेत्रलाई लैङ्गिक मैत्री र समावेशीकरणका साथै आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण र औद्योगिकीकरण गरी रोजगारी र आय वृद्धि गर्ने।
- ❖ भूमिको खण्डीकरण रोकी कृषि भूमिको संरक्षण गर्ने।
- ❖ कृषि प्रविधि प्रसार प्रणालीलाई सबल र प्रभावकारी बनाउन कृषि अनुसन्धान र कृषि शिक्षासँगको समन्वय र साझेदारीका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।
- ❖ कृषि क्षेत्र (कृषि तथा पशुपन्छी)बाट हुने युवा पलायन रोकी कृषिलाई आकर्षित र सम्मानित पेशाको रूपमा विकास गर्ने।
- ❖ पशुपन्छीपालनलाई व्यावसायिक, प्रविधियुक्त र प्रतिस्पर्धी बनाई उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन उत्प्रेरित गर्दै बजार प्रवर्धन गर्ने।
- ❖ माछा उत्पादन पकेट क्षेत्र पहिचान, विस्तार र प्रवर्द्धन गर्ने।

१४.५ कार्यक्षेत्र

प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७९ बमोजिम यस मन्त्रालयको कार्य जिम्मेवारीहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

- ❖ कृषि, पशु विकास तथा खाद्य पोषण सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड र योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन।
- ❖ कृषि तथा पशुपन्छीजन्य रोग, कीरा एवं महामारी नियन्त्रण।
- ❖ कृषि औधोगिकीकरण र पशुपन्छीजन्य उद्योग व्यवसायको विकास तथा प्रवर्द्धन।
- ❖ कृषि तथा पशु यान्त्रिकीकरण र उन्नत औजार विकास तथा विस्तार
- ❖ कृषि तथा पशुरोग निदान प्रयोगशाला व्यवस्थापन र नियमन तथा कृषि तथा पशुपन्छी सम्बन्धी अनुसन्धान एवं विकास
- ❖ कृषि उपज, कृषिजन्य वस्तु, पशुपन्छी, पशुपन्छीजन्य पदार्थ र पशु उत्पादन सामग्री तथा बीउ बिजन एवं नस्ल सम्बन्धी सेवा र प्रविधिको गुणस्तर निर्धारण, सम्बद्धता निर्धारण, स्तरीयकरण, प्रमाणीकरण र नियमन।
- ❖ प्रादेशिक खाद्य सुरक्षा, खाद्य अधिकार, खाद्य सम्प्रभुता र खाद्य गुणस्तर
- ❖ खाद्य प्रविधि सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान एवम् विकास तथा प्रवर्द्धन, तथ्याङ्क प्रणालीको व्यवस्थापन र स्रोत संरक्षण एवम् जैविक प्रविधिको विकास र विस्तार।
- ❖ कृषि मल, बीउ विषादी आपूर्ति व्यवस्था र नियमन तथा रैथाने बाली बस्तुको संरक्षण र प्रवर्द्धन।
- ❖ कृषि प्रसार, कृषक तालिम तथा क्षमता विकास र सशक्तिकरण।
- ❖ कृषिउपजको न्यूनतम समर्थन मूल्य कार्यान्वयन।
- ❖ कृषि तथा पशुपन्छी बीमा सम्बन्धी नीति तथा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन।
- ❖ कृषि बजार, पूर्वाधार र कृषि फार्म केन्द्रहरूको विकास, विस्तार तथा सञ्चालन।

- राष्ट्रिय नीति र मापदण्ड बमोजिम पाराभेटको दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी र नियमन।
- सामूहिक खेती तथा कृषि करार खेतीको कार्यान्वयन र प्रवर्द्धन।
- चरन तथा खर्क सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन।
- कृषिजन्य र पशुपन्छीजन्य औषधी, विषादी र सूक्ष्म पोषण युक्त वस्तुको उपयोग र व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा र कार्यान्वयन तथा उत्पादन, उपयोग र बिक्री वितरणको अनुमति, अनुगमन र नियमन।
- भूमि व्यवस्थापन, भूमि प्रशासन र जग्गा नाप जाँच, भूमिसुधार, भू-उपयोग तथा चक्लाबन्दी सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा मापदण्डको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन।
- निजी, सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गाको प्रादेशिक अभिलेख व्यवस्थापन।
- जग्गा दर्ता, रजिष्ट्रेशन, जग्गाधनी प्रमाण पुर्जा, दाखिल खारेज, स्वामित्व हस्तान्तरण सम्बन्धी नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा र कार्यान्वयन।
- सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने नक्सा, भौगोलिक सूचना र अभिलेख तथा प्रदेशभित्रको नापनक्सा र अभिलेखको व्यवस्थापन।
- नाप नक्साका नियन्त्रण विन्दुहरूको सञ्चालन स्थापना।
- क्रमबद्ध कित्ता नापी र भूमि लगत सम्बन्धी मापदण्ड र कार्यान्वयन।
- गरिब घर परिवार पहिचान, भूमिहीन सुकुम्वासी, दलित, मुक्त कमैया, हलिया, हरवा चरवा आदि वर्गको बसोबास, जीविकोपार्जन र पुनः स्थापना सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड तथा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन।
- सरकारी जग्गा भाडामा दिन सम्बन्धी नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन।
- सुरक्षित बसोबास र जग्गा एकीकरण सम्बन्धी नीति कार्यान्वयन।
- गुठी जग्गा व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, मापदण्ड तथा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन तथा गुठी तथा गुठी जग्गाको संरक्षण, अभिलेख व्यवस्थापन र सङ्घीय तथा स्थानीय तहसँग समन्वय।

१४.६ संगठन संरचना तथा जनशक्ति विवरण

यस मन्त्रालय तथा मातहतका कार्यालयमा भएको स्वीकृत दरबन्दी तथा पदपूर्तिको सम्बन्धी विवरण तालिका नम्बर १ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नम्बरः १

सि.नं.	पद	सेवा	समूह	तह	जम्मा स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति सङ्ख्या	रिक्त
१	सचिव (प्रा. प्रथम)	कृषि	समूहकृत नहुने	११ औं	३	१	२
२	निर्देशक	कृषि	ला.पो.डे.डे./ भेटेरिनरी/मत्स्य	११ औं	१	०	१
३	उप-सचिव	प्रशासन	सा.प्र.	९/१०औं	२	१	१
४	प्रमुख नापी अधिकृत	ईञ्जि.	सर्भे	९/१० औं	१	१	०
५	वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	कृषि	एग्री. ईको. एण्ड मार्केटिङ्ग	९/१० औं	२	०	२

सि.नं.	पद	सेवा	समूह	तह	जम्मा स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति सङ्ख्या	रिक्त
६	वरिष्ठ कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि	कृषि प्रसार	९/१० औं	८	६	२
७	वरिष्ठ पशु विकास अधिकृत	कृषि	ला.पो. एण्ड डे.डे.	९/१० औं	४	१	३
८	वरिष्ठ पशु चिकित्सक	कृषि	भेटेरिनरी	९/१० औं	३	०	३
९	वरिष्ठ कृषि अर्थ विज्ञ	कृषि	एग्री. ईको. एण्ड मार्केटिङ्ग	९/१० औ	५	५	०
१०	वरिष्ठ बागवानी विकास अधिकृत	कृषि	बागवानी	९/१० औं	३	२	१
११	वरिष्ठ बाली विकास अधिकृत	कृषि	बाली विकास	९/१० औ	३	१	२
१२	वरिष्ठ बाली संरक्षण अधिकृत	कृषि	बाली संरक्षण	९/१० औ	४	३	१
१३	वरिष्ठ मत्स्य विकास अधिकृत	कृषि	मत्स्य	९/१० औ	४	४	०
१४	वरिष्ठ माटो विज्ञ	कृषि	माटो विज्ञान	९/१० औ	१	०	१
१५	शाखा अधिकृत	प्रशासन	सा.प्र.	७/८ औं	९	३	६
१६	लेखा अधिकृत	प्रशासन	लेखा	७/८ औं	२	२	०
१७	कानून अधिकृत	न्याय	कानून	७/८ औं	१	०	१
१८	कम्प्यूटर इन्जिनियर	विविध		७/८ औं	१	०	१
१९	नापी अधिकृत	इन्जि.	सर्भे	७/८ औं	२	०	२
२०	कृषि अर्थ विज्ञ	कृषि	एग्री. ईको. एण्ड मार्केटिङ्ग	७/८ औं	१४	६	८
२१	खाद्य अनुसन्धान अधिकृत	कृषि	खा. पो. गु. नि.	७/८ औं	२	०	२
२२	कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि	कृषि प्रसार	७/८ औं	२१	१६	५
२३	बाली विकास अधिकृत	कृषि	बाली विकास	७/८ औं	९	२	७
२४	बागवानी विकास अधिकृत	कृषि	बागवानी	७/८ औं	१३	७	६
२५	बाली संरक्षण अधिकृत	कृषि	बाली संरक्षण	७/८ औं	१०	८	२
२६	कृषि इन्जिनियर	कृषि	इन्जिनियर	७/८ औं	१	१	०
२७	पशु विकास अधिकृत	कृषि	ला.पो.डे.डे.	७/८ औं	१४	९	५
२८	पशु चिकित्सक	कृषि	भेटेरिनरी	७/८ औं	१२	८	४
२९	माटो विज्ञ	कृषि	माटो विज्ञान	७/८ औं	२	०	२
३०	मत्स्य विकास अधिकृत	कृषि	मत्स्य	७/८ औं	९	७	२
३१	सहायक/ अधिकृत	प्रशासन	सा.प्र.	५/६ औं	१९	१४	५
३२	सहायक/ अधिकृत	प्रशासन	लेखा	५/६ औं	२०	१८	२
३३	कम्प्यूटर अपरेटर/ अधिकृत	विविध		५/६ औं	३	१	२
३४	सिनियर मेकानिक्स/ अधिकृत	इन्जि.	मेकानिकल	५/६ औं	१	१	०
३५	सर्वेक्षण/ अधिकृत	इन्जि.	सर्भे	५/६ औं	१	१	०
३६	प्राविधिक सहायक/ अधिकृत	कृषि	एग्री. ईको. एण्ड मार्केटिङ्ग	५/६ औं	६	६	०
३७	प्राविधिक सहायक/ अधिकृत	कृषि	कृषि प्रसार	५/६ औं	१४	१०	४

JobnameUntitled-1.job Sig24 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

सि.नं.	पद	सेवा	समूह	तह	जम्मा स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति सङ्ख्या	रिक्त
३८	प्राविधिक सहायक/ अधिकृत	कृषि	बागवानी	५/६ औं	११	८	३
३९	प्राविधिक सहायक/ अधिकृत	कृषि	बाली संरक्षण	५/६ औं	१०	१०	०
४०	प्राविधिक सहायक/ अधिकृत	कृषि	बाली विकास	५/६ औं	७	७	०
४१	प्राविधिक सहायक/ अधिकृत	कृषि	माटो विज्ञान	५/६ औं	२	०	२
४२	पशु सेवा प्राविधिक/ अधिकृत	कृषि	ला.पो.डे.डे.	५/६ औं	१४	१४	०
४३	प्राविधिक सहायक/ अधिकृत	कृषि	स्वाइल साइन्स	५/६ औं	२	२	०
४४	पशु स्वास्थ्य प्राविधिक/ अधिकृत	कृषि	भेटेरिनरी	५/६ औं	८	६	२
४५	प्राविधिक सहायक/ अधिकृत	कृषि	खा. पो. गु. नि.	५/६ औं	१	०	१
४६	प्राविधिक सहायक/ अधिकृत	कृषि	मत्स्य	५/६ औं	९	८	१
४७	पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	कृषि	ल्याव	५/६ औं	०	०	०
४८	सब इन्जिनियर	कृषि	इन्जिनियर	५/६ औं	१	१	०
४९	सहायक	प्रशासन	सा.प्र.	४/५ औं	१३	१२	१
५०	सह लेखापाल	प्रशासन	लेखा	४/५ औं	६	६	०
५१	नायब पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	कृषि	भेटेरिनरी	४/५ औं	५	३	२
५२	नायब पशु सेवा प्राविधिक	कृषि	ला.पो.डे.डे.	४/५ औं	८	७	१
५३	नायब पशु सेवा प्राविधिक	कृषि	मत्स्य	४/५ औं	३	३	०
५४	नायब प्राविधिक सहायक	कृषि	बाली विकास	४/५ औं	२	२	०
५५	नायब प्राविधिक सहायक	कृषि	माटो विज्ञान	४/५ औं	१	१	०
५६	ह.स.च.			तहविहीन	२९	२९	०
५७	का.स.	प्रशासन	सा.प्र.	तहविहीन	६६	६६	०
कुल					४२८	३३०	९८

१४.७ तयार भएका ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिको विवरण

सि.नं.	आ.व.२०७५/७६ मा बनेका नीति, ऐन, नियमावली, गठन आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि र मापदण्ड	कार्यान्वयनको अवस्था
१	बीउ बिजन ऐन, २०७५	
२	दाना पदार्थ ऐन, २०७५	
३	पशु बधशाला तथा मासु जाँच ऐन, २०७५	
४	पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०७५	
५	लुम्बिनी प्रदेशको मल ऐन, २०७५	
६	कृषि अनुदान कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
७	पशुपन्छी उत्पादन तथा बजार प्रवर्द्धन निर्देशिका, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
८	मिल्किङ्ग मेशिन वितरण निर्देशिका, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन

सि.नं.	आ.व.२०७५/७६ मा बनेका नीति, ऐन, नियमावली, गठन आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि र मापदण्ड	कार्यान्वयनको अवस्था
९	आकस्मिक वालि संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
१०	कृषि यान्त्रिकरण कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
११	स्थानीय तह तथा अन्य निकायको लागत सहभागितामा मागमा आधारित कृषि विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
१२	भावी किसानको लागि सहयोगी कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
१३	टिएमआर ब्लक निर्माण/साईलेज प्याकेजिङ्गमा सहयोग निर्देशिका, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
१४	कृषि उपज बजार स्थलको व्यवस्थापन तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
१५	प्राङ्गारिक मलमा अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
१६	गरिबीको अवस्था र कारण सम्बन्धी अध्ययन तथा कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका,२०७५	कार्यान्वयनमा छैन
१७	कृषि विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि(ज्ञान केन्द्र) , २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
१८	माछा मारी जिविकोपार्जन गर्ने समुदायको क्षमता अभिवृद्धि गरी नदी प्रणालीमा जलीय जीव संरक्षणमा टेवा पुर्याउने कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
१९	सिमान्तकृत, विपन्न महिला, मुक्त कमैया वर्ग लक्षित पशुपालनमा सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
२०	निजी व्यावसायिक फार्म स्थापना तथा सुदृढीकरण कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
२१	घाँसको नर्सरी स्थापना सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
२२	साइलोपिट निर्माण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
२३	उन्नत घाँस बीउ बिजन भण्डार भवन निर्माण सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
२४	मिल्क एनालाइजर मेशिन वितरण कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
२५	उत्पादन (दूध) प्रवर्द्धनमा आधारित किसान सहयोग कार्यक्रम कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
२६	पशुपन्छी आनुवंशिक स्रोत संरक्षण, सम्वर्द्धन र उपयोग कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
२७	मागमा आधारित अनुदान कार्यक्रम कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
२८	स्क्रीन हाउस निर्माणमा अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
२९	भूमिहीन किसानको लागि करार खेतीमा अनुदान उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि (मन्त्रिपरिषद् बाट स्वीकृत)	कार्यान्वयनमा छ
३०	मौरी विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
३१	कृषि प्राविधिकधारका विद्यालयमा सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
३२	च्याउको बीउ उत्पादन गर्ने व्यक्ती/समूह/सहकारीलाई अनुदान कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
३३	पुष्प विकास कार्यक्रम सहयोग कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
३४	गोब्रे च्याउ उत्पादनका लागि कम्पोष्ट मल बनाउनको प्रयोग हुने यन्त्रमा सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
३५	उत्कृष्ट कृषकलाई सम्मान पुरस्कार कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन

JobnameUntitled-1.job Sig24 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

सि.नं.	आ.व.२०७५/७६ मा बनेका नीति, ऐन, नियमावली, गठन आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि र मापदण्ड	कार्यान्वयनको अवस्था
३६	बहुउपयोगी चिउरी, कल्की, नीम तथा फलफूलको बिरुवा रोपण अभियान कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
३७	प्रिसिजन तथा प्रोटेक्टेड हर्टीकल्चर कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
३८	कृषि व्यवसायका लागि कृषि मन्त्री कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
३९	कृषि पर्यटन प्रवर्द्धन मार्फत आय आर्जनमा सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
४०	बाली उत्पादनोपरान्त क्षति न्यूनिकरण तथा गुणस्तरीय कृषि बस्तु उत्पादन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
४१	सहकारीहरूबाट नविनतम सोचसहितका रोजगारी र उत्पादन प्रस्तावमा आधारित योजना माग सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
४२	सहकारी बजार स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
४३	माछाको नमुना पोखरी निर्माण तथा उत्पादन प्रदर्शन कार्यक्रम सञ्चालन नर्मस, २०७५	कार्यान्वयनमा छैन
४४	शीत भण्डार निर्माण अनुदान कार्यविधि, २०७५	कार्यान्वयनमा छ
	आ. व. २०७६/०७७ मा बनेका नीति, ऐन, नियमावली, गठन आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि र मापदण्ड	
१	स्मार्ट कृषि गाउँ कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छ
२	सहकारी बजार स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
३	सहकारी मार्फत युवा उद्यमशीलता तथा महिला सहकारी मार्फत सञ्चालित व्यवसायमा सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन विधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
४	सहकारी मार्फत नवीनत् सोच सहितका कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
५	गुठीलाई संरचनात्मक सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
६	कृषि विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
७	गरिबी न्यूनीकरणको लागि सीप विकास तालिम तथा वस्तुगत सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
८	कृषि तथा पशुपन्छी सम्बन्धी अभियानमुखी (मिसन) कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छ
९	स्थानीय तहको साझेदारीमा सार्वजनिक जग्गामा फलफूल तथा पुष्पवाटिका निर्माण कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
१०	प्रोटेक्टेट हर्टिकल्चर प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
११	मत्स्य विकास तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
१२	कृषि उपजको ग्रेडिङ्ग, प्याकेजिङ्ग तथा लेबलिङ्गको लागि अनुदान सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
१३	स्थानीय तहको सहकार्यमा करार खेती कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छ
१४	जैविक तथा वानस्पतिक विषादी उत्पादन तथा उपयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
१५	कृषि क्षेत्रमा हरित स्वयं सेवक विकास तथा परिचालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छ
१६	एग्रोमार्ट स्थापना कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन

सि.नं.	आ.व.२०७५/७६ मा बनेका नीति, ऐन, नियमावली, गठन आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि र मापदण्ड	कार्यान्वयनको अवस्था
१७	स्मार्ट कृषि गाउँ सहयोगी कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छ
१८	कृषि यन्त्र उद्योग स्थापना अनुदान सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
१९	कृषि प्राविधिक धारका विद्यालयमा अनुदान सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छ
२०	प्राङ्गारिक कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छ
२१	कस्टम हायरिङ्ग स्थापना तथा सञ्चालन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
२२	कृषिजन्य बस्तुको प्रशोधन उद्योग स्थापना तथा सुधार कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
२३	कृषि तथा पशु विषय अध्ययन गरेका युवाहरूलाई उद्यमशीलता विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
२४	स्थानीय तह र सहकारीको सहकार्यमा चक्लाबन्दी सहितको नमुना फार्म स्थापना कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
२५	शुलभ कर्जा सहजीकरण तथा व्याजमा अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छ
२६	आयमूलक कृषि वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
२७	कृषि उद्यमी कार्यक्रम सञ्चालन प्रक्रिया, २०७६ (कृषि तालिम केन्द्र)	कार्यान्वयनमा छैन
२८	मागमा आधारित कृषि उपज बजार पूर्वाधार निर्माण तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
२९	ओजेटी परिचालन कार्यक्रम सञ्चालन प्रक्रिया (जिल्ला), २०७६	कार्यान्वयनमा छ
३०	कृषकसँग कृषि विद्यार्थी कार्यक्रम सञ्चालन प्रक्रिया, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
३१	कृषिकर्मी रोजगारी कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
३२	शुलभ कर्जा सहजीकरण तथा व्याजमा अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६ को पहिलो संशोधन	कार्यान्वयनमा छ
३३	सहकारी विकास कोष परिचालन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छैन
३४	कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्रमा विपद् व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६	कार्यान्वयनमा छ
	आ.व. २०७७/७८ मा बनेका नीति, ऐन, नियमावली, गठन आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि र मापदण्ड	
१	स्थानीय तह मार्फत सञ्चालन हुने कोभिड विशेष कृषि कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७	कार्यान्वयनमा छैन
२	सहकारी नमूना गाउँ (स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापन) विधि, २०७७	कार्यान्वयनमा छैन
३	सहकारी एकीकरण कार्यविधि, २०७७	कार्यान्वयनमा छैन
४	रोड कोरिडोर/राजमार्ग लक्षित तथा मिसन(आलु र मकै बाली) कार्यक्रम सञ्चालन विधि, २०७७	कार्यान्वयनमा छ
५	मौरी विकास प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन विधि, २०७७	कार्यान्वयनमा छैन
६	पुष्प व्यवसायी संघको सहकार्यमा पुष्प व्यवसाय प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन विधि, २०७७	कार्यान्वयनमा छैन
७	सेवा करारमा प्राविधिक (अधिकृत तथा सहायकस्तर) कर्मचारी छनौट सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७	कार्यान्वयनमा छैन
८	कोशेली घर स्थापना सञ्चालन विधि, २०७७	कार्यान्वयनमा छैन
९	कोभिड विशेष कृषि कार्यक्रम सञ्चालन विधि, २०७७	कार्यान्वयनमा छैन
१०	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रम सञ्चालन विधि, २०७७	कार्यान्वयनमा छैन

सि.नं.	आ.व.२०७५/७६ मा बनेका नीति, ऐन, नियमावली, गठन आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि र मापदण्ड	कार्यान्वयनको अवस्था
११	सिताके च्याउ उत्पादन उद्योग स्थापना र सञ्चालन विधि २०७७	कार्यान्वयनमा छैन
	आ.व. २०७८/७९ मा बनेका नीति, ऐन, नियमावली, गठन आदेश, निर्देशिका/कार्यविधि र मापदण्ड	
१	सेवा करारमा कृषि/पशु सेवा प्राविधिक छनौट सम्बन्धी कार्यविधि – २०७८	कार्यान्वयनमा छ
२	भर्जुअल माध्यमबाट तालिम सञ्चालन विधि, २०७८	कार्यान्वयनमा छ
३	दोहोरो अनुदान नियन्त्रण सञ्चालन विधि, २०७८	कार्यान्वयनमा छ

१४.८ वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको २०८० असार मसान्तसम्मको प्रगति विवरण

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
५६	कृषि विकासमा महिला सहभागिता अभिवृद्धि	महिला लक्षित उन्नत किट वितरण (८६०० जना महिलालाई उन्नत र हाइब्रिड बीउ बिजन वितरण भई ११५ हेक्टर क्षेत्रफलमा तरकारी उत्पादन भएको/भइरहेको), अनुदान कार्यक्रममा महिला सञ्चालक भएका प्रस्तावमा छनोट प्राथमिकता दिई महिलाको सहभागिता वृद्धि गरिएको
५७	रैथाने बाली तथा स्थानीय पशुपन्छीहरूको उत्पादनमा जोड	रैथाने बालीको बीउ वितरण, प्रशोधन र बजारिकरण सहयोग र रैथाने बालीको उपयोग फाइदा सम्बन्धी चेतना मूलक सामाग्री प्रसारण भएको
५९	एक स्थानीय तहः एक नमूना उत्पादन कार्यक्रम	स्थानीय तहलाई सशर्त कार्यक्रम अन्तर्गत सो कार्यक्रम पठाइ कार्यान्वयन भएको
५९	सुलभ कर्जा सहजीकरण	जिल्ला स्थित कार्यालयमा सुलभ कर्जा सहजकर्ता कार्यरत रहेको, हालसम्म १०४ आयोजनाका लागि २४ करोड ५७ लाख ५५ हजार कर्जा लगानी गरी २०७९ बैशाख-असोजसम्म ब्याज अनुदान अन्तर्गत ६८ लाख ९१ हजार ६१६ रूपैयाँ भुक्तानी भएको र कार्तिक-चैत्र मसान्त सम्मको ब्याज अनुदान रकम भुक्तानीको क्रममा रहेको
५९	प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान	जिल्ला स्थित कार्यालयबाट प्रस्ताव आह्वान गरी दूध, मासु र अण्डामा कुल रकम रू. ५ करोड ५८ लाख २८ हजार ६ सय ३८ भुक्तानी भएको
६३	कृषि तालीम तथा जनशक्तिको क्षमता विकासका कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ	मातहतका २ वटा तालिम केन्द्रबाट २१ वटा (कृषक र प्राविधिक) र जिल्लास्थित कार्यालयहरूबाट प्राविधिक कर्मचारी, स्थानीयतहका प्राविधिक कर्मचारीहरू र कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी ९८ वटा तालिमबाट ३५०० जनालाई तालिम प्रदान गरिएको
६४	प्रदेशको कृषि क्षेत्रको तथ्याङ्क तथा कृषक सूचीकरण अद्यावधिक	जिल्लागत कृषि तथा पशुपन्छीको तथ्याङ्क अद्यावधिक भएको, किसान सूचीकरणको कार्यका लागि सम्बन्धित स्थानीयतहहरूलाई जिल्लागत कार्यालयहरूबाट सहजिकरण गरिएको
६५	माटो सुधार अभियान कार्यक्रम	प्रत्येक जिल्लामा ३० लाखका दरले बजेट विनियोजन भएको, सो कार्यबाट माटो परीक्षण शिविर २८ वटाबाट ३१५० नमूना परीक्षण गरिएको, भकारो सुधार निर्माण ३४ वटा, भर्मी कम्पोष्ट बेड निर्माण ६६ वटा, ढैंचाको बीउ ७ टन वितरण भई २२७ हेक्टरमा खेती गरिएको
६६	मिसन कार्यक्रमलाई निरन्तरता	आलु खेती प्रवर्द्धन/ मिसन कार्यक्रम (क्षेत्र विस्तार) : ११८ हे. लसुन/प्याज मिसन कार्यक्रम (क्षेत्र विस्तार) : १८ हे.

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
		तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम (क्षेत्र विस्तार) : २४ हे. बाली वस्तु विशेष प्रवर्द्धन कार्यक्रम (क्षेत्र विस्तार) : ४५ हे. तोरीबाली प्रबर्द्धन कार्यक्रम (क्षेत्र विस्तार) : ४० हे. ओखर प्रवर्द्धन कार्यक्रम (क्षेत्र विस्तार) : ४ हे. मसला बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम (क्षेत्र विस्तार) : ५ हे. केरा प्रवर्द्धन कार्यक्रम (क्षेत्र विस्तार) : १० हे. फलफूल प्रवर्द्धन कार्यक्रम (क्षेत्र विस्तार) : ९ हे. क्षेत्रफलमा विस्तार भएको
६६	स्मार्ट कृषि गाउँ कार्यक्रम	आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सञ्चालन गर्नुपर्ने ६२ (कृषि ३४ पशुपन्छी २८) मध्ये ४५ (कृ.१९ प.२५ वटा) वटा स्मार्ट कृषि गाउँ कार्यक्रमको वार्षिक कार्ययोजना स्वीकृति भई कार्यान्वयन भएको।
६७	कृषि र पशुपन्छी बाली/वस्तुको प्रशोधन र विविधिकरण एवं पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	तरकारी संकलन केन्द्र स्थापना, बीउ भण्डार गृह निर्माण ३ वटा, ४३ वटा मासु पसल सुधार कार्यक्रम, ३८ दूध संकलन तथा विविधिकरण कार्यक्रम सञ्चालन भएको
६८	पशुपन्छी उत्पादन वृद्धिका लागि जातीय वंश सुधार	६४,४९८ गाई, भैंसी र बाख्रामा कृत्रिम गर्भाधान सेवा सञ्चालन गरिएको।
६९	प्रदेश स्थित प्रयोगशालाहरूको स्तरोन्नति तथा सुदृढीकरण	प्रयोगशालालाई आवश्यक यन्त्र उपकरण खरिद भई सञ्चालनमा रहेको, पशुपन्छी तर्फ १५,६५५ विभिन्न नमूना परीक्षण र बीउ बिजन प्रयोगशालाबाट २०२७ बीउ नमूना तथा माटो प्रयोगशालाबाट ४६५४ नमूना परीक्षण भई निदानका उपायहरू प्रदान गरी व्यवस्थापन भएको
७०	पशुपन्छीका रोग नियन्त्रणका लागि खोप कार्यक्रम	१०,७३,०५० पशुपन्छीमा विभिन्न रोग विरुद्ध खोप सेवा सञ्चालन र ४७१ जना भ्याक्सिनेटरबाट ५,८०,८०० पशुमा खोरेत रोग नियन्त्रणका लागि खोप दिइएको

१४.९ बजेट वक्तव्य अनुसारको वार्षिक प्रगति विवरण

ब. व.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
१३	बाली वस्तु प्रवर्द्धन कार्यक्रम	धान, मकै, आलु, तरकारी, फलफूल बालीमा ६८४ हेक्टर क्षेत्रफलमा सञ्चालन भई अनुमानित उत्पादन ३,८६५ मे.टन. भएको
१३	मागमा आधारित कृषि तथा पशुपन्छी विकास	जिल्लामा प्राथमिकता प्राप्त बाली/पशुपन्छी कार्यक्रममा १६४० अनुदानग्राहीसँग कार्यक्रम सम्झौता भई कार्यान्वयन भएको
१३	सिँचाइ सहित कृषि विकास कार्यक्रम	१२ जिल्लाका लागि कुल ६ करोड २० लाख बजेट विनियोजन भएकोमा कुल ३०२ आयोजनाबाट करिब ३८९ हेक्टरमा क्षेत्रफलमा विस्तार भएको
१६	बीउ उत्पादन कार्यक्रम (खाद्यान्न, दलहन, तेलहन बाली)	धान, मकै, गहुँ, तोरी, मसुरो बालीको ५१२ हेक्टर क्षेत्रफलमा १,३१६ मे.टन मूल/प्रमाणित बीउ उत्पादन भएको
१८	कृषकको अवस्थितिः कृषि प्राविधिकको उपस्थिति	जिल्ला स्थित कृषि ज्ञान केन्द्र र भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र मार्फत ४३६ जना प्राविधिक जिल्लाका स्थानीय तहमा नायब प्राविधिक सहायक चौथो र नायब पशु प्राविधिक सहायक चौथो परिचालन भएको, स्थानीय स्तरमा बेर्नाको उत्पादन गरी वितरण भएको, किसानको

ब. व.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
		बाली/पशुपन्छीको अवलोन र प्राविधिक परामर्श प्रदान गरिएको
१९	कृषि यान्त्रिकीकरण कार्यक्रम	मिनी टिलर ३४३, पावर टिलर २६, कुटानी पिसानी मिल १११, च्याफ कटर १८, पम्प सेट ३७४ वटा वितरण भएको
२०	घर घरमा उन्नत प्रविधि, महिलाहरूको समुन्नति (महिला लक्षित उन्नत कीट वितरण कार्यक्रम)	८६०० जना महिलालाई उन्नत र हाइब्रिड बीउ विजन वितरण भई ११५ हेक्टर क्षेत्रफलमा तरकारी उत्पादन भएको/भइरहेको
२४	ब्लक कार्यक्रम निरन्तरता कार्यक्रम	४४ वटा ब्लक विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन (बालीवस्तु विशेष बालीसँग सम्बन्धित उत्पादन, प्रशोधन, प्याकेजिङ्ग र बजारिकरण कार्यक्रम सञ्चालन भएको)।
२५	भू-उपयोग नीति तर्जुमा	गुठीको जमिन संरक्षणका लागि अध्ययन गरिएको, मुक्त कमैयाको लागत यकिन गर्न अध्ययन भएको, भूमि सम्बन्धी ३ वटा कार्यविधि (भूमि बैङ्क स्थापना, सरकारी भूमि संरक्षण र बाटोको लगत कट्टा) मस्यौदा तयार गरी सहमतिका लागि कानून मन्त्रालयमा पठाइएको।

१४.१० आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान	५०००००	५०००००	३१३७०४.२१
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान	२२२०००	२२२०००	६४३६९.३७
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान			
४	नेपाल सरकार विशेष अनुदान			
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँड समेत)	१७५७५००	१७५७५००	१०८६६४९.०७
	जम्मा	२४७९५००	२४७९५००	१४६४७२२.६५

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

१४.११ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को असार मसान्त सम्मको खर्च (रु. हजारमा)

वजेट शीर्षक	वार्षिक विनियोजित बजेट	वार्षिक विनियोजित खर्च	खर्च प्रतिशत
चालु	२३३०३५०	१४०८०७७.४३	६०.४२
पुँजीगत	१४९१५०	५६६४५.२१	३७.९८
जम्मा	२४७९५००	१४६४७२२.६५	५९.०७

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

१४.१२ बेरुजू फछ्यौंट विवरण

मन्त्रालय/निकाय	विवरण	आ.व.२०७८/७९ सम्मको म.ले.प. बेरुजू रु.	सम्परिक्षण भएको बेरुजू रु.	सम्परीक्षण भई बाँकी रहेको बेरुजू रु.
कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय	नियमित गर्ने	१०४,२०६,५८०	२२,०८२,८१०	८२,१२३,७७०
	असुल उपर	२४,१०४,२२०	६,३०७,९१०	१७,७९६,३१०
	पेश्की बाँकी	८६६,३४०	७८८,०००	७८,३४०
	कुल बेरुजू	१२९,१७७,१४०	२९,१७८,७२०	९९,९९८,४२०

स्रोत : कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

१४.१३ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति रु. हजारमा

विवरण	विनियोजन			खर्च			खर्च प्रतिशत
	चालू	पूँजीगत	जम्मा	चालू	पूँजीगत	जम्मा	
कार्यक्रम तर्फ	१३६२८५१	२४८००	१३८७६५१	८०३०८५	७६४१	८१०७२६	५८.४२
सशर्त कार्यक्रम तर्फ	२२२०००	०	२२२०००	६४३७४	०	६४३७४	२९.००
प्रशासनिक कार्यक्रम तर्फ	७४४७००	१२५१४९	८६९८४९	५४१०८३	४९००५	५९००८८	६७.८४

स्रोत : कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

१४.१४ आवधिक योजना प्रगति अवस्था:

सि.नं.	सूचक/विवरण	आधार वर्ष (आ.व. २०७५/७६)	लक्ष्य (आ.व. २०८०/८१)	प्रगति (वार्षिक २०७९/८०)
१	सिंचित क्षेत्र (प्रतिशतमा)	५१	७०	५५.०७
२	धान उत्पादन (मे.टनमा)	१,२३८,०००	१,६०९,०००	१,३९२,०००
३	मकै उत्पादन (मे.टनमा)	३२६,०००	४९०,०००	४१८,०००
४	गँहु उत्पादन (मे.टनमा)	४६२,०००	५३१,०००	४८४,०००
५	आलु उत्पादन (मे.टनमा)	२७९,०००	३९०,०००	३६१,०००
६	दलहन उत्पादन (मे.टनमा)	१२७,०००	१६३,०००	१३५,०००
७	तेलहन उत्पादन (मे.टनमा)	५७,०००	७४,०००	६६,०००
८	तरकारी उत्पादन (मे.टनमा)	५५४,०००	६८९,०००	५७४,०००
९	फलफूल उत्पादन (मे.टनमा)	१३४,०००	१६४,०००	१३८,०००
१०	दूध (लिटरमा)	३६२,०००	५०७,०००	५५७,२०१
११	मासु उत्पादन (मे.टनमा)	६४,०००	९३०,०००	१०९,८१५
१२	अण्डा उत्पादन (मे.टनमा)	१,७२१,०००	२,६६७,०००	१५६,२६९
१३	माछा उत्पादन (मे.टनमा)	१४,०३१,०००	२८,२५०,०००	१५,६३२,०००
१४	दूध उपलब्धता (लि./व्यक्ति/वर्ष)		९१	११०

JobnameUntitled-1.job Sig25 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

सि.नं.	सूचक/विवरण	आधार वर्ष (आ.व. २०७५/७६)	लक्ष्य (आ.व. २०८०/८१)	प्रगति (वार्षिक २०७९/८०)
१५	मासु उपलब्धता (के.जी./व्यक्ति/वर्ष)		१४	२१.७०
१६	अण्डा उपलब्धता (गोटा/व्यक्ति/वर्ष)		४८	४४
१७	माछा उपलब्धता (के.जी./व्यक्ति/वर्ष)		५	३.६७

स्रोत : कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

१४.१५ आ.व.२०७९/८०को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको प्रगति (रु.हजारमा)

सि.नं.	बजेट कोड	बजेट उपशीर्षक	बजेट			खर्च			खर्च प्रतिशत
			चालू	पुंजीगत	जम्मा	चालू	पुंजीगत	जम्मा	
१	३१२०००११	कृषि, खाद्य प्रविधि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय	७४७५४	२४३००	९९०५४	४४९७३	१८४९	४६८२२	४७.२७
२	३१२०००१२	कृषि उत्पादन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा कार्यक्रम	४१६७०७	०	४१६७०७	२५८४३२	०	२५८४३२	६२.०२
३	३१२०००१३	स्मार्ट कृषि गाँउ कार्यक्रम	२११५०६	०	२११५०६	१३८६१६	०	१३८६१६	६५.५४
४	३१२०००१४	मत्स्य विकास तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३३५७८	२७००	३६२७८	१६८८७	२४९४	१९३८१	५३.४२
५	३१२०००१५	भूमि तथा गुठी व्यवस्थापन कार्यक्रम	३१८००	०	३१८००	२१०६३	०	२१०६३	६६.२४
६	३१२०००१८	कृषि तथा पशुपन्छी स्रोत तथा प्रविधि सेवा टेवा विस्तार कार्यक्रम	४३२२६९	८५००	४४०७६९	२२५६३१	०	२२५६३१	५१.१९
७	३१२०००१९	कृषि तथा पशुपन्छीजन्य उद्योग, यन्त्र तथा पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	१६१७६५	१३६००	१७५३६५	९४५४७	५१४७	९९६९४	५६.८५
८	३१२०००२१	पशुपन्छी विकास तथा पशु स्वास्थ्य नियमन कार्यक्रम	५१९७८	०	५१९७८	२९६८९	०	२९६८९	५७.१२
९	३१२०००२२	कृषि क्षमता अभिवृद्धि तथा सीप विकास तालिम कार्यक्रम	२३२४८	०	२३२४८	१८२२०	०	१८२२०	७८.३७
१०	३१२०१०११	कृषि विकास निर्देशनालय	३०६७६	६५०	३१३२६	२११४१	४४३	२१५८४	६८.९
११	३१२०१०१२	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	१३१९०	७९३५	२११२५	१२३५०	१४००	१३७५०	६५.०९
१२	३१२०१०१३	माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला	११७७८	१२२५	१३००३	६३५२	१०७९	७४३१	५७.१५

सि.नं.	बजेट कोड	बजेट उपशीर्षक	बजेट			खर्च			खर्च प्रतिशत
			चालू	पुँजीगत	जम्मा	चालू	पुँजीगत	जम्मा	
१३	३१२०१०१४	बीउ विजन प्रयोगशाला	२३४५८	६१४०	२९५९८	१७२९७	४५१३	२१८११	७३.६९
१४	३१२०१०१५	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	११६६१	१३६५	१३०२६	७०१०	५९८	७६०८	५८.४१
१५	३१२०१०१६	कृषि ज्ञान केन्द्रहरू	२२५२०४	३४१५९	२५९३६३	१६२५४२	११३२५	१७३८६८	६७.०४
१६	३१२०२०११	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	२४७३५	८५०	२५५८५	१९१०८	४८६	१९५९५	७६.५९
१७	३१२०२०१२	पशु सेवा तालिम केन्द्र	१४५७१	५३७५	१९९४६	९७८३	८४८	१०६३०	५३.२९
१८	३१२०२०१३	कुखुरा विकास फार्म	४०१६४	४८४०	४५००४	३८०३३	४५३५	४२५६८	९४.५९
१९	३१२०२०१४	मत्स्य विकास केन्द्र	१२१७०	४८४०	१७०१०	८४४७	४३३५	१२७८१	७५.१४
२०	३१२०२०१५	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरु	१९२६९८	२०९९०	२१३६८८	१४१७२२	१११३०	१५२८५२	७१.५३
२१	३१२०२०१६	एकिकृत कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यालयहरु	६९६४१	१२४८०	८२१२१	५२३२५	६४६४	५८७८८	७१.५९
२२	३१२९११२०	कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम(संघ सशर्त अनुदान)	३५००	०	३५००	०	०	०	०.
२३	३१२९११२१	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना(संघ सशर्त अनुदान)	७३६००	०	७३६००	४६८३१	०	४६८३१	६३.६३
२४	३१२९११२४	कृषि विभाग(संघ सशर्त अनुदान)	१३५९००	०	१३५९००	१०५५०	०	१०५५०	७.७६
२५	३१२९११२५	पशु सेवा विभाग(संघ सशर्त अनुदान)	९०००	०	९०००	६९९३	०	६९९३	७७.७
कुल जम्मा			२३२९५५१	१४९९४९	२४७९५००	१४०८५४२	५६६४६	१४६५१८८	५९.०९

स्रोत : कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

१४.१६ राजस्व संकलनको विवरण

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक राजस्व संकलन विवरण

रु. हजारमा

सि.नं.	कार्यालयको नाम	आ.व. २०७९/८० को वार्षिक आम्दानी रू.
१	कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय	०.००
२	कृषि विकास निर्देशनालय	१९१.२५
३	कृषि ज्ञान केन्द्र, नवलपरासी (ब.सु.प.)	६९.०५
४	कृषि ज्ञान केन्द्र, रुपन्देही	०.००

JobnameUntitled-1.job Sig25 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

सि.नं.	कार्यालयको नाम	आ.व. २०७९/८० को वार्षिक आम्दानी रू.
५	कृषि ज्ञान केन्द्र, कपिलवस्तु	०.००
६	कृषि ज्ञान केन्द्र, पाल्पा	११३.३४
७	कृषि ज्ञान केन्द्र, गुल्मी	६.६०
८	कृषि ज्ञान केन्द्र, अर्घाखाँची	१५७.९१
९	कृषि ज्ञान केन्द्र, दाङ	१७६.३९
१०	कृषि ज्ञान केन्द्र, रोल्पा	६०.५०
११	कृषि ज्ञान केन्द्र, बाँके	२९६.०७
१२	एकिकृत कृषि तथा पशुन्छी विकास कार्यालय, प्यूठान	३०.५३
१३	एकिकृत कृषि तथा पशुन्छी विकास कार्यालय, रुकुम	३१.१३
१४	एकिकृत कृषि तथा पशुन्छी विकास कार्यालय, बर्दिया	१८१.७६
१५	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र, खजुरा, बाँके	६१६.३४
१६	बाली संरक्षण प्रयोगशाला, खजुरा, बाँके	०.००
१७	माटो तथा मल परिक्षण प्रयोगशाला, खजुरा, बाँके	५०.९०
१८	वीउ विजन प्रयोगशाला, रुपन्देही, भैरहवा	११२६.०५
१९	वीउ विजन प्रयोगशाला, खजुरा, बाँके	६५६.०१
२०	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय बुटवल	०.००
२१	पशु सेवा तालीम केन्द्र, बाँके	३५५.२२
२२	कुखुरा बिकास फार्म खजुरा, बाँके	१०१७२.०८
२३	मत्स्य विकास केन्द्र, शमशेरगञ्ज बाँके	२९८२.६७
२४	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, रुपन्देही	५०४.३०
२५	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, पाल्पा	४३७.८०
२६	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, अर्घाखाँची	१४३.२८
२७	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, कपिलवस्तु	६६.८८
२८	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, दाङ	१७५.२८
२९	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, रोल्पा	१६५.३५
३०	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, बाँके	१०२.०५
३१	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, गुल्मी	६६.६३
३२	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, नवलपरासी	८८.१९
३३	पशुपन्छी रोग अन्वेषण प्रयोगशाला	०.००
कुल		१९०२४

स्रोत :कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

१४.१७ विकास आयोजना तथा कार्यक्रमहरूबाट सिर्जित रोजगारीको विवरण

सि.नं.		कार्यक्रम	लाभान्वित सङ्ख्या	लाभान्वित घर धुरी सङ्ख्या
१		कृषि तर्फ	१९८ सहकारी, २४९ समूह र ६७८ निजी फर्म/कम्पनी/अन्य	१५८९८
२		पशुपन्छी तर्फ	१५३ सहकारी, २०१ समूह र ६२२ निजी फर्म/कम्पनी/अन्य	
		जम्मा	२,१०१	

स्रोत : कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय

१४.१८ समस्या/चुनौतीहरू तथा समस्या समाधानका लागि चालिएका कदमहरू

सि.न.	समस्या	समस्या समाधानको लागी गरिएको प्रयास	समस्या समाधानको लागी गरिएको अपेक्षा
१	सुलभ कर्जा सहजीकरण तथा ब्याज अनुदान कार्यविधिमा ब्याज अनुदान भुक्तानी प्रक्रिया लामो र झन्झटिलो भएका कारण अपेक्षाकृत रुपमा लक्षित गरिए बमोजिम ब्याज अनुदान वितरण हुन नसकेको।	प्रदेशिक कृषि विकास बैंक लगाएतका सरोकारवाला निकायहरुसँग पटक पटक छलफल गरी समस्या समाधानका उपायहरु पहिचान गरिएको।	नियमनकारी निकाय नेपाल राष्ट्र बैङ्क मार्फत सञ्चालन गर्ने व्यवस्थाको लागि पहल गर्नुपर्ने।
२	प्रदेशमा कार्यरत जनशक्तिको वृत्ति विकास तथा पदपूर्ति नहुनु (विद्यमान कार्यविधिले प्राविधिक जनशक्तिलाई नसमेटेको)	हाल चौथो, पाँचौं र छैठौं (पशुसेवा सेवा विभाग, संघको समन्वयमा) सञ्चालन भएको	प्रदेशमा कार्यरत प्राविधिक जनशक्तिको क्षमता विकासका गर्न अध्ययन, तालिम, बैदेशिक भ्रमणका लागि प्रदेशस्तरमै मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्नु पर्ने।
३	सरकारी स्रोत केन्द्र निर्माण तथा विस्तारका लागि जग्गा प्राप्तिमा समस्या	जग्गा प्राप्तिका लागि प्रस्ताव पेश भएको	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले सहजीकरण गर्नुपर्ने

१४.१९ आगामी कार्य दिशा

- प्रतिस्पर्धी कृषि अनुदानको न्यूनिकरण गरी कृषि प्रविधि प्रसार सेवा प्रवर्धन गर्ने।
- उत्पादनमा आधारित कृषक प्रोत्साहन कार्यक्रम (अनलाईन सफ्टवेयर मार्फत कारोवारको रेकर्ड राख्ने र भुक्तानी गर्ने समूह/सहकारी/संघ संस्था/कम्पनीहरूसँगको सहकार्यमा)
- कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि
- कृषि उत्पादन सामग्री व्यवस्थापन (मल, बीउ, बिरुवा, सिँचाई विषादी)
- कृषि ऋण सम्बन्धित निकायले गर्ने
- कृषि बीमा सम्बन्धित निकायले गर्ने

१४.२० निष्कर्ष

कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालयद्वारा चालू आर्थिक वर्षमा विनियोजित बजेटको ५९.०७ प्रतिशत वित्तीय प्रगति र ७६.९ प्रतिशत रहेको छ। यस मन्त्रालयको कुल स्वीकृत दरबन्दीको ७७.१ प्रतिशत पदपूर्ति रहेको छ। प्रदेशको स्थायी राजधानीमा कृषि तथा भूमि व्यवस्था मन्त्रालय स्थानान्तर गरिएको। ४५ वटा (कृषि तर्फ १९, पशुपन्छी तर्फ २५) वटा स्मार्ट कृषि गाउँ कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको। ४४ वटा ब्लक

विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन (बाली/वस्तु विशेष बालीसँग सम्बन्धित उत्पादन, प्रशोधन, प्याकेजिङ्ग र बजारिकरण कार्यक्रम सञ्चालनमा) भएको छ। सिँचाइ सहित कृषि विकास कार्यक्रम अन्तर्गत १२ जिल्लाका लागि कुल ६ करोड २० लाख बजेट विनियोजन भएकोमा कुल ३०२ वटा आयोजनाबाट करिब ३८९ हेक्टरमा क्षेत्रफलमा सिँचाई सुविधा व्यवस्था हुने। ६४,४९८ गाई, भैंसी र बाख्रामा कृत्रिम गर्भाधान सेवा सञ्चालन गरिएको। १५,६५५ पशु पन्छीमा पशुस्वास्थ्य प्रयोगशाला सेवा सञ्चालन (गोबर, पिसाब, दूध, छाला, रगत, शव परीक्षण) गरिएको। पशु स्वास्थ्य उपचार सेवा अन्तर्गत १,६२,०३९ पशुपन्छी उपचार भएको। १०,७३,०५० पशुपन्छीमा पशु स्वास्थ्य खोप सेवा सञ्चालन भएको। सो कार्यमा ४७१ जना भ्याक्सिनेटरबाट ५,८०,८०० पशुमा खोरेत रोग नियन्त्रणका लागि खोप दिइएको। प्रयोगशाला सेवाः विभिन्न बालीको बीउ बिजनको २,०२७ नमूनाको गुणस्तर परीक्षण गरिएको, १,४२९ हेक्टरको बाली निरीक्षण भई ९४४.९६ मे.टन. बीउ प्रमाणीकरण भएको र ४,६५४ माटोको नमूना परीक्षण गरी माटो सुधार सम्बन्धित राय सुझाव प्रदान गरिएको। २ करोड ६२ लाख माछाका भुरा उत्पादन भई वितरणको भएको र कुखुरा विकास फार्मबाट १८६,७०१ चल्ला उत्पादन भई १५८,४६५ चल्ला बिक्री भएकोमा जस मध्ये हुर्किएको चल्ला ८०,२९० रहेको। १०४ आयोजनाका लागि २४ करोड ५७ लाख ५५ हजार कर्जा लगानी गरी २०७९ बैशाख-असोजसम्म ब्याज अनुदान अन्तर्गत ६८ लाख ९१ हजार ६१६ रूपैयाँ भुक्तानी भएको। प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान अन्तर्गत दूध, मासु र अण्डामा कुल रकम रू. ५ करोड ५८ लाख २८ हजार ६ सय ३८ भुक्तानी भएको। गुठीको जमिन संरक्षणका लागि अध्ययन गरिएको, मुक्त कमैयाको लागत यकिन गर्न अध्ययन भएको, भूमि सम्बन्धी ३ वटा कार्यविधि (भूमि बैङ्क स्थापना, सरकारी भूमि संरक्षण र बाटोको लगत कट्टा) मस्यौदा तयार गरी सहमतिका लागि कानून मन्त्रालयमा पठाइएको छ।

परिच्छेद-१५

मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय

१५.१ पृष्ठभुमी :-

नेपालको संविधानको भाग १२ धारा १६०(१) मा महान्यायाधिवक्ताको मातहतमा रहने गरी प्रत्येक प्रदेशमा एक मुख्य न्यायाधिवक्ता रहने व्यवस्था छ। सोही संवैधानिक व्यवस्था बमोजिम मिति २०७५ चैत्र २ गते यस कार्यालयको स्थापना भई सञ्चालन हुँदै आएको छ। सुरुवाती दिनमा लुम्बिनी प्रदेशको अस्थायी मुकाम बुटवलमा कार्यालय रहेकोमा स्थायी राजधानी राप्ती उपत्यका देउखुरी नेपालमा स्थायी रुपमा सर्ने निर्णय भएसँगै मिति २०७९ मंसिर २८ गतेदेखि स्थायी राजधानी राप्ती उपत्यका देउखुरी नेपालमा स्थित आफ्नै भवनबाट कार्यालय सञ्चालन हुँदै आएको छ। नेपालको संविधानको धारा १६० को उपधारा ७ मा मुख्य न्यायाधिवक्ताको काम कर्तव्य र अधिकार तथा सेवाका अन्य शर्त प्रदेश कानून बमोजिम हुनेछ भन्ने व्यवस्था छ। सोही व्यवस्था अनुसार लुम्बिनी प्रदेश को प्रदेश सभाले मुख्य न्यायाधिवक्ताको काम, कर्तव्य, अधिकार र सेवाका अन्य शर्तसम्बन्धी ऐन, २०७५ मिति २०७५।०४।०८ मा प्रदेश सभाबाट पारित भै मिति २०७५।०४।२८ मा माननीय प्रदेश प्रमुखज्यूबाट प्रमाणीकरण भई लागू भएको अवस्था विद्यमान छ। उक्त ऐनको दफा ४ मा मुख्य न्यायाधिवक्ताले प्रदेश सरकार पक्ष वा विपक्ष भएको वा प्रदेश सरकारको हक, हित वा सरोकार रहेको संविधान वा कानूनको व्याख्या सम्वन्धी कुनै जटिल संवैधानिक वा कानूनी प्रश्न समावेश भएको वा सम्वन्धित प्रदेशको सन्दर्भमा सार्वजनिक महत्व वा सार्वजनिक सरोकारको मुद्दामा प्रदेश सरकारको तर्फबाट वहस पैरवी गर्ने र प्रदेश सरकार, प्रदेश सरकारको कार्यालय वा प्रदेश सरकारले तोकिदिएको अधिकारीलाई कुनै संवैधानिक वा कानूनी प्रश्नमा राय माग गरेमा कानूनी राय दिने भन्ने समेतको काम,कर्तव्य र अधिकारको रुपमा व्यवस्थित गरेको पाइन्छ।

१५.२ दिर्घकालिन सोच:-

स्वच्छ, निश्पक्ष, न्यायापूर्ण समाजको निर्माण गरी कानूनी राज्यको अवधारणलाई व्यवहारमा लागु गर्नु।

१५.३ उद्देश्य:-

व्यवसायिक कानूनी राय प्रदान गरी प्रदेश सरकार प्रतिको जनविश्वास बढाउनु। प्रभावकारी रुपमा प्रदेश सरकारको प्रतिरक्षा गर्ने तथा प्रदेश सरकारको तर्फबाट मुद्दा दायर गर्नु।

१५.४ रणनीतिहरु:-

- प्रदेश सरकार र यस मातहतका निकायबाट माग भएमा व्यवसायिक कानूनी राय प्रदान गर्ने।
- ऐन नियम र कार्यविधि बनाउने कार्यमा प्रदेश सरकारका मन्त्रालय तथा अन्य कार्यालय लाई राय सुझाव दिने।
- प्रदेश सरकारलाई विपक्षी बनाई दायर भएका मुद्दा एवं रिटको प्रभावकारी प्रतिरक्षा गर्ने,
- प्रदेश सरकारको हकहितमा असर परेमा प्रदेश सरकारको तर्फबाट मुद्दन दायर गर्ने।

- फैसलाको प्रभावकारी कार्यन्वयन गर्ने गराउने।
- मानव अधिकारको रक्षाको लागि आवश्यक कार्य गर्ने।
- हिरासत तथा थुनुवा कक्षको अनुगमन र निरीक्षण गर्ने।
- पुस्ताकालय व्यवस्थापन गर्ने।

१५.५ कार्यक्षेत्रः-

- मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयको मुख्य कार्यक्षेत्र भनेको प्रदेश सरकार र यस मातहतमा रहेका कार्यालयहरुलाई विपक्षी बनाएर दायर भएका मुद्दामा प्रदेश सरकारको तर्फबाट प्रतिरक्षा तथा बहस पैरवी गर्ने साथै प्रदेश सरकार, प्रदेश सरकारको कार्यालय वा प्रदेश सरकारले तोकिदिएको अधिकारीलाई कुनै संबैधानिक वा कानूनी प्रश्नमा राय माग गरेमा कानूनी राय दिने रहेको छ। सोही अनुरुप प्रदेश सरकार र यस मातहतका निकायलाई विपक्षी बनाएका मुद्दामा सर्बोच्च अदालत र अन्य अदालत तथा न्यायिक निकायहरुमा उपस्थित भई बहस पैरवी गर्ने गरिएको।

१५.६ कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाहरुः-

- नेपालको संबिधानको धारा १६० को उपधारा ७ मा मुख्य न्यायाधिवक्ताको पारिश्रमिक तथा अन्य सुबिधा उच्च अदालतको न्यायाधीस सरह हुने र मुख्य न्यायाधिवक्ताको काम कर्तव्य र अधिकार तथा सेवाका अन्य शर्त प्रदेश कानुन बमोजिम हुनेछ भन्ने व्यवस्था छ। सोही अनुसार लुम्बिनी प्रदेशको प्रदेश सभाले मुख्य न्यायाधिवक्ताको काम कर्तव्य अधिकार र सेवाका अन्य शर्त सम्बन्धि ऐन,२०७५ मिति २०७५/४/८ मा प्रमाणिकरण भई लागु भएको अवस्था विद्यमान छ।

१५.७ संगठन संरचना तथा जनशक्ति विवरणः-

क्र.सं.	पद	सेवा	समूह	श्रेणीतह/	कूल दरबन्दी	पदपूर्ति संख्या	रिक्त
१	उप न्यायाधिवक्ता	न्याय	सरकारी वकील	रा.प.द्वितीय	१	१	-
२	सहायक न्यायाधिवक्ता	न्याय	सरकारी वकील	रा.प.तृतीय	३	१	२
३	ना.सु.	प्रशासन	सा.प्र.	रा.प.अनं प्रथम	२	०	२
४	लेखापाल	प्रशासन	लेखा	रा.प.अनं प्रथम	१	१	-
५	कम्प्युटर अपरेटर	विविध			१	०	१
६	ह.चा.स.	इन्जिनिरिङ्ग	मेमे.ज/		१	१	-
७	का.स .	प्रशासन	सा.प्र.	श्रेणी विहिन	२	२	-
जम्मा					११	६	५

१५.८ आ.व. २०७९/८० मा सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरु:

(क) बहस एवं प्रतिरक्षा तर्फः-

अदालत	गत आ बाट.व. जिम्मेवारी सरी आएका	चालु आमा .व. थप भएका	जम्मा मुद्दा	फछ्यौंट विवरण		जम्मा फछ्यौंट	बाँकी	कैफियत
				जारी	खारेज			
सर्वोच्च अदालत	६१	२४	८५	१	९	१०	७५	
उच्च अदालत तुलसीपुर बुटवल इजलास	१४	२१	३५	४	२३	२७	८	
उच्च अदालत तुलसीपुर	५	१४	१९	१	७	८	११	
उच्च अदालत तुलसीपुर नेपालगञ्ज इजलास	१	१	२	१	०	१	१	
उच्च अदालत पाटन	०	६	६	२	२	४	२	
प्रशासकीय अदालत	१	१	२	०	०	०	२	
जम्मा	८२	६७	१४९	९	४१	५०	९९	

(ख) यस लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गतका चार वटा जिल्ला नवलपरासी (बसुप), अर्घाखाँची, पाल्पा र प्युठानमा रहेका कारागार तथा हिरासत कक्षको अनुगमन गरिएको।

१५.९ तयार भएका ऐन नियमावली तथा कार्यविधिको विवरण

ऐन नियमावली तथा कार्यविधि हाल सम्म नबनेको।

१५.१० वार्षिक निति तथा कार्यक्रमको ०७९/८० को वार्षिक प्रगति विवरण:

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	कुनै कुरा उल्लेख नभएको।	

१५.११ बजेट बक्तव्यको ०७९/०८० को वार्षिक प्रगति विवरण:

ब.ब.को बुँदा नं.	कार्यक्रम	लक्ष्य प्राप्तिको विद्यमान अवस्था
	कुनै कुरा उल्लेख नभएको।	

१५.११ आ.व. २०७९/८० को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको प्रगति विवरण (रु.हजारमा)

क्र.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति			
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण%	बजेट	खर्च%
चालु तर्फ							
१	समुदायमा कानूनी शिक्षा तथा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक।	३	२००	३	१००	१८१.७६	९०.९
२	रिट प्रतिरक्षा लिखित जवाफको स्तरियता एव कानुनी रायमा प्रभावकारिता विषयक गोष्ठी	३	३००	३	१००	२९०	९६.७

क.सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		वार्षिक प्रगति			
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण%	बजेट	खर्च%
	अन्तरक्रिया						
३	अन्तर प्रदेश स्तारिय अध्ययन,अनुगमन तथा अनुभव आदान प्रदान	३	३००	अर्थ मन्त्रालयबाट बजेट रोक्का भएको कारण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नसकिएको।			
४	पुस्ताकालय स्थापना (आवश्यक पुस्तक खरिद, पुस्ताकालय व्यवस्थापन खर्च लगायत अन्य आवश्यक क्रियाकलप)	१	१००	१	१००	७५.३२	७५
५	संघीय शासन प्रणालीमा संवैधानिक इजलासको भूमिका विषयक गोष्ठी सञ्चालन	१	६००	१	१००	५८३.५	९७
<u>पुँजिगत तर्फ</u>							
१	मोटर साइकल खरिद	१	२८३	१	१००	२८३	१००
२	मेशिनरी औजार खरिद	१	३५३.२	१	१००	३४२.६२	९७
३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	१	७५	१	१००	७५	१००
४	पार्किङ्ग स्थल निर्माण, कोठा पार्टेशन, झ्याल ढोका मर्मत लगायत अन्य मर्मत सम्बन्धी खर्च	१	४००	१	१००	३९०.८३	९७.७

स्रोत : प्रमुख न्यायाधिवक्ताको कार्यालय

५.१२ बेरुजू फर्छयौट विवरण (रु)

क. सं.	विवरण	आ व २०७८/७९ बाँकी बेरुजू	आ व २०७९ ८०/ मा थप भएको बेरुजू रकम	आ व २०७९ ८०/ सम्मको कुल बेरुजू रकम	आ व २०७९८०/ मा फर्छयौट भएको बेरुजू	बाँकी बेरुजू रकम रु	बेरुजू फर्छयौट प्रतिशत	कैफियत
१	असुल उपर गर्नुपर्ने							
२	नियमित गर्नुपर्ने	0	२४५७३०	२४५७३०	०	२४५७३०	0	पर्यटन काज वापतको रकम
३	पेश्की बेरुजू							
जम्मा								

स्रोत : प्रमुख न्यायाधिवक्ताको कार्यालय

१५.१३ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु हजारमा)

क.सं.	श्रोत	शुरुको बजेट	अन्तिम बजेट	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान			
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान			
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान			
४	नेपाल सरकार विशेष अनुदान			
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँड समेत)	१५०००	१७६८३.०४	८१.०६

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

१५.१४ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को असार मसान्त सम्मको खर्च (रु. हजारमा)

वजेट शीर्षक	वार्षिक विनियोजित बजेट	वार्षिक विनियोजित खर्च	खर्च प्रतिशत
चालु	१४५००	११०९८	७६.५४
पुँजीगत	५००	१०६१.५१-	२१२.३०
जम्मा	१५०००	१२१५९.५१-	८१.०६

स्रोत : अर्थ मन्त्रालय

१५.१५ सबल पक्ष, समस्याहरु तथा सुझावहरुः

❖ **मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयका सबल पक्ष तथा समस्याहरु :**

नेपालमा मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयको स्थापना नयाँ अवधारणा हो। देश संघीय शासन प्रणालीमा गईसके पछि तीन तहमा सरकारहरु गठन भएका छन्। प्रदेश सरकारको मुख्य कानूनी सल्लाहकारको रुपमा प्रत्येक प्रदेशमा एक जना मुख्य न्यायाधिवक्ताको नियुक्त गरीएको छ। नेपालको संविधानले गरेको व्यवस्था तथा मुख्य न्यायाधिवक्ताको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा सेवाका अन्य शर्त सम्बन्धी ऐन, २०७५ ले मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयका अवसर सिर्जना गरेको छ भने व्यवस्थाहरुको मर्म बमोजिमको व्यावहारिक कार्यान्वयन चूनौतीको रुपमा रहेको छ।

- **सबल पक्षहरुः**

❖ लुम्बिनी प्रदेश सरकार तथा प्रदेशका मन्त्रालय तथा सो अन्तर्गतका कार्यालयहरु विरुद्ध सर्वोच्च अदालत,उच्च अदालत पाटन, उच्च अदालत तुलसीपुर र यसका बुटवल र नेपालगञ्ज इजलास र प्रशासकीय अदालतमा रिट निवेदनहरुमा प्रदेश सरकारको प्रतिनिधित्व गरी प्रतिरक्षा गर्ने कार्य भएको छ।

❖ मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयले औपचारिक तथा अनौपचारिक रुपमा प्रदेशका माननीय मुख्यमन्त्री, मन्त्रीहरु तथा मन्त्रालय मातहतका कार्यालयहरुलाई संवैधानिक, कानुनी तथा अन्य विषयमा राय सुझाव दिइएको छ।

❖ यस आर्थिक वर्षमा मिति राप्ती उपत्यका देउखुरी स्थित स्थायी राजधानीमा जिर्ण र सानै भएपनि आफ्नै छुट्टै भवनमा कार्यालय सञ्चालनमा आएको।

❖ फौजदारी कसुर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन, २०७४ को दफा ३८ को उपदफा (२) ले प्रोवेशन तथा प्यारोल वोर्डको प्रत्यक्ष निर्देशन, नियन्त्रण र सुपरीवेक्षणमा रहने गरी प्रत्येक प्रदेशमा मुख्य न्यायाधिवक्ताको अध्यक्षतामा प्रदेश प्रोवेशन तथा प्यारोल वोर्डको गठनको व्यवस्था छ। जसले कारागार व्यवस्थापन तथा संचालनलाई व्यवस्थित बनाउन मद्दत पुग्ने।

❖ हिरासत कक्षहरुको अनुगमन तथा निरीक्षण गरी आवश्यक सुधारको लागि सम्बन्धित निकायलाई निर्देशन तथा समन्वयमा सहयोग पुग्ने।

❖ प्रदेश सरकारबाट निसृत हुने कामकारवाही कानूनी शासनको मान्यता र विधिमा आधारित हुने।

❖ न्यायिक निकायहरुमा प्रदेश सरकारको प्रतिनिधित्व भएको छ।

❖ पछिल्लो समयमा प्रदेश सरकारबाट प्रतिनिधित्व गर्ने मुद्दाको संख्या दिन प्रति दिन बढ्दो क्रममा छ। सो मुद्दाहरुमा उचित प्रतिनिधित्व गर्नु पर्ने अवसर छ।

❖ सक्षम र व्यावसायिक सरकारी वकिलहरुको यस कार्यालयमा आकर्षण बढेको छ।

JobnameUntitled-1.job Sig27 SideA Process Black 12/22/2023 10:14:50

❖ आ.व. २०७९/०८० मा फैसला भएका मुद्दाहरु मध्ये यस प्रदेश सरकारका विरुद्दमा परेका ८२ प्रतिशत मुद्दामा सफलता हासिल हुन सकेको।

- **समस्याहरुः**

❖ कार्यालय भवन साह्रै सानो र जिर्ण अवस्थामा रहेको।
❖ दरबन्दी अनुसारको कर्मचारी समयमै पुर्ति हुन नसकेको।
❖ मुद्दाको चाप अनुसार प्रतिरक्षा गर्ने जनशक्ति(सरकारी वकिल) को कमि हुनु।
❖ विभिन्न अदालतहरुमा रहेको मुद्दाको चापको आधारमा यस कार्यालयको सम्पर्क कार्यालय स्थापना हुन नसकेको।
❖ सरकारी वकिल तथा कर्मचारीको दक्षता अभिवृद्दि तथा कार्य उत्प्रेरणाका लागि पर्याप्त अवसरहरुको कमी रहेको।
❖ एकातिर भई रहेको दरबन्दी अनुसारको कर्मचारी पदपूर्ति हुन सकेको छैन भने प्रस्तावीत O&M सर्वेक्षण वमोजिम निर्णय हुन नसकेको हुदाँ मुद्दाको बढ्दो क्रमलाई प्रतिनिधीत्व गर्न समस्या परेको छ।
❖ मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयको हालसम्म कुनै रणनैतिक योजना बन्न नसकेबाट योजनाबद्द विकास हुन नसकेको।
❖ सरकारवादी मुद्दामा अपराध अनुसन्धान तथा अभियोजनमा मुख्य न्यायाधिवक्ता कार्यालयको भूमिकालाई कानून बमोजिम स्वीकार नगरिएको।
❖ कानुनी राय माग गर्दा पुर्याउनु पर्ने रीत नपुर्याई र निर्धारित ढाँचामा आउने नगरेको।
❖ अधिकांश मुद्दा तथा रिटको लिखित जवाफमा खुलाउनु पर्ने सबै कुरा नखुलाई र आवश्यक कागजात सामेल गरेको नदेखिँदा प्रतिरक्षा गर्न असजिलो हुने गरेको।
❖ लिखित जवाफ समयमै नपठाई अन्तिम समयमा पठाउने परिपाटीले यस कार्यालयबाट सुझाब दिन कठिनाई हुने गरेको।

सुझावहरुः

नेपालको संविधान बमोजिम मुलुक कानूनी तथा राजनीतिक रुपमा संघीयतामा गईसकेपछि प्रदेशमा समेत उक्त संविधानको मर्म/ भावना बमोजिम कानूनको शासन र संवैधानिक सर्वोच्चता कायम राख्दै प्रदेशमा मुख्य न्यायाधिवक्ताको नियुक्ति र मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयको स्थापना भएको ५ (पाँच) वर्ष भन्दा बढि समय भइसकेको छ। यस विचमा यस कार्यालयले कार्यासम्पादनको अनुभव समेत प्राप्त गरी सो अनुभवलाई प्रयोग गर्दै प्रतिरक्षामा सफलताको दर समेत बढेको छ। यद्यपी मुद्दाको दर बढ्दै जानु, दरबन्दी अनुसारको कर्मचारीहरु नहुनु जस्ता समस्याहरु छन्। यस पृष्ठभुमीमा यस कार्यालयलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्नको लागि निम्नानुसारका उपायहरु अवलम्बन गर्नु पर्ने देखिन्छ।

१. नेपालको संविधानले मुख्य न्यायाधिवक्तालाई महान्यायाधिवक्ता मातहत राखेकोमा मुख्य न्यायाधिवक्ता माथि महान्यायाधिवक्ताको प्रशासनिक वा न्यायिक कस्तो प्रकारको नियन्त्रण हो स्पष्ट हुन नसकेकाले स्पष्ट गरी अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्ने।

२. मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालयको कर्मचारी दरबन्दी तथा पदपूर्तिको स्थिति हेर्दा मानव संसाधन योजनामा समूचित ध्यान पुग्न सकेको छैन। मुख्य न्यायाधिवक्तालाई संविधान र ऐन कानूनले दिएको जिम्मेवारी प्रभावकारी रुपले निर्वाह गर्न जिम्मेवारी र कार्यबोझका आधारमा मानव संसाधन योजना निर्माण गरी लागू गर्न जरुरी छ।

३. फौजदारी कसूर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन, २०७४ दफा ३८(२) अनुसार मुख्य न्यायाधिवक्ताबाट प्रदेश स्तरीय प्यारोल र प्रोवेशन वोर्डको प्रत्यक्ष निर्देशन, नियन्त्रण र सुपरीवेक्षण मुख्य न्यायाधिवक्ताबाट हुने हुदाँ सो सम्बन्धि कार्यविधि तत्काल निर्माण_गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४. जिल्ला अदालत, उच्च अदालत लगायत प्रदेश निकायका न्यायिक निकायसंग समन्वयमा सम्पर्क स्थापित गर्न, भरपर्दो संयन्त्रको आवश्यकता देखिन्छ।

५. संविधान बमोजिम निर्माण हुने प्रदेश न्याय सेवा आयोगमा मुख्य न्यायाधिवक्ताको भूमिका स्पष्ट हुनुपर्दछ।

६. प्रदेश प्रहरी प्रशासन र शान्ति सुरक्षा, अनुसन्धान व्युरो प्रदेशको एकल अधिकार संविधानको अनुसूची (६) मा उल्लेख भएकोले त्यस्तो संरचनामा समन्वय र सहकार्यका लागि मुख्य न्यायाधिवक्ताको भूमिका स्पष्ट हुन जरुरी छ।

७. फौजदारी न्याय प्रणालीमा मुख्य न्यायाधिवक्ताको भूमिका स्पष्ट बनाउनु पर्ने, संघीय कानून बमोजिम फौजदारी मुद्दाको अभियोजन महान्यायाधिवक्ता वा निज मातहत सरकारी वकीलबाट हुने तथा प्रदेश कानूनले सिर्जना गरेको फौदारी कसूर उपर अभियोजन गर्ने अधिकार मुख्य न्यायाधिवक्तालाई हुनु पर्ने।

८. उच्च अदालत रहेका क्षेत्रमा मुद्दाको चापलाई विचार गरेर तथा जिल्लामा स्थापना भएका प्रदेश सरकारका कार्यालयहरुको काम कारवाहीहरुका विरुद्द, सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पनि रिट क्षेत्राधिकारभित्र रिट निवेदन पर्न सक्ने हुँदा प्रदेशका सबै जिल्लामा प्रदेश सरकारको तर्फबाट बहस पैरवी र प्रतिरक्षा गर्न, मुख्य न्यायाधिवक्ता कार्यालयबाटमात्र संभव नहुने भएकाले मुद्दाको चापलाई हेरेर मुख्य न्यायाधिवक्ता कार्यालयको शाखा स्थापना हुन पर्ने देखिन्छ।

९. प्रदेश सरकारका मन्त्रालय तथा कार्यालयहरुले कानुनी राय माग गर्दा पुर्याउनुपर्ने रित तथा प्रक्रिया पुरा गरी मात्र कानुनी राय माग गर्नुपर्ने र लिखित जवाफ पेश गर्दा निश्चित ढाँचामा लिखित जवाफ तयार गरी आवश्यक पर्याप्त प्रमाणहरु समेत राखी तोकिएको म्यादभित्र लिखित जवाफ यस कार्यालयलाई उपलब्ध गराई प्रदेश सरकारको तर्फबाट यस कार्यालयले गर्ने प्रतिरक्षाको कार्यलाई सहज र प्रभावकारी बनाइनुपर्ने देखिन्छ।

१०. कार्यालयको नियमित कार्य प्रभावकारी रुपमा सम्पादन गर्नका लागि तथा कर्मचारीहरुको आवास समेतका लागि आवश्यक सुविधा सहित भौतिक स्रोत साधनयुक्त भवनको व्यवस्था हुनुपर्ने देखिन्छ।

JobnameUntitled-1.job Sig27 SideB Process Black 12/22/2023 10:14:50

११. प्रदेश कानुन अन्तर्गत फौजदारी कसुर मानिने मुद्धाहरु प्रदेश सरकार वादी भई चलाइनुपर्ने र प्रदेश सरकारको तर्फबाट अभियोजन गर्ने अधिकार मुख्य न्यायाधिबक्ता र मातहतको सरकारी वकिललाई दिनुपर्ने देखिन्छ।

१२. प्रदेश सरकार पक्ष/विपक्ष भएको मुद्धाको संख्या सर्वोच्च अदालतमा दिन प्रतिदिन बढ्दै गएको र यस कार्यालयबाट प्रत्येक पेशीका दिन प्रतिरक्षा गर्न काठमाडौं जान असहज हुने गरेकोले यस कार्यालयको सम्पर्क कार्यालय काठमाडौंमा स्थापना गर्नु अत्यन्त आवश्यक रहेको छ।

१३. संबिधान संग बाझिएका प्रदेश तथा स्थानीय तहका कानूनहरुका विरुद्धमा सर्वोच्च अदालतमा रिट दायर गर्दा वा बहस पैरवी गर्दा सातै प्रदेशका मुख्य न्यायाधिवक्ताहरु समन्वयमा रही सामूहिक रुपमा गर्नुपर्ने।

१४. मुद्दाको प्रतिरक्षा गर्दा अतिरिक्त समयमा समेत मुद्दाको अध्ययन गर्नुपर्ने हुँदा मुख्य न्यायाधिवक्ता,सरकारी वकिल र अन्य कर्मचारीहरुलाई प्रोत्साहन भत्ता उपलबध गराउने गरी आवश्यक कानुनी तथा बजेटको व्यवस्था गर्नुपर्ने।

१५. सरकारी वकिल तथा कर्मचारीहरुको अभाव नहुने गरी दरबन्दी अनुसारको कर्मचारी पूर्ति गर्नुपर्ने र कार्यालयको कामको बोझको आधारमा थप दरबन्दी सिर्जना हुनुपर्ने।